

Årsrapport 2018

Innhold

	SIDE
Konsernsjefen har ordet	3
Hovedtall fra konsern	4
Om SpareBank 1 Østlandet	6
Bærekraftsrapport 2018	8
Eierstyring og selskapsledelse	32
Tilbakeblikk 2018	40
Styrets beretning	47
Resultatregnskap	60
Balanse	61
Endring i egenkapital	62
Kontantstrømsoppstilling	64
Noter	67
Erklæring fra styret og administrerende direktør	127
Revisjonsberetninger	128
Datterselskaper	136
Historien vår	138
Konsernledelsen	139
Vedlegg	140

Redaksjon: Nina Høibråten Buer, Karoline Bakka Hjertø, Siv Stenseth, Ingvild Bjørklund Wangen og Trine Lise Østberg.

Design og produksjon: Ferskvann reklamebyrå. **Foto:** Aud Ingebjørg Barstad, Gry Hege Haug, Geir Olsen, Ricardofoto, Geir Olav Slåen, Siv Stenseth og Ingvild Bjørklund Wangen. Forside: Getty.

Meget godt resultat i første hele driftsår som fusjonert bank

SpareBank 1 Østlandet fikk et resultat på 1 414 millioner kroner etter skatt i 2018. Dette er et sterkt resultat etter første hele driftsår som fusjonert bank.

Banken har siden fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus opplevd en solid økning i antall kunder, sterk vekst i utlån og økt lønnsomhet. Vi vokser godt og inntektene fra bankdriften øker. Resultatet etter vårt første hele driftsår som fusjonert bank er totalt sett meget positivt. Også i våre datterselskaper jobbes det hardt for å yte gode kundeopplevelser og bidra til konsernets positive utvikling.

Tempoet er høyt og vi er blitt en bank med regionale ulikheter som krever tilpasset tilnærming til markedet og kundene. Dette bidrar til utvikling av virksomheten. Vi er blitt en større og mer interessant bank for kundene og eierne, en mer attraktiv arbeidsplass for våre medarbeidere og vi har fått større tyngde hos ulike interessenter.

Den fusjonerte banken har lange tradisjoner med lokal tilstedeværelse både i Innlandet, Oslo og Akershus. Vi fortsetter å befeste og forsterke vår regionale posisjon. Samtidig blir vi mer digitale og i samarbeid med SpareBank 1-alliansen jobber vi kontinuerlig med endring, forbedringer og forenklinger i selvbetjente løsninger. Bankens forretningsmodell med ledende digitale løsninger kombinert med godt utbygde lokalkontorer i sentrale knutepunkter og tettsteder, har vist seg å være en god driver for lønnsom vekst.

Veksttakten i 2018 tilsier at banken har økt sine markedsandeler i tråd med strategiske mål. Vi får stadig nye kunder og vinner anbudskonkurranser om viktige offentlige kunder. Dette viser at vi har team som evner å samarbeide godt på tvers og som yter svært høy faglig service. Våre rådgivere og medarbeidere leverer daglig god service til kunder og kollegaer.

Etter at bærekraft ble løftet opp som et viktig hovedmål i bankens overordnede strategi i 2017, har vi nå for alvor intensivert dette arbeidet. Både internt i banken og eksternt mot kunder integreres bærekraft som en del av våre prosesser. Grønt boliglån, drahjelp til klimautsatte bønder, diskusjon om klimarisiko i styre og ledelse, integrering av bærekraft i risikovurderinger og investeringsbeslutninger, et omfattende opplæringsprogram,

samt dialog med kundene om det bærekraftige skiftet, er noen av hovedoverskriftene for året. Dialog med kunder og marked er viktig, derfor handlet lederkonferansen i 2018 om bærekraft. Vi har også gjennomført plastdugnad med over 10 000 deltakere og presentert et konjunkturbarometer om bærekraftsatsingen i næringslivet i våre regioner. Bankens slagord for satsingen er *Sammen om å skape – bærekraft i alt vi gjør*. Vi jobber for å understøtte FNs bærekraftsmål og har skrevet under på UNEP Financial Initiative sine «Principles for Responsible Banking». Det er satt konkrete mål for arbeidet i 2019, les mer om dette i bærekraftsrapporten.

Regionalt viser de fleste økonomiske nøkkelindikatorer en god utvikling. Regionen opplever positiv utvikling i boligpriser, god kredittvekst, lav arbeidsledighet og ikke minst god lønnsomhet og høy investeringsvilje i næringslivet. SpareBank 1 Østlandets forventningsbarometer for 2019 viser fortsatt tegn til optimisme både hos privatpersoner og bedrifter. Alt i alt ser 2019 ut til å bli et godt år for regionen og for banken.

Jeg vil takke alle medarbeidere for god innsats og godt samarbeid gjennom dette året. Jeg vil også takke kundene våre og andre samarbeidspartnere for godt samarbeid i året som har gått.

Richard Heiberg
Konsernsjef

Hovedtall fra konsern

Konsern	2018		2017	
	Beløp	Prosent ¹⁾	Beløp	Prosent ¹⁾
Resultatsammendrag (mill. kroner og prosent av gj.sn.forv.kap.)				
Netto renteinntekter	2 074	1,77 %	1 956	1,86 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1 286	1,10 %	1 263	1,20 %
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	291	0,25 %	277	0,26 %
Sum inntekter	3 651	3,11 %	3 496	3,32 %
Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier	1 881	1,60 %	1 898	1,81 %
Driftsresultat før tap på utlån og garantier	1 770	1,51 %	1 598	1,52 %
Tap på utlån og garantier	35	0,03 %	-20	-0,02 %
Driftsresultat før skatt	1 735	1,48 %	1 618	1,54 %
Skattekostnad	321	0,27 %	356	0,34 %
Resultat etter skatt	1 414	1,20 %	1 263	1,20 %
Renter på hybridkapital	17	0,01 %	13	0,01 %
Resultat etter skatt inkl. renter på hybridkapital	1 396	1,19 %	1 250	1,19 %
Lønnsomhet	Beløp/Prosent		Beløp/prosent	
Egenkapitalavkastning ²⁾	10,5 %		10,2 %	
Kostnadsprosent ²⁾	51,5 %		54,3 %	
Balansetall				
Brutto utlån til kunder	98 940		90 460	
Brutto utlån til kunder inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	140 165		129 535	
Utlånsvekst siste 12 mnd ²⁾	9,4 %		9,1 %	
Utlånsvekst siste 12 mnd inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	8,2 %		8,4 %	
Innskudd fra kunder	71 497		65 985	
Innskuddsvekst siste 12 mnd ²⁾	8,4 %		4,6 %	
Innskuddsdekning ²⁾	72,3 %		72,9 %	
Innskuddsdekning inkl. utlån overført til kredittforetak siste 12 mnd ²⁾	51,0 %		50,9 %	
Akkumulert snitt forvaltningskapital	117 358		105 157	
Forvaltningskapital	123 472		108 321	
Forretningskapital ²⁾	164 696		147 396	
Tap og mislighold				
Tap på utlån i prosent av brutto utlån ²⁾	0,0 %		0,1 %	
Brutto misligholdte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,3 %		0,3 %	
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,1 %		0,3 %	
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,4 %		0,4 %	
Soliditet og likviditet				
Ren kjernekapitaldekning	16,8 %		16,8 %	
Kjernekapitaldekning	17,6 %		17,7 %	
Kapitaldekning	19,6 %		20,5 %	
Netto ansvarlig kapital	14 672		14 138	
Egenkapitalprosent ²⁾	12,0 %		12,3 %	
Uvektet kjernekapitalandel	7,5 %		7,1 %	
LCR ³⁾	152,8 %		114,0 %	
LCR i NOK ³⁾	164,5 %		113,0 %	
LCR i EUR ³⁾	123,3 %		I.A.	
Kontor og bemanning				
Antall kontorer	37		38	
Antall årsverk ved utgangen av perioden	1 139		1 109	
Egenkapitalbevis				
Børskurs (i kr)	83,00		90,50	
Børsverdi (millioner kroner)	9 572		9 700	
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern ²⁾	85,83		81,14	
Resultat per EK-bevis, i kr ⁴⁾	8,46		7,92	
Pris/resultat per EK-bevis ²⁾	9,81		11,43	
Pris/bokført egenkapital ²⁾	0,97		1,12	

1) Beregnet i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

2) Alle alternative resultatmål er definert i eget vedlegg.

3) Liquidity Coverage Ratio (LCR): Måler størrelsen på bankens likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stresssituasjon.

4) Resultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser * eierandelsbrøk 31.12.2018 / antall EKB per 31.12.2018.

8,46
kroner
resultat per
egenkapitalbevis

16,8%
ren
kjernekapitaldekning

1 139
årsverk konsern

Resultat
1 414 mill.
etter skatt

10,5%
Egenkapital-
avkastning

Totalt
337 000
kunder

Om SpareBank 1 Østlandet

– Digital og lokal bank

SpareBank 1 Østlandet er ett av Norges mest solide regionale finanskonsern med en tradisjonsrik snart 175-årig historie på det sentrale østlandsområdet. Banken er det eneste børsnoterte selskapet i Hedmark og Norges fjerde største sparebank.

SpareBank 1 Østlandet kan føre sine aner tilbake til 1845 og har et unikt konkurransefortrinn i kraft av sin snart 175-årige historie og lokalkunnskap. Midler fra lokale kornmagasin, allmenninger, kommuner og privatpersoner var grunnlaget for de aller første sparebankene. Banken er blitt til gjennom fusjoner av tidligere selvstendige sparebanker i Hedmark, Oslo og Akershus, sist med fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS i 2017. Banken har siden 2011 også hatt kontorer i byene Gjøvik og Lillehammer i Oppland.

SpareBank 1 Østlandet har kunder over hele landet, men hovedvirkeområdet er i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Banken er forankret i Hedmark med hovedkontor og konsernledelsen plassert i Hamar. Konsernet tilbyr et bredt spekter av produkter innen utlån, innskudd, forsikring, pensjon, betalingstjenester, eiendomsformidling, regnskapstjenester, leasing og finansiering. Virksomheten inkluderer datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo og Akershus AS, SpareBank 1 Finans Østlandet AS og TheVIT AS.

Bærebjelke i lokalsamfunn

SpareBank 1 Østlandet er en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor. Banken har en høy markedsandel i Hedmark og vil nå styrke sin posisjon i det sterkest voksende markedet i Norge, Oslo og Akershus. Selskapet tar ansvar for bærekraftig vekst og utvikling gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode idéer. Banken bidrar på denne måten til at folk kan bygge, bo og arbeide i ulike lokalsamfunn også utenfor de store byene.

Nyskapende bank

SpareBank 1 Østlandet er nyskapende og jobber kontinuerlig med utvikling av kundevennlige løsninger. Banken var først ute i Europa med nettbank i 1996 og har siden den gang vært tidlig ute med flere tjenester innen mobile betalingsløsninger. I dag er banken moderne og digitalisert med fortsatt lokal profil. 1 100 dyktige medarbeidere i hele konsernet jobber til daglig

med utvikling, formidling og rådgivning innen finansiering, sparing, produkter og tjenester for kundene.

God lokal forankring gjør at både folk og bedrifter kommer tett på beslutningene. Banken opplever god kundetilvekst etter at andre konkurrenter har trukket seg ut fra deler av markedsområdet.

Om regionen

Hedmark og Oppland

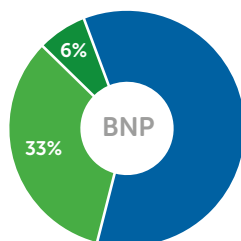
Med cirka 390 000 innbyggere utgjør hedmarkingene og opplendingene nesten åtte prosent av Norges befolkning med over 6 prosent av landets bruttonasjonalprodukt (BNP). Fylkene har spredt bosetting med et variert næringsliv og er Norges største landbruks- og skogbruksregion. De fleste arbeider i industri, bygg, anlegg, varehandel og offentlig sektor. Hedmark og Oppland har variert natur fra åkerlandskap i sør, til vidstrakte skogområder i øst og fjellområder i nord. Store deler av fjellområdene er fredet. Norges største innsjø Mjøsa, landets største ferskvannssøy Helgøya, Norges lengste elv Glomma og Norges høyeste fjelltopp, Galdhøpiggen (2469 moh), er viktige elementer i kulturlandskapet.

Oslo og Akershus

Om lag en fjerdedel av Norges befolkning bor i hovedstadsregionen med cirka 1,3 mill. innbyggere. Regionen leverer over 33 prosent av landets BNP. Det er høy befolkningsvekst og det ventes økt fortetting de kommende årene. Norges viktigste beslutningssenter, inkludert sentrale myndigheter, befinner seg her. I Oslo og Akershus finner vi også Europas nest høyeste utdanningsnivå og over halvparten av Norges FoU-miljøer, der flere er knyttet opp mot bedriftene og fagmiljøene ved de store sykehusene og universitetene.

Kunnskapsbaserte næringer og tjenesteyting er samlet sett de viktigste næringene i hovedstadsregionen etter offentlig tjenesteyting. Akershus kalles Oslos grønne belte, med både fjord og skog, sjø og land, små og mellomstore byer. Her finner vi også store, kuperte skogstrakter i Osloområdet.

Les med på sparebank1.no/ostlandet

Visjon

Sammen om å skape

– langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte.

Bankens visjon, *Sammen om å skape*, formidler at det er i samspill med omgivelsene at bankens resultater blir til.

Forretningsidé

SpareBank 1 Østlandet tilbyr finansielle tjenester, eiendomsmegling og regnskapstjenester til privatpersoner, næringsliv og offentlig sektor. Vi bidrar til bærekraftig vekst og utvikling i samfunnet, samt for våre kunder, eiere og ansatte.

Verdier

- Dyktig
- Nær
- Engasjert

Hva våre verdier betyr for oss

Dyktig

- Vi kjenner markedets, kundenes og eiernes forventninger og behov.
- Vi leverer løsninger med riktig kvalitet til riktig tid.
- Vi holder oss oppdatert, forbedrer oss og er i forkant av utviklingen.
- Vi gjør det enkelt for kundene å velge løsninger som er bra for deres egen økonomi.
- Vi tilbyr konsernets bredde og samhandler til beste for kundene, eierne, våre ansatte og samfunnet vi er en del av.

Nær

- Vi skaper gode kundeopplevelser.
- Vi er tilgjengelige og tilbyr relevante løsninger i kundens prefererte kanal.
- Vi forstår og leverer i samsvar med kundenes individuelle behov.
- Vi formulerer oss enkelt, forståelig og tydelig.

Engasjert

- Vi er synlige og tar relevante initiativ overfor våre kunder, kollegaer og samarbeidspartnere.
- Vi skaper engasjement, god motivasjon og gode resultater.
- Vi samarbeider om et godt arbeidsmiljø, involverer og spiller på hverandres styrker til det beste for kundene og konsernet.
- Vi tar samfunnsansvar og bidrar til bærekraftig vekst og utvikling.

OPPLAND

HEDMARK

OSLO

AKERSHUS

Bærekraftsrapport 2018

Bærekraft i SpareBank 1 Østlandet handler om å synliggjøre det banken allerede gjør og har gjort i lang tid, men også å tenke helt nytt i bankvirksomheten.

1. Bærekraftig samfunnsaktør i 175 år

Banken har røtter i mange små sparebanker som med sterke lokale profiler har vært viktige samfunnsaktører i de områdene de ble etablert. I bankens samfunnsrolle ligger en sterk verdiforankring. For oss er derfor mye av arbeidet med bærekraft en naturlig videreføring av sparebankens profil gjennom snart 175 år.

Samtidig må banken tenke nytt. Om 10 til 30 år skal vi ha bidratt til en bærekraftig omstilling i vårt markedsområde. Banken må som alle andre bidra til omstillingen til et lavutslippssamfunn og til å oppnå FNs bærekraftsmål innen 2030. I årene som kommer vil det helt sikkert være kunder banken må si nei til å finansiere. Det vil være virksomheter banken må hjelpe over i den nye økonomien. Vi vil få nye samarbeidspartnere, og kontinuerlig tilpasse investeringene våre slik at de bidrar til det bærekraftige skiftet.

Bærekraft handler om natur og miljø, mennesker og økonomi. På disse områdene vil vi bidra til en framtid for kommende generasjoner, fri for utnyttelse av mennesker, sosial dumping og menneskerettighetsbrudd, uten ødeleggelser av naturen, som vi tross alt lever av, med en levedyktig økonomi, der ingen tilraner seg midler på andres bekostning. Dette er en visjon, men det er en visjon banken deler med en hel verden, blant annet gjennom FNs bærekraftsmål.

2. Slik styres bærekraft hos oss

I forkant av nåværende strategiperiode, 2018 – 2021, ble satsingen innen samfunnsansvar, etikk, økonomisk kriminalitet, ansvarlig bankvirksomhet og investeringer samlet under paraplyen bærekraft. Arbeidet er solid forankret i konsernledelsen.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for en bærekraftig framtid.

I strategien for 2018 – 2021 ble det løftet opp som ett av seks hovedmål:

I 2021 er vi etablert som en bank med en tydelig bærekraftsprofil.

For å profesjonalisere arbeidet ytterligere, ansatte banken høsten 2018 en leder for bærekraft og samfunn. Alle bankens avdelinger er involvert, men med en egen leder for fagfeltet har arbeidet blitt intensivert og mer strukturert.

Konkretisering av arbeidet og ledelsesforankring

Våren 2018 gjennomførte banken flere workshoper med bred intern deltakelse for å konkretisere det strategiske målet innen bærekraft. Bankens ledelse tok deretter arbeidet videre og vedtok verdier, ambisjon, mål og delmål for satsingen i strategiperioden 2018 – 2021.

Bankens ambisjon er å merkbart forsterke vår positive og redusere vår negative påvirkning på mennesker, miljø og samfunn.

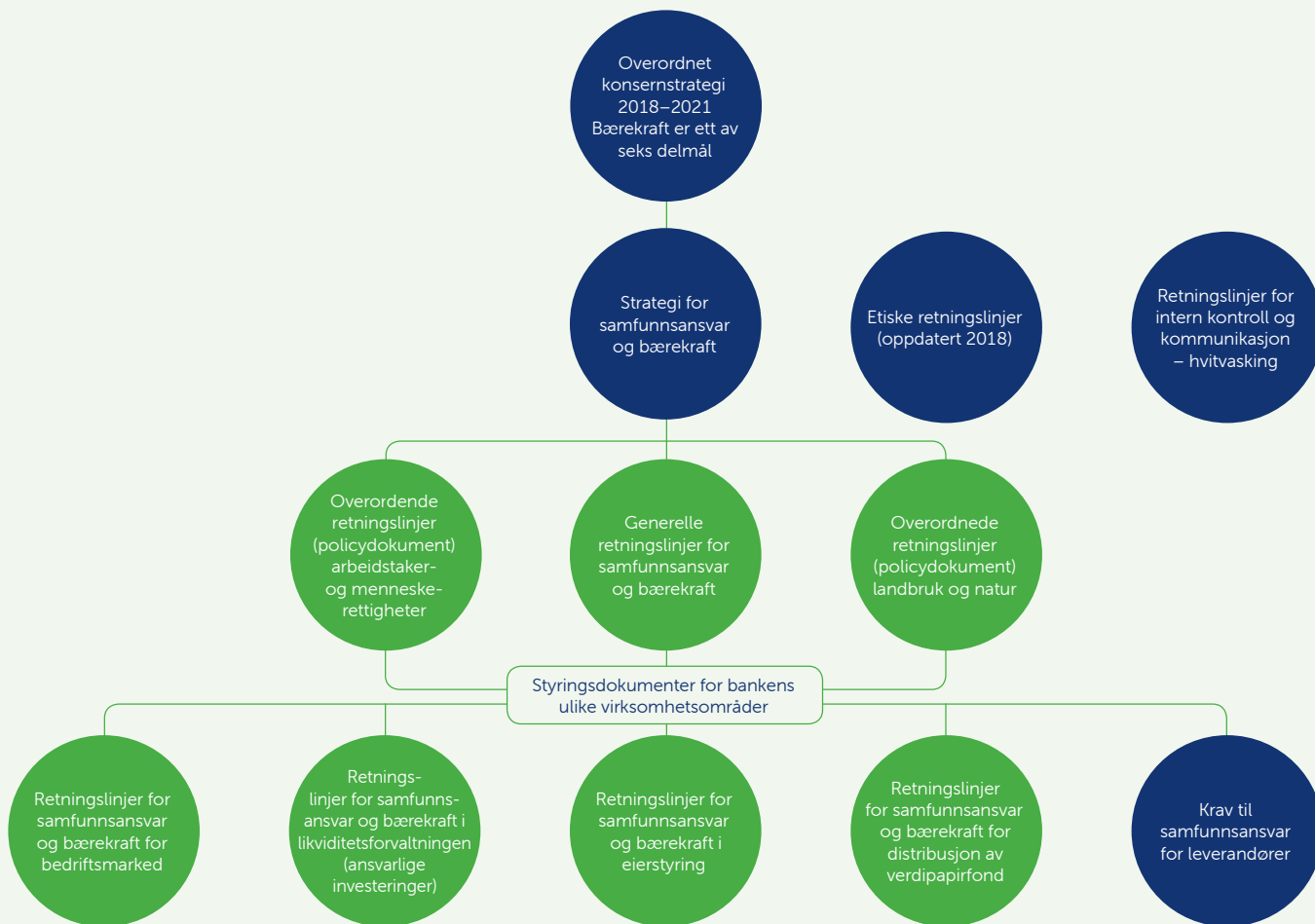
Konsernledelsen vedtok i 2018 to hovedmål med delmål for bærekraftarbeidet:

- Vi er pådrivere for bærekraftig utvikling i vårt markedsområde.
  - Vi støtter aktivt opp under kundens bærekraftsarbeid og fremmer bærekraftig innovasjon eksternt.
  - Vi tilbyr bærekraftige produkter og tjenester, og fremmer bærekraftig innovasjon internt.
  - Vi initierer og støtter gode bærekraftsaktiviteter.
- Vi tenker bærekraft i store og små beslutninger, slik at det er en integrert del av vår virksomhet.
  - Alle ansatte kjenner til bærekraftsatsingen vår.
  - Bærekraft er en del av våre arbeidsprosesser.
  - Vi tilstreber åpenhet og transparens i arbeidet vårt.

Hovedfokus for arbeidet er bankens kjernevirksomhet innen personmarked, bedriftsmarked og kapitalforvaltning, men alle bankens virksomhetsområder inngår i satsingen. Det er etablert styringsgrupper og arbeidsgrupper og utpekt ansvarlige innen alle relevante felt.

Ambisjon:
Å merkbart forsterke vår positive og redusere vår negative påvirkning på mennesker, miljø og samfunn.

Bærekraft i SpareBank 1 Østlandets styringsdokumenter

Figuren viser en oversikt over styringsdokumenter som legger føringer for bærekraftarbeidet i SpareBank 1 Østlandet. Dokumenter i **blå** bokser er tidligere vedtatt. Dokumenter i **grønne** bokser er vedtatt i styret og/eller konsernledelsen i 2018.

Oppdaterte retningslinjer

Gode retningslinjer er en av forutsetningene for godt bærekraftarbeid. Styret vedtok generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i juni, som ble ytterligere styrket i november. Også på vesentlige områder for virksomheten som landbruk og natur, samt arbeidstakerrettigheter og menneskerettigheter, ble det vedtatt retningslinjer.

Banken offentliggjorde også sine retningslinjer for internkontroll og kommunikasjon i tråd med hvitvaskingslovens regler. Etske retningslinjer ble oppdatert i august 2018, og sammen danner disse dokumentene en faglig overbygning over bærekraftarbeidet og viser veien banken ønsker å gå. I tillegg skal bærekraftstrategien revideres i 2019.

Alle vesentlige virksomhetsområder utarbeidet egne retningslinjer for samfunnsansvar og

bærekraft i 2018. Retningslinjene forklarer også hvordan arbeidet operasjonaliseres innenfor det spesifikke virksomhetsområdet. Dokumenter ble utarbeidet for:

- Bedriftsmarkedet (ansvarlige utlån).
- Eierstyringen.
- Likviditetsforvaltningen (ansvarlig investeringer).
- Distribusjon av verdipapirfond (ansvarlige produkter og fond).

Disse retningslinjene føyer seg til bankens allerede vedtatte krav til leverandører. I tillegg er bærekraft tatt inn i sentrale retningslinjer i banken, som bankens kredittpolicy, risikovurderingsprosesser og så videre. Dokumentene blir fortløpende oppdatert ved behov og våre retningslinjer vil dermed bli styrket også i 2019.

Alle vesentlige virksomhetsområder utarbeidet egne retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i 2018

Våre vesentlige bærekraftstema

Banken gjennomførte en vesentlighetsanalyse i 2017, gjennom en omfattende interessentdialog. Analysen pekte på muligheter der banken kan forsterke sin positive påvirkning, og på risikoområder der banken bør redusere sin negative påvirkning innen bærekraft. De mest vesentlige temaene i analysen er:

- Sikre ansvarlige utlån.
- Bekjempe økonomisk kriminalitet.

- Stille krav til finansielle leverandører av verdipapirfond.
- Arbeide med etikk og anti-korrupsjon.
- Drive etisk markedsføring av produkter og tjenester.

I tillegg anså interessentene følgende temaer som viktige: Personvern, negativ screening, nye produkter og grønn innovasjon, positiv screening og aktivt eierskap. Dette danner grunnlag for bankens prioritering innen bærekraft, og temaene interessentene er opptatt av står sentralt i denne rapporten.

Vesentlighetsanalyse utarbeidet med ulike eksterne og interne interessenter

VIKTIGHET FOR EKSTERNE INTERESSENER	Viktigst	Aktivt eierskap	Personvern Negativ screening Nye produkter og grønn innovasjon Positiv screening	Økonomisk kriminalitet Krav til finansielle leverandører Etikk og anti-korrupsjon Ansvarlige utlån Etisk markedsføring av produkter og tjenester
	Viktigere	Energiforbruk og besparing Interessentdialog	Lokal næringsutvikling Leverandørkjedeoppfølging Mangfold og likestilling Kundedialeg- og tilfredshet	Bankhåndverk
	Viktig	Avfallshåndtering Tiltak for de som faller utenfor Papirforbruk Klimagassutslipp (CO ²) Vannforbruk	Innovasjon og digitalisering Utvikling av ansatte HMS Sponsing og bidrag til lokalsamfunn	
		Viktig	Viktigere	Viktigst

VIKTIGHET FOR SPAREBANK 1 ØSTLANDET

Organisasjoner og initiativer vi støtter

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for en bærekraftig framtid. SpareBank 1 Østlandet jobber for å understøtte bærekraftsmålene. Alle ledd i organisasjonen skal tenke bærekraft i små og store beslutninger. Gjennom flere bærekraftsverksteder både i konsernledelsen og på ulike nivåer høsten 2018 har banken jobbet med å definere hvilke bærekraftsmål virksomheten har positiv og negativ påvirkning på. Banken har særlig stor påvirkning på bærekraftsmål 4, 8, 9, 12, 13, 15 og 16 (se figur). 17 er et metodemål, og sier noe om hvordan vi vil jobbe.

Noen er interne mål som banken selv skal jobbe for å oppnå. De eksterne målene skal banken samarbeide med kundene og samfunnet for øvrig med å oppnå, gjennom de virkemidlene banken besitter. Noen mål er både interne og eksterne.

Begrunnelse for utvelgelse av bærekraftsmål og delmål finner du på våre nettsider: <https://www.sparebank1.no/nb/ostlandet/om-oss/samfunnsansvar/>

Global Compact

SpareBank 1 Østlandet er tilsluttet FNs Global Compact, verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar. Bankens leder for bærekraft er nestleder i styret i det nyetablerte norske Global Compact-nettverket. I Norge er det i hovedsak store bedrifter som er med i dette FN-ledede initiativet. Vi mener at mange små- og mellomstore bedrifter kan bruke Global Compact som en inngang til bærekraftarbeidet. Derfor ønsker banken å bruke styreperioden til å spre informasjon, særlig til mindre aktører i næringslivet. I GRI-indeksen på våre nettsider er det vist hvordan vi leverer på Global Compacts 10 prinsipper.

FNs prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet (The Principles For Responsible Banking)

FNs miljøprogram (UNEP) har et partnerskap med finanssektoren kalt **United Nations Environment Programme – Finance Initiative** (UNEP FI). I november 2018 lanserte UNEP FI «The Principles for Responsible Banking», som er utarbeidet i samarbeid med 28 banker over hele verden. Prinsippene har som mål å gjøre banknæringen i stand til å ta en lederrolle i å nå bærekraftmålene og oppfylle Parisavtalen. Prinsippene er ute på høring og skal etter planen vedtas høsten 2019.

Selv om prinsippene ikke er endelig vedtatt, har SpareBank 1 Østlandet likevel tilsluttet seg prinsippene med forbehold om endelig tilslutning når de foreligger i vedtatt versjon. Vi mener det har stor verdi at finansnæringen internasjonalt drar i samme retning i bærekraftarbeidet, og vi vil spille vår rolle i den globale dugnaden. Prinsippene passer også godt med bankens tilnærming til bærekraft.

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper er anbefalinger fra OECD-landene til næringsliv i alle sektorer, også finans. Norske myndigheter er forpliktet til å fremme retningslinjene. De er i tråd med andre retningslinjer for ansvarlig næringsliv, som for eksempel FNs Global Compact og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Retningslinjene omhandler svært mange av bærekraftstemaene og anbefaler aktsomhetsvurderinger som metode for å redusere risiko for brudd. SpareBank 1 Østlandet jobber for å etterleve retningslinjene og bruker den nye veilederen for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv aktivt i implementeringen av arbeidet.

Global Reporting Initiative (GRI)

I Norge er det et lovfestet krav at store selskaper rapporterer om sitt arbeid med samfunnsansvar. SpareBank 1 Østlandet rapporterer i henhold til Global Reporting Initiative, den internasjonalt ledende standarden for bærekraftsrapportering. I GRI-standardene er vesentlighet et hovedprinsipp. Et selskap må både arbeide med og rapportere på de forhold som er **mest vesentlige** for virksomhetens innvirkning på mennesker, miljø og samfunn. SpareBank 1 Østlandet gjorde en vesentlighetsanalyse høsten 2017 og rapporterer i henhold de mest sentrale temaene i analysen. GRI-rapportering er en integrert del av bankens årsrapport.

Vi er med på
den globale
dugnaden

Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen

Innen 2030 har finansnæringen tatt mål av seg til å nå flere ambisiøse miljø- og klimamål. Veikartet ble lansert 6. juni 2018 og er utarbeidet av Finans Norge i samarbeid med bransjen selv. Det gir 12 bransjespesifikke og sju tverrgående anbefalinger for hvilke tiltak som bør iverksettes innen 2030. Det er opp til den enkelte finansinstitusjon å konkretisere veikartet ut fra sine egne strategier.

SpareBank 1 Østlandet har henvist til veikartet i retningslinjer, vi har satt i gang veikartetets mål om opplæring av ansatte og hatt flere verksteder der vi har startet operasjonalisering av de enkelte målene. Banken vil prioritere arbeidet med veikartet høyt og oppfordrer til samarbeid i bransjen for å nå flere av målene.

3. Interessentdialog og samarbeid

Dialog og samarbeid med interessenter (se interessentkart) er essensielt for at banken skal nå sine bærekraftsambisjoner. Blant de viktigste interessentene er kunder, eiere, medarbeidere, myndigheter, investorer og organisasjoner, som alle i økende grad er opptatt av hvordan SpareBank 1 Østlandet ivaretar sitt samfunnsoppdrag og leverer på bærekraft.

I 2018 har banken hatt kontakt med interessentene på ulike arenaer og om mange ulike temaer. Dialog og samarbeid gjør oss bedre. Derfor står bærekraftsmål 17 om samarbeid sentralt i bankens arbeid med bærekraft fram mot 2021.

Kundedialeg

For å kartlegge kunders og andre respondenters syn på banken, utføres kunde- og markedsundersøkelser jevnlig. På bakgrunn av dette kan banken prioritere riktig innsats for å forbedre tjenester og produkter, samt ikke-finansielle og finansielle resultater.

Den største og viktigste undersøkelsen i 2018 var kunderelasjonsundersøkelsen som SpareBank 1-bankene gjennomfører annethvert år. Resultatene viser at SpareBank 1 Østlandet har lyktes i å opprettholde sterke kunderelasjoner etter sammenslåingen av Sparebanken Hedmark og SpareBank 1 Oslo Akershus i 2017. SpareBank 1 Østlandet scorer dessuten høyere på kunde-relasjonsstyrke enn gjennomsnittet for SpareBank 1-alliansen, både i person- og bedriftsmarkedet, og har fortsatt de sterkeste kunderelasjonene blant de regionale sparebankene. En egen måling viser at 93 prosent av kundene kjenner til bankens kundeutbytte, og at dette blir verdsatt høyt.

Banken har også innledet en god dialog med bedriftskundene om bærekraft og hvordan banken kan bidra til bærekraftig omstilling i markedsområdet. Mer om det under avsnittet *Ansvarlige utlån* side 17.

Dialog med bransjen og andre organisasjoner

Banken har dialog med flere organisasjoner som har faglig tyngde innen vesentlige områder for oss,

blant annet en rekke interesseorganisasjoner og forskningsmiljø innen miljø- og klimarbeid, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, og økonomisk kriminalitet. Deres faglige innspill vil hjelpe banken med å operasjonalisere retningslinjene.

Vi har også god dialog med utenlandske banker og de andre norske bankene blant annet gjennom Finans Norge. Der er SpareBank 1 Østlandet representert i flere nettverksgrupper, blant annet en som skal operasjonalisere veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen.

Siden 2016 har banken blitt vurdert av Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender gjennom deres rangering Etisk bankguide. Selv om SpareBank 1 Østlandet er uenig i noen av tilnærmingene i vurderingen, har det vært viktig å etablere en god dialog med aktørene bak undersøkelsen. Banken har gått systematisk igjennom metoderrammeverket og brukt det til å forbedre egne retningslinjer. Vi har også hatt flere møter der vi har fått og gitt innspill, blant annet et møte der Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender møtte lederne for alle sentrale virksomhetsområder i banken. Det var en nyttig dialog for begge parter.

Mange av bankens interessenter er opptatt av den enorme utfordringen med plast i havet og naturen, men tiltak for innenlands vassdrag blir ofte glemt. «Plastdugnaden» i 2018 mobiliserte flere tusen personer fra lag, foreninger og skoleklasser i vårt markedsområde til ryddeaksjon i ved lokale vann og elver. Banken samarbeidet med blant andre Naturvernforbundet, Hold Norge Rent, lokale renovasjonsselskaper, Vassdragsforbundet, Hamar Naturskole og Sparebankstiftelsen Hedmark om en felles miljøutfordring i regionen. (Se mer om Plastdugnaden i kapittelet *Orden i eget hus*, s 28.)

Se også skjematisk oversikt over vår interessentdialog.

Interessentdialog 2018

Banken har en løpende prosess for å identifisere og engasjere interessenter og integrere deres innspill i virksomheten. Nedenfor er en oversikt over vesentlige deler av bankens dialog med interessenter i 2018.

Interessent	Møteplass for dialog	Viktigste temaer interessentene er opptatt av	Tiltak knyttet til temaene
Kunder.	Kunderelasjonsundersøkelse. Måling av kundeutbytte.	<ul style="list-style-type: none"> Banken har opprettholdt en god relasjon til kundene etter rebrandingen og fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus. Kundene setter stor pris på ordningen. Kjennskapet til det nye navnet SpareBank 1 Østlandet øker. 	Befeste bankens posisjon gjennom ulike tiltak i markedet.
	Direktebanken (kundesenter for privat- og bedriftskunder innen dagligbanktjenester, kreditt og forsikring). Kundekommunikasjon i nettbanken.	<ul style="list-style-type: none"> Dagligbank: Aksjesparekonto, flytting av BSU, Bank ID-relaterte spørsmål, kontobevegelser, korttransaksjoner, kortreklamasjon, møtebooking. Forsikring: Fakturaspørsmål, forsikringsvilkår og trafikforsikringsavgift. 	Fortløpende kommunikasjon og svar på de ulike problemstillingene.
	Bankens kanaler i sosiale medier.	<ul style="list-style-type: none"> Feil/nedetid på tjenester som nett-/ mobilbank, minibanker m.m. Driftsproblemer i nettbank/mobilbank- Innloggingsproblemer/Bank ID. Renteendring på lån/innskudd. Sponsing/gaver. Kundeklager på eksempelvis service/ betjening. Nye og gamle sedler. Apple Pay, Google Pay etc. Aksjesparekonto. Åpningstider bankkontor. Forsikring – melde skade (som oftest reise). 	Fortløpende kommunikasjon og svar på de ulike problemstillingene.
Medarbeidere.	<ul style="list-style-type: none"> Organisasjonsundersøkelser om ansattes tilfredshet. Bærekraftverksteder i ulike avdelinger og regioner. Samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg. Jevnlig dialog med fagforeninger. 	<ul style="list-style-type: none"> Stort engasjement blant medarbeiderne. Resultater fra kunderelasjonsundersøkelse. Avdelingens positive og negative påvirkning på mennesker, miljø, samfunn. FNs bærekraftsmål. 	<ul style="list-style-type: none"> Resultater ble gjennomgått og fulgt opp avdelingsvis. Markedsplaner med tiltak og aktiviteter. Aktsomhetsvurderinger og implementering av bærekraftsarbeid i ulike deler av virksomheten.
Eiere.	<ul style="list-style-type: none"> Informasjonsmøter, investorpresentasjoner, temapresentasjoner. Representantskapsmøte. Børsmeldinger og kvartalsrapporter. Nettsider. 	<ul style="list-style-type: none"> Emisjon. Kvartalsresultater. Kredittkvalitet. Lønnsomhet. Avkastning på verdipapiret SPOL. 	<ul style="list-style-type: none"> En rekke informasjonstiltak rettet direkte mot eiere, kunder og andre slik at de skulle få mulighet til å kjøpe egenkapitalbevis i banken.
Leverandører. (både til banken og til alliansen)		E-post og møter.	Systematisering av arbeidet overfor leverandørene. Gjøre våre krav tydeligere. Samarbeide om oppfølging.
Andre SpareBank 1-banker og i fellesutvalg, blant annet innen innkjøp og kapitalforvaltning/fond.	Diskusjonsgrupper på e-post, fysiske møter og nettmøter i etablert bærekraftsforum.	<ul style="list-style-type: none"> Retningslinjer for bærekraft. Operasjonalisering innenfor de ulike avdelingene, krav innen kreditt og implementering av kravene i elektroniske låneprosesser. Initiativ rundt problem med plast fra kunstgressbaner. Klimarisiko. Etikk og bærekraft i fondsforvaltning. Etikk og bærekraft i innkjøp. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedsatt arbeidsgruppe innen fondsforvaltning for å styrke arbeidet. Ledes fra alliansen. Opplæring av fellesutvalg for innkjøp i bruk av aktsomhetsvurdering som metode for oppfølging av leverandører. Forum for bærekraft løfter problemstillinger av felles interesse i alliansen og ber om konkrete tiltak.
Myndigheter.	Kontakt med Finansdepartementet, Finanstilsynet, Datatilsynet.	<ul style="list-style-type: none"> Drift GDPR (General Data Protection Regulation). Ny norsk hvitvaskingslov. 	Innhenting av legitimasjon og oppdatert informasjon om kunder.
Konkurrenter.	Fysiske møter, nettverksgrupper og telefonmøter i Norge og utland.	Felles utfordringer og muligheter innen utvikling av banknæring og bærekraftig finans.	Utveksling av gode erfaringer, rammeverk og løsninger for bærekraftig finans.

	Ulike møteplasser med andre banker som medlem i Finans Norge innen en rekke områder som næringen i fellesskap er opptatt av.	<ul style="list-style-type: none"> • Veikart for grønn konkurransekraft i finans. • UNEP Principles for Sustainable Banking • EU – knyttet til regelverkspakken om bærekraftig finans og revisjon av kapitalkravsregelverket. 	Samarbeid knyttet til veikartet og andre felles initiativ.
Samfunnet for øvrig	Dialog med interesseorganisasjoner innen miljø- og klima, menneskerettigheter og korrupsjon, samt forskningsinstitusjoner.	Bankens arbeid med bærekraft, hovedsakelig i kjernevirksomheten. Retningslinjer og policyer innen ansvarlige investeringer, ansvarlig kredittgivning og forhold til fondsleverandører.	Faglige innspill fra organisasjonene til bærekraftarbeid, utarbeidelse av retningslinjer og operasjonalisering av arbeidet. Blant annet besvarelse av Etisk bankguide, oppdatering av nettsider, utarbeidelse av interne retningslinjer.
	Styret i det nyopprettede norske nettverket for FNs Global Compact (bedrifter og organisasjoner).	Spre informasjon om Global Compacts 10 prinsipper for ansvarlig næringsliv. Etablering av det norske nettverket.	Etablere nettverket, vedta strategi og ansette daglig leder.
	<ul style="list-style-type: none"> • Ulike bedriftsnettverk • DN Gaselle • Utdanningsmiljøer i markedsområdet 	<ul style="list-style-type: none"> • Bærekraft, næringsutvikling. • Fokus på vekstbedrifter. • Utdanning, innovasjon. 	<ul style="list-style-type: none"> • Banken medarrangør på seminar og konferanser. • Banken samarbeider med – og støtter utdanningsinstitusjoner med midler.
Sparebankstiftelsen Hedmark, Vassdragsforbundet for Mjøsa, renovasjonsselskaper, Naturvernforbundet, Hold Norge Rent, Hamar Naturskole og mange skoler, lag og foreninger.	Plastdugnaden, en ryddeaksjon ved innsjøer og elver i markedsområdet.	Miljøvern og problemet med plast i naturen.	Gjennomført ryddeaksjon ved innsjøer og elver i markedsområdet vår og høst 2018.
Ungt Entreprenørskap, ungdoms- og videregående skoler.	Ungdoms- og videregående skoler i markedsområdet.	Heve kunnskapen om økonomi blant unge.	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt undervisningsopplegg i personlig økonomi med AR-teknologi. • Opprette ny Bærekraftspris for unge entreprenører.
Iddrettsklubber, lag og foreninger	Diverse møtearenaer	Banken som lokal støttespiller, bidragsyter og inspirator.	<ul style="list-style-type: none"> • Byttehelgen • Informasjonsseminarer og andre arrangementer

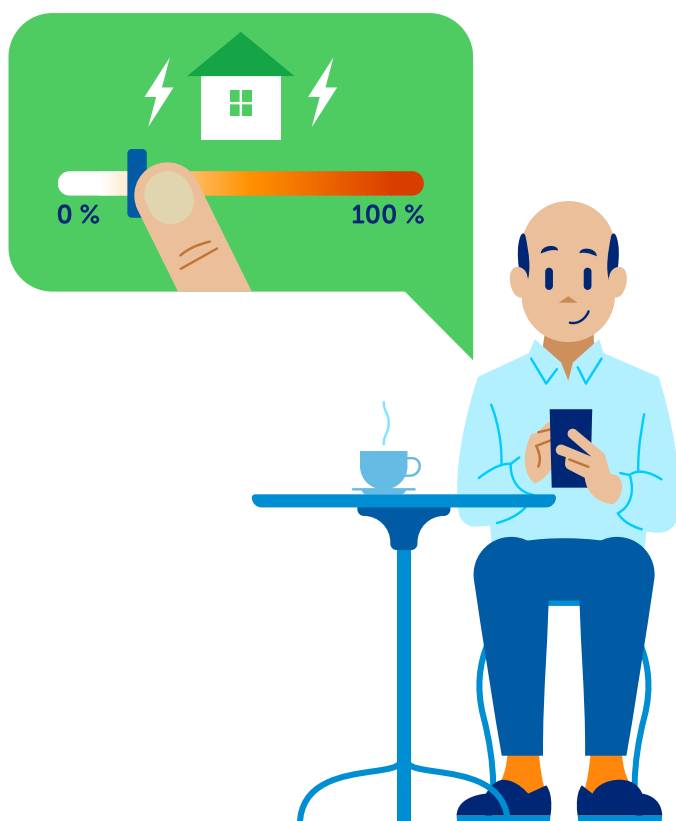
Interessentkart for SpareBank 1 Østlandet

Innhenting av data om kunder og andre interessenters syn på konsernet gjøres jevnlig gjennom ulike former for interessentdialog. På bakgrunn av dette kan banken prioritere riktig innsats for å forbedre både ikke-finansielle og finansielle resultater. Nedenfor er en grovkisse over bankens ulike interessenter.

- **Ansatte:** Morbanken, datterselskaper, tillitsvalgte, verneombud, pensjonistforeningen.
- **Kunder:** Personkunder, bedriftskunder, offentlige organisasjonskunder, gründere.
- **Eiere:** Sparebankstiftelsen Hedmark, egenkapitalbevis-eiere.
- **Datterselskaper:** EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 TheVIT AS (eid 70 prosent av SpareBank 1 Østlandet), Youngstorget 5 AS, Vato AS, SpareBank 1 Finans Østlandet (eid 95 prosent av SpareBank 1 Østlandet).
- **Deleide selskaper:** SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, SpareBank 1 Kredittkort AS, Torggata 22 AS, SMB Lab AS, Betr AS, SpareBank 1 Betaling AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS. Banken har også investeringer i blant andre SpareBank 1 Markets AS og Totens Sparebank.
- **Myndigheter:** Kommuner, regionråd, fylkeskommuner, Fylkesmann, regjering, rettsapparatet, Stortinget, Finanstilsynet, Norges Bank, Konkurransetilsynet, Forbrukerombudet.
- **Kapitalmarkedet:** Egenkapitalbevis-investorer, fremmedkapital, andre banker og meglerhus.
- **Leverandører:** Ulike produkt- og tjenesteleverandører innen IT, drift, marked, revisjon, konsulentvirksomhet, personal, HMS, pengetransport, sikkerhet, energi, håndverksbedrifter og andre.
- **Konkurrenter:** Lokale, nasjonale og internasjonale aktører.
- **Sponsorater:** Lag og organisasjoner, klubber.
- **Samarbeidspartnere:** SpareBank 1-alliansen, sentrale og lokale aktører.
- **Gavemottakere:** Mottakere av gaver fra Kunstfondet, talentstipendet og andre gaver til allmenntilgitt formål.
- **Interesseorganisasjoner:** Finans Norge, Forbrukerrådet, Framtiden i våre hender, LO, NHO, Trainee Innlandet, Vikinglauget, Amnesty, Regnskogfondet, etc.
- **Samfunnet, opinionen, offentlige aktører:** Ikke-kunder, potensielle kunder, finansklagenemnda, opinionen, politikere, høyskoler, universiteter, forskningsinstitusjoner, akuttberedskap: politi/helse/brann.
- **Media:** Lokale gratisaviser, lokalaviser, regionale medier, riksmidler, NRK riks og lokal, NTB.
- **Sosiale medier:** Opinionen i sosiale medier.
- **Ratingbyråer og analytikere:** Moody's Analytikere.
- **Oslo Børs.**

4. Ansvarlig bankaktør

Bærekraft i kjernevirksomheten

Alle bankens virksomhetsområder inngår i bærekraftsatsingen. Men for å ha troverdighet i bærekraftsarbeidet må hovedfokuset rettes mot kjernevirksomheten som for banken er å:

- Låne ut penger til privatkunder og bedriftskunder.
- Forvalte kundenes innskudd.
- Tilby fondsprodukter som kundene kan investere i (kapitalmarked).

Ansvarlige utlån

Gjennom utlånsvirksomheten til både person- og bedriftsmarkedet kan banken være en pådriver for bærekraftig utvikling. Dette er også ett av de viktigste temaene i bankens vesentlighetsanalyse.

Bedriftsmarked (BM)

Bedriftsmarked står for om lag en fjerdedel av bankens utlån, men det er her det er størst mulighet og risiko i bærekraftsammenheng. I 2018 vedtok banken nye retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for bedriftsmarkedet. Der er det vedtatt hvilke bransjer banken ikke skal gi lån til, og våre forventninger til kundene er klart formulert.

Etter at retningslinjene ble vedtatt sommeren 2018, har bedriftsmarked jobbet med å operasjonalisere dem. Gjennom aktsomhetsvurderinger identifiserer banken hvilke bransjer og kunder som har høy risiko for negativ påvirkning. Banken bruker

metoderammeverket i OECDs veiledning for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv, som ble lansert i 2018. Banken har utviklet aktsomhetsvurderinger innen de to største bransjene; landbruk og eiendom. Rådgivere med spesialkompetanse på disse bransjene deltar i arbeidet, og banken bruker bransjenes egne veikart for grønn konkurransekraft i arbeidet.

Aktsomhetsvurderingene utføres i en pilotperiode første halvår 2019. Piloten innebærer også å få kundene, bransjeorganisasjonene og eksperters tilbakemeldinger på vurderingene. Klarer de å avdekke generell og bransjespesifikk risiko, eksempelvis klimarisiko, på en god måte? I andre halvår 2019 planlegger banken å pilotere bransjen varehandel, og i fjerde kvartal øvrige bransjer. Dette arbeidet leverer på FNs bærekraftsmål 12 og 15.

Dersom en kunde kommer ut med medium eller høy risiko, skal rådgiveren etter spørre tiltak for å redusere risiko og arbeide for forbedringer, samt hvilke samarbeid som kunden har inngått for å oppnå forbedringer. Bankens bedriftsrådgivere får opplæring, slik at de kan veilede kundene om risikoreducerende tiltak.

Dersom en kunde ikke har iverksatt tilstrekkelig risikoreducerende tiltak, løftes saken til styringsgruppa for bærekraft i bedriftsmarkedsavdelingen og eventuelt videre til bankens etiske råd for vurdering. Dersom banken vurderer at risiko-

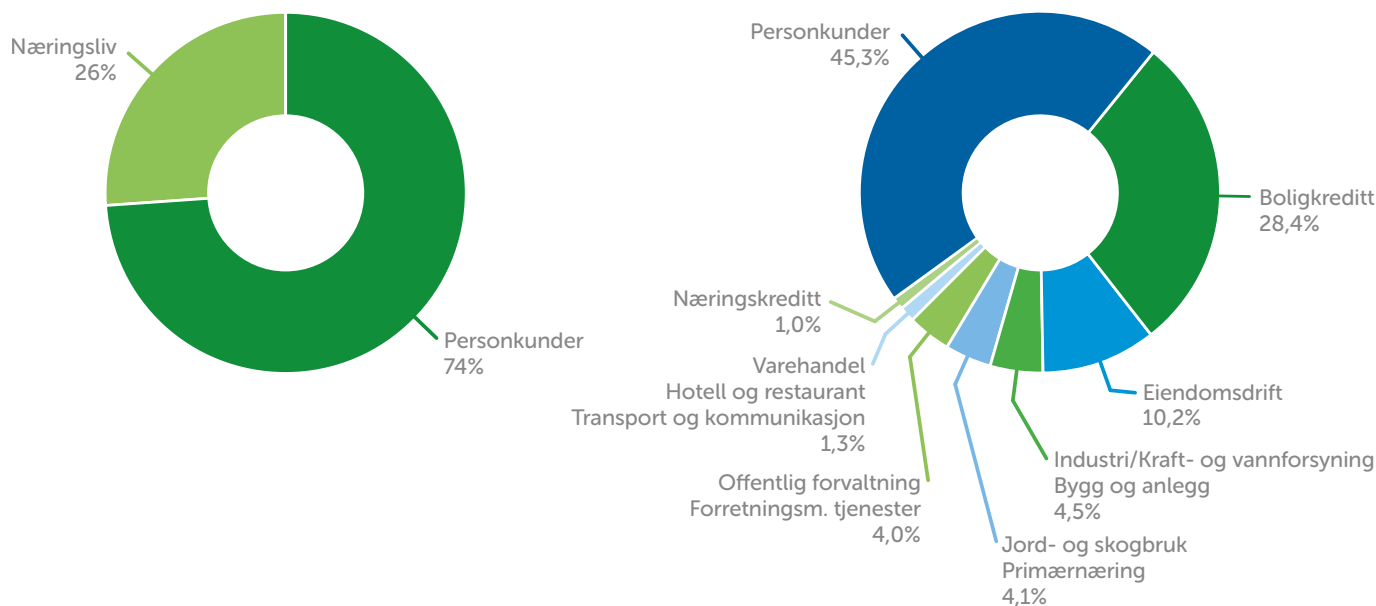
SpareBank 1 Østlandet gir ikke lån til virksomheter som:

- Driver utvinning av eller kraftproduksjon basert på kull eller oljesand.
- Benytter tommer fra aktører som driver med ulovlig tømmerhogst, salg av ulovlig hogd tømmer eller avskoging, og/eller som ødelegger tropiske regnskoger, fjerner primærskog eller fredede skoger (High Conservation Value Forests).
- På noen måte er involvert i utvikling, testing, produksjon, lagring eller transport av kontroversielle våpen eller komponenter eksklusivt beregnet på kontroversielle våpen herunder klasevåpen, antipersonellminer, atomvåpen, kjemiske våpen og biologiske våpen.
- Driver med produksjon av tobakksprodukter eller komponenter eksplisitt beregnet på slike produkter.
- Driver med produksjon av pornografisk materiale.
- Ikke har oppfylt våre dokumentasjonskrav ift reelle rettighetshavere og midlers opprinnelse i kundeetableringsdokumentasjon.

Vi har i dag ikke utlån til virksomhet som driver produksjon av fossilt brennstoff. Vi har heller ingen ambisjoner om dette.

Utlånsporteføljen

Utlån til kunder per sektor (prosent)

reducerende tiltak ikke er tilstrekkelige eller ikke vil bli iverksatt, vil lånesøknaden bli avslått. På denne måten skal banken bruke sin påvirkningsmakt til å heve standarden i bransjene.

Bankens andre satsing på bedriftsmarked handler om å forsterke vår positive påvirkning. Vi har også her valgt våre to største bransjer som pilotbransjer, samt valgt ut to forsøksregioner, landbruk i Hedmark og eiendom i Oslo og Akershus. Mot slutten av 2018 startet dialogen og samarbeidet med disse bransjene. Målet er å finne ut hvordan banken best kan bidra til bærekraftig omstilling.

Med bakgrunn i dialog og samarbeid, vil banken i 2019 og 2020 utvikle prosesser og produkter som blant annet skal bidra til å oppfylle målet «Medvirke til innovasjonen og omstillingen i andre næringer» i Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen. Også her bruker banken bærekraftsmål 12 og 15, men mål 17 om samarbeid og mål 9 om innovasjon for bærekraftig omstilling, gir ytterligere inspirasjon og retning i satsingen.

Nytt grønt produkt i 2018 «Grønt boliglån»

Personmarked (PM)

I 2018 hadde personmarked fokus på utvikling og salg av et nytt grønt produkt, grønt boliglån. (Se eget avsnitt *Grønne produkter og bærekraftig innovasjon*.) Det er utpekt en egen bærekraftsansvarlig i divisjonen. Opplæring innen bærekraft og utvikling av delstrategi har også vært i fokus.

Bærekraftsverksted ble holdt for tre regioner i 2018. Målet med opplæringen er at rådgiverne skal bli trygge på å diskutere bærekraft med kundene. Bærekraftig forbruk og økonomi er allerede en viktig del av våre rådgivningssamtaler. Som en ansvarlig bank er det også naturlig å snakke om risiko og samfunnsendringer, for eksempel klimarisiko som kan berøre kundene.

Målet for personmarkedet i 2019 er å se videre på utvikling av produkter og prosesser som skal hjelpe kundene til å ta bærekraftige valg. I tillegg skal intern opplæring styrkes. Slik kan banken drive enda bedre rådgivning til kundene og dermed bidra til det bærekraftige skiftet.

Gunstig grovforlån til bønder utsatt for tørke

Det usedvanlig tørre klimaet gjorde at mange av bankens landbrukskunder fikk en tøff sommer og høst. Mangel på nedbør førte til lave avlinger og lite vinterfôr. Derfor innførte SpareBank 1 Østlandet en hasteordning der banken raskt kunne bidra med gunstig finansiering til kjøp av grovfôr til sau og storfe. Bankens helt fra starten i 1845 hatt lange tradisjoner innen primærnæringene. Bøndene har vært med og bygd opp den solide egenkapitalen i banken gjennom gode tider. Derfor var det naturlig for banken å støtte opp om primærnæringene i forbindelse med tørken. Det ble etablert 53 grovforlån på totalt 10,3 millioner kroner.

Klima og klimarisiko

Langt viktigere enn eget klimaavtrykk, er hvordan banken kan påvirke og motivere kunder og leverandører til å redusere *sitt* klimaavtrykk og således bidra til bærekraftsmål 13 og Parisavtalen. I kapittelet «Ansvarlig bankaktør» side 17 er det beskrevet hvordan miljø og klima blir en stadig større del av bankens dialog med kunder og leverandører. Ikke minst blir temaet klimarisiko satt på dagsorden.

Task Force On Climate-Related Financial Disclosures (TCFD)

Klimaendringer utgjør en risiko for samfunn, bedrifter og banker. Financial Stability Board (FSB) opprettet i 2015 «Task Force on Climate-related Financial Disclosures» (TCFD). Målet var å utrede hvordan virksomheter bedre kan forstå og beskrive klimarisiko- og muligheter, samt hvordan de kan rapportere på det. TCFD leverte sine anbefalinger i 2017 på fire områder: Styring, strategi, risikostyring, mål og metoder. SpareBank 1 Østlandet har begynt arbeidet med å kartlegge klimarisiko. Høsten 2018 var temaet oppe i både konsernledelsen og styret. Målet er å implementere arbeidet med klimarisiko i banken i 2019.

Klimarisiko er særlig fremtredende innen tre områder hvor finansnæringen spiller en viktig rolle:

- 1. Fysisk risiko**, kostnader knyttet til fysisk skade som følge av klimaendringer, eksempelvis flom- og skredskader på bygg og infrastruktur, samt sviktende avlinger.
- 2. Overgangsrisiko**, økonomisk risiko knyttet til overgangen til lavutslippssamfunnet, eksempelvis at det kommer nye lover eller reguleringer som begrenser bruk av naturressurser, eller at man priser forurensning.
- 3. Ansvarsrisiko**, erstatningskrav, eksempelvis rettet mot virksomheter som har unnlatt å ta nødvendige beslutninger for å redusere negative klimaendringer.

SpareBank 1 Østlandet har startet å innarbeide klimarisiko i kredittprosessen. Dette er ikke bare klimaarbeid, men også godt bankhåndverk. Som ansvarlig bank er det viktig å veilede kundene om framtidig risiko som kan ramme både samfunnet og enkeltkunder. Se oversikten under: Bankens status og ambisjoner innen klimarisiko, satt inn i TCFD-rammeverket.

Styring	Strategi	Risikostyring	Mål
Beskriv virksomhetens styring av klimarelaterte risikoer og muligheter.	Beskriv faktisk og potensiell påvirkning av klimarelatert risiko og muligheter på virksomhetens operasjoner, strategi og finansiell planlegging.	Beskriv hvordan virksomheten identifiserer, vurderer og håndterer klimarelatert risiko.	Beskriv beregninger og mål som brukes for å vurdere og håndtere relevante klimarelaterte risiko og muligheter.
a) Styrets innsikt i klimarelaterte risikoer og muligheter: Styret har satt klimarisiko på dagsorden og vil behandle temaet ytterligere i 2019.	a) Hvilke klimarelaterte risikoer og muligheter virksomheten har identifisert på kort, medium og lang sikt: Banken startet på dette arbeidet i 2018. Vi ser at vi er utsatt for klimarisiko hovedsakelig gjennom utlån på bedriftsmarkedet. Vi har begynt dialog om klimarisiko med våre to største bransjer landbruk og eiendom. Målet er å kartlegge risiko og være i dialog med kundene om dette. Målet er også å iverksette risikoreduerende tiltak og være en pådriver for bærekraftig omstilling i nevnte bransjer. Dette vil være hovedfokus for 2019. (Se avsnitt «Ansvarlige utlån», s. 17 og 18)	a) Virksomhetens prosess for å identifisere og vurdere klimarelatert risiko: SpareBank1 Østlandet har inngått partnerskap med Cicero senter for klimaforskning om et forskningsprosjekt vedrørende klimarisikovurdering av selskaper. Prosjektet vil videreutvikle en verdensledende metodikk på klimarisikovurdering av finansprodukter. Prosjektet starter i 2019.	a) Rapporter på beregninger og mål som brukes av virksomheten for å vurdere klimarelaterte risikoer og muligheter, i tråd med strategi og risikohåndteringsprosesser: Vil bli utarbeidet i 2019 og 2020.
b) Ledelsens rolle i vurderingen og håndteringen av klimarelatert risiko og muligheter: Ansvar for å innarbeide klimarisiko ligger i Risiko og Compliance-avdelingen, i samarbeid med leder bærekraft samt bedriftsmarked. Konsernledelsen ønsker å være tett på arbeidet og vil behandle temaet på flere møter i 2019.	b) Hvilken påvirkning har klimarelatert risiko og muligheter på virksomhetens drift, strategi og finansiell planlegging: Dette arbeidet vil bli påbegynt i 2019. Tilnærming for klimarisiko i datterselskaper og portefølje vil også bli vurdert og håndtert, eksempelvis skadeforsikring og fondsportefølje.	b) Virksomhetens prosesser for å håndtere klimarelatert risiko: Når metodikken er klar, vil dette innarbeides i bankens risiko-, investerings- og kredittvurderinger.	b) Rapporter på scope 1, scope 2, og, dersom relevant, scope 3 klimagassutslipp (GHG), og relatert risiko: Se bankens klimaregnskap, side 30. Se også avsnittet «Orden i eget hus – bankens miljøarbeid», side 27
	c) Ulike scenariers potensielle påvirkning på virksomhetens drift, strategi og finansiell planlegging, inkludert et 2°C-scenarior: Vil bli utarbeidet i 2019 og 2020.	c) Hvordan er prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko integrert i virksomhetens overordnede risikostyring: Når metodikken er klar vil dette bli innarbeidet i bankens risiko-, investerings- og kredittvurderinger.	c) Hvilke mål bruker virksomheten for å håndtere klimarelatert risiko og muligheter, samt måloppnåelse: Vil bli utarbeidet i 2019 og 2020.

Grønne produkter og bærekraftig innovasjon Grønt boliglån

SpareBank 1 Østlandet lanserte vinteren 2018 et grønt boliglån til personmarkedet. Dette er lån til energibesparende tiltak i boliger og fritidsboliger, enten kunden skal bygge nytt, pusse opp eller bytte til energikilder med mindre belastning på miljøet. Lånet har gunstigere rente enn et vanlig boliglån. Renta er 0 prosent på lån opp til 250 000 første året, og 1,8 prosent på resten av lånebeløpet, opp til 1 million kroner. I vurderingen av hva som er grønt bruker banken Enovas definisjon.

I 2018 inngikk banken også samarbeidsavtale med det miljøvennlige bydelsprosjektet Ydalir i Elverum, en av sju nye bydeler i Zero Emission Neighbourhood (ZEN). Boligene må tilfredsstille strenge krav til miljøstandard. SpareBank 1 Østlandet bidrar ved å tilby boligkjøpere i Ydalir et gunstig grønt boliglån med samme betingelser som over.

Ved utgangen av 2018 hadde banken lånt ut 8,15 millioner kroner i grønt boliglån. Det utgjorde 0,008 prosent av den totale boliglånsporteføljen. I 2019 er målet at hver bankregion skal selge minst 10 grønne boliglån til oppgradering av brukte boliger. I tillegg skal alle regioner med unntak av Østerdalen selge minst 5 lån til nybygg. I Østerdalen økes målet på antall grønne boliglån til nybygg til minst 10 lån, grunnet det nye boligområdet Ydalir i Elverum.

Tjenester til barn og unge

Ved å hjelpe barn og unge med produkter og løsninger som gjør det enkelt å spare, bidrar banken til å skape en generasjon med ansvarlige økonomiske forbrukere. Arbeidet leverer derfor på bærekraftsmål 4 og 12. I 2018 ble barnepakka Spink lansert. I mobilappen Spink får barnet oversikt over hva det bruker penger på, samt se sin egen sparekonto og lære seg å spare ved bruk av sparemål. I tillegg har den årlige og tradisjonsrike sparebankuka blitt gjennomført, med fokus på læring og gleden ved å spare. Bankens har også fornyet sitt undervisningsopplegg i økonomi for ungdom i 2018, se kapittelet om opplæring side 26.

Betalingsløsning for flyktninger og andre uten norsk bankkonto

Også flyktninger og asylsøkere uten norsk bankkonto trenger tilgang til økonomiske tjenester. SpareBank 1 Østlandet tilbyr produktet «kommunalt utbetalingskort». Det er en betalingsløsning for brukere av sosiale tjenester, som asylsøkere eller andre uten norsk bankkonto. Bankens samarbeider med flyktningmottak og enkelte Nav-kontor om dette. Bankens vil i 2019 jobbe med konsept for utvalgte utsatte kundegrupper.

Smart bilforsikring

Forsikringsløsningen Smart bilforsikring premierer sjåfører som kjører trygt og dermed reduserer risikoen for skader og ulykker på norske veier. Forsikringen baserer seg på ny teknologi og måling

Noterte verdens første grønne boligobligasjon på Oslo Børs

Grønne obligasjoner (Green Bonds) er lån som skal finansiere miljøriktige formål.

Ved å utstede grønne obligasjoner vil SpareBank 1 bidra til å møte den økende etterspørselen fra investorer etter investeringer i miljømessige bærekraftige prosjekter.

I februar 2018 noterte SpareBank 1 Boligkreditt verdens første grønne boligobligasjon på Oslo Børs. Dette er en grønn obligasjon med fortrinnsrett i energieffektive boliger. SpareBank 1 Østlandet har overført en stor boliglånsportefølje med energieffektive boliger til SpareBank 1 Boligkreditt, som er med og danner grunnlaget for den grønne obligasjonen.

SpareBank 1 Boligkredits grønne obligasjon ble sertifisert av Climate Bond Initiative i juni 2018. I september fikk den også Green Bond-rating av ratingbyrået Moody's.

av data om hvordan bilen kjøres. Data samles inn via en smartplugg i bilens diagnoseport og overføres via bluetooth til appen Spinn, som er utviklet i eget hus. Sjåføren kan få direkte tilbakemelding i appen om kjøreatferden sin underveis, eller senere i appens kjøredagbok. Kjører sjåføren med flyt oppnås god kjørescore.

Krav til fondsleverandører

SpareBank 1 Østlandet driver ikke egen fondsforvaltning, men distribuerer verdipapirfond fra andre fondsforvaltere. I tillegg har banken indirekte eierskap i ODIN Forvaltning.

I oktober 2018 vedtok bankens styre nye retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for distribusjon av verdipapirfond. Banksjef for kapitalmarkedet samarbeider med leder for bærekraft om å implementere retningslinjene. I tillegg arbeider Spare- og plasseringsutvalget i SpareBank 1-alliansen med felles krav til felles leverandører for alle SpareBank 1-bankene.

Ved utvelgelse av verdipapirfondforvaltere og godkjenning av fond krever banken at forvaltningsselskap som det inngås distribusjonsavtale med, skal ha retningslinjer og policyer som dokumenterer at de har ESG-krav til de selskapene de investerer i. De må levere dokumentasjon på hvordan oppfølging av investeringer skjer (screening med mer). Alternativt vil banken utføre screening gjennom tredjepart. Fordi banken ikke forvalter fond selv, kan den ikke direkte styre eierskap i enkeltelskaper.

Våre fondsleverandører bør som minimum ha signert FNs prinsipper for ansvarlige investeringer.

Retningslinjene for samfunnsansvar og bærekraft for distribusjon av verdipapirfond skal sørge for at fond vi aktivt tilbyr kundene er i tråd med bankens retningslinjer. Vi skal også sørge for å ha produktgodkjenningsprosesser og oppfølging, herunder periodisk produktrevisjon. Foruten finansielle kriterier omfatter det også ESG-kriterier. Til sist ønsker SpareBank 1 Østlandet å tilby fond med god bærekraftsprofil til sine kunder. Derfor har banken en ambisjon om å utvide produktporteføljen på dette området i 2019. SpareBank 1 Østlandet tilbyr i dag de grønne aksjefondene DnB Grønt Norden og DnB Miljøinvest på sin handelsplattform.

Alle ansatte som gir råd til kundene eller på annen måte har befattning med fondsforvaltningen skal kjenne bankens prinsipper og årlig gjennomgå

retningslinjene. I løpet av 2019 vil banken i større grad ta opp bærekraftstemaer med kundene. ODIN Forvaltning påvirkes både som leverandør og som datterselskap av SpareBank 1 Gruppen. Selskapet har en omfattende bærekraftpolicy som er integrert i investeringsprosessen. De har signert FNs prinsipper for ansvarlige investeringer og gjør screenings med data fra Sustainalytics.

Ansvarlig og aktivt eierskap

Som aksje- og andelseier forvalter SpareBank 1 Østlandet verdier for cirka 7 milliarder kroner. Investeringene omfatter om lag femti selskaper med et spenn fra strategisk viktige datterselskaper og allianseselskaper, til rene finansielle investeringer. Banken har fire datterselskaper: EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus, SpareBank 1 Finans Østlandet AS og TheVIT AS.

Bankens investeringer utenom i datterselskaper og andre konsernselskaper, er på cirka 550 millioner kroner og utgjør om lag 8 prosent av samlede investeringer. Herunder er anslagsvis 90 prosent investeringer i selskaper med en strategisk tilknytning, de største er følgende:

- Totens Sparebank (180 millioner kroner).
- Visa (150 millioner kroner).
- Eksportfinans (70 millioner kroner).
- SpareBank 1 Markets (40 millioner kroner).
- Oslo Kongressenter Folkets Hus (55 millioner kroner).

I selskaper eid av bankene i SpareBank 1-alliansen har bankene ulik eierstørrelse. Se vår eierandel i note 41.

Arbeidet med samfunnsansvar og bærekraft i eierstyringen er en integrert del av etablerte prosesser. Alle ansatte som har befattning med eierstyringen skal kjenne bankens prinsipper, retningslinjer og forventninger.

I 2018 hadde banken, ved konsernledelsen, virksomhetsgjennomgang med tre av våre fire datterselskaper. Gjennomgang med det siste datterselskapet ble gjennomført tidlig i 2019. I alle gjennomgangene sto samfunnsansvar og bærekraft tydelig på agendaen.

Den enkelte eierpostens størrelse og grad av innflytelse styrer ressursbruken. Banken prioriterer høyest arbeid opp mot selskaper der vi har vesentlig innflytelse.

Ansvarlig eierstyring utøves i flere kanaler:

- Styremedlemmer oppnevnt av banken skal ha kompetanse til å vurdere risiko knyttet til samfunnsansvar og bærekraft. Banken er representert i styrene i datterselskaper og andre konsernselskaper hvor vi har betydelig innflytelse.
- I generalforsamlinger og andre eiermøter skal vår representasjon bidra til å fremme bankens målsetninger og retningslinjer for bærekraft og samfunnsansvar.
- Gjennom årlige virksomhetsgjennomganger i selskaper hvor banken har vesentlig innflytelse skal vi påvirke virksomhetsstyringen i en mer bærekraftig retning. Som eier forventer vi at de fire datterselskapene implementerer SpareBank 1 Østlandets strategi for samfunnsansvar og bærekraft.

Som aksje- og andelseier forvalter SpareBank 1 Østlandet verdier for cirka 7 milliarder kroner.

Dersom banken blir kjent med at noen av våre selskaper opptrer i konflikt med våre prinsipper og forventninger, vil vi etablere dialog for å påvirke til forbedring. Dersom dialogen ikke fører til nødvendige forbedringer, vil banken be om at saksforholdet behandles i selskapets styre. Alternativt tas saksforholdet opp til behandling i selskapets generalforsamling. I ytterste konsekvens er banken beredt på å avvike eierskapet.

Ansvarlige investeringer i likviditetsstyringen

I forbindelse med styring av konsernets likviditetsrisiko har SpareBank 1 Østlandet en portefølje bestående av likvide verdipapirer med høy kredittkvalitet. Sammensetningen og størrelsen på porteføljen er i henhold til styrevedtatte styringsdokumenter for likviditetsområdet og lovpålagte krav for likviditetsstyringen.

I september 2018 vedtok styret retningslinjer for området. Det ble etablert et system for å vurdere risiko for at likviditetsporteføljen er i konflikt med bankens retningslinjer, og minimere denne risikoen. Finanssjefen er ansvarlig for operasjonalisering av konsernets likviditetsstyring.

Banken har gjort en generell vurdering av risiko, og totalt sett vurderes porteføljen å ha lav risiko. Det er også gjort en vurdering av hvilke temaer som er mest relevante i det overordnede risikobildet.

For å minimere risikoen gjøres det en aktsomhetsvurdering i forkant av nye investeringsbeslutninger i et eget risikohåndteringsverktøy. Etter at retningslinjer ble styrevedtatt i september 2018 har 100 prosent av den totale porteføljen blitt vurdert. Det er ikke avdekket brudd på bankens retningslinjer for ansvarlige investeringer. 0,15 prosent av porteføljen er i kategorien middels/høy risiko.

Når investeringer gjøres via eksterne forvaltere, skal banken videreformidle retningslinjene og be om bekreftelse på at forvaltningen ikke er i konflikt med bankens strategi og generelle retningslinjer innenfor samfunnsansvar og bærekraft. For å holde oversikt over porteføljens beholdning og risiko gjøres det periodevise kontroller av hele porteføljen (minimum årlig).

Dersom kontrollen avdekker brudd på bankens retningslinjer, skal investeringen vurderes av bankens etiske råd. Denne vurderingen kan resultere i at banken selger verdipapiret umiddelbart, at banken går i dialog med utsteder om forbedringstiltak og deretter

vurderer salg av verdipapiret, eller at banken beholder verdipapiret som følge av at forbedringstiltak iverksettes og forventes å være tilstrekkelig virkningsfulle. I slike tilfeller vil verdipapiret og utstederen uansett være gjenstand for tettere oppfølging i ettertid.

Risikovurderingen resulterte i at Danske Bank i 2018 på bakgrunn av en større hvitvaskingssak ble kategorisert som en utsteder i konflikt med våre retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft. Som følge av dette tok SpareBank 1 Østlandet initiativ til dialog med Danske Bank om hvilke tiltak som var igangsatt. Dialogen med Danske Bank har vært god, og vi har fått informasjon om at det er gjennomført risikoreducerende tiltak. SpareBank 1 Østlandet vil følge opp utstederen gjennom periodisk gjennomgang av porteføljen.

Etisk markedsføring

Finansbransjen formidler produkter og tjenester som er helt sentrale for næringsliv og samfunn, men som kan være vanskelig å forstå. Forståelig og ansvarlig markedsføring av produkter og tjenester er derfor viktig. Temaet kommer også høyt i vår vesentlighetsanalyse.

Avdelingen bruker de generelle retningslinjene for bærekraft og samfunnsansvar, samt bankens etiske retningslinjer som rettesnor:

- Alle bankens sponsoravtaler inneholder området bærekraft i sponsoratet.
- Ved all markedsføring bruker vi digitale kanaler og flater fremfor for eksempel papir og plakater.
- Når banken støtter arrangementer går vi i dialog om bærekraft i løsningene.
- Ved innkjøp av reklameartikler skal leverandører og produkter sjekkes grundig opp mot bærekraft.
- Bankens har utviklet klare regler for kampanjer og salg av kredittkort til unge. Vi har også utviklet et kommunikasjonsløp hvor vi snakker om riktig bruk av kredittkort i de forskjellige situasjonene de unge kommer opp i.

Det var ingen innrapporterte brudd på bestemmelser og retningslinjer for markeds-kommunikasjon, produktmerking og produktinformasjon i 2018.

Innkjøp og krav til leverandører

SpareBank 1 Østlandet gjør en del innkjøp selv, mens større avtaler inngås av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA på vegne av SpareBank 1-alliansen. Alt i alt representerer det et betydelig

anskaffelsesvolum, og vi er vårt ansvar bevisst når vi henvender oss til leverandørmarkedet. I alle kontrakter ligger et vedlegg som stiller krav innen menneskerettigheter, arbeidsforhold og miljø. Mange av kravene i samfunnsansvarsvedlegget er bransjespesifikke. Det er fordi ulike bransjer har ulike utfordringer i sine leverandørkjeder.

Banken er klar over at det er store utfordringer i mange leverandørkjeder. Leverandørene skal i sin virksomhet og leverandørkjede arbeide for ikke å bryte internasjonale konvensjoner og nasjonale lover, herunder bestemmelser om forhold som lønn, arbeidstid og HMS (helse, miljø og sikkerhet), samt anti-korrupsjon.

Banken har vært god på å formidle retningslinjer og krav, men kan bli bedre på å følge opp leverandørene og kravene i avtalene på en systematisk måte gjennom aktsomhetsvurderinger. Dette arbeidet fortsetter i 2019. Jobben må hovedsakelig gjøres hos våre leverandører og deres underleverandører, men banken må sette krav, samt følge og støtte arbeidet.

5. Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon

Delmål 16.4 under bærekraftsmål 16 sier at man innen 2030 skal oppnå en betydelig reduksjon av ulovlige finans- og våpenstrømmer, gjøre det enklere å spore opp og returnere stjålne eiendeler samt bekjempe alle former for organisert kriminalitet. Sammen med resten av finansnæringen spiller SpareBank 1 Østlandet en viktig rolle i å nå dette delmålet.

Satsing mot hvitvasking

I 2018 implementerte banken den nye hvitvaskingsloven, med økt fokus på risikobasert tilnærming til transaksjonskontrollen. Bankene er lovpålagt etter hvitvaskingsloven, både tidligere og ny, å innhente og kontrollere legitimasjonsdokument i forbindelse med etablering av ordinære kundeforhold. Man er også pålagt en løpende kundekontroll som blant annet omfatter krav om gyldig legitimasjonsdokument på kunden. SpareBank 1 Østlandet har iverksatt et omfattende arbeid mot hvitvasking i 2018, og dette fortsetter inn i 2019.

Arbeid mot økonomisk kriminalitet

Bærekraftsdelmål 16.5 lyder slik: «Oppnå en betydelig reduksjon i alle former for korrupsjon og bestikkelser.» SpareBank 1 Østlandet ser en stadig

økning i antall svindelsaker, hvor kunder blir lurt eller forsøkt lurt. Dette gjelder såkalt Nigeriasvindel og svindel via Finn.no. Slik jobber banken mot økonomisk kriminalitet:

- Det blir iverksatt tiltak for å redusere risiko for økonomisk kriminalitet på bakgrunn av risiko-vurdering.
- Banken rapporterer mistenkelige kunde-transaksjoner, samt driver kundekontroll.
- Sikkerhetsavdelingen følger opp og hjelper kunder som tar kontakt om svindel.
- Der kunder svindler eller blir svindlet, følger banken opp saken selv om banken ikke selv er skadelidende. Det er stor samfunnsnytte i at sakene avdekkes og stoppes.
- Norske banker samarbeider for å avdekke og håndtere trusler knyttet til datakriminalitet. I tillegg har bankene i SpareBank 1-alliansen etablert et felles IRT (Incident Respons Team), for å sikre god håndtering av kriser og uønskede hendelser.
- I saker om eksempelvis trygdesvindel, skatte-unndragelse og arbeidsmarkeds-kriminalitet samhandler banken med offentlige etater som Skattetaten, politiet og NAV.

Bankens arbeid mot korrupsjon

Bankens medarbeidere må i forbindelse med den årlige etikkuka bekrefte at de har lest etiske retningslinjer, der habilitet og korrupsjon står omtalt i egne kapitler. Medarbeiderne må også rapportere inn alle gaver, verv, eierinteresser og andre forhold som kan påvirke deres habilitet. Egenrapporteringen om verv og eierinteresser blir sjekket mot Brønnøysundregisteret. Banken følger også egne rutiner og stikkprøvekontroller som en del av virksomhetens mislighetsforebyggende arbeid.

Banken har tidligere ved hjelp av eksternt revisjonsbyrå gjennomført en relasjonsanalyse for å kartlegge styrets og toppledelsens relasjoner til kunder, leverandører og øvrige forbindelser. Dette vil bli gjennomført også i 2019. Banken har ikke avdekket korrupsjonssaker blant ansatte i 2018.

Høsten 2018 gjennomførte vi en risikoanalyse innen temaet interne misligheter. Korrupsjonsrisiko er et viktig element i dette, og flere scenarioer omhandlet nettopp korrupsjon. Analysen ble gjennomført som en rekke workshops med ledere og medarbeidere i sentrale avdelinger i banken. Formålet var å drøfte endringer i risikobilde og risikovurderinger, samt identifisere behov for rutineendringer og tiltak.

GDPR står for General Data Protection Regulation, og er EUs forordning for personvern som ble innført i Norge fra 20. juli 2018.

Personvern/GDPR

Banken oppnevnte et eget personvernombud i 2018 og har gjennomført flere opplæringstiltak om GDPR i løpet av året, deriblant under ettikkuka. Alle medarbeidere har fått informasjon, og et obligatorisk nettkurs er kjørt for alle ansatte. Det er også vedtatt en egen policy/personvernerklæring i banken.

SpareBank 1 Østlandet bruker først og fremst personopplysninger til kundeadministrasjon, fakturering og for å oppfylle våre forpliktelser til å gjennomføre oppdrag og tjenesteavtaler, for eksempel betalingstransaksjoner til og fra kunders konto. Oppbevaringstiden vil da normalt være inntil ti år etter registreringer.

I forbindelse med innføringen av GDPR har banken gjort ordlyden på samtykkene våre tydeligere for å være i samsvar med GDPR.

SpareBank 1 Østlandet forvalter store verdier for kunder. Dette medfører dessverre også mulighet for svindel og kriminalitet. Banken har plikt til å gjennomføre tiltak for å forebygge og avdekke svindel, kriminalitet og terrorhandlinger. Vi vil behandle personopplysninger med formål å forebygge, avdekke, oppklare og håndtere bedragerier og andre straffbare handlinger.

Opplysningene kan innhentes fra og utleveres til andre banker og finansinstitusjoner, politiet og andre offentlige myndigheter. Banken er også pålagt å rapportere mistenkelige opplysninger og transaksjoner etter hvitvaskingsloven til Økokrim og Enheten for finansiell etterretning (EFE). Oppbevaringstiden vil da være minst fem år etter registreringen. Banken har ikke mottatt noen klager om brudd på personvern eller tap av kundedata i 2018.

6. Opplæring

Som en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør har SpareBank 1 Østlandet i mange år satset på opplæring og utdanning internt. Det gjelder også i samfunnet for øvrig, blant annet med økonomiopplæring av barn- og unge, kunder og andre. Derfor er bærekraftsmål 4 ett av bankens interne og eksterne mål.

Utvikling av medarbeidere

Finansbransjen og bankmarkedet er i rask endring. I møte med ny teknologi, endret kundeatferd, konkurranse fra nye aktører, nye regulatoriske krav og endrede trusselbilder, er intern opplæring helt avgjørende for å være godt rustet til å drive framtidens bank.

Banken gjennomfører omfattende opplæring og kompetanseutvikling for alle medarbeidere. I forbindelse med medarbeidersamtalen i starten av året får alle medarbeidere en utviklingsplan der opplæring og utvikling er planlagt med utgangspunkt i bankens strategi og krav til medarbeiderens rolle. Utviklingstiltak er avhengig av rolle og kan bestå av studiepoengbaserte kurs på bachelor- og masternivå, e-læring, nanolæring, rådgiverskole, videopresentasjoner, fag- og produkt dager, salgsutvikling samt interne og eksterne workshops.

Banken benytter videokonferanseutstyr ved alle lokasjoner i kompetanseutviklingen. Det gjennomføres faste videoallmøter om faglige temaer som finansiering, betaling, sparing og pensjon, skadeforsikring og personforsikring, digitalisering og selvbetjening. Banken har også en egen lederskole der alle nye ledere gjennomfører ett års introduksjonsprogram.

Traineeordning

Det å tiltrekke seg talenter anslås å være nordiske bedrifters største utfordring i årene framover. Konkurransen om talentene er stor. Som medlem i Trainee Innlandet er banken del av et bedriftsnettverk som bidrar til å styrke vår posisjon i kampen om talentene. Traineeprogrammet har årlig mer enn 200 søkere. I 2019 er målet for banken blant annet å få en trainee på bærekraft.

Banken ønsker innspill og varsling

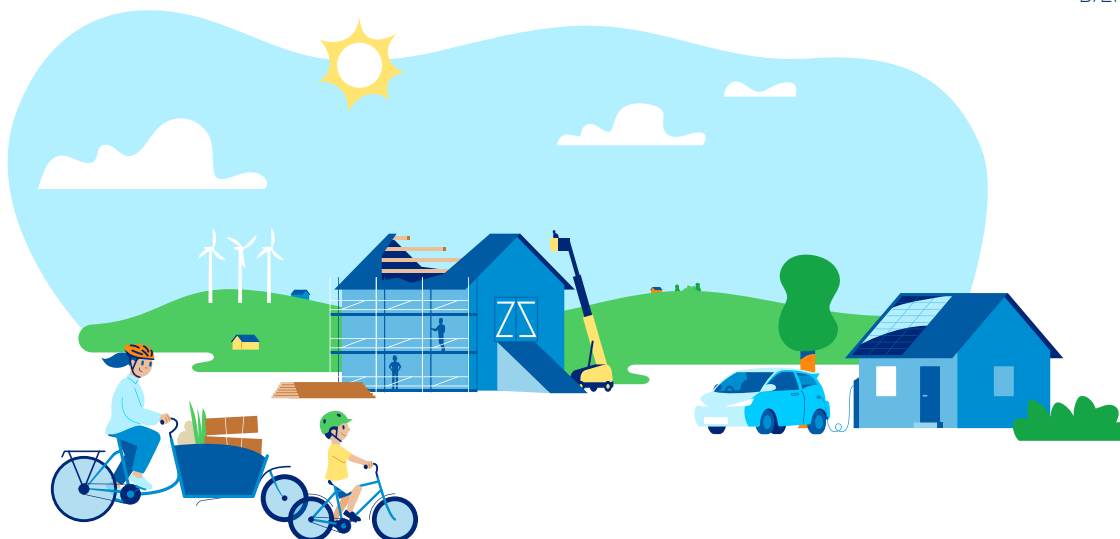
SpareBank 1 Østlandet har interne retningslinjer for varsling og har tilrettelagt for varsling i et eget varslingsystem. Banken forventer at medarbeidere informerer nærmeste overordnede om hendelser eller aktiviteter som er i strid med lover, forskrifter eller annet offentlig regelverk. Det gjelder også brudd på interne retningslinjer eller øvrige forhold som kan skade virksomheten. Ledelsen ønsker kunnskap om slike forhold for å kunne gi nødvendige avklaringer, rette opp feil eller skader så snart som mulig, samt reagere på uønsket adferd.

I 2018 styrket banken informasjonen på nettsidene om ekstern varsling. Kunder og andre interessenter kan flere steder på hjemmesidene gi tilbakemeldinger og varsle om forhold banken bør kjenne til, blant annet via nettsidene for bærekraft.

Det ble ikke registrert noen varslinger eller tilfeller av korrupsjon i 2018. Ordet «varsling» gjør at mange kanskje legger lista høyt før de orienterer banken om kritikkverdige forhold. For å gjøre terskelen lavere, gikk banken i 2018 ut med en tydelig oppfordring om å ta kontakt for innspill til vårt arbeid med etikk, samfunnsansvar og bærekraft.

Kompetanseheving innen bærekraft og etikk

Bærekraft er et overordnet strategisk mål for banken, og i 2018 ble opplæringen på feltet intensivert. Gjennom interne og eksterne samlinger og konferanser har alt fra konsernledelsen til kunde-rådgivere fått påfyll om ulike bærekraftemner.

Bærekraftverksteder

I løpet av 2018 ble det gjennomført 14 interne bærekraftverksteder der til sammen 188 medarbeidere deltok. Verkstedene inneholder en innføring i temaet bærekraft med underliggende tema, hva bærekraft betyr for en bank og hva det betyr for den enkelte avdeling. Verkstedene inneholder også første del av en aktsomhetsvurdering. Arbeid med FNs bærekraftsmål har også vært en del av verkstedene i 2018.

Etikkuke med gjennomgang av etiske retningslinjer

Varslingsrutiner og #metoo var hovedtema for bankens etikkuke i april. Etiske dilemmaer og utfordringer ble diskutert og reflektert i den enkelte avdeling. Uka inneholdt også foredrag, e-læringsprogrammer om etikk og et etikkspill. Mellom 75 og 90 prosent av medarbeiderne har tatt alle nanolæringer om etikk. I tillegg har de ansatte mottatt informasjon om bankens etiske retningslinjer, og alle skal årlig signere på at de har lest og forstått innholdet.

Arbeidslivets Klimauke

SpareBank 1 Østlandet vedtok høsten 2018 å delta i Arbeidslivets Klimauke, et initiativ som partene i norsk arbeidsliv står bak. Målet med uka er å hjelpe virksomheter til å bli mer klima- og miljøvennlige gjennom å sette klima og miljø på dagsorden og senke terskelen for å gjennomføre klimatiltak. Banken deltar i Arbeidslivets Klimauke for første gang i februar 2019. Uka fylles med informasjon og aktiviteter som skal gi bankens medarbeidere ny kunnskap om klima, klimarisiko og muligheter.

Samarbeid med utdanningsinstitusjoner

Samarbeid med NTNU om finans og digitalisering

Banken inngikk før jul 2018 en 3-årig samarbeidsavtale med Norges teknisk-naturvitenskaplige

universitet, NTNU. Avtalen omfatter student-samarbeid, Cyber Security, digitalisering innen finans, big data-analyse og maskinlæring, bærekraft og utvikling av en egen fagenhet innen industriell økonomi og teknologiledelse. Gjennom samarbeidet med NTNU ønsker banken å styrke egen kompetanse ved å dra veksler på aktuelle fagmiljøer innen strategisk viktige temaer for banken. NTNU på sin side ønsker å utvikle forskningsbasert kompetanse rettet mot bank- og finansnæringen.

Samarbeid om realfagsatsing ved Høgskolen i Innlandet

Banken har de siste tre årene støttet en realfagsatsing ved Høgskolen i Innlandet (tidligere Høgskolen i Hedmark), Campus Hamar med til sammen 1,2 millioner kroner. Bakgrunnen for satsingen var blant annet manglende realfagsinteresse- og kompetanse i norske grunnskoler og videregående skoler.

Stiftelsen med betydelig gave til høyere utdanning

Sparebankstiftelsen Hedmark, som deler ut midler fra bankens overskudd, vedtok i 2017 en gaveramme på inntil 42,3 millioner kroner til Høgskolen i Innlandet. Støtten skal bidra til at høgskolens mål om å bli universitet nås innen 2020. Gaven ble bevilget over tre år. Stiftelsen har i tillegg vedtatt en gave på inntil 12 millioner kroner for å styrke den høyere utdanningen i Kongsvingerregionen.

Konjunkturbarometeret – en kilde til samfunnsnyttig informasjon

Gjennom konjunkturbarometer1.no bidrar banken med fakta og innsikt som kan stimulere til vekst og utvikling i regionen. Reportasjer og analyser fra næringslivet setter nyheter på dagsorden og synliggjør regionens kollektive ressurser. Slik kan banken være en kilde til samfunnsnyttig informasjon for både private og offentlige aktører. I 2018 var miljø- og klimaarbeidet i næringslivet på Østlandet hovedtema i konjunkturbarometeret. (Se egen sak side 42.)

14

interne bærekrafts-
verksteder med
188 deltakere
i 2018

Kunnskapsheving gjennom kurs og konferanser

Banken arrangerer i løpet av året mange eksterne kurs og konferanser, både alene og i samarbeid med andre aktører. Dette er viktige arenaer for påfyll av ny kunnskap samt nettverksbygging for både næringsliv, offentlige aktører og andre. I september var bærekraft hovedtema for bankens årlige lederkonferanse, som samlet om lag 300 ressurspersoner og næringslivsledere.

Opplæring i forbrukerøkonomi

Banken har i flere år hatt en egen omreisende lærer som har undervist tusenvis av elever i personlig økonomi. Et nytt, virtuelt undervisningsopplegg ble tatt i bruk i november 2018. Hele 300 elever fikk undervisning ved hjelp av nettbrett og AR-teknologi, mens 4819 fikk økonomiundervisning med «gammelt» opplegg i løpet av året.

Banken har også i en årrekke gitt gode forbrukerøkonomiske råd i en radioserie på NRK. I 2018 var temaer alt fra bruktsalg og gjenbruk, studentøkonomi og delingsøkonomi til forsikring og forebyggende tiltak.

Utfordringer og målsettinger for 2019

Intern kompetanseheving

Banken fortsetter med bærekraftverksteder i 2019. Målet er at alle medarbeidere skal få innsikt i hva bærekraft er, samt hva det betyr for banken og deres virksomhetsområde.

Banken har fokus på digitalisering og lager i samarbeid med NTNU Gjøvik et opplæringsopplegg for våre medarbeidere. I tillegg samarbeider banken med Høgskolen i Innlandet om utdanning i prosjektledelse, samt opplæring i prosjekt- og prosessledelse. Fagopplæring for medarbeidere på personmarked og bedrifts-marked står også på planen for 2019.

Et nytt system for medarbeidersamtaler tas i bruk og skal avdekke kompetansebehov. Deretter kan banken sette inn ulike opplæringstiltak.

7. Orden i eget hus

Attraktiv og engasjert arbeidsgiver

SpareBank 1 Østlandet skal være en attraktiv og engasjert arbeidsgiver med kompetente ansatte. Bankens legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god. To organisasjonsundersøkelser ble i 2018 gjennomført med gode resultater, her er noen hovedfunn:

- Medarbeidere og ledere er engasjerte i jobben sin.
- Medarbeiderne er opptatt av å lete etter nye og bedre løsninger for kunder og en selv.
- Gjennomføringsevnen og samarbeidet mellom avdelinger og divisjoner er god.
- Graden av stress er lav, sett i lys av en nylig gjennomført fusjon.
- Kulturen er preget av åpenhet, rettferdighet og trygghet.

Konsernet skal være en inkluderende arbeidsplass for alle medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. SpareBank 1 Østlandet jobber med helseforebyggende tiltak og stimulerer medarbeidere til fysisk aktivitet. Bankens er en IA-virksomhet og arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær. Det legges til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening. Sykefraværet i banken var på 4 prosent i 2018.

Over
5000
elever fikk økonomi-
undervisning
av banken
i 2018

Rådgiverskolen

I idylliske omgivelser på Staur gård ved Mjøsa fikk nesten 200 medarbeidere fordelt over 10 kull faglig påfyll i 2018. Rådgiverskolen er et viktig tiltak for til enhver tid å tilpasse rådgivningen til kundenes behov. Satsingen skal bygge oppunder merkevaren *En bank med gode digitale løsninger og med menneskelige relasjoner*. Bankens tror at rådgivere som er gode støttespillere for kundene vil være en ettertraktet service i en stadig mer digital verden.

Arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold

SpareBank 1 Østlandet respekterer og tar hensyn til internasjonale arbeidstaker- og menneskerettigheter i sin virksomhet. Et policydokument vedtatt i 2018 spesifiserer noen av de mest sentrale konvensjoner, rammeverk og retningslinjer som banken respekterer og følger. Egne retningslinjer for bankens ulike virksomhetsområder beskriver hvordan innholdet operasjonaliseres. Der det er nødvendig gis utdypende informasjon i veiledere, prosedyrebeskrivelser og sjekklistor.

Virksomheten søker i alle sammenhenger å unngå diskriminering og vil rekruttere medarbeidere som reflekterer samfunnet, uavhengig av kulturell bakgrunn, etnisitet, religion og kjønn. Det var ikke rapportert om noen tilfeller av diskriminering i 2018.

Banken tilstreber god balanse mellom kjønn på alle nivåer i organisasjonen. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar var i 2018 på 39 prosent. Analyser av ulike stillingskategorier viser at gjennomsnittslønn blant kvinnelige ansatte i banken er mellom 90 og 98 prosent av lønna til menn. Analysene er ikke korrigert for strukturelle forhold som alder, ansiennitet og utdanningsnivå. Finansbransjen har totalt sett langt større rapporterte lønnsforskjeller og har nå satt særlig fokus på dette, både på bransjenivå og i de enkelte virksomhetene.

I tilknytning til det lokale lønnsoppgjøret høsten 2017 avsatte banken en egen skjevhetpott på 0,5 prosent av en total ramme på 1,5 prosent, som primært skulle benyttes til å utjevne eventuelle utilsiktede lønnsforskjeller knyttet til kjønn. Av denne rammen ble 70 prosent fordelt til kvinner og 30 prosent til menn.

Etikk

Mål

Konsernets medarbeidere og styremedlemmer skal kjennetegnes ved høy etisk standard og være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. Banken aksepterer ikke handlinger som kan oppfattes som bestikkelser, korrupsjon eller forsøk på å påvirke saksbehandlingen på en utilbørlig måte. Adferd og beslutninger skal bygge opp under bankens strategi og mål for samfunnsansvar og bærekraft. Verdiskapningen skal innen alle forretningsområdene skje i tråd med god rådgivningsskikk, og innenfor rammer der den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstille økonomiske mål. Kundens behov og interesser skal ivaretas gjennom faglig god og redelig kundeførelse som sikrer at kunden selv kan ta bevisste og velinformerte valg.

Etiske retningslinjer

SpareBank 1 Østlandets etiske retningslinjer skal bidra til at medarbeidere overholder taushetsplikten, unngår opptreden som kan skade bankens omdømme, ivaretar sin habilitet og håndterer interessekonflikter. Videre beskriver retningslinjene hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon. De etiske retningslinjene blir revidert jevnlig, og ledere og medarbeidere inviteres til å gi sine innspill, sist i 2018.

Overtredelse av virksomhetens etiske retningslinjer kan få konsekvenser for arbeids- og ansettelsesforholdet.

Ansvar

Den enkelte medarbeider har et selvstendig ansvar for å etterleve gjeldende lover og regelverk, og er ansvarlig for å ivareta sin egen integritet og å overholde konsernets etiske retningslinjer. Ledernes atferd er spesielt viktig og har avgjørende innvirkning på det etiske nivået i egen organisasjon. Den enkelte leder har ansvar for å sette etikk på dagsorden. Ledere på alle nivå har også ansvar for å informere nye medarbeidere om innholdet i de etiske retningslinjene.

Målet er åpenhet og bevissthet hos alle medarbeidere i det daglige, og rom for å drøfte etiske problemstillinger, slik at alle får anledning til å hevde egne meninger. Meningsutveksling og involvering bidrar til å forbedre resultatene og fatte gode beslutninger.

Bankens miljøarbeid

Bankens tilnærming til miljø- og klimautfordringene er todelt. På den ene siden skal SpareBank 1 Østlandet redusere egen belastning på miljø og klima. På den andre siden vil banken bidra til at kunder og leverandører, innen alt fra kontormateriell til fond, gjør det samme.

For å redusere egen belastning på miljø og klima har banken valgt å sertifisere seg gjennom Miljøfyrtårn. Her er banken inne i en resertifiseringsprosess. Som følge av fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus i 2017, skal det innlemmes flere kontorer som fra før ikke var sertifisert.

I tillegg gjennomfører banken et årlig energi- og klimaregnskap basert på den internasjonale standarden «A Corporate Accounting and Reporting Standard» som er utviklet av «The Greenhouse Gas Protocol Initiative», GHG-protokollen. Klimaregnskapet viser klimagassutslipp som følge av forbruk som for eksempel reiser, avfallshandtering og energiforbruk. Bankens bruker tallene til å redusere egen negativ påvirkning på klimaet.

Klimaregnskapet for 2018 er ikke direkte sammenlignbart med tidligere år, og dette har sammenheng med fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus i 2017. Som følge av dette er det en økning i bankens klimagassutslipp på 21,8 prosent. Det tilsvarer 99 tonn CO²-ekvivalenter. Økningen skyldes hovedsakelig at flere bygg, både eide og leide i Oslo og Akershus, er inkludert i dette klimaregnskapet enn forrige rapporteringsår.

Digitalisering – enklere for kundene, forebygger kriminalitet og reduserer papirforbruket

Banken jobber kontinuerlig med digitalisering og effektivisering, både for seg selv og kundene. Boliglån på nett, mobilbank, Vipps, videomøter, SMS-tjenester og elektronisk distribusjon av brev, nyheter og publikasjoner er tiltak som reduserer transportbehov og papirforbruk.

Digitalisering forebygger også kriminalitet knyttet til forfalskning av dokumenter brukt som grunnlag for innvilgelse av lån. Derfor knyttes arbeidet til bærekraftsmål 16, delmål 16.5, som handler om å oppnå en betydelig reduksjon i alle former for korrupsjon og bestikkelser.

Gjennom digitalisering forenkles systemer og kundene kan bli mer selvbetjente. Her er noen eksempler:

- **E-signering.** Banken jobber hele tiden med å få opp andelen kunder som signerer dokumenter digitalt.
- **Digital låneløype både for person- og bedrifts-markedet.** Samarbeid med det offentlige om en løsning som gjør at deres system kan integreres med bankenes.
- **Digital samhandling offentlig og privat, DSOP.** Skatteetaten, politiet og Nav innhenter ulike kontoopplysninger for etterkontroll. Dette gjøres i forbindelse med innkrevingssaker eller for å avklare om kontroller skal iverksettes. Målet er helautomatisk innhenting av opplysningene. SpareBank 1 Østlandet er med i et pilotprosjekt som startet i 2018.

Bankens utfordring er å sørge for like gode tjenester til kundegrupper som ikke har høy digital kompetanse.

8. Sparebanken og lokalsamfunnet

Med en kombinasjon av gode, brukervennlige digitale løsninger og lokal tilstedeværelse, er banken et viktig tannhjul i ulike regioner og lokalsamfunn. I 2018 rehabiliterte og re-åpnet vi kontorer flere steder, deriblant på Otnes i Rendalen som var ransutsatt i 2017. Med lønnsom og langsiktig drift påvirker banken samfunnsutviklingen lokalt og regionalt. At banken er solid over tid er viktig for både privat- og bedriftskundene i de samfunnene vi er en del av. Banken er i tillegg en stor og viktig skatteyder, både direkte, men også gjennom å være arbeidsgiver for om lag 1100 skattebetalende medarbeidere.

Lokal næringsutvikling

En viktig del av bankens samfunnsbidrag er å finansiere gode prosjekter som legger til rette for vekst og utvikling i arbeidsplasser, noe som igjen bidrar til felles lokal velferd. Å ha en solid kapitalkilde i regionen gir trygghet og nærhet til beslutningene.

SpareBank 1 Østlandet dekker gjennom sin kjernevirksomhet mange viktige behov i samfunnet, deriblant sparing, finansiering, betalingsformidling, forsikring, skadeforebygging, forvaltning av kapital og investeringer. Det at banken driver kjernevirksomheten langsiktig og bærekraftig, er det viktigste bidraget til lokal næringsutvikling. I tillegg bidrar banken til næringsutvikling gjennom et aktivt samarbeid på tvers av næringsliv, forsknings- og utdanningsmiljøer.

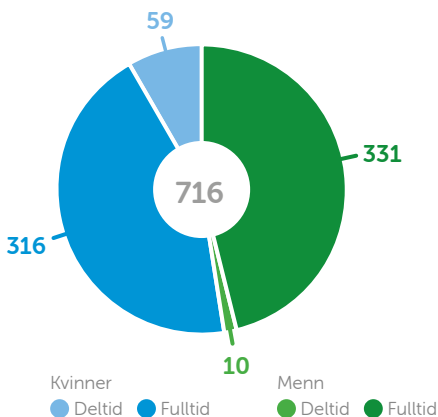
202 millioner kroner ble utbetalt i kundeutbytte

Basert på resultatet for 2017 utbetalte SpareBank 1 Østlandet kundeutbytte for aller første gang i april 2018. Med dette skrev banken historie. Aldri før har en norsk bank betalt utbytte til kundene sine. Ordningen innebærer at både privat- og bedriftskunder automatisk mottar utbytte basert på bankens overskudd og kundens lån og innskudd gjennom året. Å dele av overskuddet med kundene på denne måten er i tråd med SpareBank 1 Østlandets grunnverdier som sparebank. (Se egen sak side 40.)

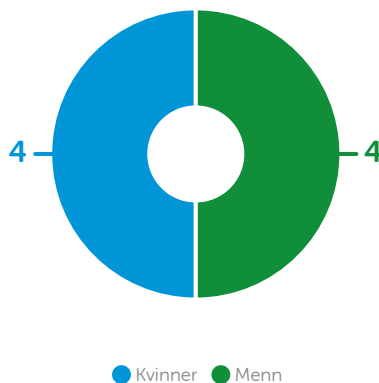
Plastdugnaden

Plastforøpling og mikroplast er et økende samfunnsproblem. Derfor inviterte banken til ryddedugnad ved innsjøer og elver sammen med aktører som Hold Norge Rent, Naturvernforbundet og lokale renovasjonsselskaper. SpareBank 1 Østlandet og Sparebankstiftelsen Hedmark satte av inntil 2 millioner kroner i støtte til skoler, lag og foreninger som deltok i aksjonen. Hele 15 tonn avfall ble plukket. (Se også egen sak side 43.)

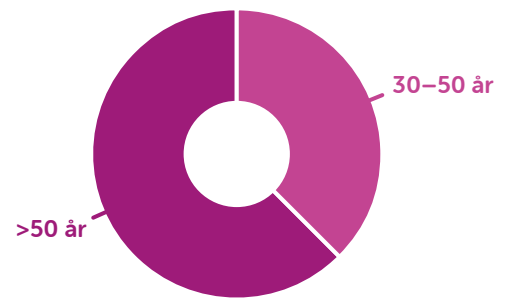
Antall ansatte fordelt på kjønn, fulltid og deltid

Kjønnsfordeling i styret

Alderssammensetning i styret

Sponsing og gaver til allmenntilgode formål

Som lokalt forankret sparebank har vi lange tradisjoner for å føre deler av overskuddet tilbake til lokalsamfunnene, deriblant som lokal støtte-spiller for lag og foreninger. Både gjennom Sparebankstiftelsen Hedmark og gjennom sponsing gir vi verdier direkte tilbake til lokalsamfunnene ved å støtte både topp- og breddeidrett. Fotball, håndball, langrenn og ishockey er eksempler på idrettsgrener der banken sponser både elite- og grasrotnivå.

Gjennom SpareBank 1-alliansen er banken hovedsponsor for Norges Skiforbund Langrenn. Avtalen med langrennslandslaget ble fornyet under ski-NM i 2018 på Gåsbu ved Hamar. SpareBank 1 Østlandet var hovedsponsor under arrangementet.

Fra 2017 overtok Sparebankstiftelsen Hedmark behandlingen av alle søknader om gavemidler. Stiftelsen er SpareBank 1 Østlandets største eier og deler ut midler fra bankens overskudd til lokale klubber, lag og foreninger. Les mer om Sparebankstiftelsen Hedmark og se oversikt over gavetildelinger på nettsiden www.sparebankstiftelsenhedmark.no

Selv om de fleste gavetildelingene nå går gjennom stiftelsen, gir SpareBank 1 Østlandet fortsatt noen enkeltvis gaver til veldedige formål. I 2018 var de største tildelingene 200.000 kroner til TV-aksjonen for Kirkens Bymisjon og 100.000 kroner i julegave til Leger uten grenser. Det ble også gitt til sammen 100 000 kroner i julegave til gode formål gjennom støtte til ulike Spleis-prosjekter.

Rekordmange fikk talentstipend

SpareBank 1 Østlandets talentstipend hadde 5-årsjubileum i 2018, og banken arrangerte en egen motivasjonsdag og talentfest i Hamar kulturhus i september. Hele 90 mottakere fikk stipender på 25 000 eller 50 000 kroner hver. Stipendet skal stimulere unge idrettsutøvere og kunstnere til å utvikle talent og engasjement gjennom trening, utdanning og utfoldelse av kreativitet. Målet med talentstipendet er å bygge stolthet, skape gode forbilder og synliggjøre mulige talentutviklingsløp.

Banken delte ut 1,5 millioner kroner i idrettsstipend, mens Sparebanken Hedmarks kunstfond delte ut 1 million kroner i kunststipend til unge talenter fra Hedmark.

Sparebanken Hedmarks kunstfond

Tre kunstverk ble ferdigstilt det siste året og gitt som gaver til Eidskog kommune, Tynset kommune samt Høgskolen i Innlandet, avdeling Evenstad. I tillegg har det vært omlevering av kunstverk til Strandgateparken i Hamar. Det ble vedtatt to nye prosjekter som skal gis til Løten kommune og Stange kommune. Kunstfondet ble i 2018 tilført 2 millioner kroner fra Sparebankstiftelsen Hedmark. En million ble delt ut som talentstipend til 30 unge utøvere innen kunst og kultur (som beskrevet i avsnittet over).

Utfordring og mål for 2019

Banken har som ambisjon å opprette og lansere et eget bærekraftsfond i løpet av 2019. Dette ser vi fram til å presentere i løpet høsten 2019.

Energi & klimaregnskap 2018

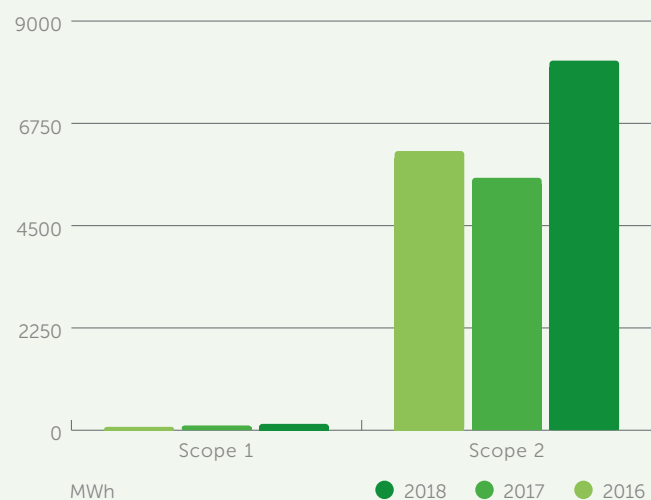
Klimaregnskapet for 2018 er ikke direkte sammenlignbart med tidligere år, og dette har sammenheng med fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus i 2017. Som følge av dette er det en økning i bankens klimagassutslipp på 21,8 prosent. Det tilsvarer 99 tonn CO²-ekvivalenter. Økningen skyldes hovedsakelig at flere bygg, både eide og leide i Oslo og Akershus, er inkludert i dette klimaregnskapet enn forrige rapporteringsår.

Energi og klimaindikatorer

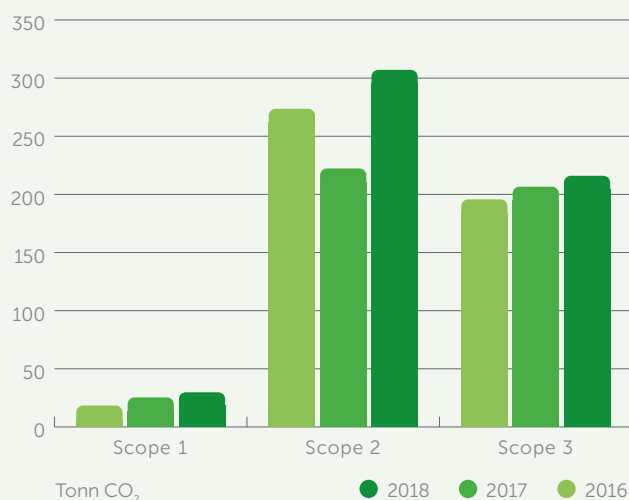
	2018	Endring 17/18	2017	2016
Sum kWh/m ² *	182,2	8,3%	168,3	186,1
Totalt energiforbruk Scope 1+2 (MWh)	8 252,5	45,9%	5 657,1	6 215,6
Totale utslipp(S1+S2+S3) (tCO ² e)	552,9	21,7%	454,3	487,7
Totale (s1+2+3) tCO ² e/årsverk	0,77	19,8%	0,64	1,1
Total (s1+2+3) tCO ² e/omsetning	0,2	-12,5%	0,17	0,3
MWh/ÅV (Scope 1+2)	11,53	45,9%	8,02	
Årsverk morbank	716	1,56%	705	462

*) Energiforbruk i egne og leide kontorer

Årlig energiforbruk (MWh) Scope 1 og 2

Årlige klimagassutslipp per scope

Rapportering i henhold til greenhouse gas protocol

Scope 1: Direkte utslipp

Omfatter direkte utslipp fra kilder som eies eller kontrolleres av selskapet, herunder egne biler, kjøretøy, eller fra prosess, transport av ansatte.

Scope 2: Indirekte utslipp

Er utslipp knyttet til innkjøpt energi, hovedsakelig elektrisitet og/eller fjernvarme.

Scope 3: Indirekte utslipp

Omfatter andre indirekte klimautslipp. Utslippene er et resultat av selskapets aktiviteter, men slippes ut fra kilder som ikke kontrolleres av selskapet.

Energi & klimaregnskap 2018

Hensikten med denne rapporten er å vise oversikten over organisasjonens klimagassutslipp (GHG-utslipp), som en integrert del av en overordnet klimastrategi. Et klimaregnskap er et viktig verktøy i arbeidet med å identifisere konkrete tiltak for å redusere sitt energiforbruk og tilhørende GHG-utslipp. Denne årlige rapporten gjør organisasjonen i stand til å måle nøkkeltall og dermed evaluere seg selv over tid.

Rapporten omfatter alle registrerte utslipp i SpareBank 1 Østlandet konsern. Informasjonen som benyttes i et klimaregnskap stammer både fra eksterne og interne kilder, og blir omregnet til tonn CO²-ekvivalenter. Analysen er basert på den internasjonale standarden «A Corporate Accounting and Reporting Standard», som er utviklet av «the Greenhouse Gas Protocol Initiative» – GHG protokollen. Dette er den mest anvendte metoden verden over for å måle sine utslipp av klimagasser. ISO standard 14064-I er basert på denne.

Samfunnsregnskap 2018

		2018	2017	
Økonomi				
	Resultat før skatt, (mill kr) konsern	1 735	1 618	
	Forvaltningskapital (mill kr), konsern	123 472	108 321	
	Egenkapitalavkastning etter skatt, konsern	10,5 prosent	10,2 prosent	
	Ren kjernekapitaldekning, konsern	16,8 prosent	16,8 prosent	
Strategi				
	Konsernstrategi	Strategi gjennomført i hht plan.	Strategi gjennomført i hht plan.	
	Utvikling CSR-strategi	Påbegynt revidering av strategi.	Strategi revidert og vedtatt i styret	
Ansatte (tidligere samfunn/sosiale forhold)				
1	Antall årsverk, inkl. datterselskaper	Antall	1 139	1 109
2	Antall årsverk, morbank	Antall	716	705
3	Sykefravær*	%	4 prosent	4,0 prosent
4	Andel kvinner*	%	53 prosent	53 prosent
5	Andel kvinner i ledende stillinger*	%	39 prosent	39 prosent
6	Gjennomsnittsalder*	Antall	48 år	47,7 år
8	Gjennomsnittlig ansettelsestid*	Antall	16 år	16,4 år
9	Antall rekrutteringer, internt*	Antall	12	15
10	Antall rekrutteringer, eksternt*	Antall	35	15
11	Turnover*	%	2 prosent	2 prosent
	Ansattes tilfredshet, organisasjonsundersøkelse*	To undersøkelser gjennomført vår og høst 2018 med gode resultater.	Temperaturmålinger for fusjonsprosessen gjennomført med gode resultater.	
	Årlig gjennomgang og bekreftelse av at etiske retningslinjer er lest og forstått	Gjennomført	Gjennomført	
	*Tall for morbank			
Gavemidler Samfunnsregnskap				
1	Sum tildelt til kunst og kultur	.	121 500	1 997 665
2	Sum tildelt til idrett	.	135 000	2 090 085
3	Sum tildelt til humanitært arbeid	.	60 000	331 400
4	Annet	.	2 000	782 600
Gavefond Samfunnsregnskap				
1	Sum tildelt til kunst og kultur	.	950 000	5 606 000
2	Sum tildelt til idrett og fysisk aktivitet	.	1 157 959	4 900 012
3	Sum tildelt til utdanning og forskning	.	425 000	1 575 000
4	Sum tildelt humanitært arbeid/annet	.	522 500	500 000
Sparebanken Hedmarks kunstfond*	Sum tildelt til kunst og kultur	.	2 890 000	1 025 000
*Kunsthedmark fikk i 2018 tilført 2 mill. kr fra Sparebankstiftelsen Hedmark.				
Næringsutvikling Samfunnsregnskap				
Næringsutvikling	Sum tildelt til nyskapingstiltak	Sparebankstiftelsen Hedmark har overtatt tildelingen av midler til nyskapingstiltak.		0
Miljø Samfunnsregnskap				
1	Antall kontor sertifisert som Miljøfyrtårn	Antall	24 (19 kontorer og 5 satelittkontorer)	24
2	Antall videokonferanserom	Antall	0	46 (Alle har også skype og videotilgang på egen PC.)

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, kundene og andre interessenter.

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. SpareBank 1 Østlandet avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse
Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014 er fulgt opp i SpareBank 1 Østlandet.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterlevs i SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet har vedtatt en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og legger vekt på å videreutvikle sin policy innenfor rammen av aktuelle lover og i tråd med sentrale anbefalinger.

Selskapet skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir realisert. God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, kundenes og andre gruppers interesser. Selskapet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

Selskapet har særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- helhetlig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne i SpareBank 1 Østlandet skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at de ansatte skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til de normer, lover og regler som gjelder i samfunnet i de tilfeller de ansatte identifiseres med bedriften. SpareBank 1 Østlandet sine etiske retningslinjer omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurrenter, samt relevante privatøkonomiske

forhold. Retningslinjene gjelder for styrets medlemmer i tillegg til alle faste og midlertidige ansatte. Verdipapirhandel og egenhandel med finansielle instrumenter er regulert i egne interne retningslinjer.

Selskapets etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet ønsker å medvirke til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift. Dette innebærer blant annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. SpareBank 1 Østlandet har derfor utarbeidet en egen strategi for selskapets samfunnsansvar (CSR).

Samfunnsansvar er en integrert del av selskapets virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter selskapet planlegger og gjennomfører. Samfunnsansvaret kommer til uttrykk gjennom hvordan vi forvalter ressurser vi disponerer og vår dialog med ansatte, eiere, kunder, leverandører, lokalsamfunn og øvrige interessenter.

Selskapet har egne nettsider for samfunnsansvar. Det vises ellers til eget kapittel om samfunnsansvar i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 1: Ingen

2. Virksomhet

SpareBank 1 Østlandet er et selvstendig finanskonsern i SpareBank 1-alliansen. «Sammen om å skape» er selskapets visjon. I henhold til vedtektene i SpareBank 1 Østlandet, er formålet med virksomheten å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor og å forvalte på en trygg måte de midler den får over i samsvar med lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Selskapet kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene finnes på selskapets nettsider.

Selskapets forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i det primære markedsområdet, som inkluderer Innlandsfylkene, Oslo og Akershus, slik at kundene kan realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal selskapet drive eiendomsmeistring, leasingvirksomhet og regnskapstjenester. Basert på gode kundeopplevelser og dyktige medarbeidere skal vi bidra til vekst og utvikling av samfunnet vi er en del av.

Ingen vesentlige avvik mellom norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse og hvordan denne etterlevs i SpareBank 1 Østlandet.

Selskapets mål og hovedstrategier skal fremgå i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 2: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 Østlandet har et langsiktig mål for ren kjernekapital på 16 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten, og for en nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper SpareBank 1 Østlandet legger til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til selskapets Pilar 3-rapportering som er publisert på selskapets hjemmesider.

Utbytte

Selskapet skal til enhver tid ha en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som er fastsatt av styret. Utbyttepolitikken gir grunnlag for de utbytteforslagene som fremmes av styret for representantskapet. Utbyttepolitikken gjøres offentlig tilgjengelig på selskapets nettsider.

Representantskapet vedtar hvert år andelen av overskuddet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeveierne og grunnfondskapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen, utbetales normalt til kundene gjennom det årlige kundeutbyttet. Ordningen med kundeutbytte forhindrer at egenkapitalbeveierne eierandel vannes ut. Egenkapitalbeveierne andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningsfond.

Underskudd

Eventuelt underskudd dekkes ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. Underskudd som ikke dekkes av dette, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og dernest ved nedsettelse av eierandelskapital som fastsatt i vedtektene.

Kjøp av egne egenkapitalbevis

Styret har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 50 og 150 kroner. Styret står fritt til å avgjøre på hvilke måter erverv, pantsettelse og avhendelse av egenkapitalbevis kan skje. Fullmakten skal blant annet kunne benyttes i forbindelse med erverv av egenkapitalbevis til bruk for bankkonsernets ansattes kjøp av egenkapitalbevis i forbindelse med børsnotering. Fullmakten skal gjelde til ordinært representantskapsmøte i 2018, likevel senest 30. juni 2018.

Kapitalforhøyelse

Styret har fullmakt til forhøyelse av eierandelskapitalen i henhold til finansforetaksloven § 10-10 (2), jf. allmennaksjeloven § 10-14 (2). Eierandelskapitalen kan i en eller flere omganger forhøyes med inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Pålydende per egenkapitalbevis er NOK 50. Egenkapitalbeveierne fortrinnsrett kan

fravikes. Fullmakten kan benyttes ved nødvendig styrkning av bankens egenkapital, utstedelse av egenkapitalbevis som vederlag ved erverv av virksomhet innenfor bankens formål, eller i forbindelse med salg av egenkapitalbevis til ansatte og/eller tillitsvalgte. Fullmakten omfatter økning av eierandelskapitalen mot innskudd i andre eiendeler enn penger eller rett til å pådra banken særlige plikter etter allmennaksjeloven § 10-2, men ikke beslutning om fusjon etter allmennaksjeloven § 13-5. Fullmakten erstatter tidligere fullmakter til økning av eierandelskapitalen og skal gjelde til ordinært representantskapsmøte i 2018, likevel senest 30. juni 2018.

Avvik fra anbefalingens punkt 3: Ingen

4. Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 Østlandet har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbeveiere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Eiere som holder mer enn 10 prosent av utstedte egenkapitalbevis har rett til representasjon i egenkapitalbeveierne valgkomite. Selskapet forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 Østlandet vil med ujevne mellomrom ha mulighet for å gjennomføre ansatte-emisjoner i den hensikt å styrke ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. Utøvelse av en eventuell fullmakt om kjøp av egne egenkapitalbevis skal etter børsnotering skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak.

Styret behandler egen habilitet innledningsvis i hvert styremøte.

Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom selskapet og tredjemann, der et styremedlem, vedkommende nærstående eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratrukke seg ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratrukke seg. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til styrets vedtak og selskapets

Selskapet skal til enhver tid ha en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som er fastsatt av styret.

virksomhet. Styrets vurderinger av habilitets-spørsmål skal protokolleres.

Avvik fra anbefalingens punkt 4: Ingen

5. Fri omsettelighet

Selskapets egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker SPOL og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens punkt 5: Ingen

6. Generalforsamling

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra aksjeselskaper, jf. Finansforetaksloven kap. 8 om hvilke organer en sparebank skal ha.

Representantskap (generalforsamling)

Selskapets øverste organ er representantskapet. Dette er sammensatt av egenkapitalbeveiere, innskytere, ansatte og representanter fra det offentlige. Egenkapitalbeveierne har 12 medlemmer i representantskapet. Innskytere, ansatte og representanter har henholdsvis 14, 10 og 4 representanter.

Representantskapet skal se til at selskapet virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Etter lovgivningen legges det vekt på at de valgte medlemmene til sammen avspeiler bankens kundestruktur og andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. I en sparebank som har utstedt omsettelige egenkapitalbevis, må minst en femdel og ikke mer enn to femdel av representantskapets medlemmer velges av eierne av egenkapitalbevisene.

Representantskapet fastsetter selskapets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser samt velger medlemmene til selskapets styre og valgkomité. Videre vedtar representantskapet godtgjørelse for nevnte organer. Til representantskapets

møter innkalles også styrets medlemmer, administrerende direktør og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett. Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Ved forfall til representantskapets møter innkalles varamedlemmer. Egenkapitalbeveiere kan ikke møte med fullmektig.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på selskapets hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at forslag til vedtak og saksvedlegg som sendes ut, er tilstrekkelig detaljert og dekkende til at representantskapets medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles. Protokoll fra møtene i representantskapet gjøres også tilgjengelig på selskapets hjemmesider.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes også på selskapets hjemmesider.

Egenkapitalbeveierens valg møte

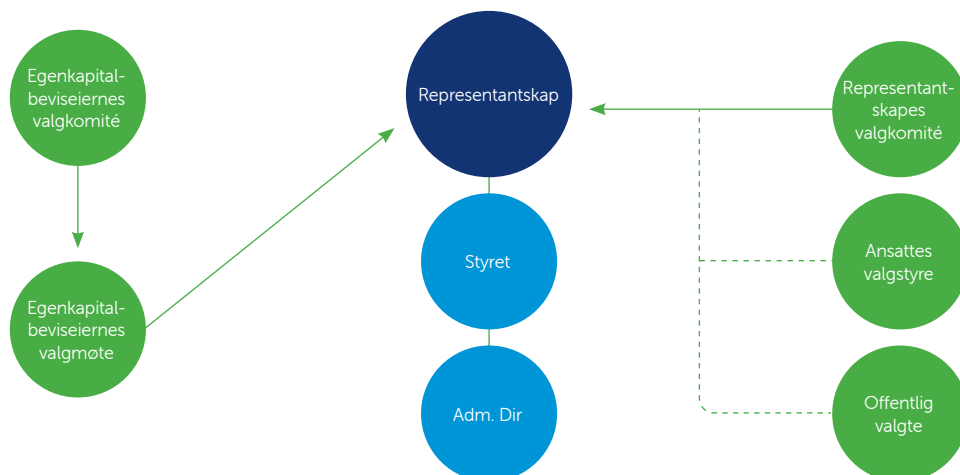
Det avholdes årlig ett valg møte for egenkapitalbeveierne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om selskapets finansielle situasjon. Egenkapitalbeveierne innkalles til valg møte senest 14 dager før valgmøtet avholdes. Innkallingen inkluderer valgkomiteens innstilling til representanter til representantskapet samt andre relevante saksdokumenter.

Den som er registrert som eier av egenkapitalbevis i VPS har stemmerett. Hvert egenkapitalbevis gir rett til én stemme. Den som har stemmerett er valgbar. Alle egenkapitalbeveiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

Valgmøtet ledes av Representantskapets leder. Avstemming skjer skriftlig dersom ikke samtlige møtende samtykker i at avstemmingen skjer på annen måte.

Avvik fra anbefalingens punkt 6: SpareBank 1 Østlandet forholder seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak i sammensetningen av styringsorganer. Avvikene vurderes ikke å innebære noen reell forskjell fra anbefalingen.

Styrings- og kontrollorganer i SpareBank 1 Østlandet

7. Valgkomité

I samsvar med SpareBank 1 Østlandet sine vedtekter er det etablert en valgkomite for innskytere og en valgkomite for egenkapitalbevisiere. I tillegg har de ansatte et valgstyre for sine representanter.

Valgkomité for representantskapet

Representantskapet velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomiteen består av fem medlemmer og fem varamedlemmer. Valgkomiteen består av en representant fra henholdsvis egenkapitalbevisierne, offentlig valgte og ansatte, samt to representanter for innskyterne, i tillegg til varamedlemmer fra hver gruppe. Egenkapitalbevisierens representant i valgkomiteen må være medlem av valgkomiteen for egenkapitalbevisierne.

Komiteen legger i forbindelse med valgene vekt på en sammensetning basert på kompetanse og kjønn. Komiteens oppgave er å forberede valg på leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen for representantskapet. Valgkomiteen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for selskapets tillitsvalgte.

Representantskapets valgkomite skal forberede innskytternes valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Selve valget foretas gjennom et elektronisk innskytervalg. Valgkomiteens innstilling skal foreligge senest to uker før innskytervalget gjennomføres.

Valgkomité for egenkapitalbevisierne

Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbevisierens valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Valget gjennomføres på egenkapitalbevisierens valg møte.

I tillegg skal komiteen forberede valg av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for egenkapitalbevisierne. Medlemmene til valgkomiteen velges av og blant egenkapitalbevisierens 12 medlemmer i representantskapet. Valgkomiteen skal ha fire til seks medlemmer og et tilsvarende antall varamedlemmer.

Valgstyre for ansattes valg

Valg av ansatte som medlemmer av representantskapet foretas av og blant de ansatte i selskapet. Valgkomiteen på fire medlemmer er oppnevnt av selskapets styre. Komiteen består av tre medlemmer som foreslås av de ansatte og et medlem som foreslås fra selskapets ledelse.

Avvik fra anbefalingens punkt 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de gruppene som er representert i representantskapet, iht. vedtektsbestemmelser. Det er foreløpig ikke vurdert å utvide komiteen med et medlem hentet utenfor representantskapet.

8. Representantskap og styret, sammensetning og uavhengighet

Det vises til punkt 6 for informasjon om representantskapet.

Styret består av åtte fast møtende medlemmer og seks varamedlemmer, hvorav LOs varamedlem er fast møtende.

Styret velges av representantskapet på grunnlag av valgkomiteens innstilling med unntak av ansattes medlemmer/varamedlemmer som velges av de ansatte. Videre skal ett medlem og ett varamedlem representere LO.

Fire av styrets åtte medlemmer er kvinner. Administrerende direktør er ikke medlem av styret. Til styremøtene møter også ett fast møtende varamedlem for LO. Ingen av styremedlemmene som er valgt av representantskapet har noen ansettelses- eller oppdragsforhold til selskapet utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen.

Styremedlemmene velges for to år av gangen. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg. Varamedlemmer velges for ett år av gangen.

Sammensetningen av styret hensyntar kompetanse, kapasitet og mangfold. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten og på selskapets nettsider.

Valgkomiteen skal sørge for at styrets sammensetning er slik at medlemmenes kvalifikasjoner oppfyller finansforetakslovens bestemmelser om egnethet.

Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse på styremøtene er beskrevet i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 8: Ingen

9. Styrets arbeid

Styrets arbeid og saksbehandling reguleres av en egen styreinstruks og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Styret leder selskapets virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at midler selskapet rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret selskapets strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter administrerende direktør.

Styremedlemmer må ikke ta del i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har særlig betydning for vedkommende selv eller noen av sine nærstående. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av en sak styret har til behandling. Styret beslutter om vedkommende skal fratres ved behandling av saken.

Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for selskapet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid med hensyn til arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver, og dette gir grunnlag for endringer og tiltak. I tillegg foretas en evaluering av hvilken kompetanse styret besitter.

Revisjonsutvalg og risikoutvalg

Styret har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av tre til fire medlemmer fra selskapets styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Revisjonsutvalget og risikoutvalget er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, med formål å foreta vurderinger av utpekte saksområder og derved forbedre styrebehandlingen. Styret fastsetter instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget.

Revisjonsutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 8-19.

Revisjonsutvalget skal forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, samt avgitt uttalelse for valg av revisor. Utvalget skal ha løpende kontakt med revisor om årsregnskapet og vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4).

Risikoutvalget skal forberede behandlingen av saker knyttet til styrets overvåking og styring av selskapets samlede risiko, samt jevnlig vurdere om selskapets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Utvalget skal videre overvåke systemene for intern kontroll, herunder selskapets interne revisjon, samt selskapets etiske regler.

Godtgjøringsutvalg

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som skal være et saksforberedende organ som bistår styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for SpareBank 1 Østlandets administrerende direktør samt i forhold til hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i selskapet.

Utvalget utgår av styret, og består av tre medlemmer som velges for ett år om gangen. Ett av medlemmene skal være ansattrepresentant. Styret velger leder av og fastsetter instruks for godtgjøringsutvalget.

Utvalget skal være forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for selskapets godtgjøringspolitikk. Denne skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Godtgjøringsutvalget er regulert i finansforetaksloven § 15-4 (2).

Avvik fra anbefalingens punkt 9: Ingen

10. Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 Østlandet sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå selskapets forretningsmessige mål.

Selskapets Pilar 3-rapport inneholder en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring. Denne rapporten er tilgjengelig selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en moderat til lav risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad. Selskapets risikoprofil er fastsatt gjennom styringsdokumenter for ulike risikoområder og er kvantifisert gjennom mål for blant annet rating, egenkapitalavkastning og ren kjernekapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis selskapets utvikling innenfor de viktigste risikoområdene og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret i SpareBank 1 Østlandet har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke selskapets risikoeksponering. Selskapets risikoer måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet støtter opp under selskapets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Avdeling for Risikostyring og Compliance rapporterer kvartalsvis til styret og ledelsen.

Internkontroll finansiell rapportering

Avdeling Økonomi/finans ledes av finansdirektør og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Avdelingen ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå og påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarder og selskapets regnskapsprinsipper. Finansdirektør rapporterer direkte til konsernsjef.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av selskapets delårsregnskap i tillegg til full revisjon av selskapets årsregnskap.

Intern revisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for å overvåke at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Det er EY som står for leveransen av internrevisjonstjenester til selskapet, og leveransen av internrevisjonstjenestene omfatter morbanken og datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll.

Internrevisjonen rapporterer halvårlig til styret, som vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger over forbedringer i selskapets risikostyring blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Etikk og varsling

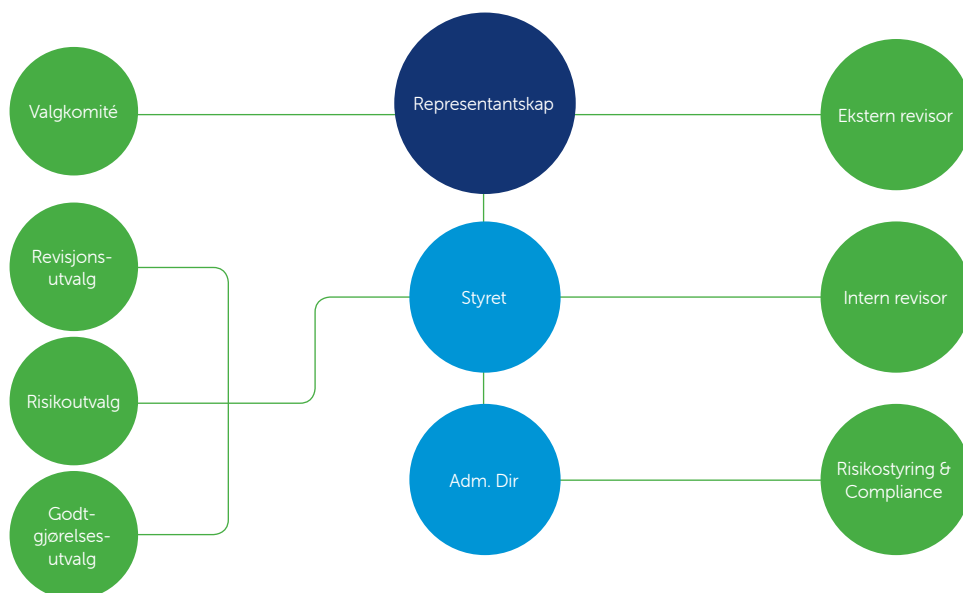
Det er utarbeidet etiske retningslinjer for selskapet, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. I tillegg gjennomføres årlig en etikkuke med fokus på aktuelle områder hvor alle ansatte deltar i disku-

sjoner rundt utvalgte tema. Dette skal bidra til at verdigrunnlaget og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for intern kommunikasjon dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne

bestemmelser eller andre forhold som kan være med på å skade selskapets omdømme eller finansielle situasjon. Etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

Avvik fra anbefalingens punkt 10: Ingen

Styrings- og kontrollorganer i SpareBank 1 Østlandet

11. Godtgjørelse til styret

Styreonorarene som innstilles av valgkomiteen for representantskapet og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder godtgjøres særskilt og styremedlemmer som deltar i styreutvalg mottar godtgjørelse for dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret, revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 11: Ingen

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Selskapets har etablert en godtgjørelsespolitikk som er i samsvar med selskapets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Retningslinjene er godkjent av styret og legges frem for selskapets representantskap ved førstkomende møte. Denne skal bidra til å fremme god styring og kontroll med selskapets risiko, motvirke uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Selskapets godtgjørelsespolitikk har særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver, jf. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder kompensasjon til administrerende direktør. Videre skal utvalget innstille overfor styret vedrørende retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Det er styret som fastsetter godtgjørelsesutvalgets mandat. Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelsesordningen og godtgjørelse til administrerende direktør og konsernledelsen fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 12: Ingen

13. Informasjon og kommunikasjon

Selskapets informasjonspolitikk er basert på aktiv dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Den åpne informasjonspraksisen skal være i samsvar med etiske retningslinjer og finansforetakslovens §§ 9-6 og 9-7, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til enhver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om selskapets utvikling og resultater skal skape tillit overfor investorer. SpareBank 1 Østlandet har egne sider for investorinformasjon. Finanskalender, års- og kvartalsrapporter, presentasjonsmateriale og børsmeldinger gjøres tilgjengelig på investorsidene. All kurssensitiv informasjon offentliggjøres på norsk og engelsk.

I tillegg til investorsidene og børsmeldinger, formidles informasjon til markedet gjennom regelmessige presentasjoner overfor samarbeidspartnere, långivere og investorer. All rapportering er basert på åpenhet og likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet. Styrets vedtatte IR-policy er tilgjengelig på selskapets nettsider.

Avvik fra anbefalingens punkt 13: Ingen

14. Selskapsovertakelse

SpareBank 1 Østlandet er en delvis selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp uten behandling i selskapets organer. I tillegg vil Sparebanken Hedmark Sparebankstiftelse til enhver tid eie minimum 50 prosent av egenkapitalbevisene, som fastsatt i stiftelsens vedtekter. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og det må gis tillatelse fra Finanstilsynet for eierandel over 10 prosent av eierandelskapitalen. Oversikt over de største egenkapitalbevisene i SpareBank 1 Østlandet finnes på selskapets hjemmesider.

Avvik fra anbefalingens punkt 14: Lovpålagte eierbegrensninger.

15. Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret. Selskapet har samme revisor i morselskapet og i alle datterselskap. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som foretakene gir i sine offentlige regnskap. Ekstern revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet og i tillegg møter revisor i revisjonsutvalgets møter som behandler regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra administrasjonen er til stede. Det er fastsatt egne retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til enhver tid ligge innenfor rammene av revisorlovens § 4-5. Representantskapet vedtar ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og eventuelt andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i selskapets interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen inklusive eventuelle forslag til forbedringer. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens punkt 15: Ingen.

Sparebankstiftelsen Hedmark vil til enhver tid eie minst 50 prosent av bankens egenkapitalbevis.

Tilbakeblikk 2018

Utbetalte 202 millioner kroner i kundeutbytte

SpareBank 1 Østlandet skrev i 2018 historie da banken som den første i Norge delte overskuddet gjennom å betale kundeutbytte. Ordningen ble svært godt mottatt av kundene.

Banken lanserte nyheten om kundeutbytte mot slutten av 2016, etter at Finanstilsynet hadde gitt grønt lys for planene. I Norge kjenner mange til kundeutbytte eller overskuddsdeling både fra samvirke, forsikring og dagligvare, men fram til da hadde ingen bank hatt myndighetenes godkjenning til å dele ut kundeutbytte.

SpareBank 1 Østlandets visjon er *Sammen om å skape*, og det å gi kundeutbytte er i tråd med bankens grunnverdier som sparebank. I stedet for å beholde pengene eller gi ut gaver, deler banken av overskuddet med kundene sine. Ordningen innebærer at både privat- og bedriftskunder automatisk mottar utbytte basert på bankens overskudd og kundens lån og innskudd.

Representantskapet, bankens øverste organ, tar hvert år stilling til hvor mye som skal utbetales i kundeutbytte. Utbyttet deles ut basert på en årlig vurdering av blant annet bankens lønnsomhet, soliditet og markedets forventninger. Ordningen er ifølge skattedirigtoratet skattepliktig både for privatpersoner og bedrifter.

Opptjeningen startet opp den 1. april 2017. Et drøyt år senere var en viktig milepæl i bankens historie, da kundeutbyttet den 20.

april 2018 ble utbetalt for aller første gang, basert på resultatet for 2017. Responsen fra kundene var svært god. Mange glade kunder møtte opp da kundeutbyttedagen ble feiret med kake i bankens lokaler. I tillegg fikk banken gode tilbakemeldinger både gjennom sosiale medier og andre kanaler.

I kundesamtaler har banken erfart at mange er tilfreds med den ekstra rabatten som kundeutbyttet betyr i praksis. Bankens jevne kundevekst og kundeutbyttet har mange ganger vært utslagsgivende for om kundene velger SpareBank 1 Østlandet på både låne- og innskuddssiden.

Hver kunde kan få utbytte av maks 2 millioner kroner i lån og 2 millioner i innskudd. Maksbeløpet for kunder med full opptjening gjennom 2017 på både lån og innskudd var 7896 kroner. Personer med felles lån (medlåntakere/samskyldnere) fikk kundeutbytte på lån inntil 2 millioner kroner for opptjeningsåret 2017. Beløpet for personer med felles lån blir for opptjeningsåret 2018 hevet til 4 millioner kroner. Kundeutbytte ble ikke gitt for sparing i fond eller aksjer, eller for forsikringer.

Høy innovasjonstakt i banken

SpareBank 1 Østlandet har stor tro på at kundens forventninger til morgendagens bank best møtes ved å jobbe tett sammen med kunder og partnere. 2018 har bydd på mange nyskapinger.

SpareBank 1 Østlandet har etablert et dedikert miljø for innovasjon og utvikling, hvor hovedfokus er kundeorientert innovasjon. Innovasjonsmiljøet i banken er genuint interessert i koblingen mellom reelle kunde problemer og en løsningsorientering fundamentert i ny teknologi.

Banken har pågående prosjekter innenfor områder som VR/AR, kunstig intelligens, robotisering, stemmestyring og Open Banking. Sistnevnte handler kort fortalt om at bankdata gjøres tilgjengelig for autoriserte tredjepartsaktører gjennom API-er (programmeringsgrensesnitt). Disse gjør det mulig å bygge applikasjoner og tjenester som utveksler informasjon med banken.

Bred involvering

Bankens hovedfokus er åpen innovasjon, det vil si verdiskapning sammen med andre. Det er etablert samarbeid med akademia og flere innovasjonsmiljøer i regionen, samt på den europeiske FinTech-arenaen. Dette skal styrke bankens innovasjonspotensiale og gi kundene de beste løsningene. Internt gjennomførte SpareBank 1 Østlandet høsten 2018 en egen innovasjonsuke, med stor innsats og mange gode idéer fra bankens medarbeidere. Idéinnsamlingen resulterte i 140 idéer, fire av dem gikk videre til konsernledelsen for kåring av en vinner. Målet med innovasjonsprosessen var å motivere medarbeiderne til idéutvikling som kan bidra til å differensiere banken i markedet.

Robotisering og ChatBot

I 2018 etablerte SpareBank 1 Østlandet et dedikert fagmiljø for robotisering, med fokus på å automatisere manuelle kunde- og arbeidsprosesser. Det ble også etablert en ChatBot-tjeneste

basert på AI-teknologi (kunstig intelligens) for å styrke bankens servicetilbud 24/7-365. ChatBot-en ble satt i produksjon våren 2018 og fikk navnet Ida. ChatBot-Ida håndterer om lag 20.000 henvendelser fra privatmarkeds kunder i måneden. Her får folk hjelp døgnet rundt. Eksempelvis får kunder på reise i andre tidssoner veiledning og støtte etter at bankens kundesenter stenger ved midnatt.

Banken forventer at antall kundeforhenvendelser til ChatBot-en vil øke etter hvert som løsningen videreutvikles og utvides til bedrifts-markedet i begynnelsen av 2019. Det jobbes med å videreutvikle robotiseringen i tett samarbeid med øvrige banker i SpareBank 1-alliansen. Målet er å gjøre bank enkelt for kunder og ansatte.

Økonomiundervisning med ny AR-teknologi

Det er et stort behov for å øke økonomiforståelsen blant unge. Bankens egen omreisende økonomilærere har i årevis pakket bilen med tradisjonelle undervisningshefter og plakater, men den tid er nå forbi. Fordi hverdagsøkonomien er blitt digital, trengtes nye metoder for å gjøre undervisningen morsom, forståelig og «håndfast». Sammen med EON Reality og studenter ved Høgskolen i Innlandet har banken derfor utviklet et nytt, virtuelt undervisningsopplegg i personlig økonomi.

Opplegget er gamefisert gjennom en økonomimodul i AR, der elevene spiller seg gjennom en virtuell voksenverden. Med nettbrett og markører på pulten kastes elevene ut i en virtuell verden der kjøp av en dyr bil fort kan ende med null kroner til mat. Lærer Jesper Foss tok i bruk undervisningen for første gang på Brumunddal ungdomsskole i november.

Klima og miljø i konjunkturbarometeret 2018

Hvor står det regionale næringslivet i klima- og miljøspørsmål? For å finne svar på dette gjennomførte banken sommeren 2018 en undersøkelse blant nærmere 600 bedrifter på Østlandet.

Konjunkturbarometeret er en kunnskapsdatabase om utviklingen i bankens markedsområde. I 2018 ønsket banken å finne ut hvor langt næringslivet har kommet i omstillingen til et grønnere samfunn.

Vi stilte spørsmål som: Anser bedriftene miljø- og klimaarbeid som strategisk viktig? Har de interne rapporteringsrutiner på området? Gjennomfører de egne miljøtiltak? Hva er i så fall de viktigste driverne? Har klimaendringene bidratt til innovasjon i egen bedrift?

Undersøkelsen som Østlandsforskning og Kantar TNS har gjort for konjunkturbarometeret bidrar med økt innsikt i hvordan næringslivet i regionen arbeider med miljøtilpasninger. Resultatene gir grunnlag for en viss optimisme. Næringslivet er i ferd med å omstille seg. Her er noen hovedfunn:

- Seks av ti bedriftsledere sier at miljø- og klimaarbeid er strategisk viktig.
- Ni av ti bedrifter har utført miljøtiltak den siste treårsperioden.
- En av tre bedrifter har gjennomført innovasjon i egen bedrift på grunn av klimaendringer.
- Om lag halvparten av bedriftene har etablert rapporteringsrutiner og strategiplaner for bedriftens miljøarbeid.
- Kundene og markedet er de største pådriverne for bedriftenes miljøengasjement. Nesten halvparten av bedriftene sier at kunder er den interessentgruppen som har størst innflytelse på om foretaket vurderer klima- og miljøarbeid som strategisk viktig.
- Blant de største foretakene med over 100 ansatte oppgir 84 prosent at de vurderer miljø og klima som strategisk viktig, mot 55 prosent for foretakene med færre enn 20 ansatte.

- Landbruksnæringene kommer best ut på flere områder i undersøkelsen. Hele 83 prosent av bedriftene innen jord- og skogbruk vurderer miljø- og klimaarbeid som strategisk viktig.
- Bedre avfallshåndtering er det miljøtiltaket som flest bedrifter (78 prosent) har gjennomført.

Undersøkelsen avdekker et stort sprik mellom de mest offensive miljøbedriftene og bedriftene som i liten grad prioriterer miljøtiltak. En stor andel av bedriftslederne gir uttrykk for å slutte opp en målsetting om mer bærekraftig forretningsdrift, og et klart flertall av bedriftene har gjennomført miljøtiltak den siste treårsperioden. Samtidig tyder undersøkelsen på at en del særlig mindre foretak i liten grad har innarbeidet miljømålsettinger. Bedrifter som i liten grad opplever krav fra kunder har lav gjennomføring av miljøtiltak.

Et klart flertall av bedriftene vurderer miljø- og klimaspørsmål som del av bedriftens ansvar, og det er rimelig å anta at tiltakene som gjennomføres har positive gevinster. I det store og hele viser undersøkelsen at vi går mot et grønnere næringsliv.

Hensikten med konjunkturbarometeret er å innhente kunnskap om samfunnsutviklingen, bevisstgjøre offentlige aktører, næringslivet, innbyggerne og banken selv om hvor vi har våre styrker og hvor vi må satse for å skape vekst og utvikling. SpareBank 1 Østlandets konjunkturbarometer ble i 2018 utvidet og dekker nå fylkene Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Du finner mer innhold på konjunkturbarometer1.no.

Plastdugnaden – en storstilt ryddeaksjon ved innenlands vassdrag

Plast i naturen et økende miljøproblem som SpareBank 1 Østlandet har engasjert seg i. Gjennom Plastdugnaden 2018 oppfordret banken skoler, lag og foreninger til å plukke plast og søppel ved vassdrag i sine nærmiljø. Oppslutningen ble over all forventning.

Globalt og nasjonalt er det mye fokus på plastforurensningen i havet, et økende samfunnsproblem som kan være dødelig for fisk, fugl og sjøpattedyr. Gjennom ryddeaksjonen plastdugnaden valgte banken å sette søkelyset på plasten i innenlands vassdrag. Det er viktig å bidra lokalt for å løse en global utfordring, og alle kan gjøre en dugnadsinnsats ved å rydde plast og søppel i naturen før det havner i vannet.

Sammen med Sparebankstiftelsen Hedmark satte banken av inntil 2 millioner kroner til frivillige ryddegrupper fra skoler, lag og foreninger i markedsområdet i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Skoleklasser fikk 2000 kroner hver i støtte, mens lag og foreninger fikk 150 kroner per sekk med innsamlet avfall.

To aksjoner ble gjennomført i løpet av året. Våraksjonen var knyttet til den nasjonale strandryddeuka i begynnelsen av mai. Sammen med lokale renovasjonsselskaper og organisasjoner som Hold Norge Rent, Naturvernforbundet og Vassdragsforbundet for Mjøsa mobiliserte banken til storstilt ryddeaksjon rundt Norges største innsjø, Mjøsa med tilløpselver. Aksjonen fikk dekning i både lokale og nasjonale medier.

Plastdugnaden ble videreført med en to-dagers aksjon i midten av september knyttet til den nasjonale ryddeuka «Hold høsten

ren». Denne gangen var aksjonen utvidet til å dekke vassdrag i hele bankens markedsområde i fire fylker på Østlandet.

Engasjementet og oppslutningen om plastdugnaden overgikk alle forventninger. Over 10 000 små og store «plastagenter» brettet opp ermene og ble med på ryddingen. 35 lag og foreninger og om lag 290 skoleklasser fra cirka 60 skoler var i aksjon. Resultatet ble hele 15 tonn med innsamlet avfall og over 850 000 kroner utbetalt i støtte. Som en ekstra bonus, fikk ti av deltakerne 10.000 kroner hver i uttrekkspremie.

Banken fikk mange gode tilbakemeldinger på aksjonen fra ulike hold, blant annet fra lærere som valgte å bruke plastdugnaden i undervisningen. Elevene fant mye plast og skrot som ikke hører hjemme i naturen. Noen skoler brukte ryddingen av søppel ved vann og vassdrag som en del av emnet «praktisk miljøvern» i naturfag, mens andre brukte resultatene i matematikkundervisningen.

Gjennom plastdugnaden ble mange nærmiljø renere, og klubb- og klassekasser noen kroner rikere. Håpet er at aksjonen har bidratt til en bevisstgjøring og inspirert folk til å fortsette å plukke plast og søppel når de ferdes ute i naturen – også utenom aksjonsperiodene.

Tilbakeblikk 2018

Q1 Q2

Lanserte grønt boliglån med 0 i rente på deler av lånet

SpareBank 1 Østlandet kunne fra 1. mars tilby grønt boliglån til miljøvennlige og energibesparende tiltak i nye og gamle boliger og fritidsboliger. Lånet gir kundene en svært gunstig rente ved valg av miljøvennlige løsninger, enten de skal bygge nytt, pusse opp eller bytte til energikilder med mindre belastning på miljøet. Det første året er det kroner 0 i rente på inntil 250 000 kroner av lånet.

NM på ski med signering av sponsoravtale

SpareBank 1 Østlandet var hovedsamarbeidspartner under ski-NM på Gåsbu ved Hamar i januar. Der signerte konsernsjef Richard Heiberg en fornyet hovedsponsoravtale med Norges Skiforbund Langrenn, på vegne av SpareBank 1-alliansen. Med 14 regionale banker og SpareBank 1 Forsikring i ryggen har Skiforbundet en samarbeidspartner som ønsker å utvikle topp og bredde i langrennsporten i hele landet.

OL-fest i februar

I forbindelse med vinter-OL i Pyeongchang i Sør-Korea arrangerte banken «OL til folket» ved lokale bankkontorer. Det ble servert OL-frokoster og OL-lunsjer til kundene. På Youngstorget midt i Oslo sentrum arrangerte banken OL-fest sammen med SpareBank 1 Forsikring. Arrangementet fikk over 60 000 besøkende og ble nominert til «Årets Event» i både Sponsor- og Eventprisen 2019 samt HSMAls Eventpris 2019.

Etablerte The VIT

SpareBank 1 Østlandet og The VIT (The Value Innovation Team) etablerte i mai et felles holdingselskap som eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet og The VIT AS. Det sammenlåtte selskapet er en helhetlig leverandør innen lønn, regnskap, økonomi, HR, business intelligence, rådgivning og forretningsutvikling. Med dette har SpareBank 1 Østlandet fått en ny, slagkraftig enhet rigget for et marked og næringsliv i rask endring.

Nye kontor på Tingnes og Otnes

I juni ble bankkontoret på Tingnes i Ringsaker ny-åpnet etter oppussing. Kontoret ligger i naturskjønne omgivelser på Nes-halvøya midt i Mjøsa, med flott utsikt over Norges største innsjø. I desember flyttet banken inn nye, moderne lokaler på Otnes i Rendalen. Kontoret er samlokalisert med en dagligvarebutikk i bygda. Mange kunder liker å se folk i øynene og snakke med en rådgiver når de trenger bistand fra banken. Dette bekreftes av undersøkelser som viser at kundene vil ha både gode digitale tjenester og lokale bankkontor.

Q3

Q4

Rekordmange fikk talentstipend

Hele 90 unge talenter fra Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus fikk i august SpareBank 1 Østlandets talentstipend. Det ble delt ut til sammen 2,5 millioner stipendkroner. Hensikten med stipendet er å bidra til at ungdom innen individuelle idretter, kunst og kultur får utvikle sine talenter. Det er femte år på rad at banken deler ut et slik stipend, og hele 5-årsjubileet ble sendt direkte på bankens Facebookside.

Satser på nyskaping i Tenkeboksen

I september åpnet SpareBank 1 Østlandet og IT-selskapet Kong Arthur AS TENKEBOKSEN® i Brumunddal, et kreativt verksted for virksomheter som vil tenke utenfor boksen. Innovasjonslaben er en møteplass for virksomheter fra ulike bransjer som gjennom forretningsutvikling og kreative prosesser ønsker å skape fremtidens produkter og tjenester.

Rettet emisjon med to etterfølgende emisjoner

I november annonserte banken planene for en rettet emisjon med to etterfølgende emisjoner og en ansattemisjon i SpareBank 1 Østlandet. Den rettede emisjonen ble gjennomført mot større eiere den 9. november 2018. Etterfølgende emisjon og ansattemisjon ble gjennomført i januar 2019. Banken har hatt god utlånsvekst over tid og forventer gode vekstmuligheter framover. For å opprettholde bankens soliditet og utnytte lønnsomme vekstmuligheter, ønsket banken derfor å utvide egenkapitalen gjennom emisjonene.

SpareBank 1 Østlandet satte opp rentene

I september satte Norges Bank opp styringsrenta med 0,25 prosentpoeng. Banken fulgte etter og økte rentene på innskudd og lån med i hovedsak 0,25 prosentpoeng. De unge fikk bankens beste innskuddsrente (BSU), og Boliglån for unge økte med kun 0,20 prosentpoeng. Miljø og bærekraft er viktig for banken, og renta på Grønt boliglån forble uendret.

Flere kommuner byttet bank til SpareBank 1 Østlandet

Skedsmo kommune valgte SpareBank 1 Østlandet som ny hovedbank etter å ha hatt samme bankforbindelse i mer enn 40 år. Kombinasjonen av pris, gode løsninger og et godt tjenestetilbud var utslagsgivende for at banken vant anbuds konkurransen. Også Elverum kommune byttet bankforbindelse til SpareBank 1 Østlandet i fjerde kvartal.

I tillegg signerte banken i 2018 nye rammeavtaler med kommunene Løten og Kongsvinger.

Nådde milepælen 100 milliarder i utlån

Gode høstmåneder med høy aktivitet bidro til at personmarkedet i banken passerte 100 milliarder kroner i utlån i desember. Dette er en viktig bekreftelse på at flere kunder har valgt SpareBank 1 Østlandet og færre har gått til konkurrentene.

Styrets beretning

SpareBank 1 Østlandet oppnådde i 2018 et konsernresultat etter skatt på 1 414 mill. kroner, en økning fra 1 263 mill. kroner i 2017. Egenkapitalavkastningen ble 10,5 prosent, og styret foreslår å betale ut 50 prosent av konsernresultatet etter minoritetsinteresser i utbytte til eiere og kunder. Styret er godt fornøyd med resultatet for 2018.

SpareBank 1 Østlandet er Norges fjerde største regionsparebank. Banken er den største finansinstitusjonen med hovedsete i Innlandet.

SpareBank 1 Østlandet er landets mest solide regionsparebank med ren kjernekapitaldekning på 16,8 prosent ved utgangen av året.

Konsernets sammensetting og virksomhetsområde

Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), Youngstorget 5 AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS. Videre består konsernet av det 70,7 prosent eide holdingselskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS, som igjen eier 100 prosent av aksjene i datterselskapene TheVIT AS. Regnskapene til ovennevnte selskaper konsolideres fullt ut i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS, 18,0 prosent av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, 20,5 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS, 20,0 prosent av SMB Lab AS og 20,0 prosent av Betr AS, samt 18,7 prosent av SpareBank 1 Betaling AS. Videre eier banken 21,6 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS og 13,3 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS (kredittforetakene). Resultatene fra ovennevnte selskaper resultatføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel.

SpareBank 1 Østlandet har hovedkontor på Hamar og har til sammen 37 bankkontorer, hvor 21 er lokalisert i Hedmark, 2 i Oppland, 5 i Oslo og 9 i Akershus. Videre har SpareBank 1 Østlandet VIT AS med sine datterselskaper 13 avdelingskontorer, hvor 6 er lokalisert i Hedmark, 2 i Oppland, 2 i Oslo, 2 i Akershus og 1 i Østfold.

SpareBank 1 Østlandets hjemmemarked består av fylkene Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. SpareBank 1 Østlandet er det ledende finanshuset i Hedmark, hvor banken har en markedsandel på omkring 50 prosent. I de øvrige fylkene er banken en utfordrer med markedsandeler innenfor personmarkedet på mellom 4 prosent og 11 prosent og innenfor bedriftsmarkedet på mellom 2 prosent og 8 prosent

Konsernet har som forretningsidé å være en totalleverandør av finansielle produkter og tjenester.

Dette innbefatter foruten lån, innskudd, leasing og betalingsformidling, også de fleste spare- og investeringstjenester, samt liv- og skadeforsikring, kredittkort og ulike innfordringstjenester gjennom felleseide selskaper i SpareBank 1-alliansen. I tillegg driver konsernet eiendomsmegling og regnskapsføringstjenester.

Konsernet distribuerer sine produkter og tjenester i flere kanaler. Konsernet er tydelig tilstede lokalt gjennom et betydelig filialnett hvor det tilbys personlig rådgiving. I tillegg har konsernet et bredt tilbud i andre kanaler hvor kundene har tilgang til konsernets ulike tjenester gjennom en direktebank på telefon, chat og video, samt nettbank og mobile løsninger.

Konsernets utvikling

Konsernet hadde i 2018 en total utlånsvekst til person- og bedriftskunder på 8,2 prosent. Dette inkluderer lån overført til kredittforetakene. Veksten i personmarkedet var 7,9 prosent, mens veksten i bedriftsmarkedet var 12,1 prosent.

Markedsandelen for EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS var 32,0 prosent i 2018, mot 30,2 prosent for 2017. For EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS var markedsandelen 8,7 prosent i 2018, mot 8,3 prosent for 2017.

De viktigste kundegruppene for konsernet er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter, samt organisasjonsmarkedet hvor fagbevegelsen er spesielt viktig.

Endret kundeadferd og tiltagende automatisering av arbeidsprosesser skaper både muligheter til og forventninger om at bankens produkter og tjenester skal være tilgjengelig i alle kanaler. Banken foretar derfor gjennom samarbeidet i SpareBank 1-alliansen og i egen organisasjon betydelige investeringer i utvikling av fremtidsrettede systemløsninger for selvbetjening og effektiv og relevant kunderådgiving.

Konsernresultat for 2018

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

Tallene nedenfor er konserntall. Tall i parentes gjelder for 2017.

Konsernresultat etter skatt for 2018 ble 1 414 (1 263) mill. kroner. Egenkapitalavkastningen ble 10,5 (10,2) prosent.

Styret

Siri J. Strømmevold
(f. 1961), styreleder,
bosatt på Tynset.

Strømmevold er utdannet dataingeniør og har lang erfaring fra oljeindustrien, blant annet Mobil Expl., Statoil og Saga Petroleum. Er nå daglig leder av Tynset Bokhandel. Hun ble valgt inn i styret i 2006. Styreleder siden 2012.

Nina Cecilie Lier
(f. 1972), styremedlem,
nestleder, bosatt i Brumunddal.

Lier er utdannet siviløkonom og har blant annet jobbet i PriceWaterhouseCoopers og Oppland Sentralsykehus. Hun er nå økonomidirektør i Sykehuset Innlandet HF. Styremedlem siden 2010. Nestleder i styret siden 2016.

Guro Nina Vestvik
(f. 1967), styremedlem,
bosatt i Hamar.

Vestvik har en bachelor innen Business and Administration samt bachelor innen organisasjon og ledelse. Hun har arbeidet i Gjensidige, Moelven Industrier og som prosjektleder for byregionprogrammet i ElverumRegionen Næringsutvikling. Nå er hun byutvikler i Hamar Kommune. Styremedlem siden 2016.

Morten Herud
(f. 1959), styremedlem,
bosatt i Eidskog.

Herud er utdannet siviløkonom. Han har jobbet innen finans og industri, og er seniorrådgiver i Sør Hedmark Næringshage. Herud ble valgt inn i styret i 2013.

Erik Garaas
(f. 1950), styremedlem,
bosatt i Oslo.

Garaas er utdannet samfunnsøkonom (cand. oecon.) og har blant annet arbeidet i Statistisk Sentralbyrå, Finansdepartementet, Gjensidige og DNB, hovedsakelig innenfor finans og kapitalforvaltning. Han ble valgt inn i styret i 2013.

Espen Bjørklund Larsen
(f. 1976), styremedlem,
bosatt i Elverum.

Larsen er høgskolekandidat i økonomi og administrasjon, og har ett års fordypning i innovasjon i tillegg til Executive Master of Management (BI). Han har vært hovedtillitsvalgt og bankansattes representant i styret siden 2008.

Hans-Christian Gabrielsen
(f. 1967), styremedlem,
bosatt på Slemmestad.

Gabrielsen har fagbrev som prosessoperatør og utdannelse innen ledelse og organisasjon. Han har jobbet på Tofte Industrier og i Fellesforbundet. Nå er han leder av Landsorganisasjonen (LO) i Norge. Styremedlem siden 2016.

Vibeke Hanvold Larsen
(f. 1977), styremedlem,
bosatt i Ottestad.

Larsen har en Bachelor of Business og er i tillegg markedsøkonom. Hun har arbeidet i Coop Prix og Santander. Nå er hun heltids tillitsvalgt i SpareBank 1 Østlandet. Hun ble styremedlem i 2016 og er bankansattes representant.

Spesifikasjon av konsernresultat etter skatt i mill. kroner	2018	2017
Resultat etter skatt i morbanken	1 447	1 102
Mottatt utbytte fra datterselskaper/ tilknyttede selskaper	-372	-266
Resultatandeler fra:		
SpareBank 1 Gruppen AS	184	222
Bank 1 Oslo Akershus AS (t.o.m. Q1-17)		119
SpareBank 1 Boligkreditt AS	-8	-44
SpareBank 1 Næringskreditt AS	3	1
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	8	10
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS - Konsern	3	-12
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	139	118
SpareBank 1 Østlandet VIT- Konsern ¹⁾	-9	-3
SpareBank 1 Kredittkort AS	27	17
SpareBank 1 Betaling AS	-12	-7
Øvrige konsernposter	3	5
Resultat etter skatt for konsernet	1 414	1 263

1) Tallene for 2017 er kun for Sparebank 1 Regnskapshuset Østlandet AS

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter ble 2 074 (1 956) mill. kroner. Netto renteinntekter må ses i sammenheng med provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på totalt 365 (377) mill. kroner. Samlede netto renteinntekter og provisjonsinntekter fra kredittforetakene ble 2 439 (2 332) mill. kroner. Økningen skyldes i hovedsak vekst i utlån og innskudd, mens noe lavere rentemarginer og provisjonsinntekter fra kredittforetakene trekker i motsatt retning. Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital ble 1,77 (1,86) prosent.

Netto provisjons- og andre inntekter

Netto provisjons- og andre inntekter ble 1 286 (1 263) mill. kroner. Økningen skyldes i hovedsak økte inntekter fra eiendomsmegling og regnskaps-tjenester.

Mill. kroner	2018	2017
Betalingsformidling	133	202
Fonds- og forsikringsprovisjon	196	197
Provisjon fra kredittforetak	365	377
Provisjonsinntekter fra kredittkort	66	62
Eiendomsmegling	321	297
Regnskapstjenester	164	149
Øvrige inntekter	42	43
Netto provisjons- og andre inntekter	1 286	1 263

For mer utfyllende informasjon om de ulike resultatenehetene i konsernet vises det til note 4 «Segmentinformasjon».

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser ble 291 (277) mill. kroner.

Mill. kroner	2018	2017
Utbytte fra andre enn konsernselskaper	13	11
Netto resultat fra eierinteresser	198	194
Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	80	72
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	291	277

Utbytte på 13 (11) mill. kroner består hovedsakelig av utbytte fra Totens Sparebank på 12 (9) mill. kroner.

Netto resultat fra eierinteresser utgjorde 198 (194) mill. kroner.

Resultatandeler	2018	2017
SpareBank 1 Gruppen AS	184	222
SpareBank 1 Boligkreditt AS	-8	-44
SpareBank 1 Næringskreditt AS	3	1
SpareBank 1 Kredittkort AS	27	17
SpareBank 1 Betaling AS	-12	-7
Øvrige konsernposter	5	5
Netto resultat fra eierinteresser	198	194

Økningen på 4 mill. kroner skyldes i hovedsak at resultatene fra SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Kredittkort AS har bedret seg i forhold til fjoråret, hvor spesielt resultatet fra SpareBank 1 Boligkreditt AS i fjor var preget av negative verdjusteringer på basisswapper. I motsatt retning trekker resultatsvekkelse hos SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Betaling AS.

Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser ble 80 (72) mill. kroner. Økningen skyldes i stor grad oppskrivning av regnskapsførte verdier med 59 mill. kroner hos SpareBank 1 Østlandet i forbindelse med fusjonen mellom Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS, mens verdendring av fastrentelån til kunder trekker i motsatt retning.

Det vises for øvrig til note 22 «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser».

Driftskostnader

Sum driftskostnader ble 1 881 (1 898) mill. kroner og utgjorde 51,5 (54,3) prosent av netto inntekter.

Mill. kroner	2018	2017
Personalkostnader	1 050	1 010
Av-/nedskrivninger	102	84
IKT-kostnader	264	279
Markedsføring	102	109
Driftskostnader faste eiendommer	102	96
Øvrige driftskostnader	260	320
Sum driftskostnader	1 881	1 898

Reduksjonen i driftskostnader på 17 mill. kroner skyldes i hovedsak at kostnader i forbindelse med fusjonen- og børsnoteringen er redusert fra 111 mill. kroner i 2017 til 3 mill. kroner i 2018. I motsatt retning trekker økte personalkostnader, som i stor grad skyldes at konsernet hadde en netto inntektsføring av pensjonskostnader i første kvartal 2017 på 24 mill. kroner. Dette skyldtes en kombinasjon av at tidligere Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA) avviklet sin ytelsespensjonsordning 1. januar 2017, med en gevinst på 53 mill. kroner og etterberegninger av pensjonskostnader i tidligere Sparebanken Hedmark på 12 mill. kroner og tidligere Bank 1 Oslo Akershus på 17 mill. kroner for 2016 medførte en kostnad på 29 mill. kroner.

Justert for ovennevnte netto inntektsføring av pensjonskostnader og reduksjon av fusjons- og børsnoteringskostnader, så har konsernets drifts-

kostnader økt med 67 mill. kroner i forhold til fjoråret. Kostnadsøkningen er i hovedsak knyttet til økt aktivitetsnivå i datterselskapene, hvor samlede driftskostnader øker med 56 mill. kroner.

I utgangen av 2018 var det 1 139 (1 109) årsverk i konsernet. Bemanningsøkningen på 30 årsverk er knyttet til datterselskapene hvor meglervirksomheten øker med 16 årsverk og regnskapsvirksomheten øker med 24 årsverk. Antall årsverk i morbanken og SpareBank 1 Finans Østlandet AS ble redusert med henholdsvis 8 og 2 årsverk.

Tap på utlån og garantier

Fra 1. januar 2018 ble ny tapsmodell etter IFRS 9 implementert, denne erstattet tidligere tapsmodell etter IAS 39. SpareBank 1 Østlandet har i samarbeid med øvrige SpareBank 1 banker arbeidet med modellverk, samt avklaringer rundt verdsettelse, klassifisering mv de siste par årene. Konsernet har jobbet med klargjøring samt konsekvensutredning knyttet til effekt av implementering. Samlet tapsavsetning for konsernet etter IFRS 9 ble 389 mill. kroner. Det er 22 mill. kroner høyere enn individuelle og gruppevis avsetninger per 2017. Innføringen av ny tapsmodell medførte isolert sett ingen vesentlig konsekvens for kapitaldekningen. Det vises til note 2 for en beskrivelse av den nye tapsmodellen.

Konsernet hadde i 2018 en tapskostnad på 35 (inngang på 20) mill. kroner. Netto inngang på tap i 2017 skyldtes i hovedsak en reduksjon av gruppevis nedskrivninger på 42 mill. kroner. Tap på utlån og garantier fordeler seg som følger:

Spesifikasjon av periodens tapskostnad i mill. kroner	Totalt	PM	BM	SB1FØ
Endring avsetning til tap	-27	3	-24	-6
konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuelle nedskrivninger på	25	4	21	0
konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuelle nedskrivninger på	49	3	11	35
- Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	12	2	0	10
Periodens tapskostnader	35	8	8	19

Av konsernet SpareBank 1 Østlandets samlede utlån, inkludert lån overført til kredittforetakene, består 74 prosent av utlån til personmarkedet, som hovedsakelig er boliglån.

Bedriftsmarkedsporteføljen er uten eksponering mot olje- og gassnæringen, og for øvrig karakterisert av lav risiko.

Kredittrisiko

I utgangen av 2018 utgjorde brutto misligholdte engasjement 314 (287) mill. kroner. Dette tilsvarte 0,3 (0,3) prosent av brutto utlån. Brutto øvrige tapsutsatte (ikke misligholdte) engasjement utgjorde 134 (254) mill. kroner. Dette tilsvarte 0,1 (0,3) prosent av brutto utlån.

Avsetningsgraden, målt som individuelle nedskrivninger i prosent av brutto engasjement, var 15,9 (14,7) prosent for misligholdte engasjementer og 32,1 (40,7) for øvrige tapsutsatte engasjementer. Avsetningsgraden vil variere over tid, avhengig av engasjementenes sikkerhetsdekning.

Balansført tapsavsetning på utlån og garantier per 2018 var 385 mill. kroner, mot 409 mill. kroner per 01.01.2018. For mer utfyllende informasjon om tapsavsetningene vises det til note 11 «Tap på utlån og garantier».

Kredittkvaliteten, målt som sum problemlån i forhold til samlede utlån er bedret fra 2017. Samlet utgjorde konsernets problemengasjementer 0,4 (0,6) prosent av brutto utlån. Andelen problemengasjementer er uforandret på 0,4 (0,4) prosent om man inkluderer lån overført til kredittforetakene.

Overordnet har risikoprofilen i bankens kredittportefølje vært stabil gjennom 2018. Dette gjelder både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen. Det har gjennomgående vært lavt mislighold og lave tap. Styret vurderer at Sparebank 1 Østlandets samlede kredittisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets kredittisiko vurderes som lav.

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen for 2018 var 123,5 (108,3) mrd. kroner. Samlet forretningskapital, definert som forvaltningskapital tillagt utlån overført til kredittforetakene, var 164,7 (147,4) mrd. kroner.

Utlån til kunder

Brutto utlån til kunder, inklusiv utlån overført til kredittforetakene, var 140,2 (129,5) mrd. kroner. Det var ved utgangen av året overført lån for 39,8 (37,5) mrd. kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1,4 (1,6) mrd. kroner til SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Utlånsvekst siste tolv måneder, inklusiv overførte lån til kredittforetakene, var 10,6 (10,1) mrd. kroner, tilsvarende 8,2 (8,4) prosent. Veksten fordelte seg med 7,0 (7,7) mrd. kroner i personmarkedet og 3,6 (2,4) mrd. kroner i bedriftsmarkedet.

Innskudd fra kunder

I utgangen av 2018 var innskudd fra kunder 71,5 (66,0) mrd. kroner. Innskuddsveksten siste 12 måneder var 5,5 (2,9) mrd. kroner, tilsvarende 8,4 (4,6) prosent. Veksten fordelte seg med 2,2 (0,2) mrd. kroner i personmarkedet og 3,3 (2,7) mrd. kroner i bedriftsmarkedet.

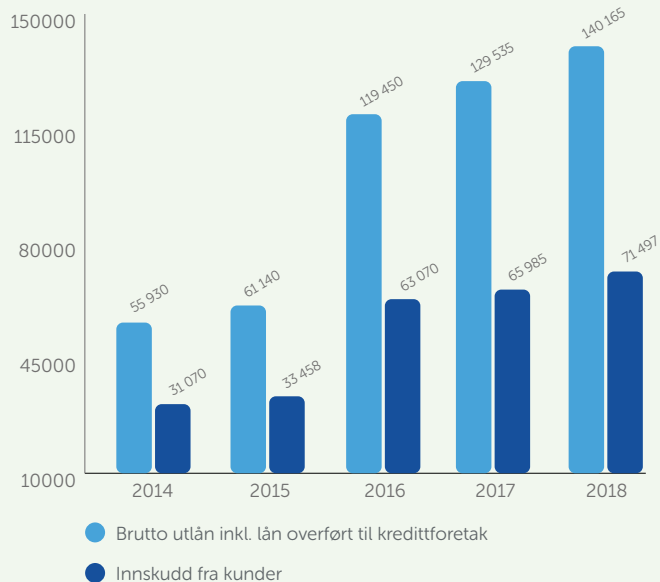
Innskuddsdekningen i konsernet var 72,2 (72,9) prosent. Innskuddsdekningen i konsernet, inklusiv utlån overført til kredittforetakene, var 51,0 (50,9) prosent.

Likviditet

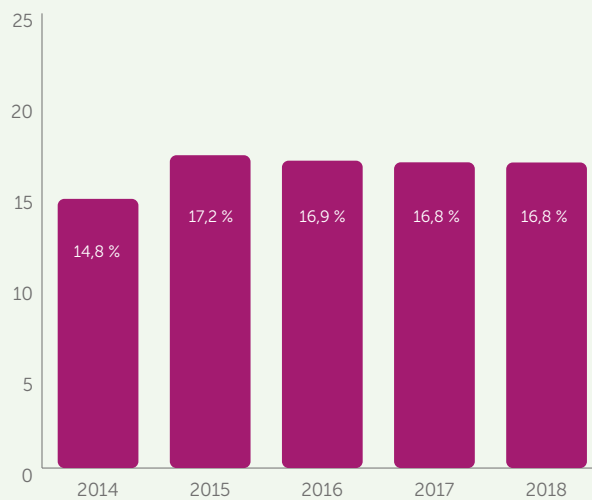
Innlån fra kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (senior- og ansvarlig lånekapital) var 35,4 (27,7) mrd. kroner, hvorav 32,9 (6,0) prosent var i Euro. Gjennomsnittlig løpetid på konsernets langsiktige finansiering var 4,2 (4,1) år. Gjennomsnittlig løpetid på alle innlån var 3,8 (3,6) år.

LCR (Liquidity Coverage Ratio) var 152,8 (114,0) prosent, hvor gjennomsnittet gjennom 4. kvartal har vært 160,2 prosent. Økningen er en naturlig konsekvens av en større likviditetsportefølje som følge av bankens Euro-finansiering med større enkeltinnlån. Det er styrets vurdering at konsernets likviditetsrisiko er lav.

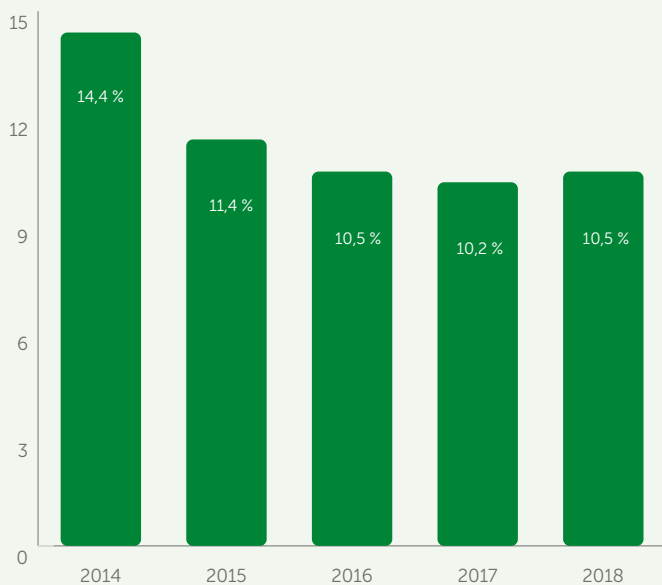
Brutto utlån inkl. lån overført til kredittforetak og innskudd (konsern)

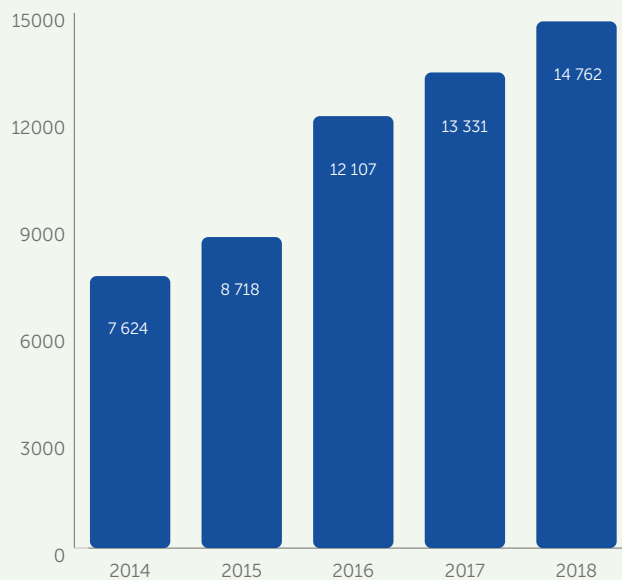
Ren kjernekapitaldekning (konsern)

Egenkapitalavkastning

Sum egenkapital (konsern)

Egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen består av 115 319 521 egenkapitalbevis. Bokført verdi per egenkapitalbevis ved utgangen av året var 85,83 (81,14) kroner og resultat per egenkapitalbevis ble 8,46 (7,92) kroner. Ved utgangen av året var børskursen på egenkapitalbevisene 83,00 (90,50) kroner.

SpareBank 1 Østlandet gjennomførte 9. november en rettet emisjon av 8 139 534 nye egenkapitalbevis til tegningskurs kr 86,00 som ga et brutto-proveny på 700 mill. kroner.

I januar 2019 så har det blitt gjennomført en etterfølgende emisjon, en reparasjonsemisjon mot LO og en ansattemisjon hvor det totalt har blitt emittert 510 268 egenkapitalbevis med et samlet bruttoproveny på 37 mill. kroner.

Soliditet og kapitaldekning

Konsernets egenkapital var ved utgangen av 2018 på 14,8 (13,3) mrd. kroner og utgjorde 12,0 (12,3) prosent av balansen. Uvektet kjernekapitalandel var 7,5 (7,1) prosent.

Konsernets rene kjernekapitaldekning var ved utgangen av året 16,8 (16,8) prosent. Kjernekapitaldekning og kapitaldekning var henholdsvis 17,6 (17,7) prosent og 19,6 (20,5) prosent. Konsernet har i løpet av 2018 vokst betraktelig, men emisjonen som ble utført i 4. kvartal har i stor grad dekket opp for reduserte kapitaldekningsnivåer. Effekten av emisjonen var +1,0 prosentpoeng på ren kjernekapitaldekning. Konsernets langsiktige mål for ren kjernekapitaldekning er 16 prosent. Konsernets mål for ren kjernekapitaldekning vil bli vurdert på nytt når varslede regelverksendringer, herunder SIFI-status og implementering av CRD4, er fullt avklart.

Rating

SpareBank 1 Østlandets innskudd og senior usikrede gjeld er ratet A1 (negative outlook) av Moody's Investor Service. SpareBank 1 Østlandet er dermed ratet på nivå med de høyest ratede sparebankene i Norge. I siste kredittuttalelse fra Moody's (11. desember 2018) opprettholdes den tidligere ratingen på A1, og ratingutsiktene er fortsatt negative. De negative utsiktene er begrunnet med lovforslaget som ble fremlagt av Finansdepartementet 21. juni 2017 som har til hensikt å gjennomføre EUs krisehåndteringsdirektiv BRRD (Bank Recovery and Resolution Directive) og innskuddsgarantidirektiv i norsk rett. Ratingutsiktene gir uttrykk for at Moody's vurdering av sannsynligheten for offentlig støtte med dette er redusert.

I sin «Banking system outlook – Norway» fra Moody's Investor Service datert 28. august ble utsiktene til den samlede norske banksektoren oppgradert fra negative til stabile utsikter som følge av sterk makroøkonomisk utvikling og forventninger om fortsatt god utvikling i kredittkvaliteten i norske banker.

MORBANK

Rapportert resultat

Morbankens resultat etter skatt for 2018 ble 1 447 (1 102) mill. kroner. Foruten fusjonen med B1OA, så skyldes økningen fra 2017 hovedsakelig vekst i utlån, økte utbytteutbetalinger, økt netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser og redusert skatt som følge av skattefradrag for kundeutbytte.

Tidligere B1OA ble fusjonert inn i morbanken 1. april 2017. Morbankregnskapet for 2018 er derfor ikke direkte sammenlignbart med fjorårstallene.

Ren kjernekapitaldekning var ved utgangen av året på 23,0 (22,4) prosent. Kjernekapitaldekning var 23,7 (23,2) prosent og kapitaldekningen var 25,7 (26,4) prosent. Morbanken har i løpet av 2018 vokst betraktelig, men emisjonen som ble utført i 4. kvartal har i stor grad dekket opp for reduserte kapitaldekningsnivåer. Emisjonseffekten utgjorde +1,3 prosentpoeng på ren kjernekapitaldekning.

Morbankens egenkapital var 13,9 (12,4) mrd. kroner og utgjorde 11,4 (11,6) prosent av balansen ved utgangen av 2018.

Morbanken har redusert bemanningen fra 705 årsverk til 697 årsverk siste 12 måneder, og fra 763 årsverk siden oppkjøpet av Bank 1 Oslo Akershus ble annonsert ved utgangen av 2015.

Underliggende bankdrift er definert som resultat før tap på utlån eksklusiv verdipapireffekter og utbytte. I tillegg er kostnader knyttet til fusjonen- og børsnoteringen trukket ut.

Underliggende bankdrift i mill. kroner	2018	2017	Endring
Netto renteinntekter	1 737	1 508	15,2 %
Netto provisjons- og andre inntekter	849	782	8,7 %
Sum driftskostnader	-1 309	-1 289	1,6%
Justering: Fusjons- og børskostnader	3	99	-96,8 %
Driftsresultat underliggende bankdrift	1 280	1 100	16,4 %

Driftsresultat fra den underliggende bankdriften for 2018 ble 1 280 (1 100) mill. kroner. Den underliggende bankdriften viste en forbedring i forhold til fjoråret med 180 mill. kroner tilsvarende 16,4 prosent. Foruten fusjonen med B1OA, så skyldes forbedringen hovedsakelig vekst i utlån og økte provisjonsinntekter, mens økte driftskostnader trekker i motsatt retning.

Justert resultat

Da rapportert resultat ikke er direkte sammenlignbart med fjorårstallene oppgis i tillegg justert resultat for å vise mer sammenlignbare tall. Justert resultat viser resultatet for morbanken slik det ville ha vært dersom B1OA hadde vært en del av morbanken gjennom hele 2017 («pro-forma morbank»).

Justert Morbank (inkl. B1OA)	2018	2017
Netto renteinntekter	1 737	1 645
Netto provisjons- og andre inntekter	849	870
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	461	354
Sum nettoinntekter	3 048	2 869
Sum driftskostnader	1 309	1 382
Driftsresultat før tap på utlån og garantier	1 738	1 487
Tap på utlån og garantier	16	-46
Driftsresultat før skatt	1 722	1 533
Skattekostnad	275	313
Driftsresultat etter skatt	1 447	1 220

Justert resultat etter skatt for 2018 ble 1 447 mill. kroner mot 1 220 mill. kroner for 2017.

Økningen i resultat etter skatt i forhold til pro-forma morbank på 227 mill. kroner skyldes økte netto renteinntekter, hovedsakelig som følge av vekst i utlån, samt bedret netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser og reduserte driftskostnader, mens reduserte netto provisjons- og andre inntekter og økte tap trekker i motsatt retning.

Driftskostnadene er redusert med 73 mill. kroner, tilsvarende 5,3 prosent, i forhold til pro-forma morbank for 2017. Reduksjonen i driftskostnader skyldes i hovedsak engangseffekter i 2017 med en kombinasjon av kostnader til børs- og fusjonsprosessen og netto inntektsføring av pensjonskostnader. Kostnader i forbindelse med børs- og fusjonsprosessen utgjorde 3 (111) mill. kroner av justert resultat for 2018, og er med det redusert med 108 mill. kroner. Videre inneholder de justerte kostnadene for 2017 en netto inntektsføring av pensjonskostnader på 24 mill. kroner. Korrigeret for kostnader til børs- og fusjonsprosessen og inntektsføring av pensjonskostnader, så er pro-forma driftskostnader i morbanken økt med 11 mill. kroner fra 2017 til 2018, som tilsvarer en underliggende vekst på 0,8 prosent.

Datterselskaper

Finansieringsselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS (95 prosent eierandel) fikk i 2018 et resultat etter skatt på 139 (118) mill. kroner. Resultatøkningen skyldes i hovedsak vekst i utlån, men også lavere tap bidrar til de bedre resultatene. SpareBank 1 Finans Østlandets brutto utlån til kunder per 2018 var 7,8 (7,1) mrd. kroner. Utlånsvekst siste 12 måneder var 9,8 (12,7) prosent.

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS omsatte i 2018 for 120 (108) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 8 (10) mill. kroner. Resultatnedgangen skyldes økte kostnader som følge av nedskrivning av et IT-prosjekt i EM1-alliansen.

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern omsatte i 2018 for 209 (192) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 3 (minus 12) mill. kroner. Resultatforbedringen skyldes i hovedsak økt aktivitetnivå og omsetning. I motsatt retning trekker økte kostnader som følge av nedskrivning av et IT-prosjekt i EM1-alliansen.

SpareBank 1 Østlandet og eierne av TheVIT AS etablerte 16. mai 2018 et felles holdingselskap, Sparebank 1 Østlandet VIT AS, hvor SpareBank 1 Østlandet eier 70,7 prosent av aksjene. Det nyetablerte selskapet har overtatt 100 prosent av aksjene i TheVIT AS og tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS som 15.11.2018 byttet navn til TheVIT AS. Sammen vil selskapene være en betydelig aktør på Østlandet med kompetanse innen økonomi, HR, rådgivning og regnskap.

Resultat etter skatt i 2018 for SpareBank 1 Østlandet VIT konsern ble minus 9 (minus 3) mill. kroner. Fjorårstallene er kun for SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS og er således ikke direkte sammenlignbart med årets resultat. Resultatnedgangen skyldes i hovedsak restrukturingskostnader og noe redusert omsetning i tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset AS, mens TheVIT AS viser underliggende tilfredsstillende lønnsomhetsutvikling.

Deleide selskaper

SpareBank 1 Gruppen AS (12,4 prosent eierandel) består av SpareBank 1-alliansens felles produkt-selskaper innenfor forsikring, fondsforvaltning, fordringsadministrasjon og inndrivelse. Selskapet oppnådde et konsernresultat etter skatt på 1 480 (1 811) mill. kroner i 2018.

Resultatnedgangen for SpareBank 1 Gruppen AS fra 2017 til 2018 skyldes i all hovedsak lavere finansinntekter i forsikrings-selskapene. Men et svakere forsikringsresultat i skadeselskapet, blant annet som følge av en hard vinter, bidrar også til resultatnedgangen. Videre hadde livselskapet et risiko- og administrasjonsresultat som er svakere enn fjoråret som følge av en betydelig økning av forsikringsreserver i desember. I motsatt retning dro resultatene fra datterselskapene ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS og SpareBank 1 Portefølje AS som alle har resultatfremgang sammenlignet med 2017. I positiv retning trekker også en netto inntektsføring av skattekostnad for 2018 på 95 mill. kroner, mot en skattekostnad for 2017 på 398 mill. kroner. Bakgrunnen for en netto inntektsføring av skattekostnad i 2018, og følgelig et resultat etter skatt som er høyere enn resultat før skatt, er endringer i skattereglene for liv- og skadeselskap. Regelverksendringen ble vedtatt i desember med virkning for 2018 og har medført en tilbakeføring av utsatt skatt på konsernnivå i SpareBank 1 Gruppen på i størrelsesorden 330 mill. kroner. Egenkapital-avkastningen for 2018 ble 18,6 (22,7) prosent.

Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS har blitt godkjent av Finanstilsynet og fusjonen trådte i kraft med virkning fra 1. januar 2019. Det fusjonerte selskapets navn er Fremtind Forsikring AS.

Som ledd i transaksjonen er planen å fisjonere de individuelle personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS (livselskapet) og DNB Livsforsikring AS, samt de bedriftsbetalte personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS, til det fusjonerte selskapet. Denne delen av transaksjonen planlegges gjennomført i løpet av første kvartal 2019.

I transaksjonsavtalen er det lagt til grunn et bytteforhold på 80 prosent for SpareBank 1 Gruppen AS og 20 prosent for DNB ASA. Dette bytteforholdet baserer seg på fremforhandlet markedsverdi av de to skadeforsikringsselskapene, inklusive verdien av personrisikoproduktene i den planlagte fisjonen. DNB ASA skal deretter kjøpe seg opp til en eierandel på 35 prosent i selskapet. DNB har i tillegg sikret seg en opsjon på å kjøpe seg opp til 40 prosent eierandel. Selskapet vil fortsatt være et datterselskap i SpareBank 1 Gruppen AS.

I transaksjonen ble det nye skadeselskapet verdsatt til 19,75 mrd. kroner, inklusive verdien av personrisikoprodukter. Fremtind, uten personrisikoproduktene, er verdsatt til 13,5 mrd. kroner, som også er den verdien som opprinnelig ble lagt til grunn i transaksjonen.

Basert på tall for 2017 og proforma konsernregnskap, vil fusjonen og DNBs oppkjøp fra 20 til 35 prosent eierandel, samlet sett medføre en økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå på ca. 4,7 mrd. kroner. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen er ca. 2,5 mrd. kroner. SpareBank 1 Østlandets andel av denne økningen (12,4 prosent) utgjør ca. 310 mill. kroner og vil føres over resultatregnskapet eller direkte mot egenkapitalen i konsernregnskapet. Dette gir imidlertid tilnærmet uendret ren kjernekapitaldekning i konsernet. Sistnevnte skyldes at den økte bokførte verdien av eierandelen i SpareBank 1 Gruppen AS øker fradraget i ren kjernekapital og øker risikovektet beregningsgrunnlag. Samlet sett vil dette tilnærmet nøytralisere effekten av økte bokførte verdier.

SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) vil, før man hensyntar effekten av eventuell overføring av personrisikoproduktene, få en skattefri gevinst på ca. 1,71 mrd. kroner som følge av nedsalget til DNB ASA. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten. SpareBank 1 Østlandets andel av et eventuelt utbytte på 1,71 mrd. kroner (12,4 prosent), utgjør 212 mill. kroner. Utbyttet vil redusere verdien av konsernets bokførte verdi av investeringen i SpareBank 1 Gruppen, og dermed også både redusere fradraget i ren kjernekapital og størrelsen på risikovektet beregningsgrunnlag. Konsernets kapitaldekning vil således øke. Basert på konsernets regnskapstall per 30.9.2018 vil dette medføre en økt ren kjernekapitaldekning på anslagsvis 0,3 prosentpoeng. Ett eventuelt utbytte fra SpareBank 1 Gruppen vil være betinget av kapitalsituasjonen og beslutninger i selskapets styrende organer og kan ikke gjennomføres før tidligst i andre kvartal 2019.

Finanstilsynet har nylig offentliggjort brev til finansdepartementet hvor det foreslås endringer i gjeldende regelverk som vil forhindre finansinstitusjoner å utbetale utbytte basert på interimregnskap. Dersom dette blir vedtatt vil ovennevnte mulige utbytte fra SpareBank 1 Gruppen til eierbankene ikke kunne skje før i 2020. Tilsvarende vil et eventuelt økt utbytte til bankens eiere basert på nedsalget da ikke kunne gjennomføres før i 2021.

SpareBank 1 Boligkreditt AS (21,6 prosent eierandel) er etablert av bankene i SpareBank 1-alliansen for å dra nytte av markedet for obliga-

sjoner med fortrinnsrett. Bankene selger godt sikrede boliglån til selskapet og oppnår reduserte finansierings-kostnader. Selskapet oppnådde i 2018 et resultat etter skatt på 5 (minus 179) mill. kroner. Resultatforbedringen skyldes i hovedsak at fjorårtallene i stor grad var påvirket av negativ verdiendring på basisswapper knyttet til egne innlån. Fra 1. januar 2018 har selskapet, som følge av implementering av IFRS 9, endret regnskapsprinsipp for føring av basisswappereffekter. Verdiendringer på basisswapper føres nå over utvidet resultatregnskap i SpareBank 1 Boligkreditt AS, og påvirker dermed ikke selskapets resultat før skatt eller konsernets resultatandel. Resultatandelen fra SpareBank 1 Boligkreditt AS, som tas inn i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet etter egenkapitalmetoden, korrigeres for betalte renter på hybridkapital som føres direkte mot egenkapitalen. Resultatandelen fra SpareBank 1 Boligkreditt AS blir derfor negativ, til tross for at selskapet har et positivt resultat etter skatt.

SpareBank 1 Næringskreditt AS (13,3 prosent eierandel) er etablert etter samme modell og med samme administrasjon som SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Næringskreditt AS har to aksjeklasser med forskjellig rett til utbytte. SpareBank 1 Østlandet inkluderer 6,25 prosent av selskapets resultater i konsernregnskapet, tilsvarende vår andel av selskapets utbytteutbetalinger. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2018 på 51 (59) mill. kroner. På samme måte som for SpareBank 1 Boligkreditt AS så reduseres resultatandelen som tas inn i SpareBank 1 Østlandets konsernregnskap med betalte renter på hybridkapitalen.

SpareBank 1 Kredittkort AS (20,5 prosent eierandel) er SpareBank 1-alliansens felles kredittkortselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2018 på 131 (60) mill. kroner.

SpareBank 1 Betaling AS (18,7 prosent eierandel) er SpareBank 1-alliansens felles selskap for betalingsløsninger, herunder SpareBank 1-alliansens andel av Vipps. Infrastrukturselskapene BankID og Bank Asept ble besluttet fusjonert med Vipps for å øke konkurransekraften i forhold til utenlandske aktører om de framtidige betalingsløsningene, og fusjonen ble gjennomført i andre kvartal 2018. Selskapet oppnådde for 2018 et resultat etter skatt på minus 57 (minus 33) mill. kroner. SpareBank 1 Østlandet inntektsførte i andre kvartal 2018 en gevinst på 59 mill. kroner knyttet til den vedtatte fusjonen.

For mer informasjon om regnskapet til de ulike selskapene vises det til kvartalsrapportene tilgjengelig på selskapenes egne hjemmesider.

Minimum Requirement For Own Funds And Eligible Liabilities (MREL)

Nye regler om krisehåndtering trådte i kraft fra 1. januar 2019. Selv om MREL-kravet trer i kraft fra 2019, skal subordineringskravet for kapital som skal inngå i rekapitaliseringsbeløpet (etterstilt gjeld/Tier 3) være oppfylt først ved årsskiftet 2022-23. De endelige konsekvensene av regelverket gjenstår å bli avklart, men foreløpige beregninger tilsier at SpareBank 1 Østlandet har behov for 7 mrd. kroner i Tier 3-kapital. Dette behovet anses som overkommelig, og er antagelig moderat i forhold til andre

norske banker. Dette følger av blant annet bankens solide kapitaldekning og moderate Pilar 2-krav.

Tier 3 kapital forventes å være dyrere finansiering for banken enn seniorobligasjoner utstedt på samme tidspunkt og med samme løpetid. Gitt dagens markedspriser, og bankens historiske finansieringskostnad, forventes erstatningen av seniorobligasjoner med Tier 3-kapital ikke å ha noen vesentlig innvirkning på bankens samlede finansieringskostnader. Finanstilsynet har meldt at de vil komme med nærmere informasjon og vurderinger om bankenes MREL-krav i løpet av 2019.

Forslag til overskudds-disponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet.

Mill. kroner	2018	2019
Årsoverskudd morbank	1 447	1 102
Overført til/fra fond for urealiserte gevinster	-27	71
Årsoverskudd till disponering	1 474	1 031
Utbytte	477	424
Utjevningsfond	521	272
Kundeutbytte/gaver	228	204
Grunnfondskapital	248	131
Sum disponert	1 474	1 031

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på minus 27 mill. kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1 474 mill. kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen. Etter emisjonene som er utført i 2018 og 2019 så er eierandelsbrøken endret fra 67,5 prosent til 69,3 prosent. Etter forholdsmessig fordeling av resultatet vil utbytte og avsetning til utjevningsfond utgjøre 67,7 prosent av det disponerte resultatet.

Styret foreslår ovenfor bankens representantskap en samlet utdeling på 705 mill. kroner til utbytte, kundeutbytte og gaver. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbeviserne på 50 prosent av majoritetens andel av konsernresultat. Av dette vil kontantutbytte bli på 4,12 kroner per egenkapitalbevis, totalt 477 mill. kroner. Videre foreslår styret ovenfor bankens representantskap et kundeutbytte på 222 mill. kroner, og en avsetning på 6 mill. kroner til gaver. Utjevningsfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 521 mill. kroner og 248 mill. kroner.

Eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, kundene og andre interessenter.

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. SpareBank 1 Østlandet avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med

regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. En nærmere redegjørelse følger av eget kapittel.

Risikostyring

Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Styret har vedtatt «Policy for risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Østlandet». Dokumentet definerer det overordnede rammeverket for risikostyring, herunder styring av de ulike risikoer. Styret vedtar årlig overordnet risikostrategi, styringsdokumenter på kredittområdet, for likviditets- og markedsrisiko, samt for operasjonell risiko, compliancerisiko og forretningsskikkrisiko. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største risiko. Risikoen styres løpende i henhold til kredittstrategi, kredittpolicyer, bevilgningsreglement, rutiner og retningslinjer for kredittgivning, samt ulike rapporterings- og oppfølgingskrav. SpareBank 1 Østlandet har Finanstilsynets tillatelse til å benytte IRB avansert metode i beregningen av kapitalbehov for kredittrisiko og bruker derfor statistiske modeller som grunnlag for å dele porteføljen inn i risikogrupper. For nærmere informasjon henvises til pilar 3-dokumentet som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Banken finansierer i det vesentlige privat- og næringslivskunder i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Som tidligere deltar banken i finansieringen av enkeltprosjekter i samarbeid med andre banker i SpareBank 1 - alliansen.

Overordnet er risikoprofilen i bankens kredittportefølje stabil gjennom 2018. Dette gjelder både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen. Det er gjennomgående lavt mislighold og lave tap. Bankens personmarkedsporteføljen er i all hovedsak sikret med pant i fast eiendom. Så lenge sikkerhetsverdier ikke forringes som følge av vesentlig reduserte boligpriser eller at arbeidsledigheten øker vesentlig er tapsrisikoen i porteføljen begrenset.

Bankens portefølje av rentebærende papirer innebærer også kredittrisiko. Denne er nærmere omtalt i avsnittet om markedsrisiko nedenfor. Videre har morbanken kredittrisiko knyttet til fordringer på andre kredittinstitusjoner. Den klart største enkeltfordringen er utlån til bankens datterselskap SpareBank 1 Finans Østlandet AS.

Styret vurderer at Sparebank 1 Østlandets samlede kredittrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets kredittrisiko vurderes som moderat til lav.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og aksjer/egenkapitalbevis. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen. Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittpåslag.

Styring av markedsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatt strategi og policy for markedsrisiko hvor det er satt rammer for eksponering innen ulike risikokategorier. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Renterisiko oppstår som følge av at konsernets balanseposter har ulik gjenstående rentebindingstid. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift og vridning i rentekurven, samt tilsvarende for ulike valutasorter. Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Valutarisiko styres ved hjelp av vedtatte eksponeringsrammer. Posisjonene har gjennomgående vært lave i 2018.

Egenkapitalrisiko måles i forhold til eksponering i slike instrumenter. Den største delen av eksponeringen vedrører strategiske investeringer i allianse-tilknyttede selskaper og håndteres som eierrisiko.

Konsernets eiendomsinvesteringer består i all hovedsak av egne bankbygg.

Retningslinjer og rammer for investeringer i rentepapirer er tilpasset overordnet risikostrategi og regulatoriske krav til likviditetsstyringen. Porteføljen er utelukkende en bankportefølje og består i all hovedsak av investeringer i utstedere med meget høy kreditt-rating (AA eller bedre, samt norske kommuner og fylkeskommuner), noe som gir begrenset spreadrisiko.

Styret vurderer at Sparebank 1 Østlandets samlede markedsrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets markedsrisiko vurderes som lav.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser, eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

Styring av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatt likviditetsstrategi og policy for likviditetsrisiko hvor det er satt krav til tidshorisonter konsernet skal være uavhengig av ny ekstern finansiering, størrelsen og kvaliteten på likviditetsreserven, og langsiktighet og diversifisering av finansieringen. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Innskudd fra kunder er en av konsernets viktigste finansieringskilder. SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en bred innskuddsbasis fra så

vel person- som bedriftskunder og hadde ved utgangen av 2018 en tilfredsstillende innskuddsdekning.

I tillegg til innskudd, finansierer konsernet seg med lån i det norske og internasjonale verdipapirmarkedet, lån fra andre finansinstitusjoner og OMF via salg av lån til kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I løpet av det siste året er diversifisering av bankens finansiering økt som følge av utstedelser i euro-markedet.

Som ledd i likviditetsstyringen har SpareBank 1 Østlandet en beholdning av likvide verdipapirer. I tillegg til verdipapirporteføljen har konsernet en likviditetsreserve i form av kontanter, fond og aksjer, samt tilrettelagte lån for salg til kredittforetakene. I forbindelse med at banken har utstedt større obligasjonslån i euromarkedet er verdipapirporteføljens volum økt siste år.

Styret vurderer at Sparebank 1 Østlandets samlede likviditetsrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets likviditetsrisiko vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelt-hendelser forårsaket av operasjonell risiko skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for operasjonell risiko». Det gjennomføres risikovurderinger både på overordnet nivå, men også innenfor ulike prosesser som konsernet til enhver tid er eksponert for. Det er etablert egne systemer for å følge opp kontrolltiltak relatert til risikovurderinger, samt for rapportering av uønskede hendelser og oppfølging av forbedrings-tiltak. Hendelser som har påvirket, eller kan påvirke konsernets lønnsomhet og/eller omdømme, følges systematisk opp.

På bakgrunn av den iboende risikoen ved bruk av informasjonsteknologi, er dette området gjenstand for løpende overvåking. Internrevisjonen foretar uavhengige gjennomganger og tester av bankens sikkerhet på området. Det er et tett samarbeid innenfor SpareBank 1-alliansen for å sikre god og stabil drift. Det har ikke inntruffet alvorlige hendelser i 2018, og de operasjonelle tapene er lave.

Med bakgrunn i bankens inntjening og soliditet, samt organisasjonens kompetanse og styrings-systemer, mener styret at bankens samlede risikoeksponering knyttet til operasjonell risiko er forsvarlig. Området er etter styrets vurdering under tilfredsstillende kontroll, men krever kontinuerlig oppfølging.

Compliancerisiko

Compliancerisiko er risikoen for at banken pådrar seg sanksjoner, bøter, andre strafferettslige sanksjoner, omdømmetap eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter, myndighetsfastsatte retningslinjer og offentlige pålegg.

Styring og kontroll med bankens compliancerisiko er basert på styrevedtatt policy for compliance-risiko. Denne policyen fastlegger styrets risikotoleranse for compliancerisiko. Policyen regulerer dessuten ansvarsforhold, herunder føringer for alle medarbeideres ansvar for regelverkssetterlevelse, rapportering, samt krav til prosesser for å sikre og følge opp regelverkssetterlevelse.

Konsernet har en lav toleranse for compliance-risiko, og det er nulltoleranse for bevisste brudd på regelverk. Ingen compliancehendelser skal kunne skade konsernets soliditet, resultat eller omdømme i vesentlig grad. Konsernet forretningsdrift skal anrettes på en måte som hindrer bøter og sanksjoner.

Omfanget av regulatoriske endringer har vært betydelig også i 2018. Også i de kommende årene forventes det omfattende regelverksendringer med betydning for bankens rammevilkår. I tillegg inneholder deler av de nye regelverkene, for eksempel regelverket på hvitvaskings- og personvernområdet, økte sanksjonsmuligheter for myndighetene. Totalt sett bidrar dette til å øke den potensielle compliancerisikoen. Banken har betydelig fokus på regelverksutviklingen og compliancerisikoen. I 2018 har banken hatt stort fokus på områdene anti hvitvasking og anti terrorfinansiering, personopplysninger (GDPR) og endringer i verdipapirhandelsregelverket (MiFID II). Det er styrets vurdering at banken har tilfredsstillende styring og kontroll med compliancerisikoen, og at bankens eksponering for compliancerisiko er forsvarlig.

Forretningsskikkrisiko («conduct risk»)

Forretningsskikkrisiko er risikoen for offentlige sanksjoner, straffereaksjoner, omdømmetap eller økonomisk tap som følge av at bankens forretningsmetoder eller de ansattes jobbadferd i vesentlig grad skader kundenes interesser eller markedets integritet.

Reguleringen av finansbransjen har over tid utviklet seg til i stadig større omfang også å omfatte regelverk for å beskytte kunder og forbrukere. Bankens forretningsskikkrisiko er derfor nært forbundet med bankens compliancerisiko. Tidligere har derfor bankens policy for compliancerisiko også omfattet styring og kontroll med forretningsskikkrisikoen. I løpet av 2018 er det imidlertid etablert en egen styrevedtatt policy for forretningsskikkrisiko, for på den måten å tydeliggjøre hvor viktig dette temaet er for banken. Denne policyen fastlegger styrets risikotoleranse på området. Konsernet har en lav toleranse for forretningsskikk-risiko. Det innebærer at ingen enkelt-hendelser innenfor forretningsskikk skal kunne skade konsernets soliditet, resultat eller omdømme i vesentlig grad.

Policyen regulerer dessuten ansvarsforhold, krav til oppfølging og rapportering, samt hovedprinsippene for å sikre en god forretningsskikk. Det påligger alle ansatte å bidra til at kundenes behov og rettigheter ivaretas på en tilfredsstillende måte, herunder gjennom en faglig god og redelig kunde-håndtering som sikrer at bankens kunder kan ta bevisste og velinformerte valg.

Sentrale virkemidler for øvrig for å sikre en god forretningsskikk omfatter blant annet etiske retningslinjer, interne informasjons- og opplæringstiltak, gjennomføring av risikoanalyser, en velfungerende ordning for håndtering av kundeklager – herunder årsaksanalyser og forbedringstiltak, samt en hensiktsmessig varslingskanal. Ved etablering eller endring av produkter og tjenester skal det gjennomføres nødvendig kvalitetssikring før lansering. Belønnings- og godtgjørelsesordninger skal utformes slik at ønsket adferd i forhold til forretningsskikk sikres og fremmes.

Etter styrets vurdering er bankens eksponering for forretningsskikkrisiko innenfor den vedtatte risikotoleransen på området.

Organisasjon og HR

Medarbeiderne er den viktigste innsatsfaktoren i konsernet. «Medarbeiderskapet» er bygget på at den enkelte medarbeider må ha et aktivt forhold til strategi og forretningsmessige mål for virksomheten, og hvordan dette påvirker behov for læring og utvikling for å kunne nå fastsatte mål.

Banken har en innarbeidet årssyklus hvor det gjennomføres medarbeidersamtaler i løpet av første kvartal. Medarbeidersamtalen er et viktig verktøy for å sikre forankring av strategien hos den enkelte medarbeider, og for å kunne gjennomføre en målrettet kompetanseutvikling.

2018 var første hele driftsår etter fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS. Etter fusjonen har det som forventet vært nødvendig å legge betydelige ressurser i å innarbeide standardisere arbeidsprosesser og rutiner. Det har også blitt foretatt enkelte organisatoriske tilpasninger og justeringer basert på de erfaringer en har gjort seg.

Det er ikke gjort vesentlige endringer med hensyn til organisering på overordnet organisasjonsnivå. Det er allikevel gjort viktige endringer gjennom en rendyrking av kredittområdet med egen ledelse innenfor divisjon Forretningsdrift, samt etablering av egen stilling som Chief Compliance Officer.

Det har også vært betydelig fokus på arbeidsmiljø og kultur, og det er brukt betydelige ressurser på teamutvikling og organisasjonsutvikling i mange deler av banken.

Innenfor Personmarkedsdivisjonen er det etablert en egen rådgiverskole, med fokus på kompetanseutvikling og trening for finansrådgivere og de operative lederne.

Banken har i tillegg en egen «Lederskole» med grunnopplæring for alle nye ledere, og med ulike tilbud om faglig vedlikehold og videreutvikling. Vi samarbeider i tillegg om ulike lederutviklingsprosjekter innenfor SpareBank 1-alliansen.

Banken har en egen HR-strategi – i tillegg er det utviklet delstrategier og styringsdokumenter som Etske retningslinjer, Godtgjøringsordning og rekrutteringsstrategi.

HMS

Fusjonsprosessen førte i liten grad til tap av nøkkel-personell og sykefraværet var stabilt på et meget tilfredsstillende nivå. I 2018 var det totale sykefraværet 4,1 prosent – på samme nivå som i 2017. Selv om sykefraværet over tid er stabilt på et lavt nivå, har banken allikevel valgt å gjennomføre halvårlige medarbeiderundersøkelser for å følge opp arbeidsmiljøet, og iverksetter aktivt tiltak der det vurderes som nødvendig.

SpareBank 1 Østlandet arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær. En legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar også banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening. Det er i løpet av året gjennomført to kurs i grunnleggende arbeidsmiljøopplæring for ledere og verneombud.

Det har vært gjennomført fire ordinære møter i bankens samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg. I tillegg er resultatene fra medarbeiderundersøkelsene gjennomgått i egne møter. Det er også etablert eget AKAN-utvalg som rapporterer til samarbeids- og arbeidsmiljøutvalget.

Banken har etablert tariffavtaler med Finansforbundet i SpareBank 1 Østlandet og LO Finans Østlandet. Samarbeidet mellom ledelsen og ansattes representanter er meget godt.

Mangfold og likestilling

Banken vil rekruttere medarbeidere som reflekterer samfunnet en er en del av – uavhengig av kulturell bakgrunn, etnisitet og religion og kjønn. En legger til rette for å utvikle medarbeiderne som er selvstendige og som får anledning til å ta ansvar innenfor rammer som reflekterer den enkeltes kompetanse. Vi tilstreber kjønnsmessig balanse på alle nivåer i organisasjonen. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar er 39 prosent. Administrerende direktørs ledergruppe består av tre kvinner og syv menn. Bankens styre består av fire kvinner og fire menn.

I henhold til rekrutteringsstrategien skal det ved rekruttering til lederstillinger alltid foreligge en skriftlig vurdering av kandidater av begge kjønn.

Banken bruker eksterne stillingsvurderingssystemer for å kategorisere stillingskategorier og analysere lønnsdata. En fordeling av stillinger i 13 kategorier viser at kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns lønn i hovedsak er mellom 90 og 98 prosent. Unntakene er stillingskategorier med svært små populasjoner, hvor ytterpunktene viser henholdsvis 82 og 107 prosent. Analysene er ikke korrigert for strukturelle forhold knyttet til alder, ansiennitet, utdanningsnivå m.v.

Alle ansatte skal ha lik mulighet til lønsmessig utvikling, og lokale lønnstillegg skjer ut fra en årlig vurdering av individuelle prestasjoner og bidrag til kollektiv resultatoppgjør over tid.

Banken har ingen bonusordninger eller særskilte incentivordninger for ledere.

Etikk og varsling

SpareBank 1 Østlandets ansatte skal kjennetegnes ved høy etisk standard. Ansatte skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all omgang med omgivelsene skal det utøves nødvendig profesjonell distanse.

Verdiskapingen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk, og innenfor rammer hvor den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstillende økonomiske målsettinger.

En årlig «etikkkuke» som involverer ansatte i hele organisasjonen bidrar til løpende fokus og sikrer forankring av de etiske retningslinjene. Herunder må alle ansatte årlig bekrefte at de har gjennomgått og forstår innholdet i de etiske retningslinjene.

Gjennom fokus på etiske retningslinjer i introduksjonsprogrammet blir også alle nyansatte gjort kjent med bankens system og rutiner for varsling. Varslingskanalen er tilgjengelig via bankens intranett. Styret har vedtatt retningslinjer for varsling som skal bidra til å beskytte eventuelle varslere. Det er lagt til rette for anonym varsling, med eksternt varslingsmottak. Varsler som mottas blir kvalitets-sikret og vurdert før det videresendes konsernets varslingsgruppe. Varslingsgruppen består av konserndirektør risikostyring og compliance, juridisk direktør og konserndirektør HR og juridisk.

Bærekraft

Bærekraftig verdiskaping er viktig for langsiktig utvikling. Det er derfor også viktig for utviklingen av SpareBank 1 Østlandet. Konsernstrategien 2018–2021 har et eget mål om bærekraft, og sammen med «Strategi for samfunnsansvar og bærekraft» gir den overordnede rammer for styringen av bærekraftarbeidet. I 2018 er arbeidet ytterligere intensivert. Bærekraft skal være en integrert del av virksomheten og tas hensyn til i små og store beslutninger og dette arbeider er nå startet for fullt. Banken ønsker også å være en pådriver for bærekraftig utvikling i vårt markedsområde. Styret følger arbeidet tett og har i 2018 vedtatt flere overordnede retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft, samt styringsdokumenter innen en rekke av bankens virksomhetsområder.

SpareBank 1 Østlandet skal ta hensyn til etikk, miljø, klima, samfunnsmessige- og sosiale forhold i hele konsernets virksomhet. Banken skal kontinuerlig arbeide for ikke å forårsake eller medvirke til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske, verken internt eller i samfunnet for øvrig. Styret har begynt å se på klimarisiko og dette arbeidet vil fortsette i 2019. Videre må Banken ta hensyn til klimarisiko i sin rådgivning og kredittgivning og dette blir et viktig arbeid framover.

Regnskapslovens paragraf 3-3 c stiller krav til rapportering knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i forretningsstrategier, daglig drift og i forholdet til interessenter. Banken tilfredsstiller kravene gjennom rapportering i henhold til Global Reporting Initiative, GRI. Denne rapporteringen er en integrert del av årsrapporten.

Les mer om hvordan SpareBank 1 Østlandet ivaretar sitt samfunnsansvar og arbeider med bærekraft i kapitlet «Bærekraftrapport» på side 8.

Forskning og utvikling

I 2018 har SpareBank 1 Østlandet sammen med VR-selskapet EON Reality Norway AS og Høgskolen i Innlandet utviklet en løsning for virtuell opplæring i personlig økonomi for ungdomsskoleelever. Målet har vært å utvikle og teste ut en spennende løsning for å styrke ungdom sin kompetanse i personlig økonomi. Håpet er også at denne type tiltak kan bidra til et bærekraftig forbruk og gi seg utslag i lavere inkassonivå blant unge.

BREXIT

SpareBank 1 Østlandet har på regionnivå gått gjennom aktuelle kunder med tanke på å identifisere potensielle driftsforstyrrelser ved en eventuell hard Brexit. Banken er i løpende kontakt med aktuelle kunder for å bistå ved eventuelle driftsforstyrrelser.

Utsikter fremover

Selv om økt internasjonal uro i form av tiltagende handelskrig og en fremdeles uavklart Brexit-situasjon kan påvirke norsk økonomi, er makrosituasjonen i Norge stabil. Norsk økonomi står stødig med stor omstillingsevne, nyskapning og solide statsfinanser.

Regionalt viser de fleste økonomiske nøkkelindikatorer god utvikling. Regionen opplever positiv utvikling i boligpriser, god kredittvekst, lav arbeidsledighet og ikke minst god lønnsomhet og høy investeringsvilje i næringslivet. Styret anser dette som fordelaktig for konsernets fortsatte vekst-

muligheter og lønnsomhet, samt positivt for en stabil utvikling i kredittrisiko i tiden fremover.

SpareBank 1 Østlandet har en lang historikk som landets mest solide regionsparebank, og soliditeten skal også fremover være et tydelig kjennetegn ved banken gjennom å ha en ren kjernekapitaldekning som ligger over de regionbanker det er naturlig å sammenligne seg med. En høy soliditet bidrar til at banken har stor troverdighet som langsiktig samarbeidspartner for personkunder, næringsliv og offentlig sektor gjennom skiftende konjunkturer, i tillegg til at det gir et sterkt fundament til å utnytte de vekstmuligheter som bankens hjemmemarked gir. De nylig gjennomførte egenkapitalutvidelsene støtter opp under bankens soliditet og strategiske ambisjoner.

SpareBank 1 Østlandet har siden fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus AS i april 2017 opplevd en solid økning i antall kunder, sterk vekst i utlån og økt lønnsomhet. Bankens distribusjonsmodell med ledende digitale løsninger kombinert med et godt utbygd nettverk av lokalkontorer har vist seg å være en god driver for lønnsom vekst. Veksttakten i denne perioden tilsier at banken har økt sin markedsandel i tråd med strategiske målsettinger.

Styret anser at banken fortsatt har lønnsomme vekstmuligheter gjennom sin posisjonering i Norges mest interessante markedsområde. Styret har et sterkt fokus på å balansere soliditet, lønnsomhet og vekst. Dette vil skje gjennom riktig kapitalallokering, konkurransedyktig utbyttensnivå og effektiv bruk av kapitalmarkedet for å skape verdier for regionen, eiere, kunder og ansatte.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 4. mars 2019

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christian Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2017	2018	Mill. kroner	Noter	2018	2017
	1 942	Renteinntekter målt til virkelig verdi	20	1 942	
2 642	1 132	Renteinntekter målt etter effektiv renters metode	20	1 473	3 238
1 134	1 337	Rentekostnader	20	1 340	1 282
1 508	1 737	Netto renteinntekter		2 074	1 956
807	891	Provisjonsinntekter	21	1 210	1 197
57	74	Provisjonskostnader	21	104	102
31	32	Andre driftsinntekter	21	181	168
782	849	Netto provisjons- og andre inntekter		1 286	1 263
11	13	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	22	13	11
275	369	Netto resultat fra eierinteresser	22,41	198	194
48	80	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	22	80	72
334	461	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		291	277
2 624	3 048	Sum netto inntekter		3 651	3 496
684	674	Personalkostnader	23,24	1 050	1 010
57	69	Avskrivninger	33,34	102	84
548	566	Andre driftskostnader	25	728	804
1 289	1 309	Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier		1 881	1 898
1 335	1 738	Driftsresultat før tap på utlån og garantier		1 770	1 598
-39	16	Tap på utlån og garantier	11	35	-20
1 373	1 722	Driftsresultat før skatt		1 735	1 618
272	275	Skattekostnad	26	321	356
1 102	1 447	Resultat etter skatt		1 414	1 263
		Kontrollerende eierinteresser		1 408	1 257
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		5	6
		Resultat per egenkapitalbevis (i hele kroner)		8,46	7,92
		Utvannet resultat per egenkapitalbevis (i hele kroner)		8,42	7,92
		Resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis (i hele kroner)		9,04	7,92
		Utvannet resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis (i hele kroner)		9,00	7,92

Utvidet resultat

2017	2018	Mill. kroner	2018	2017
1 102	1 447	Resultat etter skatt	1 414	1 263
-7	-3	Estimatavvik pensjoner	-3	-7
2	1	Skatteeffekt estimatavvik pensjoner	1	2
0	23	Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko	23	0
0	-6	Skatteeffekt knyttet til endringer i virkelig verdi på verdipapirgjeld	-6	0
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	1	3
-6	15	Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat	16	-3
75		Verdiendring på finansielle eiendeler tilgj. for salg		77
-1		Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved nedskrivning for varig verdifall		-1
11		Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved realisasjon		11
0	2	Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat	2	0
0	-1	Skatteeffekt på verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat	-1	0
0	-51	Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap	-51	0
0	13	Skatteeffekt på verdiendring knyttet til basisswapeffekter	13	0
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	-40	2
86	-36	Sum poster som vil bli reklassifisert til resultat	-77	90
80	-21	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	-61	87
1 182	1 426	Totalresultat for perioden	1 353	1 350
		Kontrollerende eierinteresser	1 348	1 344
		Ikke-kontrollerende eierinteresser	5	6

Balanse

Morbank			Konsern		
2017	2018	Mill. kroner	Noter	2018	2017
EIENDELER					
672	1 878	Kontanter og fordringer på sentralbanker		1 878	673
7 669	7 487	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 023	1 808
83 030	90 878	Utlån til og fordringer på kunder	8	98 606	90 098
8 883	14 446	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	14 446	8 883
582	819	Finansielle derivater	14,31,38	819	582
494	594	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	32	594	495
3 336	3 635	Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	41	4 124	3 929
1 370	1 521	Investering i datterselskaper	41	0	0
365	337	Eiendom, anlegg og utstyr	34	543	578
100	96	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	33	400	366
3	0	Eiendel ved utsatt skatt	26	0	0
645	699	Andre eiendeler	35	1 041	910
107 149	122 390	Sum eiendeler		123 472	108 321
GJELD					
2 288	2 704	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	2 636	2 286
66 013	71 540	Innskudd fra og gjeld til kunder	36	71 497	65 985
23 686	31 984	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	37,38	31 984	23 686
307	354	Finansielle derivater	14,31,38	354	307
314	205	Forpliktelse ved periodeskatt	26	248	358
0	69	Forpliktelse ved utsatt skatt	26	202	122
431	532	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	39	687	541
1 706	1 102	Ansvarlig lånekapital	37	1 102	1 706
94 743	108 490	Sum gjeld		108 710	94 990
EGENKAPITAL					
5 359	5 766	Egenkapitalbevis	40	5 766	5 359
547	830	Overkursfond		830	547
1 584	2 112	Utjevningsfond	40	2 112	1 584
424	477	Utbytte		477	424
3 432	3 690	Grunnfondskapital ^{*)}	40	3 690	3 432
165	166	Annen innskutt egenkapital		166	165
20	15	Gavefond	40	15	20
279	252	Fond for urealiserte gevinster		253	281
204	222	Kundeutbytte	40	222	204
400	400	Hybridkapital		400	400
-8	-30	Renter hybridkapital	40	-48	-30
0	0	Annen egenkapital		776	883
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		102	62
12 406	13 900	Sum egenkapital		14 762	13 331
107 149	122 390	Sum gjeld og egenkapital		123 472	108 321

*) Utdeling til gavemidler på 6 mill. kroner er inkludert i grunnfondskapitalen per 31.12.2018, og vil etter godkjenning av Representantskapet utdeles til gaver.

Styret i SpareBank 1 Østlandet

Hamar, 4. mars 2019

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christian Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Endring i egenkapital

Morbank

(mill. kroner)	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital							Sum egenkapital
	Egenkapitalbevis	Overkursfond	Annen innskutt EK	Grunnfonds-kapital ¹⁾	Utevningsfond ²⁾	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital	Utbytte	Hybridkapital	
Egenkapital per 01.01.2017	5 310	520	0	3 313	974	33	134	0	148	0	10 430
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	49	27									76
Egenkapital tilført ved fusjon med B1OA			165		338						503
Hybridkapital										400	400
Renter på hybridkapital								-8			-8
Resultat for regnskapsåret				335	696		70				1 102
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-6							-6
Fond for urealiserte gevinster							75				75
Utbetalt utbytte									-148		-148
Utdelt gaver av resultat 2016				-6							-6
Utdelt fra gavefond 2017						-13					-13
Egenkapital per 31.12.2017	5 359	547	165	3 636	2 008	20	279	-8	0	400	12 406
Egenkapital per 01.01.2018	5 359	547	165	3 636	2 008	20	279	-8	0	400	12 406
IB korr. knyttet til overgangsregler ved innføring av IFRS 9				11	23						35
Ompostering av betalte renter hybridkapital			1		3			-4			0
Ompostering av estimatavvik etter skatt på pensjoner				4	-4						0
Korrigert EK per 01.01.2018	5 359	547	166	3 652	2 031	20	279	-12	0	400	12 440
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	407	283									690
Hybridkapital											0
Renter på hybridkapital								-17			-17
Resultat for regnskapsåret				477	998		-27				1 447
Kreditspredeffekter verdipapirgjeld FVOCI				5	12						17
Basisswapeffekter i sikringsbokføringsforhold				-12	-26						-38
Verdiendringer på boliglån til virkelig verdi				1	1						2
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-1	-1						-2
Utbetalt utbytte				-204	-424						-629
Utdelt gaver av resultat 2017				-6							-6
Utdelt fra gavefond 2018						-5					-5
Egenkapital per 31.12.2018	5 766	830	166	3 912	2 589	15	252	-30	0	400	13 900

Konsern	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital								
	Egen- kapital- bevis	Over- kurs- fond	Annen inn- skutt EK	Grunn- fonds- kapital ¹⁾	Ut- jevning- fond ²⁾	Gave- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Ut- bytte	Hy- brid- kapital	Mi- noritets- interesse	Sum egen- kapital
(mill. kroner)												
Egenkapital per 01.01.2017	5 310	520	0	3 313	974	33	134	1 228	148	400	47	12 107
Korrigeringer av IB i TS ³⁾							-8				-8	-8
Korrigert egenkapital per 01.01.17	5 310	520	0	3 313	974	33	134	1 220	148	400	47	12 099
Egenkapitalbevis og aksjer emmitert	49	27									13	89
Egenkapital tilført ved fusjon med B1OA			165		338			-503				0
Resultat for regnskapsåret				335	696		70	155			6	1 263
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-6								-6
Øvrige poster som ikke vil bli reklassifiser til resultat i TS/FKV								3				3
Endring fond for vurderingsforskjeller							77					77
Øvrige poster som vil bli reklassifisert til resultat i TS og FKV								11				11
Renter på hybridkapital								-17				-17
Endring i konsernselskaper ⁴⁾								-16				-16
Utbetalt utbytte									-148		-4	-152
Utdelt gaver av resultat 2016				-6								-6
Utdelt fra gavefond 2017						-13						-13
Egenkapital per 31.12.2017	5 359	547	165	3 636	2 008	20	281	853	0	400	62	13 331
Egenkapital per 01.01.2018	5 359	547	165	3 636	2 008	20	281	853	0	400	62	13 331
IB korrigerer morbank			1	15	23			-4				35
IB korrigeringer døtre								-19				-19
IB korrigeringer TS/FKV								-3				-3
Korrigert egenkapital per 01.01.18	5 359	547	166	3 651	2 031	20	281	826	0	400	62	13 343
Egenkapitalbevis og aksjer emmitert	407	283										690
Resultat for regnskapsåret				477	998		-27	-39			5	1 414
Kredittspreadeffekter verdipapirgjeld FVOCI				5	12							17
Basiswap-effekter i sikrings- bokføringsforhold				-12	-26							-38
Verdiendringer på boliglån til virkelig verdi				1	1							2
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-1	-1							-2
Øvrige poster i utvidet resultat fra TS/FKV								-39				-39
Endringer direkte i egenkapitalen fra TS og FKV								-3				-3
Tilførsel fra ny minoriet											42	42
Fond for urealiserte gevinster												0
Renter på hybridkapital								-17				-17
Utbetalt utbytte				-204	-424						-6	-634
Utdelt gaver av resultat 2017				-6								-6
Utdelt fra gavefond 2018						-5						-5
Egenkapital per 31.12.2018	5 766	830	166	3 912	2 589	15	252	728	0	400	102	14 762

1) Beløp overført til grunnfondskapital inkluderer avsatt kundeutbytte.

2) Beløp overført til utjevningfond inkluderer avsatt utbytte.

3) Korrigeringer er knyttet til endringer i foreløpig regnskap for regnskapsåret og endelig regnskap i SpareBank 1 Gruppen.

4) Endring i konsernselskaper skyldes i hovedsak at det i SpareBank 1 Gruppen over år var avsatt for lite til fond for selvberende ordninger. Feilen ble korrigert direkte mot egenkapitalen. Andelen som tilfaller SpareBank 1 Østlandet ble -14 mill.kr

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2017	2018	(mill. kroner)	2018	2017
-5 965	-7 806	Endring i utlån til kunder	-8 479	-7 486
2 256	2 716	Renteinnbetalinger på utlån til kunder	3 134	2 916
2 825	5 527	Endring i innskudd fra kunder	5 511	2 915
-503	-619	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-622	-577
-399	527	Endring i fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner	1 151	-101
101	115	Renter på fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner	5	9
910	-5 532	Endring i sertifikater og obligasjoner	-5 532	1 517
246	208	Renteinnbetalinger fra sertifikater og obligasjoner	208	277
782	849	Netto provisjonsinntekter	1 286	1 271
25	-9	Kursgevinster ved omsetning og trading	-9	27
-1 269	-1 240	Utbetalinger til drift	-1 778	-1 862
-189	-314	Betalt skatt	-355	-245
-864	-190	Andre tidsavgrensninger	-234	-589
-2 043	-5 769	Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter (A)	-5 714	-1 927
-49	-41	Investering i varige driftsmidler	-67	-65
13	0	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	33	13
458	0	Likviditetsbeholdning overtatt fra B1OA	0	0
-401	-340	Netto kontantstrøm fra langsiktige investeringer i aksjer	-334	-392
276	385	Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer	257	182
297	9	Netto likviditetsendring fra investering (B)	-111	-263
5 043	12 699	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	12 699	5 113
500	400	Opptak av ansvarlig lånekapital	400	500
-2 603	-4 400	Tilbakebetaling av utstedte verdipapirer	-4 400	-3 203
0	-1 000	Tilbakebetaling av ansvarlig lånekapital	-1 000	0
63	687	Innbetalt ved emisjon av egenkapitalbevis	687	63
-523	-664	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-664	-592
-32	-37	Renteutbetalinger på ansvarlige lån	-37	-38
-247	-152	Likviditetseffekt ved emisjon i datterselskap	8	13
0	-629	Utbetaling av utbytte	-634	0
-13	-11	Utdeling fra gavefond- og midler	-11	-13
2 188	6 894	Netto likviditetsendring fra finansiering (C)	7 047	1 844
441	1 134	ENDRING I LIKVIDITETSBEHOLDNING (A+B+C)	1 222	-346
382	824	Likviditetsbeholdning 01.01.	736	1 082
824	1 958	Likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt	1 958	736
		Likviditetsbeholdningen består av:		
672	1 878	Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 878	673
152	80	Innskudd i og fordringer på banker uten avtalt løpetid	80	63
824	1 958	Sum likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt	1 958	736

Noter – innhold

NOTE		SIDE
1	Generell informasjon	68
2	Regnskapsprinsipper	68
3	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	73
4	Segmentinformasjon	74
5	Kapitaldekning	75
6	Finansiell risikostyring	76
<hr/>		
KREDITTRISIKO		
7	Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld	78
8	Utlån til og fordringer på kunder	78
9	Overføring av finansielle eiendeler	82
10	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	83
11	Tap på utlån og garantier	84
12	Kreditteksponering for hver interne risikorating	86
13	Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	86
14	Finansielle instrumenter og motregning	87
15	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	88
<hr/>		
MARKEDSRISIKO		
16	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	89
17	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering	90
<hr/>		
LIKVIDITETSRISIKO		
18	Likviditetsrisiko	91
19	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	92
<hr/>		
RESULTATREGNSKAPET		
20	Netto renteinntekter	94
21	Netto provisjons- og andre driftsinntekter	94
22	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	95
23	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	95
24	Pensjoner	97
25	Andre driftskostnader	100
26	Skatt	101
<hr/>		
BALANSE		
27	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	102
28	Klassifikasjon av finansielle instrumenter	104
29	Opplysninger om virkelig verdi	106
30	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	107
31	Finansielle derivater	107
32	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	108
33	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	108
34	Eiendom, anlegg og utstyr	109
35	Andre eiendeler	110
36	Innskudd fra og gjeld til kunder	111
37	Verdipapirgjeld	112
38	Sikringsbokføring	114
39	Annen gjeld og forpliktelse	115
40	Egenkapitalbevis og eierstruktur	116
<hr/>		
ØVRIGE OPPLYSNINGER		
41	Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	117
42	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	120
43	IFRS 16 Leieavtaler	121
44	GRI-Indeks	122
45	Hendelser etter balansedagen	127

Note 1 – Generell informasjon

Konsernet SpareBank 1 Østlandet

Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), Youngstorget 5 AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS og det 70,7 prosent eide holdingselskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS som er 100 prosent eier i to datterselskapet som begge heter TheVIT AS.

SpareBank 1 Østlandet er hjemmehørende i Norge og har hovedkontor på Hamar. Konsernet har totalt 37 bankkontorer fordelt på fire fylker. Kontornettet befinner seg i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Youngstorget 5 AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, datterdatter EiendomsMegler 1 Oslo AS og datterdatter TheVIT AS har hovedkontor i Oslo. De øvrige datterselskapene har hovedkontor i Hedmark fylke.

Konsernets kjernevirksomhet er innskudd, utlån, betalingsformidling, leasing, salg av andre finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmevling, regnskapsføring og rådgivning.

Felleskontrollerte virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS. Eierandelen er klassifisert som en investering i felleskontrollert virksomhet. Øvrige eiere er SpareBank 1 SR-bank ASA, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN og Samarbeidende Sparebanker AS, hver med 19,5 prosent eierandel, samt LO med 9,6 prosent eierandel. Styringsstrukturen for alliansesamarbeidet er regulert i en egen avtale mellom eierne.

Konsernet eier videre 18 prosent av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA. Denne investeringen er også klassifisert som felleskontrollert virksomhet. De andre eierne av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er banker i SpareBank 1-alliansen.

Tilknyttede virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 20,5 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS og 18,7 prosent av SpareBank 1 Betaling AS. Banken eier også 20 prosent i allianseselskapene SMB Lab AS og Betr AS. Videre eier banken 21,6 prosent av kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og 13,3 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS. Ovennevnte selskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper.

Enkelte allianseselskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper til tross for at eierandelen er mindre enn 20 prosent. Bakgrunnen for dette er at eierstrukturen og det strategiske samarbeidet mellom eierbankene i SpareBank 1 Gruppen AS gir SpareBank 1 Østlandet betydelig innflytelse i disse selskapene.

Note 2 – Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet for SpareBank 1 Østlandet er satt opp i overensstemmelse med de internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er vedtatt av EU at skal benyttes per 31.12.2018. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC).

Nye standarder og fortolkninger som er tatt i bruk:

Fra 01.01.2018 er standardene IFRS 9 «Finansielle instrumenter» og IFRS 15 «Inntekter fra kundecontrakter» implementert.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter ble implementert 01.01.2018 og erstatter IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring.

Endringer i konsernsammensetning og strategiske investeringer

2018

En omallokering av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS i henhold til aksjonæravtalen økte eierandelen i selskapet fra 21,1 prosent til 21,6 prosent. Tilsvarende omallokering i SpareBank 1 Næringskreditt AS medførte en økning i eierandelen fra 12,4 prosent til 13,3 prosent.

I fjerde kvartal er investeringen i Komm-In AS omklassifisert fra et tilknyttet selskap til ordinær aksjeinvestering. I samme kvartal skiftet datterdatter SpareBank 1 Regnskapshuset AS navn til TheVIT AS.

16.mai 2018 ble holdingselskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS etablert. Selskapet eies 70,68 prosent av SpareBank 1 Østlandet. Bankens tidligere 100 prosent eide datterselskap TheVit AS (tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS) er overført til holdingselskapet. I tillegg eier holdingselskapet 100 prosent av aksjene i regnskap- og rådgivningsselskapet TheVIT AS.

Aksjene i det felleskontrollerte eiendomselskapet Torggata 22 AS ble solgt i 2. kvartal.

Proaware AS endret i første kvartal navn til Betr AS.

En reallokering av aksjer i SpareBank 1 Kredittkort AS i henhold til aksjonæravtalen medførte at SpareBank 1 Østlandet økte sin eierandel i selskapet fra 19,6 prosent til 20,5 prosent med virkning fra 1. januar 2018.

2017

SpareBank 1 Østlandet ble eier av 20 prosent av aksjene i Proaware AS og 20 prosent av aksjene i SMB Lab AS.

SpareBank 1 Østlandet ble i 3. kvartal eier av 21,2 prosent av aksjene i SpareBank 1 Betaling AS og klassifiserte dette som et tilknyttet selskap. SpareBank 1 Betaling AS eier 25 prosent av aksjene i Vipps AS.

17. januar 2017 ble SpareBank 1 Østlandet 100 prosent eier av det nystiftede selskapet Youngstorget 5 AS etter at eiendeler og forpliktelser tilhørende Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA) ble fisjonert ut og overdratt aksjonæren i B1OA.

En reallokering av aksjer i SpareBank 1 Kredittkort AS i henhold til aksjonæravtalen medførte at konsernet SpareBank 1 Østlandet økte sin eierandel i selskapet fra 18,9 prosent til 19,6 prosent med virkning fra 1. januar 2017.

Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS fusjonerte virksomhetene med virkning fra 1. april 2017. Det nye navnet på den sammenslåtte banken ble SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet har i samarbeid med øvrige SpareBank 1 banker arbeidet med modellverk, samt avklaringer rundt verdsettelse, klassifisering mv de siste par årene.

IFRS 15 Inntekter fra kundecontrakter

IFRS 15 ble implementert 01.01.2018. IFRS 15 omhandler inntektsføring og fastsetter prinsipper for offentliggjøring av viktig og nyttig informasjon for lesere av regnskapsrapporter, både med tanke på opphav, beløp, tidsavgrensninger samt risiko knyttet til inntekter og kontantstrømmer generert av kundecontrakter. Inntektsføring skal skje når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og videre har anledning til direkte å nyttiggjøre seg av denne.

Konsernet har følgende inntektsstrømmer som er omfattet av IFRS 15:

- Transaksjonsgebyrer – Belastes kundens konto fortløpende og på den dato det er påløpt. Inntektsføres fortløpende samme dato.

- Produktgebyrer – Belastes kundens konto ved hver månedslutt når det er påløpt, og inntektsføres samme periode.
- Årsgebyrer (debetkort) – Årlig forskuddsbetaling. Belastes kundens konto den måneden ny periode (år) påløper. Inntektsføres på samme måte.
- Provisjon salg av forsikring, sparing, fond og kredittkort – Optjenes, inntektsføres og gjøres opp månedlig.
- Provisjon fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak – Optjenes, inntektsføres og gjøres opp månedlig.
- Meglerprovisjon – Optjenes og inntektsføres ved oppgjør.
- Gebyrer optjent via tredjeparter (interbank, VISA etc) – Optjenes, inntektsføres og gjøres opp månedlig.
- Andre gebyrer i henhold til prislister (ad hoc) - belastes kundens konto fortløpende og på den dato det er påløpt. Inntektsføres fortløpende samme dato.

Tidspunktet for inntektsføring og måling av vederlaget endres ikke som følge av innføringen av IFRS 15.

Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk

En rekke nye standarder, endringer til standarder og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de som konsernet har valgt å ikke anvende tidlig, er den vesentligste standarden IFRS 16 «Leieavtaler».

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 trer i kraft 1. januar 2019 og erstatter IAS 17 Leieavtaler, IFRIC 4 Fastsettelse av hvorvidt en avtale inneholder en leieavtale, SIC-15 Operasjonelle leieavtaler – incentiver og SIC-27 Vurdering av innholdet i transaksjoner som har juridisk form av en leieavtale. IFRS 16 fastsetter prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler. Standarden fjerner nåværende skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler og innfører en felles regnskapsmodell for leietakere. De fleste leieavtaler skal innregnes i balansen til leietaker med en leieforpliktelse og tilhørende bruksrett på tidspunkt for ikrafttredelse. Leieforpliktelsen måles som nåverdien av fremtidige leiebetalinger i avtaleperioden neddiskonert med implisitt rente i leiekontrakten eller leietakers marginale lånerente. Opsjoner i leieavtalen skal også hensyntas i nåverdien av forpliktelsen dersom det er sannsynlig at de vil bli benyttet.

Standarden inneholder en rekke valgfrie praktiske unntak knyttet til innregning og førstegangsbehandling. Leietakere vil være pålagt å regnskapsføre rentekostnader på leieforpliktelsen og avskrivningskostnaden på bruksrett separat. Ved forekomst av visse type hendelser, som for eksempel endring i leieperiode eller endring i fremtidige leiebetalinger som følge av en endring i indeks eller sats brukt til å fastsette disse betalingene, skal leieforpliktelsen måles på nytt. Endring i leieforpliktelsen som følge av ny måling vil generelt bli innregnet som en justering av den leide eiendelen.

Viser til note 43 for detaljer og valg gjort i forbindelse med implementering av standarden.

Konsernet regnskapsprinsipper

Overskrift	Note	IFRS-Standard
Datterselskaper	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 10
Konsolidering	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 3, IFRS 10
Tilknyttet foretak	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IAS 28
Felleskontrollert virksomhet	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 11
Utlån til og fordringer på kunder	Note 8 Utlån til og fordringer på kunder, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 39 Forpliktelser	IFRS 9, IAS 37
Vurdering av verdifall på utlån	Note 11 Tap på utlån og garantier, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	IFRS 9, IFRS 7
Eiendeler holdt for salg	Pt. ikke aktuell.	IFRS 5
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler	IAS 38, IAS 36
Eiendom, anlegg og utstyr	Note 34 Eiendom, anlegg og utstyr	IAS 16, IAS 36
Pensjoner	Note 24 Pensjoner	IAS 19
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 37 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer,	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 30 Sertifikater, obligasjoner og rentefond	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Finansielle derivater	Note 14 Finansielle instrumenter og motregning, Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 31 Finansielle derivater	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Provisjonsinntekter og -kostnader	Note 21 Netto Provisjon- og andre driftsinntekter	IFRS 15, IFRS 9
Skatt	Note 26 Skatt	IAS 12
Segmentrapportering	Note 4 Segmentinformasjon	IFRS 8
Hendelser etter balansedagen	Note 46 Hendelser etter balansedagen	IAS 10
Egenkapital	Note 40 Egenkapitalbevis og eierstruktur	IAS 1

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle enhetene i konsernet. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Tidspunkt for innregning av finansielle instrumenter

Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle instrumenter innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet.

Datterselskaper

I morbankens regnskap blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Definisjon av datterselskap omhandles i IFRS 10 Konsernregnskap. Det er graden av faktisk kontroll som avgjør om et selskap skal klassifiseres som et datterselskap. Kontroll foreligger kun

når investorer har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendt i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelimer er eliminert.

Ved overtagelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser balanseført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler. Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslutninger som er gjennomført før 01.01.2006.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som egen post.

Tilknyttet foretak

Definisjon av tilknyttet selskap er regulert i IAS 28. Tilknyttet foretak innebærer at banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over selskapet. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer, med mindre det klart kan godtgjøres at dette ikke er tilfellet. Behandling som tilknyttede foretak oppstår fra det tidspunkt betydelig innflytelse etableres og til det opphører. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endringen i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og egenkapitalmetoden i konsernet.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet reguleres i IFRS 11 og innebærer at partene som inngår i enheten utøver felles kontroll over aktiviteter basert på kontraktmessige avtaler. Avtalene krever enstemmighet mellom partene ved strategiske, finansielle og driftsmessige beslutninger. Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og etter egenkapitalmetoden i konsernet.

Utlån til og fordringer på kunder

Utlån til kunder vurderes å ha kontraktsfestede kontantstrømmer som utelukkende er betaling av avdrag og renter på utestående hovedstol, og måles som utgangspunkt til amortisert kost. Bankens overfører imidlertid en kvalifisert andel av boligutlånsmassen til det felleseide OMF-foretaket SpareBank 1 Boligkreditt AS. Boliglån med flytende rente inngår følgelig i en forretningsmodell som innebærer både mottak av kontraktmessige kontantstrømmer og salg. Slike eiendeler får etter IFRS 9 pliktig klassifisering til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI). Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi over resultatet, og gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser. Alle utlån til og fordringer på kunder presenteres i balansen inklusiv påløpte renter.

SpareBank 1 Østlandet har inngått avtale om juridisk salg av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Bankens mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Det foreligger en gjenværende involvering knyttet til overførte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Det vises til beskrivelse i note 9.

Tap på utlån

Tap på utlån innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for avsetninger for tap av finansielle eiendeler i

IFRS 9 gjelder for både finansielle eiendeler som måles til amortisert kost og for finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat, som ikke er kjøpt eller utstedt med eksplisitt forventning om intruffet kredittap. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetning for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kredittoverriseringen måles ved utviklingen i økonomisk PD. Økonomisk PD er bankens beste vurdering av kundens misligholdsrisiko. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring innregnes tap for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til misligholdsbegivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal avsetningen tilsvare forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktmessige kontantstrømmer og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet. Metodikken innebærer noe større volatilitet i tapsavsetningene enn under IAS 39, og det forventes at avsetningene kommer tidligere ved dagens praksis, enn med bruk av metode etter IAS 39. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er intruffet kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer diskonteres endringen med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett hensyntas.

Tapsanslag lages kvartalsvis, og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimaterne blir beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette danner grunnlag for gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning blir beregnet en tapkostnad lik 12 måneders forventet tap.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er intruffet kredittap på balansedato. For disse eiendelene blir det beregnet en avsetning lik forventet tap over levetiden. I denne gruppen inngår kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig. Det inntreffer når kundens PD har økt med over 150 prosent til et PD-nivå over 0,60 prosent. I tillegg beregnes det forventet tap over levetiden når en konto er i overtrekk eller har resistanse på 30 dagers varighet eller mer, samt når kunden er satt til særlig oppfølging.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er intruffet kredittap på balansedato. For disse eiendelene avsettes det for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under regelverk før 1.1.2018 ble definert som misligholdte/tapsutsatte eller individuelt nedskrevne.

For utlån klassifisert til amortisert kost, reduseres netto balanseført verdi på eiendelene med en tapsavsetning gitt med den trinnvise behandlingen beskrevet over. For utlån klassifisert til virkelig verdi over utvidet

resultat, reverseres tapsavsetning innregnet i ordinært resultat over utvidet resultat. Utlån i denne kategorien får imidlertid justert balanseført beløp med virkelig verdi-justeringer som følge av endring i kredittrisiko. For utlån med vesentlig økning i kredittrisiko vil det forventningsvis være samsvar mellom akkumulert tapsavsetning etter beskrevet metodikk og balanseført virkelig verdi.

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i bankens oversikt over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at banken vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte engasjementer.

Tapsutsatte engasjementer består av sum misligholdte engasjementer over 3 måneder og øvrige tapsutsatte engasjement (ikke-misligholdte engasjement med individuell nedskrivning).

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte avsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i avsetningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere avsetninger resultatføres.

Eiendeler holdt for salg

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Overtatte eiendeler som forventes realisert klassifiseres som anleggsmidler holdt for salg. I samsvar med IFRS 5 vurderes disse eiendelene på overtakelsestidspunktet til virkelig verdi minus salgsutgifter. Forskjellen mellom denne verdien og verdien av låneengasjementet justeres over resultatet. Overtatte eiendeler som ikke kan forventes realisert aktiveres som anleggsmiddel i bankens balanse.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen. Utleier beregner renter etter reglene i IAS 17 og nedskrivning etter reglene i IFRS 9. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente. Konsernet har ikke kontrakter av typen «salg og tilbakeleie» av eiendom, anlegg og utstyr.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelse og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Eiendom, anlegg og utstyr Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til anskaffelseskost fratrukket nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer alle direkte henførbare kostnader for å få eiendelen til å virke som tiltenkt. Anleggsmidler, fratrukket eventuell restverdi, avskrives lineært over antatt levetid. Ved fastsetting av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg anses å være av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men som grupper. Levetid på ulike klasser av eiendom, anlegg og utstyr er:

- Bygg og innredninger: 10 – 100 år
- Driftsløsøre: 3 – 25 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskriv-

ningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det. Tomt, bygning eller deler av bygning som innehas av konsernet for å oppnå leieinntekter og/eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer. For bygninger hvor konsernet benytter deler til egen virksomhet, er den del som leies ut behandlet som investeringseiendom dersom utleiedelen er seksjonerbar. Konsernet har valgt å regnskapsføre investeringseiendommene etter kostmetoden. Virkelig verdi på investeringseiendommene er fastsatt ved takst, eller verddivurdering av autorisert eiendomsmeidler.

Pensjoner

Konsernet SpareBank 1 Østlandet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon.

Ytelsesbaserte ordninger

I de ytelsesbaserte pensjonsordningene er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringsstidspunktet. Kostnaden beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på midlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og uttakstilbøyelighet. Som diskonteringsrente benyttes rente på foretaksobligasjoner på balansedagen, eventuelt korrigert for relevant løpetid for forpliktelsen. Endringer i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som en personalkostnad i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Pensjonsordningene i konsernet administreres ved egen pensjonskasse og ved SpareBank 1 Livforsikring AS, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 62 år. De ytelsesbaserte pensjonsordningene sikrer de fleste medlemmene en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønn ved arbeid til 67 år opptil 12G. Ytelsesordningene er lukket for nye medlemmer og er delvis avviklet per 1. juli 2016. Ytterligere avvikling er foretatt med virkning fra 1. januar 2017. Se note 24 for flere detaljer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler årlig til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 01.07.2008.

Avtalefestet førtidspensjon

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G til og med det kalenderåret arbeidstaker fyller 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke et slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Utstedt verdipapirgjeld (seniorlån) måles til amortisert kost eller som finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet og utvidet resultat. For finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, blir endringer i verdien som skyldes selskapets egen kreditrisiko innregnet i utvidet resultat. Som hovedregel benyttes sikringsbokføring (virkelig verdi sikring) ved utstedelse av obligasjonsgjeld med fast rente. Ved sikring er det en entydig, direkte og dokumentert sammenheng mellom verdiendringer på sikringsobjektet (innlånet) og sikringsinstrumentet (rentederivat). For sikringsobjektet regnskapsføres endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen som et tillegg eller fradrag i balanseført verdipapirgjeld og resultatføres under «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser». Sikringsinstrumentene vurderes til virkelig verdi og endringene i virkelig verdi resultatføres på samme resultatlinje som sikringsobjektene. Gjeld ved utstedelse av verdipapirer presenteres inklusiv påløpte renter. Se note 38 for en mer utførlig beskrivelse av sikringsbokføring.

Utstedt ansvarlig lån

Ansvarlig lån har prioritet etter all annen gjeld, og innregnes og måles på samme måte som øvrig verdipapirgjeld.

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner

Annen gjeld enn verdipapirgjeld innregnes til opptakskost og klassifiseres til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Utstedte fondsobligasjoner

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men banken har ikke plikt til å utbetale renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investør har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fra og med 2. kvartal 2016 ble fondsobligasjoner reklassifisert fra gjeld til egenkapital da de ikke tilfredsstillte definisjonen av finansielle forpliktelse i henhold til IAS 32. Fondsobligasjonene er evigvarende og banken har en ensidig rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår. Renter presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i annen egenkapital.

Sertifikater, obligasjoner og rentefond

Kjøpte sertifikater, obligasjoner og rentefond måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Eiendelene måles, styres og rapporteres internt til virkelig verdi. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap innregnes i resultatlinjen «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser». Rentepapirene presenteres inklusiv påløpte renter.

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Investeringer i egenkapitalinstrumenter måles til virkelig verdi. Verdiendringer føres i resultatet under «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser».

Finansielle derivater

Alle derivater måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet og innregnes i resultatlinjen «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser». Derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter regnskapsføres i tråd med reglene for sikringsbokføring (nærmere om sikringsbokføring under prinsipper for gjeld ved utstedelse av verdipapirer). Kontrakter med urealisert gevinst blir i balansen presentert som en eiendel og kontrakter med urealisert tap som en forpliktelse. Balanseverdien inkluderer påløpte renter.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser resultatføres løpende basert på en effektiv rentemethode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimerer man kontantstrøm-

seffekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til fremtidige kredittap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs. Renteinntekter og -kostnader knyttet til renteinstrumenter som føres til virkelig verdi er inkludert i den presenterte markedsverdien (dirty price).

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning optjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens eller konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og pengeposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter i valuta på balansedagen resultatføres.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktig resultat som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Skatter og avgifter som ikke er basert på skattemessig resultat regnskapsføres etter IAS 37 Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler. IFRIC 21 klargjør hvordan avgifter til offentlige myndigheter som ikke er skatt etter IAS 12 Inntektskatt skal regnskapsføres. IFRIC kan for enkelte andre tidspunkt for når forpliktelse blir innregnet, spesielt når slike skatter ilegges som følge av gitte forhold på en bestemt dato. For SpareBank 1 Østlandet innebærer dette at formuesskatten først innregnes i sin helhet i fjerde kvartal og ikke i de tidligere delårsregnskapene.

Konsernet har i tidligere perioder behandlet skatt på alle egenkapitaltransaksjoner (utdelinger) som en del av egenkapitaltransaksjonen direkte i egenkapitalen. Konsernet har i 4. kvartal 2018 modifisert dette prinsippet. Dersom kilden til utdelingen er tidligere resultater (opptjent kapital), presenteres nå skattekonsekvensene av utdelingen som skattekostnad i resultatregnskapet når utbytte blir besluttet. Prinsippendringen får konsekvenser for utbetalinger ved kundeutbytte og utbetalinger av «rente» på fondsobligasjoner.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Østlandet har som målsetning å være totalleverandør av finansielle tjenester, dels ved tjenester som banken selv leverer, dels ved å distribuere produkter og tjenester på vegne av samarbeidspartnere samt at banken har et antall datterselskaper som leverer ulike finansielle tjenester. Innenfor konsernet drives det derfor ulike typer virksomhet. Primært er segmentrapporteringen i konsernet inndelt i følgende områder: Personmarked, bedriftsmarked, finansiering, eiendomsmegling, regnskapsføring og øvrig virksomhet. SpareBank 1 Østlandet anvender IFRS 8.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det. Hendelser frem til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige. Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning tilstede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Note 3 — Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Fastrentelån til kunder

Fastrentelån til kunder er utpekt til virkelig verdi over resultatet etter IFRS 9. Eiendelene inngår i en forretningsmodell med mål om å inndrive kontraktstestede kontantstrømmer. Virkelig verdi opsjonen er imidlertid benyttet for å redusere en «accounting mismatch». Rentederivater og obligasjonsinnlån med fast rente, med verdjustering som følge av markedsrenteendringer innregnet over resultatet, benyttes som renterisikoreduserende sikringsinstrumenter utenfor et etablert sikringsbokføringsforhold. Fastrentelån til kunder klassifiseres og måles følgelig til virkelig verdi over resultatet.

Kundeutbytte

Det er bankens representantskap som hvert år tar stilling til om og hvor mye som skal deles ut i kundeutbytte. Første vedtak ble gjort i bankens representantskapsmøte 23. mars 2018, og banken utbetalte 19. april 2018 202 mill. kroner i kundeutbytte til bankens låne- og innskuddskunder.

Kundene vil motta et beløp basert på bankens årlige overskudd og hvor mye kunden selv har i innskudd og lån i banken.

- Utbytte gis til privatpersoner og bedrifter.
- Kunden kan få kundeutbytte av maks 2 mill. kroner i lån i banken.
- Samskyldnere (personer med felles lån) kan få kundeutbytte for inntil 4 mill. kroner.
- Kunden kan få kundeutbytte av maks 2 mill. kroner i innskudd i banken.
- Kundeutbyttet gjelder fra første krone og opp til 2 mill. kroner.

Finansdepartementet har gitt tillatelse til å benytte grunnfondskapital til kundeutbytte. Utdelingen av kundeutbytte er regulert av Finansforetaksloven §10-17 fjerde ledd, som klassifiserer kundeutbytte som en disponering av årsresultatet. Denne klassifiseringen har banken lagt til grunn regnskapsmessig, og har således behandlet utbetalingen som en egenkapitaltransaksjon. Utbetalingen av kundeutbytte gir et skattefradrag på 51 mill. kroner for inntektsåret 2018. Skattefradraget resultatføres i henhold til prinsippendring omtalt ovenfor som en reduksjon av skattekostnaden for 2018.

KRITISKE ESTIMATER

Tap på utlån

Det vises til prinsippnoten for en detaljert beskrivelse av anvendt tapsmodell i henhold til IFRS 9. Modellen inneholder flere kritiske estimater. De viktigste er knyttet til definisjonen av vesentlig økt kredittrisiko og viktige forutsetninger i den generelle tapsmodellen.

Vesentlig økt kredittrisiko

Målingen av nedskrivningen for forventet tap i den generelle tapsmodellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kredittoverveien måles ved utviklingen i økonomisk PD. Økonomisk PD er bankens beste vurdering av kundens misligholdsrisiko. Banken definerer at en vesentlig grad av kredittoverveien inntreffer når kundens PD har økt med over 150 prosent til et PD-nivå over 0,60 prosent. I tillegg anses kredittrisikoen være vesentlig økt når en konto er i overtrett eller har resistanse på 30 dagers varighet eller mer, samt når kunden er satt til særlig oppfølging. Kritiske estimater for vesentlig økt kredittrisiko vurderes å ha god støtte i resultater fra validering av kreditmodellene i SpareBank 1 Alliansen og er for øvrig på nivå med det andre banker benytter i tilsvarende tapsmodeller.

Scenariovekting og estimat på forventet utvikling på misligholds- og tapsnivå

Den generelle tapsmodellen beregner forventet tap under tre scenarier for økonomisk utvikling; base case, best case og worst case. Scenarioene benytter ulike fremtidige nivåer for misligholdsrisiko (PD) og tap gitt mislighold (LGD), som er de viktigste forutsetningene for beregningene av forventet tap (ECL). Base case er forventet utvikling. Utgangspunktet er observert nivå for mislighold og tap de siste tre år, men utgangspunktet er gjenstand for løpende, grundige vurderinger av hvorvidt historisk mislighold og tap er forventningsrett, og nivåene på framtidig PD og LGD i basecase justeres deretter. Best case reflekterer økonomiske utsikter som er bedre enn forventet utvikling, og PD og LGD settes lavere enn i basecase. Utgangspunktet er observert nivå for mislighold og tap i en historisk oppgangskonjunktur. Worst case reflekterer økonomiske utsikter som er vesentlig dårligere enn forventet utvikling, og PD og LGD settes høyere enn i basecase. Utgangspunktet er forventet misligholds- og tapsnivå i en krisesituasjon med nivåer på PD og LGD som benyttes i konservative stressscenarier for andre formål i bankens kredittstyring. Scenariovektingen er gjenstand for løpende vurdering basert på tilgjengelig informasjon. Bankens ledelse foretar minimum årlig en grundig gjennomgang av grunnlaget og prinsippene for gjeldende vekting. Per 31.12.2018 vektet base case med 80 prosent, best case med 10 prosent og worst case med 10 prosent.

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi

For finansielle instrumenter som omsettes i et regulert marked benyttes kurs på balansedagen. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes basert på verdianslag fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, Bloombergs prissettingstjeneste, indikerte priser fra meglerhus eller andre eksterne kilder samt anerkjente teoretiske beregningsteknikker basert på observerte rente- og kursforhold på balansedagen. Banken vurderer og velger metoder og forutsetninger som i størst mulig grad reflekterer tilgjengelig informasjon og markedsforholdene på balansedagen. Under følger en mer spesifikk angivelse av verdsettelsesmetoder for de enkelte finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi.

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis måles til kurs på balansedagen. For ikke-børsnoterte selskaper benyttes et verdsettelseshieraki som følger: 1) nylig omsetningskurs, 2) ekstern kjent verddivurdering, 3) verddivurdering mottatt fra selskapet, 4) egen verddivurdering, 5) kostpris.

Obligasjoner og sertifikater (utlån)

Kjøpte sertifikater og obligasjoner verdsettes hovedsakelig mot rentekurven justert for indikative kredittspreader fra Nordic Bond Pricing eller anerkjente meglerhus. Enkelte obligasjoner verddivurdes til indikert kurs fra Reuters prissettingstjeneste.

Verdipapirgjeld

Utstedte sertifikater og obligasjoner verdsettes mot rentekurven justert for indikative kredittspreader for SpareBank 1 Østlandet, vurdert av Nordic Bond Pricing eller Bloomberg Valuation Service.

Derivater

Banken har ingen derivater omsatt i et regulert marked. For ikke-standardiserte derivatkontrakter (OTC) utledes en teoretisk pris basert på en markedsmessig tilnærming hensyntatt avtalte kontantstrømmer og observerbar markedsinformasjon på balansedagen

Andre finansielle eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi

Virkelig verdi beregnes som verdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med estimert markedsrente for tilsvarende produkter og løpetider på balansetidspunktet.

Se note 27 for nærmere omtale av ulike verdsettelsesmetoder.

Note 4 – Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner. Rapportering av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarked bank, bedriftsmarked bank (inklusive organisasjonsmarked), eiendom, finansiering, regnskap- og rådgivningstjenester samt ufordelt virksomhet.

Vurderinger:

- Eiendomsmegling, leasing/løsørefinansiering og regnskapstjenester er organisert som selvstendige selskaper.
- Skatt er beregnet med 25 prosent for PM og BM divisjonen.
- Driftskostnader i PM og BM inneholder sin andel av felleskostnader.
- Netto provisjons- og andre inntekter inneholder sin andel av fellesinntekter.
- Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne.

2018	PM	BM	SB1 FØ	EM1HE	EM1OA	TheVIT	Ufordelt virksomhet	Totall
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	987	839	340	0	2	-1	-93	2 074
Netto provisjons- og andre inntekter	764	193	-31	120	208	164	-132	1 286
Netto avkastning på finansielle investeringer	0	0	0	0	0	0	291	291
Driftskostnader	888	403	103	109	206	174	-3	1 881
Resultatbidrag før tap per segment	863	629	205	11	4	-11	69	1 770
Tap på utlån og garantier	8	8	19	0	0	0	0	35
Resultatbidrag per segment før skatt	855	621	186	11	4	-11	69	1 735
Skatt	214	155	47	2	1	-2	-95	321
Resultatbidrag per segment etter skatt	641	465	139	8	3	-9	164	1 414
Balanse								
Brutto utlån til kunder	60 943	30 215	7 828	0	0	0	-47	98 940
Avsetninger	-68	-211	-56	0	0	0	0	-334
Andre eiendeler	2 862	462	234	71	76	134	21 029	24 867
Sum eiendeler per segment	63 738	30 467	8 006	71	76	134	20 982	123 472
Innskudd fra og gjeld til kunder	41 487	29 974	0	0	0	0	36	71 497
Annen gjeld og egenkapital	22 251	493	8 006	71	76	134	20 945	51 975
Sum egenkapital og gjeld per segment	63 738	30 467	8 006	71	76	134	20 981	123 472

2017	PM	BM	SB1 FØ	EM1HE	EM1OA	SB1 RH	Ufordelt virksomhet	Totall
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	938	751	312	0	2	-2	-46	1 956
Netto provisjons- og andre inntekter	767	216	-39	108	192	148	-130	1 263
Netto avkastning på finansielle investeringer	0	0	0	0	0	0	277	277
Driftskostnader	929	399	89	95	206	150	30	1 898
Resultatbidrag før tap per segment	777	569	184	14	-12	-3	71	1 598
Tap på utlån og garantier	7	-54	26	0	0	0	0	-20
Resultatbidrag per segment før skatt	769	622	158	14	-12	-3	71	1 618
Skatt	192	156	39	3	0	-1	-34	356
Resultatbidrag per segment etter skatt	577	467	118	10	-12	-3	105	1 263
Balanse								
Brutto utlån til kunder	56 208	27 046	7 131	0	0	0	75	90 460
Individuell nedskrivning utlån	-31	-95	-16	0	0	0	0	-142
Gruppenedskrivning utlån	-75	-124	-22	0	0	0	0	-221
Andre eiendeler	1 538	448	154	61	84	130	15 808	18 224
Sum eiendeler per segment	57 641	27 275	7 247	61	84	130	15 883	108 321
Innskudd fra og gjeld til kunder	39 260	26 645	0	0	0	0	81	65 985
Annen gjeld og egenkapital	18 382	629	7 247	61	84	130	15 802	42 336
Sum egenkapital og gjeld per segment	57 641	27 275	7 247	61	84	130	15 883	108 321

Note 5 – Kapitaldekning

Bankens kapitaldekning beregnes til enhver tid etter gjeldende regler og satser. Reglene baserer seg på tre pilarer som skal sikre at finansforetak har kapital som samsvarer med deres risiko:

- Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3: Krav til offentliggjøring av informasjon

Kapitaldekningen beregnes basert på et risikovektet beregningsgrunnlag. Banken har tillatelse til å benytte AIRB-metode for beregning av risikovekter i utlånsporteføljen. Som en overgangsordning er det satt en nedre grense på 80 prosent av Basel I-regelverket for beregningsgrunnlaget. Denne grensen er gjeldende for SpareBank 1 Østlandet på morbank så vel som konsolidert nivå.

Kapitaldekningen beregnes på tre ulike nivåer basert på ulike kapitaldefinisjoner:

- Ren kjernekapitaldekning
- Kjernekapitaldekning (inkluderer fondsobligasjoner)
- Totalkapitaldekning (inkluderer ansvarlig lån)

Gjeldende krav til ren kjernekapital består av et minimumskrav på 4,5 prosent samt bufferkrav på til sammen 7,5 prosent hvorav bankens motsykliske kapitalbufferkrav er 2 prosent fra 31.12.2017. SpareBank 1 Østlandet har i tillegg et Pilar II krav på 1,8 prosent per 31.12.2018. Det samlede kapitalkravet til ren kjernekapital er dermed 13,8 prosent per 31.12.2018. I tillegg skal ytterligere 2 prosent dekkes av annen kjernekapital og 1,5 prosent dekkes av tilleggskapital.

Konsernets langsiktige kapitalmål for ren kjernekapitaldekning er 16 prosent.

Morbank			Konsern	
Basel III	Basel III		Basel III	Basel III
2017	2018		2018	2017
6 078	6 762	Innskutt egenkapital	6 670	6 111
5 928	6 738	Opptjent egenkapital	7 588	6 758
400	400	Hybridkapital	400	400
		Ikke-kontrollerende eierinteresser	104	62
12 406	13 900	Sum balanseført egenkapital	14 762	13 331
		Kjernekapital		
-629	-705	Del av positivt årsresultat som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-705	-629
-400	-400	Hybridkapital	-400	-400
0	0	Minoritetsinteresser som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-58	-21
93	20	Urealisert verdiendring som følge av redusert/økt verdi av gjeld	20	93
0	0	Verdiendringer på sikringsinstrumenter ved kontantstrømssikring	6	8
-103	-72	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-395	-380
-189	-238	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-311	-231
0	0	Fradrag for vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner	-326	-154
-28	-27	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-27	-35
11 150	12 479	Sum ren kjernekapital	12 566	11 583
		Annen kjernekapital		
400	400	Hybridkapital	400	616
0	0	Hybridkapital utstedt av innkonsoliderte selskaper som kan medregnes i annen godkjent kjernekapital	245	0
400	400	Sum annen kjernekapital	645	616
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
1 700	1 100	Ansvarlig lånekapital	1 100	1 700
0	0	Ansvarlig lånekapital utstedt av innkonsoliderte selskaper som kan medregnes i tilleggskapital	361	368
0	0	Fradrag for ikke-vesentlige investeringer i tilleggskapital i andre finansinstitusjoner	0	0
-130	0	Fradrag for vesentlige investeringer i tilleggskapital i andre finansinstitusjoner	0	-130
1 570	1 100	Sum tilleggskapital	1 461	1 939
13 120	13 979	Netto ansvarlig kapital	14 672	14 138
5 154	4 781	Engasjement med foretak SMB	4 781	5 154
9 776	11 034	Engasjement med spesialiserte foretak	11 034	9 776
633	1 411	Engasjement med øvrige foretak	1 411	633
1 020	1 223	Engasjement med massemarked SMB	1 424	1 203
14 507	16 886	Engasjement med massemarked personer	24 235	21 840
1 701	1 234	Engasjement med øvrig massemarked	1 259	1 723
32 792	36 569	Kreditrisiko etter IRB-metode	44 145	40 330
10 869	12 106	Kreditrisiko etter standardmetode	16 405	14 936
207	383	Motpartsrisiko (inkludert CVA)	1 732	1 267
	0	Markedsrisiko	0	
3 343	3 433	Operasjonell risiko	5 222	4 503
2 577	1 849	Basel I Gulv	7 495	7 884
49 787	54 340	Totalt beregningsgrunnlag	74 999	68 920
3 983	4 347	Kapitalkrav (8 %)	6 000	5 514
846	978	Pilar 2 (1,8 %, 1,7 % per 31.12.2017)	1 350	1 172

Morbank			Konsern	
Basel III	Basel III		Basel III	Basel III
2017	2018		2018	2017
Bufferkrav				
1 245	1 359	Bevaringsbuffer (2,5%)	1 875	1 723
996	1 087	Motsyklisk kapitalbuffer (2 %)	1 500	1 378
1 494	1 630	Systemrisikobuffer (3 %)	2 250	2 068
3 734	4 076	Sum bufferkrav til ren kjernekapital (7,5 %)	5 625	5 169
4 329	4 980	Tilgjengelig ren kjernekapital utover krav til ren kjernekapital (13,8 %, 13,7 % per 31.12.2017)	2 217	2 141
Kapitaldekning				
22,4 %	23,0 %	Ren kjernekapitaldekning	16,8 %	16,8 %
23,6 %	23,8 %	Ren kjernekapitaldekning (eksklusiv Basel I-gulv)	18,6 %	19,0 %
23,2 %	23,7 %	Kjernekapitaldekning	17,6 %	17,7 %
26,4 %	25,7 %	Kapitaldekning	19,6 %	20,5 %
10,6 %	10,2 %	Uvektet kjernekapitalandel	7,5 %	7,1 %

Note 6 – Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

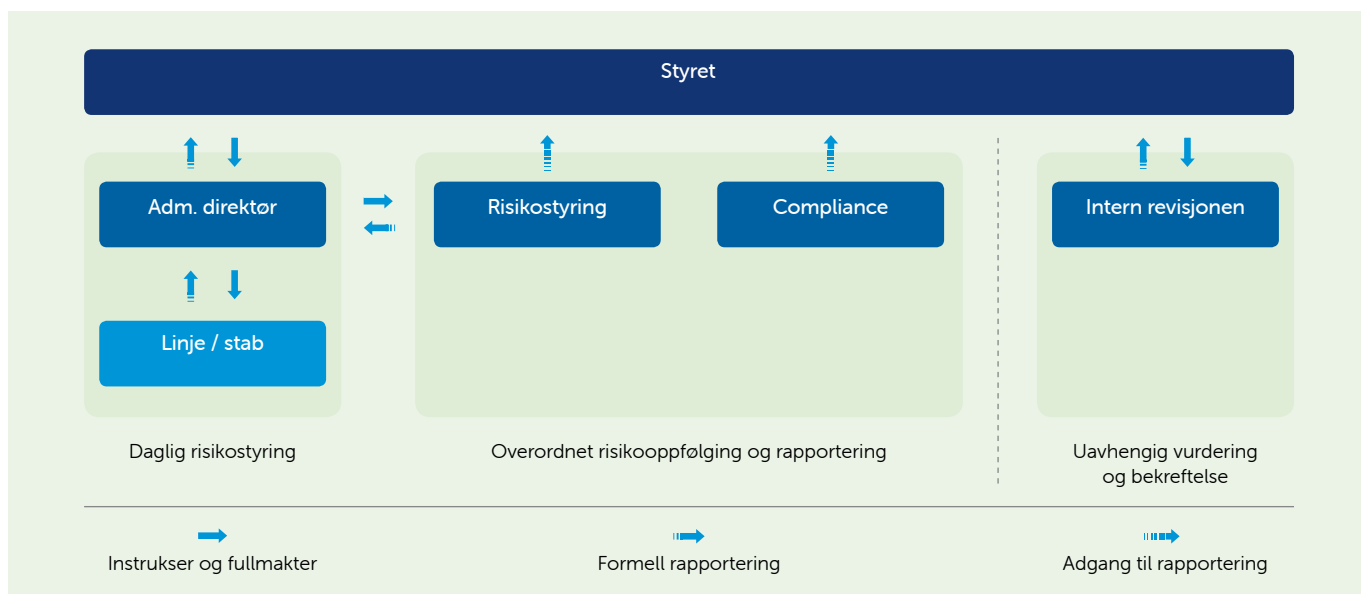
Risikostyringen i SpareBank 1 Østlandet skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe god kapitalanvendelse.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Østlandet på:

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)
- Gjenopprettingsplaner

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av konsernets ledelse for å sikre en effektiv forretningsdrift og gjennomføring av konsernets strategier. Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll:

Styrets revisjonsutvalg og risikoutvalg forbereder saker vedrørende økonomi, finans og risikostyring før behandling i styret. Utvalgene har ikke besluttsende myndighet.

SpareBank 1 Østlandet skal ha en moderat til lav risikoprofil. Risikoprofilen defineres gjennom fastsettelse av konsernets risikovilje og risikoevne på vesentlige risikoområder.

Styret er ansvarlig for å påse at SpareBank 1 Østlandet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettinger, herunder overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen. Administrerende direktør har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner og –systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. Forretningsområdene og divisjonene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikostyring og –eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende direktør.

Kredittavdelingene er ansvarlig for å påse at beslutningsgrunnlag og beslutningsprosess i tilknytning til søknader om kreditt er i overensstemmelse med bankens styringsdokumenter og rutiner. Avdelingene har ansvaret for bankens rammeverk for kredittområdet. Avdeling for risikostyring og compliance er uavhengig og rapporterer direkte til administrerende direktør. Risikostyringsfunksjonen har ansvaret for utviklingen av effektive risikostyringssystemer, herunder bankens risikomodeller, mens compliancefunksjonen tilsvarende har ansvar for at det foreligger et hensiktsmessig rammeverk for styring og kontroll av compliance- og likviditetsrisiko. Kontrollfunksjonene er i tillegg ansvarlige for overvåkning av risiko og etterlevelse, samt periodisk rapportering til styret og ledelsen. Funksjonene kan rapportere direkte til styret i de tilfeller styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer gjennom den alminnelige rapporteringen.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåkning av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kreditt- og likviditetsrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko og likviditetsrisiko.

Kreditt- og likviditetsrisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen i SpareBank 1 Østlandet er kreditt- og likviditetsrisiko i utlånsporteføljen. Kreditt- og likviditetsrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Østlandet. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende direktør, og administrerende direktør kan videre delegerer fullmakter. Delegerede fullmakter er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

SpareBank 1 Østlandet bruker statistiske modeller som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Banken etterstreber å prise kreditt- og likviditetsrisiko og har etablert prismetriser og prismetriser basert på risikoklassifiseringssystemet.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kreditt- og likviditetsrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter for markeds- og likviditetsrisiko hvor det fastsettes rammer for eksponering mot rentebærende papirer.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og aksjer/egenkapitalbevis. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen. Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Markedsrisiko oppstår i hovedsak som følge av aktiviteter som understøtter den øvrige driften i konsernet - som innlån, forvaltning av likviditet og rente- og valutahandel.

Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikostategien med tilhørende policy. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

For ytterligere informasjon vises det til note 16 og 17.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjoner av risiko oppstår når finansielle instrumenter med tilsvarende kjennetegn påvirkes på samme måte ved endringer i økonomiske eller andre forhold. Identifiseringen av konsentrasjonsrisiko innebærer utøvelse av skjønn. SpareBank 1 Østlandet søker å kontrollere konsentrasjon av risiko gjennom rammesetting på ulike områder. For kreditt- og likviditetsrisiko begrenses større risikokonsentrasjoner gjennom rammer for store engasjementer, høyrisikoengasjementer og bransjeeksponering. Faktisk eksponering fordelt på risikogrupper, sektor og næring samt geografiske områder presenteres i notene 8, 13, 15 og 30. For markedsrisiko begrenses konsentrasjonsrisikoen gjennom rammer for maksimal renterisiko, valutarisiko og aksjeeksponering. Konsentrasjon av renterisiko er presentert i note 16. Valutaeksponering er spesifisert i notene 7 og 17. Konsernets største investeringer i egenkapitalinstrumenter er presentert i note 32. Konsernet har ikke identifisert betydelige risikoer utover de som fremkommer i nevnte noter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser på forfall eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader. Styringen av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i risikobaserte styringsdokumenter på likviditetsområdet. Styringsdokumentene setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for overlevelse på ulike tidshorisonter, størrelse og kvalitet på likviditetsreserven, samt finansieringens langsiktighet og diversifisering. Styringsdokumentene vedtas av styret og revideres ved behov, minimum årlig. I tilknytning til styringsdokumentene er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder, samt at likviditetssituasjonen er et sentralt tema i konsernets gjenopprettingsplan.

I tillegg til likviditetsprognoser benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern finansiering.

Treasury har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for overvåkning og rapportering i henhold til vedtatte rammer. For ytterligere informasjon vises det til note 18 og 19.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 7 – Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld

Morbank			Konsern	
2017	2018	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2018	2017
154	80	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	81	63
7 515	7 407	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	942	1 744
7 669	7 487	Sum	1 023	1 808
Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter				
7 531	7 414	NOK	950	1670
94	38	EUR	38	94
7	7	USD	7	7
6	2	CHF	2	6
12	13	JPY	13	12
19	12	Andre	12	19
7 669	7 487	Sum	1 023	1 808

Morbank			Konsern	
2017	2018	Gjeld til kredittinstitusjoner	2018	2017
349	731	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	667	349
1 939	1 973	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 969	1 937
2 288	2 704	Sum	2 636	2 286
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
2 263	2 384	NOK	2 315	2 261
8	304	EUR	304	8
13	9	SEK	9	13
4	8	Andre	8	4
2 288	2 704	Sum	2 636	2 286
1,3 %	1,3 %	Gjennomsnittlig rente	1,4 %	1,5 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente. Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og IFRS 9 er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året i prosent av gjennomsnittlig gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8 – Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
4	251	Offentlig forvaltning	482	295
3 850	4 271	Primærnæringer	4 636	4 179
926	1 026	Trebearbeidende industri	1 051	946
795	1 225	Annen industri	1 472	1 030
2 936	3 135	Bygg og anlegg	4 466	3 923
250	230	Kraft og vannforsyning	397	427
1 053	1 003	Varehandel	1 302	1 316
489	467	Hotell- og restaurantdrift	483	505
12 767	14 140	Eiendomsdrift	14 277	12 861
3 823	4 588	Forretningsmessig tjenesteyting	5 172	4 368
681	496	Transport og kommunikasjon	1 657	1 730
0	0	Øvrig næring	0	8
27 573	30 834	Sum næring	35 397	31 589
55 782	60 326	Lønnstakere	63 544	58 872
83 355	91 160	Brutto utlån til kunder	98 940	90 461
	-238	Avsetninger på utlån til amortisert kost	-291	
	-43	Virkelig verdijustering på utlån til FVOCI	-43	
-126		Individuelle nedskrivninger		-142
-198		Gruppenedskrivninger		-221
83 030	90 878	Netto utlån til kunder	98 606	90 098
37 451	39 792	Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS	39 792	37 451
1 624	1 433	Utlån overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS	1 433	1 624
122 105	132 103	Sum netto utlån inkl. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	139 831	129 173

Morbank

Brutto utlån	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	78 682	4 203	470	83 355
Overført til Trinn 1	1 144	-1 109	-35	0
Overført til Trinn 2	-2 374	2 408	-34	0
Overført til Trinn 3	-70	-104	174	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterende lån	-1 845	-10	-33	-1 888
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	43 787	1 549	71	45 407
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-33 939	-1 534	-214	-35 688
Konstaterte tap	0	0	-26	-26
Balanse 31. desember	85 386	5 403	371	91 160
Herav utlån til amortisert kost				27 786
Herav utlån til virkelig verdi				63 374

Brutto utlån personmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	53 417	2 158	208	55 782
Overført til Trinn 1	589	-557	-31	0
Overført til Trinn 2	-908	910	-2	0
Overført til Trinn 3	-62	-50	112	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterende lån	-1 475	-60	-11	-1 546
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	33 292	862	18	34 172
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-27 065	-946	-66	-28 076
Konstaterte tap	0	0	-5	-5
Balanse 31. desember	57 787	2 316	223	60 326
Herav utlån til amortisert kost				253
Herav utlån til virkelig verdi				60 074

Brutto utlån bedriftsmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	25 265	2 045	262	27 573
Overført til Trinn 1	556	-551	-4	0
Overført til Trinn 2	-1 466	1 498	-32	0
Overført til Trinn 3	-7	-54	61	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterende lån	-370	50	-22	-342
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	10 496	687	53	11 236
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-6 874	-588	-149	-7 611
Konstaterte tap	0	0	-21	-21
Balanse 31. desember	27 599	3 087	148	30 834
Herav utlån til amortisert kost				27 534
Herav utlån til virkelig verdi				3 300

Konsern

Brutto utlån	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	84 975	4 958	527	90 460
Overført til Trinn 1	1 347	-1 310	-38	0
Overført til Trinn 2	-2 846	2 885	-39	0
Overført til Trinn 3	-99	-139	238	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-2 940	-200	-47	-3 187
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	46 998	1 838	89	48 925
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-35 268	-1 715	-249	-37 232
Konstaterte tap	0	0	-26	-26
Balanse 31. desember	92 167	6 317	456	98 940
Herav utlån til amortisert kost				35 566
Herav utlån til virkelig verdi				63 374

Brutto utlån personmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	56 169	2 462	241	58 872
Overført til Trinn 1	667	-635	-32	0
Overført til Trinn 2	-1 033	1 039	-5	0
Overført til Trinn 3	-70	-68	138	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-1 888	-110	-15	-2 012
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	34 558	987	26	35 571
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-27 767	-1 030	-84	-28 881
Konstaterte tap	0	0	-5	-5
Balanse 31. desember	60 635	2 645	264	63 544
Herav utlån til amortisert kost				253
Herav utlån til virkelig verdi				60 074

Brutto utlån bedriftsmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	28 806	2 496	286	31 589
Overført til Trinn 1	680	-675	-5	0
Overført til Trinn 2	-1 813	1 846	-33	0
Overført til Trinn 3	-28	-71	100	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-1 053	-90	-32	-1 175
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	12 441	851	63	13 355
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-7 501	-685	-165	-8 351
Konstaterte tap	0	0	-21	-21
Balanse 31. desember	31 532	3 672	193	35 397
Herav utlån til amortisert kost				27 534
Herav utlån til virkelig verdi				3 300

Morbank

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	71 374	366	0	71 740
<i>Middels risiko</i>	12 924	3 521	1	16 445
<i>Høy Risiko</i>	1 088	1 487	0	2 575
<i>Misligholdt</i>	0	29	370	399
Sum brutto utlån 31.12.2018	85 386	5 403	371	91 160
<i>Tapsavsetning</i>	-72	-129	-81	-282
Sum netto utlån 31.12.2018	85 314	5 275	290	90 878

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Personmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	54 425	278	0	54 704
<i>Middels risiko</i>	3 201	1 261	0	4 462
<i>Høy Risiko</i>	161	776	0	937
<i>Misligholdt</i>	0	0	223	223
Sum brutto utlån 31.12.2018	57 787	2 316	223	60 326
<i>Tapsavsetning</i>	-3	-34	-31	-67
Sum netto utlån 31.12.2018	57 785	2 282	192	60 259

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Bedriftsmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	16 949	88	0	17 037
<i>Middels risiko</i>	9 722	2 260	1	11 983
<i>Høy Risiko</i>	927	711	0	1 638
<i>Misligholdt</i>	0	29	147	176
Sum brutto utlån 31.12.2018	27 599	3 087	148	30 834
<i>Tapsavsetning</i>	-69	-95	-51	-215
Sum netto utlån 31.12.2018	27 529	2 993	97	30 619

Konsern

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	73 772	366	0	74 138
<i>Middels risiko</i>	16 905	3 869	1	20 775
<i>Høy Risiko</i>	1 489	2 053	5	3 547
<i>Misligholdt</i>	0	29	451	480
Sum brutto utlån 31.12.2018	92 167	6 317	456	98 940
<i>Tapsavsetning</i>	-84	-155	-95	-334
Sum netto utlån 31.12.2018	92 082	6 162	361	98 606

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Personmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	55 329	278	0	55 607
<i>Middels risiko</i>	4 993	1 285	0	6 278
<i>Høy Risiko</i>	313	1 082	-20	1 375
<i>Misligholdt</i>	0	0	284	284
Sum brutto utlån 31.12.2018	60 635	2 645	264	63 543
<i>Tapsavsetning</i>	-4	-47	-41	-91
Sum netto utlån 31.12.2018	60 631	2 598	223	63 452

Kredittesponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Bedriftsmarked	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kredittesponering				
<i>Lav risiko</i>	18 444	88	0	18 532
<i>Middels risiko</i>	11 912	2 584	1	14 497
<i>Høy Risiko</i>	1 176	971	24	2 172
<i>Misligholdt</i>	0	29	167	196
Sum brutto utlån 31.12.2018	31 352	3 672	193	35 397
<i>Tapsavsetning</i>	-81	-108	-54	-243
Sum netto utlån 31.12.2018	31 452	3 564	138	35 154

Kredittkvalitet	Risikoklasser	PD
Lav risiko	A, B, C, D	0 - 0,75 %
Middels risiko	E, F, G	0,75-5,00%
Høy Risiko	H, I	>5,00%
Misligholdt	J	Misligholdt
Nedskrevet	K	Nedskrevet

Note 9 – Overføring av finansielle eiendeler

SpareBank 1 Østlandet har avtaler om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelse.

Hvis kredittforetakene får tap på overtatte lån har de motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon inneværende år. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre har banken opsjon på å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1-alliansen. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 21,61 prosent pr 31.12.2018 (21,08 pr 31.12.2017). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av markedsverdi for nedbetalingslån og 60 prosent for fleksilån. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Østlandet har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt AS for 39,8 (37,5) mrd kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	348 MNOK

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sine interne retningslinjer likviditet iht NFSR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er dermed kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning som minst tilsvarer myndighetenes fastsatt krav (inkludert bufferkrav og krav til pilar 2). Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er primært proratisk (og ikke solidarisk), og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsa.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1-alliansen. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 13,31 prosent pr 31.12.2018 (12,40 prosent pr 31.12.2017). SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i næringseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og banken har, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østlandet forestår forvaltningen av de solgte utlånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet utlån med pant i næringseiendom til Sparebank 1 Næringskreditt AS for 1,4 (1,6) mrd kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	17 MNOK

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe OMF for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra framtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet iht NSFR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder og 50 prosent av forfall i intervallet 6-12 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun

dersom SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her i henhold til kapitaldekning eller store engasjementer.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Næringskreditt AS til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minimum 11 prosent. Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

Note 10 – Aldersfordeling på forfalte lån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen.

Morbank					
2018	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	15	2	7	133	157
- Bedriftsmarked	9	3	11	24	46
Sum	24	4	17	157	203

Morbank					
2017	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	15	4	7	87	113
- Bedriftsmarked	7	28	5	53	93
Sum	22	32	12	140	206

Konsern					
2018	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	18	2	7	133	160
- Bedriftsmarked	13	3	11	24	51
Sum	32	4	17	157	211

Konsern					
2017	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	18	4	7	87	116
- Bedriftsmarked	11	28	5	53	97
Sum	29	32	12	140	213

Note 11 – Tap på utlån og garantier

Det er beregnet ECL på kredittinstitusjoner og sentralbanker men effekten er funnet uvesentlig og følgelig ikke tatt skilt ut i nedskrivningene.

Morbank					
31.12.2018					
Mill. kroner	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018	
Avsetning til tap på utlån til amortisert kost, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	273	17	-26	265	
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	78	-8	-5	65	
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	351	10	-31	329	
Presentert som:					
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	308	0	-26	282	
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	23	5	-3	25	
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	20	2	0	22	
	Klassifisering ved første gangs balanseføring og friske lån	Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring	Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring og objektive bevis på tap		
	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet		
Total balanseført tapsavsetning på utlån *	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	
Balanse 1. januar	101	117	133	351	
Avsetning til tap					
Overført til (fra) Trinn 1	31	-21	-10	0	
Overført til (fra) Trinn 2	-6	18	-12	0	
Overført til (fra) Trinn 3	0	-8	8	0	
Netto ny måling av tap	-46	35	31	20	
Nye utstedte eller kjøpte utlån	63	33	10	107	
Utlån som har blitt fraregnet	-32	-39	-51	-122	
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-26	-26	
Balanse 31. desember	111	136	83	329	
Total balanseført tapsavsetning på utlån personmarked *	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	
Balanse 1. januar	23	30	33	86	
Avsetning til tap					
Overført til (fra) Trinn 1	6	-6	0	0	
Overført til (fra) Trinn 2	-1	1	0	0	
Overført til (fra) Trinn 3	0	-2	2	0	
Netto ny måling av tap	-7	12	9	14	
Nye utstedte eller kjøpte utlån	13	11	0	24	
Utlån som har blitt fraregnet	-10	-13	-8	-31	
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-5	-5	
Balanse 31. desember	24	34	31	88	
Total balanseført tapsavsetning på utlån bedriftsmarked *	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	
Balanse 1. januar	78	87	99	264	
Avsetning til tap					
Overført til (fra) Trinn 1	25	-15	-10	0	
Overført til (fra) Trinn 2	-5	17	-12	0	
Overført til (fra) Trinn 3	0	-6	6	0	
Netto ny måling av tap	-39	23	22	7	
Nye utstedte eller kjøpte utlån	51	22	10	83	
Utlån som har blitt fraregnet	-22	-26	-43	-92	
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-21	-21	
Balanse 31. desember	87	102	52	241	

* Inkludert tapsavsetninger på garantier, ubenyttede kreditter og lånetilsagn

Konsern

31.12.2018

Mill. kroner	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018
Avsetning til tap på utlån til amortisert kost, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	331	15	-26	320
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	78	-8	-5	65
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	409	8	-31	385
Presentert som:				
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	366	-2	-26	337
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	23	5	-3	25
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	20	2	0	22

	Klassifisering ved første gangs balanseføring og friske lån	Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring	Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring og objektive bevis på tap	
	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet	
Total balanseført tapsavsetning på utlån *	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar	116	144	149	409
Avsetning til tap				
Overført til (fra) Trinn 1	37	-27	-11	-1
Overført til (fra) Trinn 2	-8	21	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	-1	-9	10	0
Netto ny måling av tap	-54	36	36	18
Nye utstedte eller kjøpte utlån	72	41	11	125
Utlån som har blitt fraregnet	-36	-43	-61	-140
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-26	-26
Balanse 31. desember	127	162	96	385

	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Total balanseført tapsavsetning på utlån personmarked *				
Balanse 1. januar	27	40	46	112
Avsetning til tap				
Overført til (fra) Trinn 1	8	-7	-1	0
Overført til (fra) Trinn 2	-1	2	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	0	-3	3	0
Netto ny måling av tap	-9	15	11	17
Nye utstedte eller kjøpte utlån	15	16	1	33
Utlån som har blitt fraregnet	-11	-15	-14	-40
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-5	-5
Balanse 31. desember	28	47	42	117

	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Total balanseført tapsavsetning på utlån bedriftsmarked *				
Balanse 1. januar	89	104	103	296
Avsetning til tap				
Overført til (fra) Trinn 1	29	-19	-10	0
Overført til (fra) Trinn 2	-7	19	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	0	-6	7	0
Netto ny måling av tap	-45	21	25	1
Nye utstedte eller kjøpte utlån	57	25	10	92
Utlån som har blitt fraregnet	-25	-28	-47	-100
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-21	-21
Balanse 31. desember	98	115	55	269

* Inkludert tapsavsetninger på garantier, ubenyttede kreditter og lånetilsagn

Note 12 – Kreditteksponering for hver interne risikoring

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra at det beregnes

misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive data. Kundene scores månedlig i bankens porteføljesystem.

Morbank	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
	2018	2018	2017	2017
Lav risiko	3,6 %	78 837	3,8 %	73 141
Middels risiko	5,7 %	18 665	5,0 %	16 892
Høy risiko	4,1 %	3 060	4,5 %	2 472
Misligholdt og nedskrevet	15,6 %	411	13,0 %	510
Totalt	4,1 %	100 973	4,1 %	93 016

Konsern	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
	2018	2018	2017	2017
Lav risiko	4,0 %	73 672	3,8 %	75 735
Middels risiko	6,1 %	22 995	5,5 %	20 835
Høy risiko	6,2 %	4 031	7,0 %	3 403
Misligholdt og nedskrevet	14,2 %	492	12,2 %	582
Totalt	4,6 %	101 189	4,3 %	100 554

Usikret eksponering er totalt engasjement fratrukket markedsverdi på sikkerhetene på de respektive engasjementer.

Note 13 – Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
Eiendeler				
579	1 797	Fordringer på sentralbanker	1 797	579
7 669	7 487	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 023	1 808
83 355	91 160	Brutto utlån til og fordringer på kunder	98 940	90 460
	-282	- Avsetninger	-334	
-126		- Individuelle nedskrivninger		-142
-198		- Nedskrivninger på grupper av utlån		-221
83 030	90 878	Netto utlån til og fordringer på kunder	98 606	90 098
8 883	14 446	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	14 446	8 883
582	819	Finansielle derivater	819	582
100 743	115 426	Sum kreditteksponering, balanseposter	116 690	101 950
Forpliktelses				
1 160	1 206	Betingede forpliktelses (stilte garantier)	1 112	1 068
9 176	17 413	Ubenyttede kreditter	10 064	8 477
1 557	2 722	Lånetilsagn	3 088	1 795
11 894	21 340	Sum kreditteksponering, utenom balanseposter	14 264	11 341
112 637	136 767	Sum total kredittrisikoeksponering	130 954	113 290

Kreditrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank					Konsern	
2017	2018			2018	2017	
		Bankaktiviteter				
42 157	54 229	Hedmark		41 903	37 255	
5 726	7 072	Oppland		8 292	6 837	
19 795	23 186	Akershus		24 660	21 162	
29 269	30 112	Oslo		30 956	29 834	
6 120	6 716	Landet for øvrig		9 745	8 634	
430	468	Utlandet		468	430	
-325	-282	Tapsavsetninger ufordelt		-334	-325	
0	0	Opptjente renter ufordelt		0	0	
103 172	121 502	Totalt bankaktiviteter		115 690	103 827	
		Aktiviteter finansielle instrumenter				
6 499	10 155	Norge		10 155	6 499	
2 966	4 958	Europa		4 958	2 966	
0	152	USA		152	0	
9 465	15 265	Totalt aktiviteter finansielle instrumenter		15 265	9 465	
112 637	136 767	Totalt fordelt på geografiske områder		130 954	113 290	

Note 14 – Finansielle instrumenter og motregning

I henhold til IFRS 7 skal det opplyses om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettopføring og hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Østlandet har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder

som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår konsernet standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har konsernet inngått tilleggsavtale om kontant sikkerhetsstillelse (CSA) mot 14 institusjonelle motparter. Gjensalgavtaler reguleres av GMRA-avtaler mot motparten. Banken har fem GMRA-avtaler.

Eiendelene og forpliktelsene nedenfor kan motregnes.

Morbank og konsern	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelser)	Nettopført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelser) i balansen	Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		Netto
				Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	
2018						
Derivater som eiendeler	819	0	819	-264	-417	138
Derivater som forpliktelser	-354	0	-354	264	16	-74
				Beløp som ikke er nettopresentert i balansen		
	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelser)	Nettopført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelser) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
2017						
Derivater som eiendeler	582	0	582	-212	-218	152
Derivater som forpliktelser	-307	0	-307	212	73	-22

Note 15 – Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Morbank

2018	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	7 487	0	0	0	7 487
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	49 175	4 079	853	243	54 351
Bedriftsmarked	8	16 698	11 865	1 630	155	30 346
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 514	375	84	2	5 975
Bedriftsmarked	8	353	126	9	0	487
Sum brutto utlån		79 227	16 445	2 575	399	98 646
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	14 444	0	2	0	14 446
Sum finansielle investeringer		14 444	0	2	0	14 446
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		93 671	16 445	2 577	399	113 092

Konsern

2018	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 023	0	0	0	1 023
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	49 998	6 195	1 091	284	57 568
Bedriftsmarked	8	18 273	14 078	2 363	195	34 910
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 514	375	84	2	5 975
Bedriftsmarked	8	353	126	9	0	487
Sum brutto utlån		75 162	20 775	3 547	480	99 963
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	14 444	0	2	0	14 446
Sum finansielle investeringer		14 444	0	2	0	14 446
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		89 606	20 775	3 548	480	114 409

Morbank	2017	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	7 669	0	0	0	7 669
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	46 289	3 763	681	198	50 931
Bedriftsmarked		8	14 616	10 774	1 521	299	27 210
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	4 346	360	55	0	4 761
Bedriftsmarked		8	296	148	9	0	453
Sum brutto utlån			73 216	15 045	2 266	497	91 024
Finansielle investeringer							
Sertifikater, obligasjoner og rentefond		30	8 881	0	2	0	8 883
Sum finansielle investeringer			8 881	0	2	0	8 883
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			82 097	15 045	2 268	497	99 907

Konsern	2017	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	1 808	0	0	0	1 808
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	47 310	5 600	921	231	54 062
Bedriftsmarked		8	15 770	12 806	2 273	336	31 184
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	4 346	360	55	0	4 761
Bedriftsmarked		8	296	148	9	0	453
Sum brutto utlån			69 529	18 914	3 257	567	92 268
Finansielle investeringer							
Sertifikater, obligasjoner og rentefond		30	8 881	0	2	0	8 883
Sum finansielle investeringer			8 881	0	2	0	8 883
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			78 411	18 914	3 260	567	101 151

Fordeelingen av finansielle investeringer i ulike risikogrupper er foretatt basert på rating fra Standard & Poor's, Moody's, Fitch eller Scope (eller en kombinasjon av disse) etter konverteringstabellen vist under. For noen utstedelser/utstedere foreligger det ikke offisiell rating. For konsernet beløper disse seg til 1 319 mill. kroner i 2018 og består for det vesentligste av sertifikater og obligasjoner i norske kommuner (795 mill. kroner), rentefond med underliggende lavrisikoutstedelser (403 mill. kroner) og en OMF-utstedelse fra Verd Boligkreditt (100 mill. kroner). Etter individuelle vurderinger, basert på blant annet markedsprising og alternative risikoanalyser fra anerkjente meglerhus, er nevnte utstedelser skjønnsmessig tilordnet risikogruppen lav risiko.

Kredittkvalitet	Ratingklasser (presentert i S&P's format)			
Lav risiko	AAA	AA	A	BBB
Middels risiko	BB			
Høy risiko	B	CCC	CC	C

Note 16 – Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen

er vist i tabellen nedenfor og er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er her ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente.

Konsernets renterisiko er i all hovedsak knyttet til forskyvninger i rentekurven for norske kroner (NOK) og euro (EUR)

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosentpoeng økning			Renterisiko, ett prosentpoeng økning		
2017	2018	Basisrisikoen	2018	2017	
-41	-75	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	-75	-41	
-97	-152	Fastrenteutlån til kunder	-152	-97	
13	15	Fastrenteinnskudd til kunder	15	-13	
3	3	Bank- og kredittlån	3	3	
447	707	Obligasjonslån	707	447	
3	2	Annen fastrentefinansiering og -plassering	2	3	
-340	-486	Derivater	-486	-340	
-13	14	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	14	-13	

Positivt fortegn indikerer at banken tjener på en renteoppgang.

Selv om beregningene ovenfor viser at banken vil tjene på en renteoppgang, er det ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteesponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosentpoeng økning			Renterisiko, ett prosentpoeng økning		
2017	2018	Rentekurverisikoen	2018	2017	
1	1	0 - 1 mnd	1	1	
13	18	1 - 3 mndr	18	13	
5	2	3 - 6 mndr	2	5	
11	9	6 - 12 mndr	9	11	
-11	-9	1 - 3 år	-9	-11	
6	-18	3 - 5 år	-18	6	
-41	11	5 - 10 år	11	-41	
3	0	Over 10 år	0	3	
-13	14	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	14	-13	

Note 17 – Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg et tap som følge av endringer i valutakursene i disfavør bankens posisjoner. Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta.

Aktiviteter knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte retningslinjer, rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal valutaeksponering, målt i kroner. Det er utarbeidet rammer for nettoposisjoner i hver enkelt valuta, samt rammer for samlet netto valutaeksponering og samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta:

- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 25 mill kroner overnight.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 75 mill kroner overnight.
- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 100 mill kroner intradag.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 150 mill kroner intradag.

Valutarisikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig. Konsernet har både gjennom året og ved årets slutt en begrenset valutarisiko. Per 31. desember var nettoposisjonene i de viktigste valutasortene, basert på virkelig verdi av de underliggende aktiva, som følger:

Morbank og konsern		
Netto valutaeksponering NOK	2018	2017
GBP	-1	-1
USD	-3	0
HKD	7	0
JPY	3	-1
PLN	1	0
SEK	-3	0
EUR	-6	3
CHF	1	-2
Andre	3	1
Sum	1	0
Effekt på resultatet etter skatt ved 3 prosent netto kursendring	0	0
Effekt på resultatet etter skatt ved 10 prosent netto kursendring	0	0

Note 18 – Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser på forfall, eller ikke evner å finansiere sine eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økning i kostnadene.

Konsernets rammeverk for styring av likviditetsrisiko gjenspeiler konsernets konservative risikoprofil, og konsernet styrer likviditetsrisikoen ved å til enhver tid ha en tilstrekkelig andel likvide reserver, samtidig som finansieringen er diversifisert og langsiktig. Diversifisering oppnås gjennom spredning av innlån på ulike markeder, løpetider og instrumenter. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder

uten tilgang på ny finansiering samtidig som boligpriser faller med 30 prosent. Banken skal i samme periode tilfredsstillende minstekrav til LCR. Det foretas stresstesting på ulike løpetider for bankspesifikk krise, systemkrise samt en kombinasjon av disse, og det er etablert en beredskapsplan for håndtering av ulike likviditetskriser.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av bankens innlån var 3,8 (3,6) år ved utgangen av 2018. Total LCR var på samme tidspunkt 152,8 (114,0) prosent.

Morbank

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-65	-43	-25	-1 454	-572	-2 159
Innskudd fra og gjeld til kunder	-62 769	0	-8 771	0	0	-71 540
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-513	-2 921	-24 615	-5 222	-33 272
Ansvarlig lånekapital	0	-7	-222	-975		-1 205
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-5	-20	-127	57	-95
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-205	0	0	-205
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-69	0	-69
Lånetilsagn	0	-2 722	0	0	0	-2 722
Sum kontantstrøm forpliktelser	-62 833	-3 291	-12 165	-27 241	-5 737	-111 267

Konsern

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-65	-43	-25	-1 454	-572	-2 159
Innskudd fra og gjeld til kunder	-62 812	0	-8 771	0	0	-71 583
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-513	-2 921	-24 615	-5 222	-33 272
Ansvarlig lånekapital	0	-7	-222	-975	0	-1 205
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-5	-20	-127	57	-95
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-248	0	0	-248
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-202	0	-202
Lånetilsagn	0	-3 088	0	0	0	-3 088
Sum kontantstrøm forpliktelser	-62 876	-3 657	-12 208	-27 374	-5 737	-111 852

Morbank

2017	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	-8	-23	-710	-1 334	-2 074
Innskudd fra og gjeld til kunder	-60 870	-1 372	-2 084	-1 687	0	-66 013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-717	-3 020	-16 783	-4 348	-24 868
Ansvarlig lånekapital	0	-211	-818	-747	0	-1 776
Derivater knyttet til forpliktelser	0	37	100	239	49	425
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-314	0	0	-314
Andre forpliktelser	0	-1 557	0	0	0	-1 557
Sum kontantstrøm forpliktelser	-60 870	-3 828	-6 159	-19 687	-5 633	-96 177

Konsern

2017	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	-8	-23	-710	-1 334	-2 074
Innskudd fra og gjeld til kunder	-60 843	-1 372	-2 084	-1 687	0	-65 986
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-717	-3 020	-16 783	-4 348	-24 868
Ansvarlig lånekapital	0	-211	-818	-747	0	-1 776
Derivater knyttet til forpliktelser	0	37	100	239	49	425
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-358	0	0	-358
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-122	0	-122
Andre forpliktelser	0	-1 795	0	0	0	-1 795
Sum kontantstrøm forpliktelser	-60 843	-4 066	-6 203	-19 809	-5 633	-96 554

Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser med avtalt løpetid er basert på nominelle kontraktsstørrelser inklusiv estimerte rentebetalinger frem til forfall.

Note 19 – Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Morbank

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 878	0	0	0	0	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	6528	476	0	466	17	7 487
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 972	269	1 497	6 678	69 745	91 160
-Nedskrivning på utlån til amortisert kost	0	0	0	-238	0	-238
-Virkelig verdjustering på utlån til FVOCI	0	0	0	-43	0	-43
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 972	269	1 497	6 396	69 745	90 878
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	302	1 318	11 736	1 089	14 446
Finansielle derivater	0	55	21	596	148	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	2	45	547	594
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 635	3 635
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	1 521	1 521
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	121	217	337
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	12	39	45	96
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	70	262	0	367	699
Sum eiendeler	21 378	1 172	3 112	19 397	77 331	122 390
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	805	0	1 349	550	2 704
Innskudd fra og gjeld til kunder	64 283	1 314	2 276	3 666		71 540
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	384	2 533	24 155	4 913	31 984
Finansielle derivater	0	69	40	137	109	354
Forpliktelser ved periodeskatt	0	103	102	0	0	205
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	69	0	69
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	115	290	41	86	532
Ansvarlig lånekapital	0	0	200	902	0	1 102
Sum gjeld	64 283	2 790	5 440	30 319	5 656	108 490

Konsern

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 878	0	0	0	0	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	64	476	0	466	17	1 023
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 972	291	1 557	10 224	73 897	98 940
-Nedskrivning på utlån til amortisert kost	0	0	0	-260	-30	-291
-Virkelig verdjustering på utlån til FVOCI	0	0	0	-43	0	-43
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 972	291	1 556	9 920	73 866	98 606
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	302	1 318	11 736	1 089	14 446
Finansielle derivater	0	55	21	596	148	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	2	45	547	594
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	5	0	0	0	4 118	4 124
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	149	394	543
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	13	53	333	400
Andre eiendeler	0	71	548	0	422	1 041
Sum eiendeler	14 919	1 195	3 458	22 964	80 935	123 472
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	667	805	0	614	550	2 636
Innskudd fra og gjeld til kunder	64 240	1 314	2 276	3 666	0	71 497
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	384	2 533	24 155	4 913	31 984
Finansielle derivater	0	69	40	137	109	354
Forpliktelser ved periodeskatt	0	124	124	0	0	248
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	202	0	202
Annen gjeld og balanseført forpliktelse		180	359	61	87	687
Ansvarlig lånekapital	0	0	200	902	0	1 102
Sum gjeld	64 907	2 876	5 531	29 738	5 658	108 710

Morbank

2017	På fore- spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	672	0	0	0	0	672
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	7 669	0	0	0	7 669
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 534	759	3 242	11 818	53 001	83 355
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	-126	0	-126
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-198	0	-198
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 534	759	3 242	11 494	53 001	83 030
Sertifikater og obligasjoner	0	594	241	6 766	1 282	8 883
Finansielle derivater	0	8	174	276	123	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	494	0	494
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 336	3 336
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	1 370	1 370
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	130	235	365
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	14	35	51	100
Eiendel ved utsatt skatt	3	0	0	0	0	3
Andre eiendeler	0	85	218	2	339	645
Sum eiendeler	15 209	9 116	3 890	19 197	59 737	107 149

Gjeld

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	390	0	600	1 299	2 288
Innskudd fra og gjeld til kunder	60 870	1 372	2 084	1 687	0	66 013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	778	2 864	15 933	4 111	23 686
Finansielle derivater	0	39	33	139	95	307
Forpliktelse ved periodeskatt	0	0	0	314	0	314
Forpliktelse ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	97	215	35	84	431
Ansvarlig lånekapital	0	0	6	0	1 700	1 706
Sum gjeld	60 870	2 676	5 202	18 707	7 289	94 743

Konsern

2017	På fore- spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	673	0	0	0	0	673
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	12	1 797	0	0	0	1 808
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 405	867	3 534	15 942	55 711	90 460
- Individuelle nedskrivninger	0	-1	0	-142	0	-142
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-221	0	-221
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 405	866	3 534	15 580	55 711	90 098
Sertifikater og obligasjoner	0	594	241	6 766	1 282	8 883
Finansielle derivater	0	8	174	276	123	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	495	0	495
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 929	3 929
Eiendeler holdt for salg	0	0	0	0	0	0
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	157	421	578
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	39	34	293	366
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	13	193	362	2	339	910
Sum eiendeler	15 102	3 459	4 351	23 309	62 099	108 321

Gjeld

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	388	0	600	1 299	2 286
Innskudd fra og gjeld til kunder	60 843	1 372	2 084	1 687	0	65 986
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	778	2 864	15 933	4 111	23 686
Finansielle derivater	0	39	33	139	95	307
Forpliktelse ved periodeskatt	0	0	0	358	0	358
Forpliktelse ved utsatt skatt	122	0	0	0	0	122
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	122	278	55	87	541
Ansvarlig lånekapital	0	0	6	0	1 700	1 706
Sum gjeld	60 965	2 699	5 265	18 771	7 292	94 990

Note 20 – Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
		Renteinntekter		
140	150	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	40	44
	1 942	Renteinntekter målt til virkelig verdi	1 942	
2 340	860	Renteinntekter målt effektiv renters metode	1 227	2 916
146	125	Renter av sertifikater og obligasjoner	208	164
16	-2	Inntektsførte renter på nedskrevne utlån	-2	114
2 642	3 074	Sum renteinntekter	3 415	3 238
		Rentekostnader		
39	35	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	35	36
503	619	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	622	577
494	603	Renter på utstedte verdipapirer	603	562
32	37	Renter på ansvarlig lånekapital	37	38
36	43	Avgifter til bankenes sikringsfond	43	36
29	0	Andre rentekostnader	1	34
1 134	1 337	Sum rentekostnader	1 340	1 282
1 508	1 737	Sum netto renteinntekter	2 074	1 956

Note 21 – Netto provisjons- og andre driftsinntekter

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
		Provisjonsinntekter		
19	19	Garantiprovisjon	17	17
17	23	Verdipapirromsetning	23	20
262	237	Betalingsformidling	237	295
157	172	Liv- og forsikringsprodukter	172	177
339	365	Provisjon fra lån overført til kredittforetak	365	377
0	0	Meglerprovisjon	320	297
14	75	Andre provisjonsinntekter	75	15
807	891	Sum provisjonsinntekter	1 210	1 197
		Provisjonskostnader		
47	73	Betalingsformidling	104	55
10	0	Andre provisjonskostnader	0	48
57	74	Sum provisjonskostnader	104	102
		Andre driftsinntekter		
8	7	Driftsinntekter fast eiendom	6	6
0	0	Inntekt fra regnskapstjenester	164	149
6	7	Inntekt lønnskjøring	7	4
17	17	Andre driftsinntekter	4	9
31	32	Sum andre driftsinntekter	181	168
782	849	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1 286	1 263

Note 22 – Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
11	13	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	13	11
11	13	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	13	11
265	372	Utbytte (i morbank) eller netto resultat fra konsernselskaper (i konsern)	198	194
1	-4	Gevinst eller tap ved realisasjon av konsernselskaper (i morbank)		
10	0	Nedskrivning av eiendeler i konsernselskaper (i morbank)		
275	369	Netto resultat fra eierinteresser	198	194
16	-20	Verdiendring sertifikater, obligasjoner og rentefond	-20	33
13	-1	Verdiendring derivater som sikrer kjøpte rentepapirer	-1	12
29	-21	Verdiendring sertifikater, obligasjoner og rentefond inklusiv sikring	-21	45
19	35	Verdiendring verdipapirgjeld	35	28
-73	-17	Verdiendring derivater som sikrer verdipapirgjeld	-17	-86
-53	17	Verdiendring verdipapirgjeld inklusiv sikring	17	-58
0	15	Verdiendring egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet	15	0
5	-64	Verdiendring fastrenteutlån til kunder til virkelig verdi over resultatet	-64	12
2	11	Verdiendring øvrige derivater	11	0
10	73	Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler til virkelig verdi over resultatet	73	10
15		Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler tilgjengelig for salg (IAS 39)		17
40	47	Netto resultat fra valutahandel	47	46
48	80	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	80	72
334	461	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	291	277

Note 23 – Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
462	473	Lønn	774	753
98	107	Arbeidsgiveravgift	154	151
68	52	Pensjonskostnader (note 24)	69	31
57	42	Sosiale kostnader	52	75
684	674	Sum personalkostnader	1 050	1 010
653	724	Gjennomsnittlig antall ansatte	1 181	1 141
705	697	Antall årsverk per 31.12.	1 139	1 109
728	720	Antall ansatte per 31.12.	1 197	1 164

Ytelser til konsernledelsen (hele 1 000)							
2018							
Tittel/navn	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalbevis (eiet direkte og indirekte)	
Konsernsjef Richard Heiberg	4 217	122	158	394	1 865	87 538	
Konserndirektør økonomi og finans Geir-Egil Bolstad	2 608	166	149	284	6 322	18 769	
Konserndirektør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik	2 073	167	134	100	19 495	1 602	
Konserndirektør personmarked Kari E. Gislås	1 970	295	150	383	4 190	1 602	
Konserndirektør HR og juridisk Eldar Kjendlie	1 832	173	138	100	3 598	3 564	
Konserndirektør kommunikasjon Siv Stenseth	1 584	356	155	0	2 703	1 602	
Konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling Dag-Arne Hoberg	1 887	388	140	53	1 739	2 884	
Konserndirektør risikostyring & compliance Vidar Nordheim	1 817	238	142	0	3 167	2 432	
Konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked Espen Mejlænder-Larsen	1 819	152	141	0	2 563	3 525	
Konserndirektør forretningsdrift Gudrun Michelsen	1 690	197	137	58	6 622	2 564	
Konstituert konserndirektør forretningsdrift Elin B. Ørbæk	1 406	23	169	0	3 150	1 602	
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen	1 369	149	135	51	1 697	1 602	
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad	1 407	167	136	0	7 344	1 700	
Adm dir TheVIT AS Stein Ragnar Nordeng	1 397	10	151	0	0	0	
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Kent Victor Syverstad	1 985	1 649	130	0	0	3 000	

Det er ikke gitt garantier til ledelsen i 2018.

Ytelser til konsernledelsen (hele 1 000)**2017**

Tittel/navn	Lønn og andre kort-siktede ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egen-kapitalbevis (eiet direkte og indirekte)
Konsernsjef Richard Heiberg	3 749	159	2 225	557	4 680	65 384
Konserndirektør økonomi og finans Geir-Egil Bolstad	2 635	47	128	94	6 432	7 692
Konserndirektør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik	1 858	206	107	95	19 369	1 602
Konserndirektør personmarked Kari E. Gislås	1 772	333	123	499	4 326	1 602
Konserndirektør HR og juridisk Eldar Kjendlie	1 772	203	112	105	2 859	2 564
Konserndirektør kommunikasjon Siv Stenseth	1 595	330	127	0	2 805	1 602
Konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling Dag-Arne Hoberg	1 666	474	114	50	1 803	2 884
Konserndirektør risikostyring & compliance Vidar Nordheim	1 641	257	116	55	3 211	2 432
Konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked Espen Mejlænder-Larsen	1 813	41	113	0	2 632	3 525
Konserndirektør forretningsdrift Gudrun Michelsen	1 604	368	120	0	6 794	2 564
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen	1 314	189	109	75	1 770	1 602
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad	1 312	200	108	0	7 443	1 602
Adm dir SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS Ove Jahnsen	1 392	19	70	20	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Jon Olav Halgunset tom 31.8.2017	990	198	97	0	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Kent Victor Syverstad fom 1.9.2017	729	173	107	0	0	0

Det er ikke gitt garantier til ledelsen i 2017.

Ytelser til styret (hele 1 000)**2018**

Tittel/navn	Honorar	Andre godtgjørelser	Lån	Antall egen-kapitalbevis (eiet direkte og indirekte)	Antall styremøter
Styret:					
Styreleder Siri J. Strømmevold	317	4	4 198	2 282	11
Nestleder Nina C. Lier	253	0	2 060	1 282	9
Styremedlem Erik Garaas	296	0	0	1 714	11
Styremedlem Guro Nina Vestvik	165	0	0	346	11
Styremedlem Kjell-Morten Herud	237	0	0	1 282	11
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	154	0	0	0	9
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	1 153	68	4 347	1 602	11
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	677	45	3 069	1 602	11
Varamedlem Hanne Sverderup Dahl	4	0	0	641	0
Varamedlem Aleksander S. Lund	52	0	0	4 286	4
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	568	23	1 474	1 282	0
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)	479	26	1 351	1 041	0
Varamedlem Jørn-Henning Eggum	33	0	0	0	3

Det er ikke gitt garantier til styremedlemmer i 2018.

Ytelser til styret (hele 1 000)**2017**

Tittel/navn	Honorar	Andre godtgjørelser	Lån	Antall egen-kapitalbevis (eiet direkte og indirekte)	Antall styremøter
Styret:					
Styreleder Siri J. Strømmevold	341	9	2 126	1 282	12
Nestleder Nina C. Lier	287	1	2 170	1 282	11
Styremedlem Erik Garaas	307	0	0	1 714	12
Styremedlem Guro Nina Vestvik	188	0	0	346	12
Styremedlem Kjell-Morten Herud	267	2	0	1 282	12
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	182	0	1 737	0	11
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	887	92	4 364	1 602	12
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	662	79	2 397	1 602	12
Varamedlem Hanne Sverderup Dahl	17	0	0	641	0
Varamedlem Aleksander S. Lund	18	0	0	4 286	2
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	536	58	919	1 282	0
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)	455	43	3 516	1 041	0
Varamedlem Jørn-Henning Eggum	128	0	0	0	6

Ytelser til representantskapet (hele 1 000)

	2018	2017
Representantskapets leder Pål Jan Stokke	52	45
Øvrige medlemmer	3-62	3-57

Alle ovennevnte ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte, bortsett fra lån og garantier, er arbeidsgiveravgiftspliktige.

Godtgjøringsordning i henhold til «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond»

SpareBank 1 Østlandets godtgjørelse til ledende ansatte er i henhold til de regler og retningslinjer som er fastsatt gjennom «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond».

Ledende ansatte m.v som faller inn under forskriftens definisjon mottar godtgjørelse i form av fast lønn. De er medlemmer i bankens ordinære innskuddspensjonsordning. For de som var medlem av ytelsespensjonsordningen på det tidspunktet medlemmene ble flyttet over til innskuddspensjonsordning, ytes det kompensasjon for overgang fra ytelsespensjon til innskuddspensjon etter de samme generelle regler som for øvrige ansatte.

Det er ikke etablert ordninger med variable lønselementer eller andre særskilte administrative ordninger for denne gruppen medarbeidere.

I 2018 er det gitt engangstillegg til 44 medarbeidere i SpareBank 1 Østlandet. Tilleggene har vært mellom kr 20 000 og 50 000. Gjennomsnittlig størrelse på engangstilleggene som ble gitt var kr 25 681,-

Ingen av medarbeiderne som mottok engangstillegg falt inn under kategorien «ledende ansatte» m.v, slik dette er definert i forhold til godtgjøringsforskriften. Etter de fornyede vurderingene som senere er gjort med hensyn til omfangsbestemmelsen i godtgjøringsforskriften, vurderes banksjefene i Personmarkedsdivisjonen nå å falle innenfor kategorien «ledende ansatte». I 6 av de 44 tilfellene er tilleggene gitt til banksjefer i Personmarkedsdivisjonen.

Det er ikke utbetalt engangstillegg til ansatte i SpareBank 1 Østlandet Finans AS i 2018.

Det er ingen form for bonusordninger i foretaket, herunder heller ingen forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende direktør eller styreleder. Det er ingen incentividninger eller forpliktelser knyttet til aksjeverdi-basert godtgjørelse til fordel for ansatte eller tillitsvalgte.

Note 24 – Pensjoner

SpareBank 1 Østlandet konsern har flere typer pensjonsordninger.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning er nå hovedordningen i konsernet. Dette innebærer at det ikke gis løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men at selskapene i konsernet betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Fremtidig pensjon vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte forpliktelser og kostnaden føres direkte i resultatregnskapet.

Satser innskuddsbasert pensjon fra 1.juli 2017

Lønn fra 0 - 7,1 G*	7,00 %
Lønn fra 7,1 -12 G*	15,00 %

*Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser for øvrig.

I tilknytning til bankens rettede emisjon høsten 2018 er det besluttet en egen emisjon rettet mot alle konsernets ansatte. Ansattemisjonen gjennomføres først i januar 2019. Alle ansatte vil få tilbud om å kunne kjøpe egenkapitalbevis for pålydende inntil 125 000 kroner med en rabatt på 20 prosent og en bindingstid på 2 år. Beregnet skattefordel ved kjøp for pålydende 125 000 kroner er beregnet til 4 965 kroner.

Lønnsvilkårene vurderes gjennom årlige prosesser på slutten av året, og eventuelle endringer gis normalt med virkning fra 1. januar påfølgende år. Vurderingene skjer med utgangspunkt i bankens godtgjøringsordning og beskrevne prosesser.

Administrerende direktørs vurderinger og forslag til rammer og forutsetninger for endringer for medlemmer i bankens ledergruppe legges frem for Godtgjøringsutvalget for eventuelle innspill og kommentarer før administrerende direktørs beslutning.

Godtgjøringsutvalget får en tilsvarende orientering om de vurderinger som gjøres omkring lønsvilkår for administrerende direktører i bankens datterselskaper, og har derigjennom anledning til å fremme eventuelle kommentarer før det fattes beslutninger i datterselskapenes styre. Administrerende direktørs vilkår fastsettes av styret etter innstilling fra Godtgjøringsutvalget.

Administrerende direktør har en avtale om mulig førtidspensjonering fra 62 år. Dersom selskapet beslutter fratredelse, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 70 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Dersom administrerende direktør ønsker å fratre i perioden fra 62 til 67 år, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 60 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Førtidspensjon under utbetaling, inklusive tidligere reguleringstillegg, skal oppjusteres hvert år 1. mai med den prosentvise økningen i G. Fra 67 til 77 år er det i tillegg til selskapets ordinære innskuddspensjonsordning med maksimal opptjening for inntekter inntil 12 G avtalt en driftspensjon tilsvarende 5,47 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G).

Ytelsesbasert pensjonsordning i Sparebanken Hedmark (før fusjon), EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS og SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen i disse selskapene ble avviklet med virkning fra 1. juli 2016. Alle ansatte, bortsett fra de som var sykmeldt eller delvis uføre på dette tidspunktet, ble flyttet over til den allerede eksisterende innskuddsordningen i selskapene. Ved utgangen av 2018 fikk også de resterende medlemmene fripoliser. Ytelseordningen er dermed avviklet i sin helhet og alle midler og forpliktelser knyttet til ordningen er nullstilt i regnskapet.

Usikrede pensjonsforpliktelser

Konsernet har ulike usikrede pensjonsforpliktelser overfor førtidspensjonister og enkelte arbeidstakere med lønn over 12 G.

For nærmere informasjon om pensjonsavtalen til administrerende direktør se note 23.

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for ytelsesbasert pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.2019	01.01.2018	01.01.2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %	2,60 %
Forventet avkastning på midlene	2,60 %	2,30 %	2,60 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,25 %	2,25 %	2,00 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %	2,00 %
Forventet pensjonsregulering	0,80 %	0,40 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgift	19,10 %	19,10 %	19,10 %
Forventet frivillig avgang	0,00 %	0,00 %	2 % og 4 %
Forventet AFP-uttak fra 62 år	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Benyttet uføretstabel	IR02	IR02	IR02 og IR03
Benyttet dødelighetstabel	K2013 BE	K2013 BE	K2013 BE

De tidspunktene som er angitt ovenfor angir fra hvilke tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2018 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2019, mens årskostnaden for 2018 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

Lukket ytelsesbasert ordning i selskapene Bank 1 Oslo Akershus AS (før fusjon) og EiendomsMegler 1 Oslo AS

Selskapene har hatt en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikret de fleste ansatte en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. Fra 01.01.2005 ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket og deretter avvirket for alle med virkning fra 01.01.2017. De ansatte fikk da fripoliser. Regnskapsmessig effekt i konsernet ble en netto inntektsføring på 53,3 millioner kroner.

Avtalefestet førtidspensjon

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter denne ordningen. AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger opp til 7,1 G.I tråd med anbefalinger fra Regnskapsstiftelsen er det ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 Regnskapsprinsipper samt note 23 Personalkostnader og ytelse til ledende ansatte og tillitsvalgte.

Pensjonskostnad

Sikret ordning

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
1	0	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	0	1
8	0	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	0	-45
1	0	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	0	1
0	0	Avkastning på pensjonsmidler	0	0
0	0	Periodisert arbeidsgiveravgift	0	0
10	0	Netto pensjonskostnad	0	-43
6,9 %	0,5 %	Faktisk avkastning på pensjonsmidler	0,5 %	6,9 %

Usikret ordning

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
15	2	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2	15
2	2	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2	2
31	40	Resultatført innskuddspensjon eksklusive arbeidsgiveravgift	56	46
7	8	Resultatført effekt AFP-ordning eksklusive arbeidsgiveravgift	8	8
3	1	Arbeidsgiveravgift	1	3
58	52	Netto pensjonskostnad	69	74

Sum sikret og usikret ordning

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
15	2	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2	16
8	0	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	0	-45
2	2	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2	2
0	0	Avkastning på pensjonsmidler	0	0
31	40	Resultatført innskuddspensjon eksklusive arbeidsgiveravgift	56	46
7	8	Resultatført effekt AFP-ordning eksklusive arbeidsgiveravgift	8	8
3	1	Arbeidsgiveravgift	1	3
68	52	Netto pensjonskostnad	69	31

Pensjonsforpliktelse

Sikret ordning				Konsern	
Morbank				2018	2017
2017	2018				
18	33	Brutto forpliktelse 01.01.		33	344
0	0	Årets pensjonsopptjening		0	0
0	-32	Fripoliser utstedt ved overgang fra ytelse til innskudd		-32	-326
1	1	Renter på pensjonsforpliktelse		1	1
-1	-1	Utbetalte pensjoner		-1	-1
14	0	Estimatavvik ført mot egenkapitalen		0	14
33	0	Brutto forpliktelse 31.12		0	33
17	32	Verdi av pensjonsmidlene 01.01		32	280
0	-32	Fripoliser utstedt ved overgang fra ytelse til innskudd		-32	-263
1	0	Innbetalt til ordningen		0	1
0	1	Forventet avkastning på pensjonsmidlene		1	0
-1	-1	Utbetalte pensjoner		-1	-1
16	0	Estimatavvik ført mot egenkapitalen		0	16
32	0	Verdi av pensjonsmidlene 31.12		0	32
0	0	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01		0	11
0	0	Arbeidsgiveravgift nytt konsernselskap		0	0
0	0	Arbeidsgiveravgift på innbetalt pensjonspremie		0	0
0	0	Arbeidsgiveravgift på fripoliser		0	-9
0	0	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik		0	0
0	0	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad		0	0
0	0	Andre endringer		0	-3
0	0	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12		0	0
1	0	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 01.01		0	76
0	0	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 31.12		0	0

Det blir ingen premieoverføring i 2019 da ordningen er avvirket. I 2018 var premieoverføringen 0,5 millioner kroner.

Usikret ordning

Usikret ordning				Konsern	
Morbank				2018	2017
2017	2018				
34	70	Brutto forpliktelse 01.01		76	39
17	0	Forpliktelse nytt konsernselskap		0	17
15	2	Årets pensjonsopptjening		2	15
2	2	Renter på pensjonsforpliktelse		2	2
-4	-4	Utbetalte pensjoner		-4	-4
8	2	Estimatavvik ført mot egenkapitalen		2	9
70	72	Brutto forpliktelse 31.12		77	76
5	13	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01		12	5
3	0	Arbeidsgiveravgift nytt konsernselskap		0	3
-1	-1	Arbeidsgiveravgift på pensjonsutbetalinger		-1	-1
2	0	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik		0	2
3	1	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad		1	3
13	14	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12		11	12
39	84	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 01.01		87	43
84	86	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12		88	87

Sum sikret og usikret ordning

Morbank			Konsern	
2017	2018	Sammendrag forpliktelse	2018	2017
40	84	Netto pensjonsforpliktelse 01.01	87	119
84	86	Netto pensjonsforpliktelse 31.12	88	87

Aktuarielle gevinster og tap (estimatendringer)

Morbank			2018	2017
2017	2018			
-7	-3	Periodens aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	-3	-7
194	197	Kumulative aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	196	199

Morbank	2018	2017	2016	2015	2014
Nåverdi pensjonsforpliktelse	86	117	57	862	944
Virkelig verdi av pensjonsmidler	0	32	17	599	583
Underskudd/overskudd	86	84	40	262	361
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	2	20	-5	-74	63
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	0	14	-13	-17	6

Konsern	2018	2017	2016	2015	2014
Nåverdi pensjonsforpliktelse	88	120	399	905	989
Virkelig verdi av pensjonsmidler	0	32	280	626	605
Underskudd/overskudd	88	87	119	279	384
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	2	20	28	-78	65
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	0	14	-25	-16	5

Sammensetning av pensjonsmidler i konsernet	2018	2017
Rentefond og omløpsobligasjoner	64,8 %	60,8 %
Anleggsobligasjoner	11,5 %	10,1 %
Aksjefond	10,9 %	11,2 %
Innskudd i kredittinstitusjoner	12,8 %	17,7 %
Annet	0,0 %	0,2 %

Note 25 – Andre driftskostnader

Morbank		Konsern	
2017	2018	2018	2017
240	248	264	279
68	67	102	109
81	79	102	98
69	79	10	96
8	10	83	8
82	84	167	214
548	566	728	804
Godtgjørelse til revisor (1.000 kroner)			
1 173	1 170	2 575	2 173
28	72	192	108
780	1 155	1 246	1 028
1 247	101	175	1 577
3 227	2 497	4 188	4 886

I annen bistand i 2017 er det inkludert TNOK 796 knyttet til børsnotering og TNOK 245 knyttet til EMTN-program.

Note 26 – Skatt

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
1 373	1 722	Resultat før skattekostnad	1 735	1 618
-299	-648	+/-permanente forskjeller *	-450	-217
0	-250	+/- endring i midlertidige forskjeller	-252	-38
-7	-3	+/- endring i midlertidige forskjeller ført direkte mot egenkapitalen	-25	-7
1 067	820	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1 008	1 357
266	205	Herav betalbar skatt 25% (24%, 23%)	248	340
7	72	+/- endring i utsatt skatt 25% (24%, 23%)	69	15
1	-1	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-1	1
-3	0	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	0	-3
2	-1	+/- endring som ikke føres over resultatregnskapet	5	2
272	275	Årets skattekostnad	321	356
Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25% (24%, 23%) av resultat før skatt				
343	430	25% (24%, 23%) av resultat før skatt	433	427
-69	-155	25% (24%, 23%) av permanente forskjeller *	-111	-69
1	-1	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-1	1
-3	0	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	0	-3
0	0	Redusert skattesats på utsatt skatt / skattefordel fra 23% til 22% (24% til 23%)	0	-1
272	275	Årets skattekostnad	321	356
20%	16%	Effektiv skattesats i %	19%	22%
Sammensetning av balanseført utsatt skatt				
-34	-25	Utsatt skattefordel	-26	-36
31	94	Utsatt skatt	228	158
-3	69	Netto gjeld/eiendel ved utsatt skatt/utsatt skattefordel	202	122
Spesifikasjon over midlertidige forskjeller				
8	6	Gevinst-/tapskonto	6	12
-84	-86	Netto pensjonsforpliktelse	-86	-86
58	46	Driftsmidler	543	599
-21	250	Forskjeller knyttet til finansposter	250	-21
28	59	Andre midlertidige forskjeller	105	-1
0		Fremførbart underskudd	-4	-13
-11	275	Sum midlertidige forskjeller	814	490
25%	25%	Anvendt skattesats	25% (23%, 22%)	25% (24%, 23%)

* Inkluderer skattefritt utbytte, fradragsberettigede emisjonskostnader ført direkte mot egenkapitalen, ikke fradragsberettigede kostnader, netto skattefri gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor EØS-området, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede selskaper (resultatandel trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Formueskatten blir etter IFRS-regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad. Formueskatten for 2018 er kostnadsført med 10 mill. kroner (8 mill. kroner) og klassifisert som andre driftskostnader.

Note 27 – Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

- Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

- Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen.
- Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

Konsern				
2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi</i>				
- Derivater	0	819	0	819
- Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	14 446	0	14 446
- Fastrentelån til kunder	0	0	6 471	6 471
- Egenkapitalinstrumenter	268	47	279	594
- Andre finansielle eiendeler	0	0	4	4
- Boliglån	0	0	56 859	56 859
Sum eiendeler	268	15 311	63 614	79 193
Forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi</i>				
- Derivater	0	354	0	354
- Verdipapirgjeld	0	4 831	0	4 831
Sum forpliktelser	0	5 185	0	5 185
2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	582	0	582
- Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	8 883	0	8 883
- Fastrentelån til kunder	0	0	5 254	5 254
- Egenkapitalinstrumenter	0	0	0	0
<i>Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg</i>				
- Egenkapitalinstrumenter	258	0	237	495
- Andre finansielle eiendeler	0	0	40	40
Sum eiendeler	258	9 465	5 531	15 254
Forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	307	0	307
- Verdipapirgjeld	0	11 543	0	11 543
- Tidsbegrenset ansvarlig lån	0	503	0	503
- Fastrenteinnskudd fra kunder	0	406	0	406
- Termininnskudd	0	0	9	9
Sum forpliktelser	0	12 758	9	12 767

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige og disse prisene representerer faktiske og regelmessige markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs eller New York Stock Exchange.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked beregnes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument vurderes å være observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom én eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 inkluderer:

- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av

fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.

- Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er bestemt ved å se på nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkurs på balansedagen.
- Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på en avkastningskurve sammensatt av observerbar rentekurve og en indikert kredittspread på utsteder fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, Bloomberg eller anerkjente meglerhus.
- Virkelig verdi av fastrenteutlån til kunder er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for et beregnet markedspåslag.
- Virkelig verdi av boliglån med flytende rente blir estimert basert på pålydende saldo og forventet tap.
- Andre teknikker, slik som multiplikatormodeller, er benyttet for å fastsette virkelig verdi på de resterende finansielle instrumentene.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3:

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital- instrumenter	Termin- innskudd	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
31.12.2017-31.12.2018						
Inngående balanse	5 254	237	-9	0	40	5 522
IFRS 9 implementeringseffekter og andre reklassifiseringer	0	38	9	51 244	-36	51 256
Investeringer i perioden	2 803	6	0	31 146	0	33 954
Salg/innløsning i perioden	-1 521	-8	0	-25 514	0	-27 043
Gevinst eller tap ført i resultatet	-64	6	0	-19	0	-78
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	0	0	2	0	2
Utgående balanse	6 471	279	0	56 859	4	63 614
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	-64	6	0	-19	0	-78

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital- instrumenter	Derivat	Termin- innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
31.12.2016-31.12.2017						
Inngående balanse	5 913	204	2	-107	32	6 044
Investeringer i perioden	629	26	0	-10	4	650
Salg/innløsning i perioden	-1 301	0	-5	108	0	-1 198
Gevinst eller tap ført i resultatet	13	-10	2	0	0	5
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	17	0	0	4	21
Utgående balanse	5 254	237	0	-9	40	5 522
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	13	0	0	0	0	12

Spesifikasjon av virkelig verdi, instrumenter klassifisert i nivå 3:

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital- instrumenter	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
2018					
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer) / kostpris (aksjer)	6 470	207	56 902	4	63 584
Virkelig verdi justering	1	72	-43	0	30
Balanseført verdi	6 471	279	56 859	4	63 614
2017					
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer) / kostpris (aksjer)	5 190	167	-9	4	5 351
Virkelig verdi justering	64	71	0	36	171
Balanseført verdi	5 254	237	-9	40	5 522

Sensitivitet, instrumenter klassifisert i nivå 3:

Verdsettelsen av fastrentelån til kunder er basert på avtalt rente med kunden. Utlånene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et estimert markedspåslag. En økning av diskonteringsrenten med ti basispunkter ville ha medført en negativ endring i virkelig verdi på 17 mill. kroner.

Egenkapitalinstrumenter i nivå 3 består for det vesentligste av eierposter i Oslo Kongressenter Folkets Hus BA (54 mill. kroner), Eksportfinans ASA (71 mill. kroner), SpareBank 1 Markets AS (39 mill. kroner) og VN Norge AS (41 mill. kroner). Verdsettelsen av de to førstnevnte er basert på bokført verdi av selskapenes egenkapital justert for mer- og mindreverdi. Basert på takst fra 2010 og senere eksterne verdsettelses er det vurdert å være vesentlige merverdier i eiendomsmassen til Oslo Kongressenter Folkets Hus AS (P/B 4,2). Basert på eksterne verdsettelse i forbindelse med en fisjon i 2012 og etterfølgende egenkapitaltransaksjoner er det vurdert å være noen mindreverdi i Eksportfinans (P/B 0,85). Verdien på aksjeposten i SpareBank 1 Markets er basert på emisjonsprising. Verdien på aksjeposten i VN Norge (tidligere Visa Norge FLI, omdannet til aksjeselskap medio 2018) er basert på verdsettelse av underliggende eiendeler, hvor preferanseaksjer i Visa Inc. er mest vesentlig. Preferanseaksjene i Visa Inc. vil konverteres til omsettelige aksjer senest i 2028. Verdien bestemmes av balansedagens aksjekurs på omsettelige Visa Inc aksjer på NYSE og valutakurs USDNOK samt avtalt konverteringsfaktor for preferanseaksjene. Bruttoverdi er redusert med en likviditetsrabatt og latent skatt. Preferanseaksjene prises av en eksternt part.

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat (FVOCI) blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisiko forverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrukket beregnet forventet livstidstap. Med gjeldende forutsetninger knyttet til beregning av forventet tap utgjør virkelig verdi-justeringen -43 mill. kroner. Endring vil hovedsakelig knytte seg til estimater på sannsynlighet for tap (PD) og tilhørende konsekvens (LGD), både på porteføljenivå og for enkeltengasjementer.

Note 28 – Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi						Totalt
	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾		
2018							
Eiendeler							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 878	1 878	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	7 487	7 487	
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 471	56 859	0	27 548	90 878	
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	14 446	0	0	0	0	14 446	
Finansielle derivater	819	0	0	0	0	819	
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	594	0	0	0	0	594	
Sum eiendeler	15 859	6 471	56 859	0	36 913	116 102	
Gjeld							
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 704	2 704	
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	71 540	71 540	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 831	27 153	31 984	
Finansielle derivater	354	0	0	0	0	354	
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 102	1 102	
Sum gjeld	354	0	0	4 831	102 499	107 684	
Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi						
	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	Totalt	
2018							
Eiendeler							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 878	1 878	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 023	1 023	
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 471	56 859	0	35 276	98 606	
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	14 446	0	0	0	0	14 446	
Finansielle derivater	819	0	0	0	0	819	
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	594	0	0	0	0	594	
Sum eiendeler	15 859	6 471	56 859	0	38 177	117 366	
Gjeld							
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 636	2 636	
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	71 497	71 497	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 831	27 153	31 984	
Finansielle derivater	354	0	0	0	0	354	
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 102	1 102	
Sum gjeld	354	0	0	4 831	102 387	107 572	

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet					Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	
2017						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	672	672
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	7 669	7 669
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	78 100	83 355
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-126	-126
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-198	-198
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	77 776	83 030
Sertifikater og obligasjoner	0	8 883	0	0	0	8 883
Finansielle derivater	339	0	243	0	0	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	494	0	494
Sum eiendeler	339	14 137	243	494	86 118	101 330
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 288	2 288
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	406	0	0	65 607	66 013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	11 543	0	0	12 143	23 686
Finansielle derivater	297	0	10	0	0	307
Ansvarlig lånekapital	0	503	0	0	1 203	1 706
Sum gjeld	297	12 451	10	0	81 241	93 999

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet					Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	
2017						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	673	673
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 808	1 808
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	85 206	90 460
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-142	-142
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-221	-221
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	84 843	90 098
Sertifikater og obligasjoner	0	8 883	0	0	0	8 883
Finansielle derivater	339	0	243	0	0	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	495	0	495
Sum eiendeler	339	14 137	243	495	87 324	102 538
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 286	2 286
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	406	0	0	65 580	65 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	11 543	0	0	12 143	23 686
Finansielle derivater	297	0	10	0	0	307
Ansvarlig lånekapital	0	503	0	0	1 203	1 706
Sum gjeld	297	12 451	10	0	81 211	93 969

1) Utstedt verdipapirgjeld inneholder sikret gjeld.

Note 29 – Opplysninger om virkelig verdi

Morbank	Bokført verdi 2018	Virkelig verdi 2018	Nivå i verdsettelses- hierarki	Bokført verdi 2017	Virkelig verdi 2017	Nivå i verdsettelses- hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	7 487	7 487	2	7 669	7 669	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	60 326	60 326	2,3	55 675	55 675	2,3
BM	30 834	30 834	2,3	27 355	27 355	2,3
Verdipapirer	15 039	15 039	1,2,3	9 377	9 377	1,2,3
Derivater	819	819	2	582	582	2
Sum finansielle eiendeler	114 505	114 505		100 658	100 658	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 704	2 704	2	2 288	2 288	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	71 540	71 540	2	66 013	66 013	2,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	31 984		2	23 686	23 790	2
Derivater	354	354	2	307	307	2
Ansvarlig lånekapital	1 102		2	1 706	1 711	2
Sum finansielle forpliktelser	107 684	74 598		93 999	94 109	

Konsern	Bokført verdi 2018	Virkelig verdi 2018	Nivå i verdsettelses- hierarki	Bokført verdi 2017	Virkelig verdi 2017	Nivå i verdsettelses- hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	1 023	1 023	2	1 808	1 808	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	63 544	63 544	2,3	58 734	58 734	2,3
BM	35 397	35 397	2,3	31 364	31 364	2,3
Verdipapirer	15 039	15 039	1,2,3	9 378	9 378	1,2,3
Derivater	819	819	2	582	582	2
Sum finansielle eiendeler	115 821	115 821		101 866	101 866	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 636	2 636	2	2 286	2 286	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	71 497	71 497	2	65 985	65 985	2,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	31 984	32 001	2	23 686	23 790	2
Derivater	354	354	2	307	307	2
Ansvarlig lånekapital	1 102	1 094	2	1 706	1 711	2
Sum finansielle forpliktelser	107 573	107 582		93 969	94 079	

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter, med unntak av gjeld til kredittinstitusjoner og kundeinnskudd samt kundeutlån med flytende rente som ikke inngår i forretningsmodell som innebærer overføring til deleid boligkredittforetak, vurderes til virkelig verdi. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost

Ved vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost, har vi delt postene inn i følgende: Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder i personmarkedet og i bedriftsmarkedet, innskudd fra og gjeld til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i NIBOR.
- Utlån til kunder i personmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente.
- Utlån til kunder i bedriftsmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente, samt at en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Etter bankens vurdering har lån til person- og bedriftsmarkedet med flytende rente en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet. Samlet sett har denne porteføljen etter bankens vurdering en riktig markedspris. De øvrige NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid.

Alle fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi i bankens regnskap.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

For innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flytende rente.

Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Note 30 – Sertifikater, obligasjoner og rentefond

Morbank og konsern

Sertifikater, obligasjoner og rentefond fordelt på utstedersektor	2018	2017
<i>Stat</i>		
Pålydende verdi	450	50
Virkelig verdi	462	56
<i>Annen offentlig utsteder</i>		
Pålydende verdi	1 620	1 202
Virkelig verdi	1 629	1 210
<i>Finansielle foretak</i>		
Pålydende verdi	12 183	7 531
Virkelig verdi	12 282	7 615
<i>Ikke-finansielle foretak</i>		
Pålydende verdi	73	2
Virkelig verdi	73	2
Sum rentepapirer, pålydende verdi	14 326	8 786
Sum rentepapirer, virkelig verdi	14 446	8 883

Virkelig verdi presenteres inklusive påløpte renter. Påløpte renter i morbank utgjør 44 mill. kroner i 2018 og 19 mill. kroner i 2017. Påløpte renter i konsern utgjør 44 mill. kroner i 2018 og 19 mill. kroner i 2017.

Note 31 – Finansielle derivater

Morbank og konsern

Til virkelig verdi over resultatet	2018		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	2 196	24	39
Valutabytteavtaler	1 118	8	64
Sum valutainstrumenter	3 314	32	102
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	34 858	787	252
Andre rentekontrakter	2 984	1	0
Sum renteinstrumenter	37 841	787	252
Sum valutainstrumenter	3 314	32	102
Sum renteinstrumenter	37 841	787	252
Sum finansielle derivater	41 155	819	354
Til virkelig verdi over resultatet	2017		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	1 263	12	14
Valutabytteavtaler	1 576	4	29
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	23 631	566	264
Andre rentekontrakter	0	0	0
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Sum finansielle derivater	26 469	582	307

Note 32 – Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
0	594	Til virkelig verdi over resultat (VV)	594	0
	268	Børsnoterte	268	
	326	Unoterte	326	
494	0	Tilgjengelig for salg (TFS, IAS 39)	0	495
258		Børsnoterte		258
236		Unoterte		237
494	594	Sum	594	495

Spesifikasjon

Børsnoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (%)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Visa Inc. (aksjer, NYSE)	VV	0,0 %	73 400	8	84
Totens Sparebank (egenkapitalbevis, OSE)	VV	24,6 %	1 503 661	101	183
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				109	268
Unoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (%)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Eksportfinans ASA	VV	1,3 %	3 499	45	71
NorgesInvestor Proto AS	VV	16,9 %	150 000	15	21
Oslo Kongressenter Folkets Hus AS	VV	13,7 %	70 638	7	54
SpareBank 1 Markets AS	VV	5,8 %	184 210	57	39
Visa Inc. preferanseaksjer	VV	0,0 %	1 913	17	26
VN Norge AS (antall aksjer i milliarder)	VV	2,8 %	28 071 986	40	39
Fondsobligasjoner i SpareBank 1 Boligkreditt AS	VV			46	47
Øvrige aksjer og andeler	VV			27	30
Sum unoterte aksjer og andeler				255	326
Sum aksjer, andeler og egenkapitalinteresser				364	594

Note 33 – Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Morbank 2018				Konsern 2018		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt		Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
147	22	169	Anskaffelsekost 01.01	455	288	167
9	0	9	Tilgang	55	40	11
0	0	0	Avgang	4	0	0
156	22	178	Anskaffelsekost 31.12	506	329	178
69	0	69	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 01.01	89	20	69
0	0	0	Årets avgang	0	0	0
13	0	13	Årets avskrivning og nedskrivning	17	4	13
82	0	82	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 31.12	106	24	82
74	22	96	Balanseført verdi 31.12	400	304	96
Fordeling av balanseført verdi						
0	0	0	Kjøp av økonomi og rådgivningsselskapet TheVIT AS, 2018	44	40	4
35	22	57	Overtakelse kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS avdeling Hamar, 2006	57	26	32
0	0	0	Overtakelse av SpareBank 1 Regnskapshuset AS, 2011	0	0	0
0	0	0	Kjøp av aksjer i Bank 1 Oslo Akershus AS, 2016	151	151	0
15	0	15	Overtakelse kundeportefølje SpareBank 1 Ringerike Hadeland, 2011	13	0	13
14	0	14	Overtakelse av kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS Årnes, 2012	15	0	15
0	0	0	Fra EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	11	10	1
0	0	0	Oppkjøp av regnskapskontorer TheVit AS (tidligere SpareBank 1	94	78	16
0	0	0	Regnskapshuset AS)	6	0	5
9	0	9	Egenutviklet programvare	9	0	9
74	22	96	Balanseført verdi 31.12	400	304	96

Morbank 2017			Konsern 2017		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt	Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
139	22	161	450	290	160
8	0	8	8	0	8
0	0	0	2	2	0
147	22	169	455	288	167
59	0	59	79	20	59
0	0	0	0	0	0
10	0	10	10	0	10
69	0	69	89	20	69
78	22	100	366	268	98
Fordeling av balanseført verdi					
35	22	57	61	26	36
0	0	0	4	4	0
0	0	0	151	151	0
15	0	15	15	0	15
14	0	14	17	0	17
0	0	0	11	10	1
0	0	0	94	78	16
0	0	0	0	0	0
13	0	13	13	0	13
78	22	100	366	268	98

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på

det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Note 34 – Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern		
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt
407	229	636	696	459	1 155
12	135	148	-65	-157	-222
17	32	50	141	50	191
14	13	27	14	14	28
423	383	806	758	339	1 097
168	164	333	259	310	569
1	76	77	-1	-109	-110
11	35	47	21	53	74
0	0	0	0	0	0
2	13	15	2	14	16
178	262	441	277	241	517
245	121	365	482	98	578
423	383	806	758	339	1 097
9	18	28	9	41	50
1	10	11	1	11	11
432	391	823	767	369	1 136
178	262	441	277	241	517
12	44	56	23	56	79
0	0	0	0	7	7
1	10	11	1	10	11
189	296	486	299	294	593
242	96	337	467	76	543

NOTER

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2018 utgjør 226 mill. kroner. I 2017 utgjorde dette 195 mill. kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31.12.2018.

Investerings eiendommer (1 000 kr)

Morbank						Konsern				
Verdi	Tilg./avg./	Verdi	Utleid per			Verdi	Tilg./avg./	Verdi	Utleid per	
01.01.2018	avskr.	31.12.2018	Leieinnt.	31.12.2018		01.01.2018	avskr.	31.12.2018	Leieinnt.	31.12.2018
5 294	453	5 747	652	100 %	Brugata 7 - Brumunddal	5 294	453	5 747	436	66 %
5 294	453	5 747	652		Totalt	5 294	453	5 747	436	
		8 391			Virkelig verdi			8 391		

Investerings eiendommer (1 000 kr)

Morbank						Konsern				
Verdi	Tilg./avg./	Verdi	Utleid per			Verdi	Tilg./avg./	Verdi	Utleid per	
01.01.2017	avskr.	31.12.2017	Leieinnt.	31.12.2017		01.01.2017	avskr.	31.12.2017	Leieinnt.	31.12.2017
5 294	-208	5 085	633	100 %	Brugata 7 - Brumunddal	5 294	-208	5 085	438	66 %
5 294	-208	5 085	633		Totalt	5 294	-208	5 085	438	
		8 391			Virkelig verdi			8 391		

Virkelig verdi av investerings eiendommen er basert på takst foretatt av uavhengig takstmann.

Note 35 – Andre eiendeler

Morbank			Konsern		
2017	2018		2018	2017	
273	273	Kapitalinnskudd pensjonskasse	273	273	
54	37	Opptjente ikke mottatte inntekter	39	55	
66	94	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	149	135	
2	0	Uoppgjorte handler	0	2	
249	295	Øvrige eiendeler	581	445	
645	699	Andre eiendeler	1 041	910	

Note 36 – Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2017	2018	Innskudd fra og gjeld til kunder	2018	2017
57 814	62 769	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	62 726	57 786
8 199	8 771	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	8 771	8 199
0	0	Påløpte renter	0	0
66 013	71 540	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	71 497	65 985
		<i>Av totale innskudd utgjør innskudd utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):</i>		
406	3 677	<i>Fastrenteinnskudd, bokført verdi</i>	3 677	406
19	10	<i>Termininnskudd, bokført verdi</i>	10	19
2017	2018	Innskudd fordelt på sektor og næring	2018	2017
38 682	40 886	Lønnstakere o.l	40 886	38 682
4 329	5 880	Offentlig forvaltning	5 880	4 329
874	868	Primærnæringer	868	874
266	275	Trebearbeidende industri	275	266
826	754	Annen industri	754	826
1 602	1 779	Bygg og anlegg	1 779	1 602
139	87	Kraft- og vannforsyning	87	139
1 388	1 496	Varehandel	1 496	1 388
267	290	Hotell- og restaurantdrift	290	267
3 549	3 826	Eiendomsdrift	3 826	3 549
12 993	14 338	Forretningsmessig tjenesteyting	14 295	12 965
1 013	1 060	Transport og kommunikasjon	1 060	1 013
84	0	Øvrig virksomhet	0	84
66 013	71 540	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	71 497	65 985
2017	2018	Innskudd fordelt på geografiske områder	2018	2017
31 570	34 094	Hedmark	34 051	31 542
19 147	19 890	Oslo	19 890	19 147
8 487	10 328	Akershus	10 328	8 487
1 394	1 693	Oppland	1 693	1 394
4 222	4 365	Landet for øvrig	4 365	4 222
1 193	1 169	Utland	1 169	1 193
66 013	71 540	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	71 497	65 985

Note 37 – Verdipapirgjeld

Morbank og konsern

	2018	2017
Obligasjonsgjeld		
- pålydende verdi	31 165	23 109
- bokført verdi	31 984	23 686
Tidsbegrenset ansvarlig lån		
- pålydende verdi	1 100	1 700
- bokført verdi	1 102	1 706
Sum gjeld ved utstedelse av obligasjoner, pålydende verdi	31 165	23 109
Sum ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	1 100	1 700
Sum gjeld ved utstedelse av obligasjoner, bokført verdi	31 984	23 686
Sum ansvarlig lånekapital, bokført verdi	1 102	1 706
Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	1,9 %	1,9 %
Gjennomsnittlig rente tidsbegrenset ansvarlig lån	2,6 %	2,9 %

Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt

	2018	2017
2018		4 244
2019	3 091	4 032
2020	4 992	4 592
2021	8 283	4 450
2022	3 700	3 400
2023	7 422	2 197
2024	1 500	0
2025	97	0
2026	270	270
2027	761	761
2028	141	141
2029	94	94
2030	146	146
2031	0	0
2032	715	484
2033	1 055	0
Sum verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	32 265	24 809

Morbank

Endring i verdipapirgjeld	2018	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	2017
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	31 165	12 241	-4 400	215	23 109
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 100	400	-1 000	0	1 700
Opptjente renter	231	0	0	23	207
Verdijusteringer	591	0	0	216	375
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	33 087	12 641	-5 400	455	25 391

Endring i verdipapirgjeld	2017	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	2016
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	23 109	5 764	-2 603	7 854	12 093
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 700	500	0	700	500
Opptjente renter	207	0	0	84	123
Verdijusteringer	375	0	0	186	189
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	25 391	6 264	-2 603	8 824	12 906

Konsern

Endring i verdipapirgjeld	2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	2017
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	31 165	12 241	-4 400	215	23 109
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 100	400	-1 000	0	1 700
Opptjente renter	231	0	0	23	207
Verdijusteringer	591	0	0	216	375
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	33 087	12 641	-5 400	455	25 391

Endring i verdipapirgjeld (med B1OA inkludert inngående)	2017	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	2016
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	23 109	5 764	-3 203	-651	21 199
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 700	500	0	0	1 200
Opptjente renter	207	0	0	-14	221
Verdijusteringer	375	0	0	-145	520
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	25 391	6 264	-3 203	-810	23 140

Morbank

Endring i forpliktelser fra finansiering	2017	Kontantstrøm	Oppkjøp	Andre effekter			2018
				Påløpt rente	Valuta-effekter	Verdi-justeringer	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 685	8 057	0	24	344	-126	31 984
Ansvarlig lånekapital	1 706	-601	0	-1	0	-2	1 102
Sum	25 391	7 456	0	23	344	-128	33 087

Endring i forpliktelser fra finansiering	2016	Kontantstrøm	Oppkjøp	Andre effekter			2017
				Påløpt rente	Valuta-effekter	Verdi-justeringer	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	12 404	2 440	8 573	82	74	112	23 685
Ansvarlig lånekapital	502	500	702	2	0	0	1 706
Sum	12 906	2 940	9 275	84	74	112	25 391

Konsern

Endring i forpliktelser fra finansiering	2017	Kontantstrøm	Oppkjøp	Andre effekter			2018
				Påløpt rente	Valuta-effekter	Verdi-justeringer	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 685	8 057	0	24	344	-126	31 984
Ansvarlig lånekapital	1 706	-601	0	-1	0	-2	1 102
Sum	25 391	7 456	0	23	344	-128	33 087

Endring i forpliktelser fra finansiering	2016	Kontantstrøm	Oppkjøp	Andre effekter			2017
				Påløpt rente	Valuta-effekter	Verdi-justeringer	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21 937	1 910	0	-14	74	-222	23 685
Ansvarlig lånekapital	1 203	500	0	0	0	3	1 706
Sum	23 140	2 410	0	-14	74	-219	25 391

Verdipapirgjelden presenteres netto egenbeholdning. Bokført verdi inkluderer påløpte renter.

Økt nivå på kredittspreader i 2018 har isolert sett redusert den bokførte verdien av konsernets verdipapirgjeld med 23 millioner kroner. Anslaget er en beregnet differanse mellom markedsverdien av verdipapirgjelden med balansedagens spreadkurve og estimert markedsverdi på samme beholdning med spreadkurve indikert ved utgangen av 2017. Til sammenligning medførte reduserte kredittspreader i 2017 at virkelig verdi på verdipapirgjelden økte med anslagsvis 71 millioner kroner.

Etter overgang til IFRS 9 1.1.2018 blir endringer i virkelig verdi på verdipapirgjeld som skyldes endringer i egen kredittisiko ført over utvidet resultat. I 2017 ble alle verdiendringer på verdipapirgjeld klassifisert til virkelig verdi ført over resultatet.

Per 31.12.2018 er det balanseført et akkumulert urealisert tap, inklusiv tilhørende derivater, på 26 millioner kroner knyttet til vurderingen av konsernets verdipapirgjeld til virkelig verdi.

Note 38 – Sikringsbokføring

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler. Markedsrisiko knyttet til renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulike gjenstående rentebindingstider. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikostراتيجien med tilhørende policy. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen holdes tilfredsstillende lav gjennom å matche rentebindingen på bankens forpliktelser med rentebindingen på bankens eiendeler. Det vises til note 16 for ytterligere informasjon samt spesifisering av renterisiko per instrumenttype og underliggende rentekurverisiko.

Kupongen på utstedt verdipapirgjeld består av en markedsrentekomponent og et utstederspesifikt kredittrisiko påslag. For verdipapirinnlån med fast rente sikrer banken seg mot verdiendringer som skyldes

endringer i markedsrenter (IBOR). Både IBOR og kredittrisiko påslaget er vesentlige komponenter ved beregning av virkelig verdi på fastrenteinnlån, men IBOR-komponenten er den dominerende. I en NOK-utstedelse med løpetid på fem år per 31.12.2018, ville forholdet mellom IBOR-komponenten og kredittrisiko påslaget i kupongen vært anslagsvis 70/30 prosent.

Banken benytter virkelig verdi-sikring, hvor verdipapirutstedelsene inngår i et sikringsforhold med individuelt tilpassede sikringsderivater. I alle bankens sikringsforhold per 31.12.2018 har sikringsobjektet og sikringsinstrumentet samme hovedstol samt lik durasjon og kupong på det faste benet (1:1 sikring). Den faste renten byttes til flytende rente på tre måneders basis. Netto kontantstrømmer for verdipapirutstedelser med fast rente i sikringsforhold blir følgelig lik kontantstrømmen for en tilsvarende verdipapirutstedelse med flytende tre måneders IBOR-rente. Det vises til note 18 for løpetidsfordelte kontantstrømmer knyttet til verdipapirgjeld og tilhørende derivater.

Opplysninger om sikringsinstrumenter

	Nominelt beløp på sikringsinstrumentet	Balansført beløp på sikringsinstrumentet		Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
		Eiendeler	Forpliktelser		
Verdipapirgjeld i NOK	7 281	132	22	Finansielle derivater	-87
Verdipapirgjeld i EUR	7 787	311	0	Finansielle derivater	122
Sum	15 068	443	22		35

Opplysninger om sikringsobjekter

	Nominelt beløp på sikringsobjektet	Balansført beløp på sikringsobjektet	Akkumulert verdiendring på sikringsobjektet som følge av virkelig verdi sikring	Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
Verdipapirgjeld i NOK	7 281	7 415	15	Verdipapirgjeld	85
Verdipapirgjeld i EUR	7 787	8 187	118	Verdipapirgjeld	-120
Sum	15 068	15 602	133		-36

Opplysninger om ineffektivitet ved sikring

	Ineffektivitet innregnet i resultatet	Regnskapslinje i resultatet
Verdipapirgjeld i NOK	-2	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Verdipapirgjeld i EUR	2	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Sum	0	

Informasjon om løpetid og rentebetingelser på sikringsinstrumentene

	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Verdipapirgjeld i NOK, nominelt beløp	750	400	3 800	2 331	7 281
Verdipapirgjeld i NOK, gjennomsnittlig rente på fast ben	3,7 %	3,5 %	3,1 %	2,6 %	3,0 %
Verdipapirgjeld i EUR, nominelt beløp			5 840	1 947	7 787
Verdipapirgjeld i EUR, gjennomsnittlig rente på fast ben			0,8 %	1,6 %	1,0 %

Ineffektivitet i bankens sikringsforhold oppstår hovedsakelig på grunn av virkelig verdjusteringer av det flytende benet i sikringsinstrumentet. Andre kilder til ineffektivitet vurderes å være uvesentlige.

I sikringsforhold av verdipapirgjeld i EUR er det benyttet sikringsinstrumenter (rente- og valutaswapper) som inkluderer en basismargin på

valuta. Basismarginen holdes utenfor sikringsforholdet i samsvar med nr. 6.5.16 i IFRS 9 og verdiendringer som skyldes endringer i basismarginen innregnes på separate linjer i utvidet resultat og oppstilling over endringer i egenkapitalen. I 2018 har basismarginendringer på 51 mill. kroner medført en skattejustert reduksjon av totalresultatet og egenkapitalen med 38 mill. kroner.

Note 39 – Annen gjeld og forpliktelse

Morbank			Konsern	
2017	2018	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	2018	2017
88	94	Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	141	135
4	25	Avsetninger	25	4
84	86	Pensjonsforpliktelser (se note 24)	87	87
81	83	Leverandørgjeld	91	88
0	0	Uoppgjorte handler	0	0
173	244	Annen gjeld	343	227
431	532	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	687	541
Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)				
497	398	Betalingsgarantier	396	497
545	482	Kontraktsgarantier	390	453
7	71	Lånegarantier	71	7
5	0	Garantier for skatter	0	5
106	255	Annet garantiansvar	255	106
1 160	1 206	Sum stilte garantier	1 112	1 068
Andre forpliktelser ikke balanseført				
9 176	17 413	Ubenyttede kreditter	10 064	8 478
1 557	2 722	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	3 088	1 795
0	0	Andre forpliktelser	0	0
10 733	20 135	Sum andre forpliktelser	13 152	10 273
12 324	21 873	Totale forpliktelser	14 951	11 882

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir	Sum
			Pantstillelse 2018			
0	7 553	7 553	Tilhørende forpliktelse 2018	0	7 553	7 553
			Pantstillelse 2017			
0	5 438	5 438	Tilhørende forpliktelse 2017	0	5 438	5 438

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Østlandet inngikk i 2010, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, en avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS fratrukket foretakets egenbeholdning av likviditet. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken.

Pantstillelser

Pantstillelser i verdipapirer består i sin helhet av verdipapirer stillet som sikkerhet for D-lånsadgang i Norges Bank.

Pågående rettsvister

Konsernet er part i rettsvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Note 40 – Egenkapitalbevis og eierstruktur

	2018	2017
Morbank		
Eierandelskapital	5 766	5 359
Utjevningsfond	2 112	1 584
Avsatt utbytte	477	424
Overkursfond	830	547
A. Sum eierandelskapital	9 185	7 914
Grunnfond	3 690	3 432
Avsatt kundeutbytte	222	204
Annen innskutt egenkapital	166	165
B. Sum grunnfondskapital	4 078	3 801
Fond for urealiserte gevinster	252	279
Gavefond	15	20
Sum annen egenkapital	267	299
Annen egenkapital	0	0
Hybridkapital	400	400
Betalte renter på hybridkapital	-30	-8
Sum egenkapital	13 900	12 406
Sum egenkapital til utdeling:		
Eierandelsbrøk A/(A+B) etter disponering	69,3 %	67,6 %
EK-bevis utstedt 31.12.2018	115 319 521	107 179 987
EK-bevis med rett til utbytte ¹⁾	115 829 789	

¹⁾ I januar 2019 så har det blitt gjennomført en etterfølgende emisjon, en reparasjonsemisjon mot LO og en ansattemisjon hvor det totalt har blitt emittert 510 268 egenkapitalbevis med et samlet bruttoproveny på 37 mill. kroner.

20 største eiere av egenkapitalbevisene	Antall EK-bevis	Prosent-andel
Sparebankstiftelsen Hedmark	60 404 892	52,38 %
Landsorganisasjonen LO sentralt	11 528 863	10,00 %
Tredje AP-Fonden	2 806 615	2,43 %
Fellesforbundet	1 950 901	1,69 %
Danske Invest Norske	1 847 725	1,60 %
ODIN Norge	1 621 218	1,41 %
Norsk Nærings og Nytelsesmiddelarbeiderforbund	1 219 526	1,06 %
VPF EIKA Egenkapitalbevis	1 046 599	0,91 %
SpareBank 1 BV	1 039 523	0,90 %
Fidelity PUR.TRUST:F Intrinsic Opportunit	1 000 000	0,87 %
Danske Invest Norske aksjer	993 400	0,86 %
SEB Nordenfond	866 680	0,75 %
SpareBank 1 Østfold Akershus	839 930	0,73 %
State Street Bank and A/C Client Omnibus	806 728	0,70 %
Landkreditt Utbytte	800 000	0,69 %
DnB NOR Bank ASA	755 803	0,66 %
State Street Bank and S/A SSB Client Omnibus	723 227	0,63 %
Arctic Funds PLC	657 066	0,57 %
JPMorgan Chase Bank	545 030	0,47 %
Skandinaviske Enskilda Banken	535 218	0,46 %

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Østlandet legger vekt på å gi sine eiere et konkurranse-dyktig og stabilt kontantutbytte, basert på god lønnsomhet og høy utbyttekapasitet. Banken har som mål å utbetale 50 prosent av hvert års overskudd etter skatt (majoritetsandelen av konsernresultatet) som utbytte til egenkapitalbeviserne og som kundeutbytte fra grunnfondskapitalen. Bankens langsiktige lønnsomhetsmål er en egenkapitalavkastning på 10 prosent. Målet for egenkapitalavkastningen er dermed litt lavere enn for sammenlignbare banker, noe som reflekterer SpareBank 1 Østlandets målsetting om å bevare den veletablerte posisjonen som landets mest solide regionale sparebank. Bankens målsetting for soliditet gjenspeiles i et langsiktig mål for ren kjernekapitaldekning på 16 prosent. Justert for ulikheter i nivået på kapitaldekning, har SpareBank 1 Østlandet historisk vært like lønnsom som sammenlignbare banker.

I tillegg til å være den mest solide regionale sparebanken, har SpareBank 1 Østlandet en høy andel utlån til personmarkedet samt en opprinnelig tilhørighet til Innlandet, som er en mindre konjunkturfølsom region enn landet for øvrig. Kombinasjonen av høy soliditet og en robust utlånsportefølje gir banken god kapasitet til å opprettholde den målsatte utbytteandelen, også i økonomiske nedgangstider.

Etter forslag fra styret, vedtar representantskapet hvert år andelen av resultatet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeviserne og grunnfondskapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen utbetales normalt til kundene gjennom kundeutbytte. Ordningen med kundeutbytte forhindrer at egenkapitalbevisernes eierandel i banken vannes ut. Egenkapitalbevisernes andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningsfond. Ved fastsettelse av utbyttet tar representantskapet hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon samt eventuelle regulatoriske endringer.

Note 41 – Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Type virksomhet	Ansk. tidsp.	Forretningskontor ²⁾ og hovedkontor	Eierandel ¹⁾ i prosent
Aksjer eid av morbanken				
Investering i datterselskaper				
Vato AS	Utleie av fast eiendom	1981	Hamar, Norge	100,00 %
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	Eiendomsmegling	1988	Hamar, Norge	100,00 %
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	Finansieringsvirksomhet	1995	Hamar, Norge	95,00 %
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	Eiendomsmegling	2016	Oslo, Norge	100,00 %
Youngstorget 5 AS	Utleie av fast eiendom	2017	Oslo, Norge	100,00 %
SpareBank 1 Østlandet VIT AS konsern	Regnskap og økonomisk rådgivning	2018	Hamar, Norge	70,68 %
Investeringer i tilknyttede selskaper				
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Kredittforetak	2007	Stavanger, Norge	21,61 %
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Kredittforetak	2012	Stavanger, Norge	13,35 %
SpareBank 1 Kredittkort AS	Annen kredittgivning	2012	Trondheim, Norge	20,50 %
SpareBank 1 Betaling AS	Betalingsformidling	2015	Oslo, Norge	18,74 %
Betr AS	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1 Alliansen	2017	Tromsø, Norge	20,00 %
SMB Lab AS	Rådgivning	2017	Trondheim, Norge	20,00 %
Investeringer i felleskontrollert virksomhet				
SpareBank 1 Gruppen AS	Finansielt holdingselskap	2006	Tromsø, Norge	12,40 %
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1 Alliansen	2006	Oslo, Norge	18,00 %

1) Stemmeandel og eierandel er lik for alle selskaper

2) Forretnings- og hovedkontor er det samme for alle selskaper bortsett fra SpareBank 1 Gruppen AS som har hovedsted for virksomheten i Oslo.

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

2018	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	1 270	1 206 500	8 006	98	6 513	297	92	139	1 207
Sum investering i kredittinstitusjoner			8 006	98	6 513	297	92	139	1 207
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12	12 400	71	21	25	120	109	8	20
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	1	1	76	16	21	214	206	3	58
SpareBank 1 Østlandet VIT AS konsern	30	212 040	134	39	24	164	174	-9	81
Vato AS	1	352	18	1	3	5	2	2	9
Youngstorget 5	23	231 948	122	4	7	15	18	-2	148
Sum investering i andre datterselskaper			420	81	79	518	510	3	315
Sum investeringer i konsernselskap morbank			8 426	179	6 592	815	602	142	1 521

2017	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	1 055	1 054 500	7 247	52	5 964	273	89	118	1 055
Sum investering i kredittinstitusjoner			7 247	52	5 964	273	89	118	1 055
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12	12 400	61	21	12	109	95	10	20
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	1	1	84	28	21	194	205	-12	58
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	38	1 250 000	130	30	23	147	150	-3	81
Vato AS	1	352	17	1	3	5	3	2	9
Youngstorget 5 AS	23	231 948	128	2	8	15	10	4	148
Sum investering i andre datterselskaper			420	81	67	469	463	2	315
Sum investeringer i konsernselskap morbank			7 667	134	6 030	742	552	120	1 370

* Eiendelene klassifiseres som anleggsmidler.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank		Balansført verdi per 01.01.	Konsern	
2017	2018		2018	2017
1 681	3 336		3 929	3 618
1 654	305	Tilgang/avgang*	299	288
0	-6	Reklassifisering fra tilknyttet selskap til datter	-6	0
0	0	Nedskrivning	0	0
0	0	EK-endringer	-54	4
0	0	Resultatandel	199	190
0	0	Utbetalt utbytte	-244	-170
3 336	3 635	Balansført verdi per 31.12.	4 124	3 929

*) Ved fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank1 Oslo Akershus AS i 2017 ble det tilført investeringer i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper på 1 338 mill kroner

Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2017	2018		2018	2017
145	182	Utbytte SpareBank 1 Gruppen AS	0	0
22	15	Utbytte SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	0
15	10	Utbytte EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	0	0
81	112	Utbytte SpareBank 1 Finans Østlandet AS	0	0
0	44	Utbytte SpareBank 1 Kredittkort AS	0	0
0	4	Utbytte Youngstorget 5 AS	0	0
2	4	Utbytte andre konsernselskaper	0	0
0	0	Res.andel SpareBank 1 Gruppen AS	184	222
0	0	Res.andel SpareBank 1 Boligkreditt AS	-8	-44
0	0	Res.andel SpareBank 1 Næringskreditt AS	3	1
0	0	Res.andel SpareBank 1 Kredittkort AS	27	17
0	0	Res.andel SpareBank 1 Mobilbetaling AS	0	-15
0	0	Res.andel SpareBank 1 Betaling AS	-12	-7
0	0	Res.andel SpareBank 1 Østlandet VIT AS konsern	-9	0
0	0	Resultatandeler andre	-3	1
9	-13	Tap ved realisasjon	9	0
1	9	Tap/gevinst ved salg eierandeler	7	19
275	369	Sum inntekt	198	194

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

2018	Sparebank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Sum felleskontrollert virksomhet	
Eierandel i prosent	12,40 %	18,00 %		
Antall aksjer	242 594			
Omløpsmidler	6 785	26		
Anleggsmidler	2 563	183		
Sum eiendeler	9 348	209		
Kortsiktig gjeld	879	79		
Langsiktig gjeld	7 451	101		
Egenkapital	1 018	29		
Sum gjeld og egenkapital	9 348	209		
Driftsinntekter	1 701	223		
Driftskostnader	1 529	222		
Driftsresultat før skatt	172	1		
Skattekostnad	-12	-0		
Resultat for regnskapsåret	184	1		
Utvidet resultat	1	0		
Bokført verdi i morbank	663	19	682	
Bokført verdi i konsernet	1 204	19	1 223	

2017	Sparebank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Torggt 22 AS	Sum felleskontrollert virksomhet
Eierandel i prosent	12,40 %	18,00 %	50,00 %	
Antall aksjer	242 594		8 000	
Omløpsmidler	6 343	18	1	
Anleggsmidler	2 418	182	19	
Sum eiendeler	8 761	200	21	
Kortsiktig gjeld	565	86	0	
Langsiktig gjeld	7 170	85	10	
Egenkapital	1 025	29	10	
Sum gjeld og egenkapital	8 761	200	21	
Driftsinntekter	2 221	202	2	
Driftskostnader	1 947	198	1	
Driftsresultat før skatt	274	4	2	
Skattekostnad	49	0	0	
Resultat for regnskapsåret	225	3	1	
Utvidet resultat	5	0	0	
Bokført verdi i morbank	663	19	8	691
Bokført verdi i konsernet	1 211	19	10	1 241

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper

2018	SpareBank 1 Boligkreditt AS *)	SpareBank 1 Næringskreditt AS *)	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Betaling AS	Øvrige tilknyttede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	21,61 %	13,35 %	20,50 %	18,73 %		
Antall aksjer	15 539 102	2 167 241	592 169	3 120 482		
Omløpsmidler	53 057	1 784	1 176	0	7	
Anleggsmidler	0	0	43	123	12	
Sum eiendeler	53 057	1 784	1 219	123	19	
Kortsiktig gjeld	270	17	55	0	2	
Langsiktig gjeld	50 284	1 490	943	0	0	
Egenkapital	2503	277	222	123	17	
Sum gjeld og egenkapital	53 057	1 784	1 219	123	19	
Driftsinntekter	9	10	116	0	0	
Driftskostnader	7	2	80	10	0	
Driftsresultat før skatt	1	8	36	-10	0	
Skattekostnad	0	1	9	0	0	
Resultat for regnskapsåret	1	7	27	-10	0	
Utvidet resultat	-45	0	0	0	0	
Bokført verdi i morbank	2 332	273	188	136	23	2 952
Bokført verdi i konsernet	2 248	277	232	123	20	2 901

*) Vår andel av resultatet vist i tabellen over avviker fra resultatandelen i konsernregnskapet. Dette skyldes endrede eierandeler gjennom året samt at resultatandelen i konsernet er korrigert for renter på hybridkapital.

2017	SpareBank 1 Boligkreditt AS	SpareBank 1 Næringskreditt AS	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Øvrige tilknyttede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	21,08 %	12,40 %	19,59 %	21,20 %		
Antall aksjer	14 271 965	1 810 992	565 589	1 760		
Omløpsmidler	55 271	1 329	1 092	4	10	
Anleggsmidler	0	218	78	57	11	
Sum eiendeler	55 271	1 547	1 170	61	20	
Kortsiktig gjeld	5 170	3	40	0	1	
Langsiktig gjeld	47 725	1 290	901	0	0	
Egenkapital	2376	254	228	61	19	
Sum gjeld og egenkapital	55 271	1 547	1 170	61	20	
Driftsinntekter	731	34	99	0	0	
Driftskostnader	782	24	77	7	0	
Driftsresultat før skatt	-50	10	22	-7	0	
Skattekostnad	13	2	5	0	0	
Resultat for regnskapsåret	-38	7	16	-7	0	
Utvidet resultat	0	0	0	0	0	
Bokført verdi i morbank	2 142	229	177	68	29	2 645
Bokført verdi i konsernet	2 127	233	239	61	29	2 689

*) Vår andel av resultatet vist i tabellen over avviker fra resultatandelen i konsernregnskapet. Dette skyldes endrede eierandeler gjennom året samt at resultatandelen i konsernet er korrigert for renter på hybridkapital.

Betingede forpliktelser knyttet til investeringer i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede foretak er oppgitt i note 39.

Note 42 – Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter, datterselskaper og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse. Spesifikasjon av disse selskapene er vist i note 41. I tillegg omfatter nærstående selskaper i denne sammenheng våre største eiere (se note 40) og SpareBank 1 Gruppen AS

med tilhørende selskaper fordi de er underlagt den samme felleskontrollen etter vurderingsreglene i IAS 24 punkt 9.b ii-iv.

Bankens mellomværende med ledende ansatte og medlemmer av styret vises i note 23.

Datterselskap										Utstedte
	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader	og kausjons-ansvar	
2018										
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	6 465	0	2	110	0	11	4	0	0	
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	22	0	4	0	1	0	5	3	0	
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	0	0	12	0	1	0	4	2	92	
SpareBank 1 Østlandet VIT AS konsern	23	0	7	0	1	0	1	0	2	
Øvrige datterselskaper	-3	0	16	0	0	0	0	16	0	
Sum datterselskap	6 507	0	42	110	2	11	14	21	94	

2017										Utstedte
	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader	og kausjons-ansvar	
Bank 1 Oslo Akershus AS	5 912	0	2	92	0	9	2	0	0	
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	12	0	4	0	0	0	3	2	0	
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	1	0	5	0	0	0	4	1	92	
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	18	0	8	1	0	0	0	0	1	
Øvrige datterselskaper	3	0	3	0	0	0	1	16	0	
Sum datterselskap	5 946	0	23	94	0	9	10	19	93	

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2018										Utstedte
	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader	og kausjons-ansvar	
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	448	0	8	0	348	0	0	0	
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	0	0	0	0	17	0	0	0	
SpareBank 1 Gruppen AS	550	0	0	21	0	172	0	0	0	
SpareBank 1 Kredittkort AS	940	17	0	27	0	66	0	0	0	
Øvrige TS/FKV	565	0	6 948	27	44	24	0	0	12	
Sum TS/FKV	2 056	465	6 948	83	44	628	0	0	12	

2017										Utstedte
	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente-inntekter	Rente-kostnader	Provisjons-inntekter	Andre inntekter	Drifts-kostnader	og kausjons-ansvar	
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	147	0	5	0	362	0	0	0	
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	21	0	1	0	15	0	0	0	
SpareBank 1 Gruppen AS	466	0	5	7	3	177	0	0	0	
SpareBank 1 Kredittkort AS	940	17	0	25	0	62	0	0	0	
Øvrige TS/FKV	518	0	5 698	25	55	20	0	0	7	
Sum TS/FKV	1 924	186	5 703	62	57	635	0	0	7	

Alle lån til og innskudd fra nærstående selskaper er bokført i morbanken.

I tillegg er det overført lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 39 792 mill. kroner og SpareBank 1 Næringskreditt AS for 1 433 mill. kroner per 31.12.2018. Tilsvarende tall for 2017 var 37 451 mill. kroner for

SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1 624 mill. kroner for SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Note 43 – IFRS 16 Leieavtaler

I forbindelse med implementering av IFRS 16 Leieavtaler fra 01.01.2019 har banken og tilhørende datterselskaper gjennomgått nye og eksisterende leieavtaler. For konsernet SpareBank 1 Østlandet er det i hovedsak husleieavtaler som er identifisert til å falle inn under standarden. Følgende overgangsbestemmelser er valgt:

- Konsernet benytter seg av muligheten til å bruke modifisert retrospektiv metode ved overgangen til IFRS 16. Dette betyr at sammenligningstall for 2018 ikke omarbeides. Bruksretten blir målt til samme verdi som leieforpliktelsen og hele effekten blir tatt mot åpningsbalansen i 2019. Dette valget er gjort for alle avtaler.
- Konsernet benytter seg av unntakene for å balanseføre kortsiktige leieavtaler (definert som tolv måneder eller mindre) og leieavtaler

med lav verdi (under USD 5 000). Leieavtaler som faller inn under disse unntakene innregnes løpende som andre driftskostnader.

- Bruksretten vil bli presentert i balansen som en del av «Eiendom, anlegg og utstyr», mens leieforpliktelsen presenteres som «Annen gjeld»
- Faste ikke-leiekomponenter innebygd i leiekontrakten vil bli separert og ikke innregnet som en del av forpliktelsen.
- Leieforpliktelsen vil bli neddiskontert med bankens marginale lånerente.

De ulike bruksrettene er vurdert for nedskrivning på overgangstidspunktet.

Balanseeffekter som følge av implementering av IFRS 16

Morbank		Konsern	
IAS 17	IFRS 16	IFRS 16	IAS 17
31.12.2018	01.01.2019	01.01.2019	31.12.2018
0	224 Bruksrett	170	0
0	224 Leieforpliktelse	170	0

Økning av eiendeler og gjeld på implementeringstidspunktet er ikke vesentlige størrelser sett i forhold til konsernets totale balanse og kapitaldekning. Resultateffektene som følger av ny standard antas

heller ikke å ha vesentlig effekt på konsernets driftsresultat, men kostnaden vil reklassifiseres fra annen driftskostnad til avskrivning og rentekostnad.

Note 44 – GRI-indeks

Global Reporting Initiative (GRI) er den ledende standarden for bærekraftrapportering. GRI-retningslinjene består av prinsipper, veiledning og resultatindikatorer som kan brukes av selskaper til å måle

og rapportere på økonomiske, miljømessige og sosiale forhold. SpareBank 1 Østlandet har siden 2017 rapportert i henhold til GRI-standard. Se globalreporting.org for mer informasjon om GRI.

GENERELL INFORMASJON		
GRI-indikator	Beskrivelse	SpareBank 1 Østlandets rapportering
Organisasjonsprofil		
102-1	Navn på virksomheten	SpareBank 1 Østlandet
102-2	De viktigste produktene og/eller tjenestene	Årsrapport side 6 Kap. «Om SpareBank 1 Østlandet».
102-3	Lokalisering av virksomhetens hovedkontor	Årsrapport side 6 Kap. «Om SpareBank 1 Østlandet».
102-4	Antall land der virksomheten har virksomhet	Årsrapport side 6 Kap. «Om SpareBank 1 Østlandet».
102-5	Eierskap og juridisk selskapsform	Årsrapport side 34 Kap. «Eierstyring og selskapsledelse» samt note 40 «Egenkapitalbevis og eierstruktur» side 116
102-6	Beskrivelse av de markedene virksomheten opererer i	Årsrapport side 6 Kap. «Om SpareBank 1 Østlandet» og kap «Ansvarlig bankaktør» Figur utlånsporteføljen side 18
102-7	Virksomhetens størrelse og omfang	Årsrapport side 4 «Hovedtall fra konsern», side 60 «resultatregnskap», side 31 «samfunnsregnskap», side 47 «Styrets beretning»
102-8	Totalt antall ansatte etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn	Årsrapport side 31, «Samfunnsregnskap» og side 28, kap. «Orden i eget hus» (egen figur.)
102-9	Beskrivelse av selskapets leverandørkjede	Årsrapport side 22 Kap «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Innkjøp og krav til leverandører»
102-10	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap	Et bankkontor nedlagt. Se «Om SpareBank 1 Østlandet» side 6 og «Tilbakeblikk side 45 om emisjonen. Ansvarlig bankaktør side 22 (om leverandører).
102-11	Beskrivelse av om og hvordan man anvender «føre-var»-prinsippet i organisasjonen	Banken viser til Global Compact-prinsipp 7, samt kap. «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17
102-12	Eksterne initiativer, chartre eller prinsipper for det økonomiske, miljømessige eller samfunnmessige området som organisasjonen støtter eller har gitt sin tilslutning til	Årsrapport «Organisasjoner og initiativer vi støtter» side 12
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner	Årsrapport side 16. Medlem i Finans Norge og Vassdragsforbundet for Mjøsa.
Strategi		
102-14	Uttalelse fra administrerende direktør	Årsrapport side 3 «Konsernsjefen har ordet»
Etikk og integritet		
102-16	Virksomhetens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd.	Årsrapport side 7 «Om SpareBank 1 Østlandet» (tabell) og side 27 kap. «Orden i eget hus», avsnitt «Etikk» https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/ostlandet/omoss/samfunn/SB1O_Etiske_retningslinjer.pdf
Styring		
102-18	Virksomhetens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger på økonomiske, miljømessige og samfunnmessige temaer.	Årsrapport Kap. «Slik styres bærekraft hos oss», side 8 «Eierstyring og selskapsledelse», side 32 «Styrets beretning» side 58
Interessentdialog		
102-40	Interessentgrupper som virksomheten er i dialog med	Årsrapport side 14 Kap. «Interessentdialog» og interessentkart side 15
102-41	Prosent medarbeidere som er dekket av kollektive tariffavtaler	100 prosent er dekket av kollektive tariffavtaler. 74 prosent er organisert i en fagforening.
102-42	Beskrivelse av hvordan virksomheten velger relevante interessenter	Årsrapport Kap «Interessentdialog» side 14 og vesentlighetsanalyse side 11
102-43	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres fordelt på type og interessentgruppe.	Årsrapport, kap «Interessentdialog» side 14

102-44	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter og selskapets respons.	Årsrapport Kap «Interessentdialog», side 14, «Interessentkart» side 16, «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, vesentlighetsmatrisen side 11 kap «Ansvarlig bankaktør»
Praksis for rapportering		
102-45	Oversikt over alle enhetene som omfattes av organisasjonens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter	Årsrapport Note 1 «Generell informasjon» side 68, note 41 «Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet» side 117
102-46	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8 og «interessentdialog» side 14.
102-47	Oversikt over alle tema som er identifisert som vesentlige	Årsrapport, kap. «Slik styres bærekraft hos oss», avsnitt «våre vesentlige bærekraftstema» side 11
102-48	Endring av historiske data fra tidligere rapporter	Ingen
102-49	Vesentlige endringer fra forrige rapport med hensyn til innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder	Ingen
102-50	Rapporteringsperiode	2018
102-51	Dato for utgivelse av forrige rapport	Mars 2018
102-52	Rapporteringsfrekvens	Årlig
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet	karoline.bakka.hjerto@sb1.ostlandet.no
102-54	Rapporteringsnivå	GRI standard nivå «Core»
102-55	GRI-indeks	Årsrapport side 122
102-56	Gjeldende praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen	Rapporten er eksternt verifisert

SPESIFIKK INFORMASJON			
GRI-indikator	Beskrivelse	SpareBank 1 Østlandets rapportering	Delvis rapportering
ØKONOMI			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlige tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, og «Resultatregnskap» side 60	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlige tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Eierstyring og selskapsledelse» side 32 og «Resultatregnskap» side 60	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Eierstyring og selskapsledelse» side 32 og «Resultatregnskap» side 60	
Økonomiske resultater			
201-1	Direkte økonomisk verdi generert og distribuert	Årsrapport «Hovedtall fra konsern» side 4 og «Resultatregnskap» side 60.	
201-2	Finansielle konsekvenser og andre risikoer og muligheter som følge av klimaendringer Rapporterer på risiko og muligheter som drivere for nytenkning og produkttilpasning, men ikke metode og finansielle beregninger.	Årsrapport «Klima og klimarisiko» side 19 «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20 og «Høy innovasjonstakt i banken» side 41	
Indirekte økonomisk påvirkning			
203-1	Investeringer i infrastruktur og andre tjenester	Årsrapport Kap «Ansvarlig bankaktør» side 17, avsnitt «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20 og «Høy innovasjonstakt i banken» side 41	

SAMFUNN			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport kap «Slik styres bærekraft hos oss» side 8 og kap. «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» side 23	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport kap «Slik styres bærekraft hos oss» side 8 og kap. «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» side 23	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Årsrapport kap «Slik styres bærekraft hos oss» side 8 og kap. «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» side 23	
Anti-korrupsjon			
205-2	Kommunikasjon og opplæring om poliser og prosedyrer knyttet til anti-korrupsjon	Årsrapport Kap. Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» avsnitt «Bankens arbeid mot korrupsjon» side 23 og «Opplæring» side 24	
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak	Årsrapport «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» side 23 Banken har ikke hatt hendelser knyttet til korrupsjon i 2018.	
MILJØ			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Klima og klimarisiko» side 19 og «Innkjøp og krav til leverandører» side 22.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Klima og klimarisiko» side 19, «bankens miljøarbeid» side 27 og «innkjøp og krav til leverandører» side 22.	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Klima og klimarisiko» side 19, «Bankens miljøarbeid» side 27, «Innkjøp og krav til leverandører» side 22.	
Miljøpåvirkning innkjøp			
308-2	Negativ påvirkning i leverandørkjeden	Årsrapport «innkjøp og krav til leverandører», side 22	
ANSATTE			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Orden i eget hus» side 26.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Orden i eget hus» side 26.	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Orden i eget hus» side 26.	
Arbeid			
401-1	Antall nyansettelser	Årsrapport «Samfunnsregnskap» side 31	Ikke brutt ned på kjønn, alder og region.
	Turnover	Årsrapport «Samfunnsregnskap» side 31	
401-2	Fordeler gitt til fulltids-ansatte, og ikke til midlertidige eller deltidsansatte. Inkluder minimum livsforsikring, helsevesen, funksjonshemming og invaliditetsytelse, foreldrepermisjon, pensjonsordning, aksjeeierskap.	De nevnte ordninger gjelder alle faste i hel og deltidsstilling. Midlertidige er ikke omfattet av bankens personalforsikringsordninger.	
401-3	Antall ansatte, fordelt på kjønn, som har krav på foreldrepermisjon	100 prosent	
	Antall ansatte, fordelt på kjønn, som tok ut foreldrepermisjon	28 totalt, 16 kvinner og 12 menn	
	Antall ansatte, fordelt på kjønn, som returnerte til jobb i rapporteringsperioden etter endt foreldrepermisjon	28 totalt, 16 kvinner og 12 menn	
	Antall ansatte, fordelt på kjønn, som fortsatt var ansatt i 12 mnd i etterkant av å returnere til jobb fra foreldrepermisjon	Ikke mulig å trekke ut fra HR-system pt.	
	Oppgi «arbeidsrate»	100 prosent	
	Oppgi «retensjonsrate»	100 prosent	

Opplæring			
404-1	Gjennomsnittlig antall timer med opplæring per år per ansatt	Årsrapport Kap. «Opplæring» side 24	Rapporterer på opplæringsordninger. Opplæringen er ikke brutt ned på timer per ansatt.
404-2	Programmer for videreutdanning og overgangen til pensjonistilværelsen.	Årsrapport Kap. «Opplæring», avsnitt «Utvikling av medarbeidere» side 24	Rapporterer på programmer for videreutdanning.
404-3	Prosentandel av ansatte som har regelmessige medarbeidersamtaler	100 prosent	
Mangfold og likestilling			
405-1	Sammensetning av styrende organer og ledelsen	Årsrapport kap «Orden i eget hus» side 26 og konsernledelsen side 139.	Kjønns sammensetning rapportert for ledere og styret. Ikke brutt ned for andre stillings- eller alders-kategorier.
405-2	Lønnsforskjeller mellom menn og kvinner	Årsrapport Kap. «Orden i eget hus», avsnitt «Arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold» side 27	Lønns-forholdet mellom menn og kvinner er ikke brutt ned per stillings-kategori og arbeidssted.
Ikke-diskriminering			
406-1	Antall tilfeller av diskriminering og korrigerende tiltak som er iverksatt	Årsrapport Kap. «Orden i eget hus», avsnitt «Arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold» side 27.	
INNKJØP			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «innkjøp og krav til leverandører», side 22.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «innkjøp og krav til leverandører», side 22.	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «innkjøp og krav til leverandører», side 22.	
Sosial påvirkning innkjøp			
414-2	Negativ sosial påvirkning i leverandørkjeden	Årsrapport kap «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «innkjøp og krav til leverandører», side 22	
MARKEDSFØRING OG PERSONVERN			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Etisk markedsføring» side 22 samt «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» avsnitt «Personvern/GDPR» side 24.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Etisk markedsføring» side 22 samt «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» avsnitt «Personvern/GDPR» side 24.	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss» side 8, «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Etisk markedsføring» side 22 samt «Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon» avsnitt «Personvern/GDPR» side 24.	
Markedsføring og produktmerking			
417-2	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til informasjon og merking av produkter og tjenester	Årsrapport Kap «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Etisk markedsføring» side 22	
417-3	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til kommunikasjon og markedsføring	Årsrapport Kap «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Etisk markedsføring» side 22	
Personvern			
418-1	Dokumenterte klager angående brudd på kundenes personvern og tap av kundedata	Årsrapport Kap. Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon, avsnitt Personvern/GDPR side 24	

PRODUKTANSVAR OG AKTIVT EIERSKAP			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss», side 8 og «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss», side 8 og «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17 og «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Årsrapport «Slik styres bærekraft hos oss», side 8 og «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17 og «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20	
Produktansvar			
FS-7	Rapportere pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en sosial fordel	Årsrapport Kap. «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17 og «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20	
FS-8	Rapportere pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en miljømessig fordel	Årsrapport Kap. «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlige utlån» side 17 og «Grønne produkter og bærekraftig innovasjon» side 20	
Aktivt eierskap			
FS-10	Andel og antall selskaper i porteføljen som det rapporterende selskapet har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold.	Årsrapport Kap. «Ansvarlig bankaktør» avsnitt «Ansvarlig og aktivt eierskap» side 21 og «Krav til fondsleverandører» side 21	
FS-11	Andel og antall selskaper i porteføljen som det rapporterende selskapet har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold.	Årsrapport Kap. «Ansvarlig bankaktør», avsnitt «Ansvarlig og aktivt eierskap» side 21 og «Ansvarlige investeringer i likviditetsstyringen» side 21.	

Note 45 Hendelser etter balansedagen

SpareBank 1 Østlandet mottok 28. januar 2019 en bindende forhåndsuttalelse fra Skatteetaten om at bankens kundeforhold er skattemessig fradragsberettiget. Den 19. april 2018 ble 202 mill. kroner i kundeforhold utbetalt til bankens utlåns- og innskuddskunder. Utbetalingen gir et skattefradrag på 51 mill. kroner for inntektsåret 2018. Skattefradraget resultatføres i henhold til IAS 12 som en reduksjon av skattekostnaden for 2018.

I januar 2019 har det blitt gjennomført en etterfølgende emisjon, en reparasjonsemisjon mot LO og en ansattemisjon hvor det totalt har blitt emittert 510 268 egenkapitalbevis med et samlet bruttoproveny på 37 mill. kroner

Egenerklæring fra styret og administrerende direktør

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2018, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) og at opplysningene i halvårsberetningen gir et rettvise

bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stillinger og resultat som helhet og gir en rettvise oversikt over opplysningene nevnt i verdipapirhandellovens § 5-5.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 4. mars 2019

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

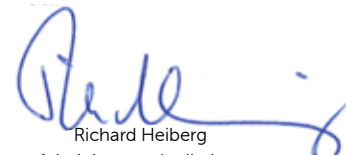
Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christian Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Østlandet

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 Østlandets årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultat, endring i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultat, endring i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning som har ledet til nye fokusområder. Implementeringen av IFRS 9 har ledet til endringer i vår revisjon av verdien av utlån til kunder, men våre fokusområdene har vært de samme i 2018 som i fjoråret.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Utlån utgjør en betydelig andel av verdien av eiendelene i balansen. Vurdering av avsetningsbehovet på utlån er basert på et modellbasert rammeverk med elementer som krever at ledelsen bruker skjønn. Rammeverket er komplekst og omfatter store mengder data og skjønnsmessige parametere.

Vi fokuserte på verdsettelsen av utlån på grunn av betydningen avsetningsvurderingene har for verdien, og det faktum at bruk av skjønn har en potensiell virkning på resultatet for perioden. I tillegg er det en iboende risiko for feil på grunn av kompleksiteten og mengden data som benyttes i modellen.

IFRS 9 ble implementert med virkning fra 1. januar 2018. Den største endringen dette medfører sammenlignet med det tidligere regimet er at tapsmodellen nå skal reflektere forventet kreditttap mot at det tidligere ble beregnet avsetninger til tap basert på inntruffet kreditttap.

Bruk av tapsmodeller for å beregne forventet kreditttap innebærer bruk av skjønn. Vi har særlig fokusert på:

- klassifisering av porteføljene etter risiko og type segment,
- identifisering av lån hvor det har vært en vesentlig økning i kreditt risiko,
- hvordan lånene blir kategorisert i ulike trinn,
- ulike parametere som sannsynlighet for mislighold, tap ved mislighold og tapsscenarioer.

Bankens utlån er i hovedsak til personbil og bolig for personkunder og lån og

Ved vår revisjon av avsetninger til tap på utlån vurderte og testet vi utformingen og effektiviteten av kontroller for kvalitetssikring av anvendte forutsetninger og beregningsmetoder. Videre testet vi detaljer både i avsetningene beregnet ved bruk av modellen og i avsetningene som er beregnet individuelt. Vi opparbeidet oss en detaljert forståelse av prosessen og testet relevante kontroller rettet mot å sikre:

- kalkulasjoner og metode som ble benyttet;
- at modellen som ble benyttet, var i henhold til rammeverket og at modellen virket som den skulle;
- påliteligheten og nøyaktigheten av data som blir benyttet i modellen.

Vår testing av kontrollene ga ingen indikasjoner på vesentlige feil i modellen eller avvik fra IFRS 9

For utlån hvor det var inntruffet kreditttap på balansedagen, testet vi et utvalg ved å vurdere de estimerte fremtidige kontantstrømmene ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge beregningen av avsetningsbeløpet. Vi utfordret de forutsetningene ledelsen hadde lagt til grunn ved å intervju kredittmedarbeidere og ledelsen om den informasjonen som ble innhentet fra kunder og hvordan påliteligheten av den informasjonen ble vurdert. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen for utlån hvor det var inntruffet kreditttap på balansedagen viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av avsetningsbeløpene.

Note 2, note 3, note 6, note 8, note 11 og note 12 til regnskapet er relevante for beskrivelsen av selskapets tapsmodell og for hvordan selskapet estimerer sine tapsavsetninger etter IFRS 9. Vi har lest notene og fant at informasjonen knyttet til tapsmodell, ulike parametere og skjønnsmessige vurderinger var tilstrekkelige og dekkende.

(2)

finansiering til ulike formål for bedriftskunder. Tapsmodellen som er utviklet skal estimere avsetningen til tap til hver av disse segmentene.

I tillegg foretas individuelle avsetninger for utlån hvor det er inntruffet kredittap. Denne vurderingen krever også at ledelsen bruker skjønn.

Verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi

Verdivurdering av konsernets finansielle instrumenter er et sentralt område ved revisjonen som følge av vesentlighet. Ledelsen utfører i tillegg vesentlige vurderinger i forbindelse med verdiansettelse ved vurdering av noen av disse finansielle eiendelene og forpliktelsene hvor det kun finnes begrenset eksternt dokumentasjon for å underbygge verdiene. Ledelsen har utviklet en modell til beregning av verdien på de finansielle instrumentene på balanse tidspunktet.

Se note 3 for en beskrivelse av verdivurderingene.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over verdsettelse av finansielle instrumenter. Disse kontrollene inkluderer rimelighetsvurdering av prising beregnet i investeringsystemet på objektnivå og løpende benchmarking mot eksterne prising. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi gjør vår egen uavhengige vurdering av input data til verdsettelsen; i form av blant annet observerbare priser i markedet. Vi sammenholder Bankens prising med andre eksterne aktører og gjør vår egen vurdering av prisingen. Våre vurderinger og beregninger viste ikke avvik av betydning fra ledelsens vurderinger og beregninger.

IT-systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT-avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

Banken benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlings-systemene som er relevante for finansiell rapportering. PwC har gjennomgått tilsendte rapporter og vi vurderte mulige avvik og tiltak. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viser at vi kan bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

(3)

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.

(4)

- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noter utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om eierstyring og selskapsledelse om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Uavhengig revisors beretning - SpareBank 1 Østlandet

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 4. mars 2019

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', written in a cursive style.

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Til styret i SpareBank 1 Østlandet

Uavhengig uttalelse om SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft

Vi har kontrollert SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks for 2018 og nøkkeltall for bærekraft (rapportering om bærekraft).

SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks er en oversikt over hvilke av prinsippene, aspektene og indikatorene i retningslinjene fra The Global Reporting Initiative som SpareBank 1 Østlandet har benyttet for å måle og rapportere om bærekraft; sammen med en henvisning til hvor informasjonen om bærekraft er rapportert. SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks 2018 er en del av SpareBank 1 Østlandets årsrapport for 2018. Vi har kontrollert om SpareBank 1 Østlandet har utarbeidet en indeks for 2018 og om informasjon er gitt slik det kreves i standarder utgitt av The Global Reporting Initiative (www.globalreporting.org/standards) (kriterier).

Nøkkeltall for bærekraft er tabeller som viser indikatorer for bærekraft som SpareBank 1 Østlandet måler og følger opp. Tabellene *Samfunnsregnskap 2018* og *Energi & Klimaregnskap 2018* er tilgjengelige og inngår i SpareBank 1 Østlandets årsrapport for 2018, nærmere bestemt til slutt i kapittelet *Bærekraftsrapport 2018*. SpareBank 1 Østlandet har utarbeidet nøkkeltallene og forklart hvordan de måles i tabellene (kriterier). Vi har kontrollert grunnlaget for målingene og har etterberegnet målingene.

Ledelsens ansvar

Ledelsen er ansvarlig for GRI-indeks og at denne er utarbeidet i samsvar med standarder utgitt av The Global Reporting Initiative. Ledelsen er også ansvarlig for nøkkeltall for bærekraft og for at disse er utarbeidet i overensstemmelse med definisjonene som fremgår av noter og tekst i «*Samfunnsregnskap 2018*» og «*Energi & Klimaregnskap 2018*». Ansvarer omfatter å utforme, implementere og vedlikeholde en intern kontroll som ivaretar at det utarbeides en GRI-indeks og målinger og beregninger av nøkkeltall for bærekraft.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overensstemmelse med lov og forskrift og *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender *ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester* og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
 T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
 Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft basert på vår kontroll. Vi har foretatt våre kontroller og avgir vår uttalelse i samsvar med standard for attestasjonsoppdrag "ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon".

Vårt arbeid innebærer utførelse av handlinger for å innhente bevis for at SpareBank 1 Østlandets GRI indeks 2018 og nøkkeltall for bærekraft er utarbeidet i overensstemmelse med standarder utgitt av The Global Reporting Initiative og kriteriene for rapportering og måling som er forklart i tilknytning til hver enkelt tabell. De valgte handlingene avhenger av vårt skjønn, herunder vurderinger av risikoene for at bærekraft rapporteringen inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar vi hensyn til den interne kontrollen som er relevant for utarbeidelsen av saksforholdet. Formålet er å utforme kontrollhandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av den interne kontrollen. Vår kontroll omfatter også en vurdering av om de anvendte kriteriene er hensiktsmessige og en vurdering av den samlede presentasjonen av saksforholdet.

Våre kontroller har omfattet blant annet møter med nøkkelansatte innenfor de vesentlige områdene, herunder HR, innkjøp, risikostyring og compliance, kreditt og kapitalmarked, for å vurdere internkontroll og rutiner knyttet til rapportering av nøkkeltall for bærekraft; innsamling og gjennomgang av relevant informasjon som støtter fremstillingen av nøkkeltall for bærekraft; vurdering av fullstendighet og nøyaktighet i de presenterte nøkkeltall for bærekraft; og kontrollberegninger av nøkkeltall for bærekraft basert på en vurdering av risiko for feil i sammenstillingen av nøkkeltallene.

Etter vår mening er innhentet bevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er

GRI indeks i det alt vesentlige utarbeidet i overensstemmelse med kravene i standarder utgitt av The Global Reporting Initiative; og

Nøkkeltall for bærekraft i det alt vesentlige utarbeidet, målt og rapportert i overensstemmelse med definisjonene og forklaringene i tilknytning til hver enkelt tabell.

Oslo, 6. mars 2019
PricewaterhouseCoopers AS

 Magne Sem
 Statsautorisert revisor

Datterselskaper

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

2018 ble nok et godt år med fortsatt sterk vekst. Omsetningen økte fra 108,6 mill. kroner i 2017 til 120,1 mill. kroner i 2018.

Driftsresultatet endte på 10,8 mill. kroner, hvilket gir en driftsmargin på 9 prosent. Resultat er noe svakere enn året før. Det skyldes hovedsakelig en større tapsføring og ekstraordinære utgiftsposter.

Selskapet omsatte 2007 eiendommer i 2018. Det er 78 flere enn i 2017. Økningen kommer hovedsakelig gjennom bruktboligomsetninger, som økte med 122 enheter. Antall salg av nye boliger og oppgjørsoppdrag gikk noe ned i 2018. Omsetningene utgjør cirka 32 prosent av alle fritt omsatte eiendommer i markedsområdet. Omsetningsverdien på eiendommene var samlet på cirka 4,7 mrd. kroner.

Selskapet ble i 2018 for tredje gang blant topp 10 på Great Place to Work sin liste over landets beste arbeidsplasser. Selskapet har en meget høy målt kundetilfredshet og en høy anbefalingsrate blant sine kunder.

Selskapet er rustet for vekst og har ambisjoner om å oppnå like store markedsandeler som morselskapet har i de respektive regioner.

Om EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og er en del av EiendomsMegler 1-alliansen, som er Norges største eiendomsmegler. Selskapet er markedsleder på eiendomsmegling i Innlandet. Organisasjonen består av 69 ansatte fordelt på 11 kontorer, beliggende i alle store byer og tettsteder i Hedmark, samt et kontor i Nes i Akershus og på Gjøvik i Oppland.

For mer informasjon, se eiendomsmeidler1.no/hedmark

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS

2018 ble et godt år for selskapet. Omsetningen økte fra 193 mill. kroner i 2017 til 209 mill. kroner i 2018, en vekst på 8,3 prosent målt mot året før.

Selskapets driftsresultat for 2018 viser et overskudd på 3,9 mill. kroner, en forbedring på 18,3 mill. kroner fra 2017. Selskapet hadde i 2018 noe høye driftskostnader som skyldes tap ved nedskrivning av investering i et nytt kjernesystem, samt opprydning i manglende pensjonsavsetninger, i sum cirka 6,5 mill. kroner.

Markedet i Oslo og Akershus var i 2018 preget av gode volumer og stabilt gode priser. Men konkurransen er hard. En kraftig overetablering av eiendomsmeidlere i Oslo og dels Akershus presser meglerhonorarene og utfordrer salgseffektiviteten. Dette kombinert med at selskapet var gjennom en endringsfase i 2018 bidro til noe svakere salgseffektivitet på bruktboligsiden enn ønsket.

Selskapet har også en av regionens største nybygg-avdelinger, som solgte 526 enheter i 2018 mot 474 i 2017. Det er en vekst på cirka 11 prosent i volum, og topplinjen økte med cirka 16 prosent. Nybygg-markedet i Oslo og Akershus har opprettholdt et godt volum i 2018, men det er færre rammetillatelse bevilget i 2017 og 2018. Det vil kunne påvirke volumene i tiden framover.

Selskapet omsatte totalt 3 021 boliger i 2018 mot totalt 2 878 boliger i 2017, en oppgang på cirka 5 prosent. Markedsandelen i Oslo og Akershus endte i 2018 på 8,6 prosent for bruktboliger, en oppgang fra

8,3 prosent året før. Selskapet ble en vekstvinner i sitt marked for 2018. Målet for 2019 er en markedsandel på 9 prosent.

Selskapet investerer betydelige ressurser i å styrke markedsposisjon og befeste stillingen som et av regionens ledende meglerforetak. Som et bankeiet meglerselskap er hovedfokus for konsernet i 2019 å være offensive ovenfor den stadig skjerpede konkurransen i markedet. Målet er å vokse organisk ved å rekruttere gode avdelingsledere og meglere i nåværende avdelingsstruktur. Det er samtidig et viktig mål at selskapet styrker samhandlingen med selskapets eier SpareBank 1 Østlandet.

Om EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og en del av EiendomsMegler 1-alliansen, som har vært Norges største eiendomsmeidler 10 år på rad. I 2018 var det gjennomsnittlig 143 årsverk i bedriften. Målet er å vokse med netto 10 nye meglersårsverk gjennom 2019. Selskapet har 10 kontorer i Akershus og 10 kontorer i Oslo i tillegg til en av regionens største nybygg-avdelinger med 11 årsverk.

For mer informasjon, se eiendomsmeidler1.no/osloakershus

SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Selskapet oppnådde i 2018 et resultat etter skatt på 139,6 mill. kroner, en økning fra 117,9 mill. kroner året før. Styret er godt fornøyd med selskapets økonomiske utvikling.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS er et finansieringsselskap som tilbyr leasing og lån gjennom forhandlere, samarbeidende banker og direkte mot kunder.

Egenkapitalavkastningen etter skatt økte fra 11,3 prosent i 2017 til 11,4 prosent i 2018. SpareBank 1 Finans Østlandet AS hadde i 2018 en økning i totalt nysalg (fjorårets tall i parentes) på 2,5 (10,8) prosent. Nysalg av salgspantlån endte på 2 235 (2 161) mill. kroner. For leasing ble nysalg på 1 730 (1 704) mill. kroner. Forbrukslån utgjorde 90 (90) mill. kroner.

Selskapets bokførte egenkapital per 31.12.2018 var 1 395,0 (1 230,7) mill. kroner.

Forvaltningskapitalen var ved utgangen av året 8 006 (7 258) mill. kroner. Dette gir en vekst i forvaltningskapital på 10,3 (12,0) prosent. Selskapets netto utlån og fordringer på kunder er 7 902 (7 176) mill. kroner.

Tapene utgjør 0,24 (0,36) prosent av brutto utlån. Engasjementer som har minst 90 dager sammenhengende restanse på over 1 000 kroner på dag 90, anses som misligholdt. Ved utgangen av året var andel misligholdte engasjementer på 0,8 (0,6) prosent.

Med utgangspunkt i en tilfredsstillende soliditet, god inntjening, gode markedsutsikter og fortsatt god risikostyring forventer styret et godt resultat i SpareBank 1 Finans Østlandet AS også for 2019.

Om SpareBank 1 Finans Østlandet AS

SpareBank 1 Finans Østlandet har 53 ansatte og er eid av SpareBank 1 Østlandet (95 prosent) og SpareBank 1 Ringerike Hadeland (5 prosent). Selskapet har hovedkontor i Hamar og regionkontorer på Lillestrøm, Lillehammer, Gjøvik og Fredrikstad.

For mer informasjon, se sb1fo.no

SpareBank 1 Østlandet VIT AS

Konsernet SpareBank 1 Østlandet VIT AS omsatte for 174 mill. kroner i 2018. Konsernet fikk et underskudd før skatt på 10,8 mill. kroner i 2018, mot et resultat før skatt på 5,3 mill. kroner i 2017.

Underskuddet kommer fra konsernets regnskapsførervirksomhet, mens datterselskapet som leverer økonomi- og HR-tjenester viser et tilfredsstillende overskudd. Omstillingen i regnskapsførervirksomheten startet for seint og var mer kostnadskrevende enn antatt. Styret vedtok høsten 2018 en ny omstillingsplan, og det forventes positive resultater fra alle deler av konsernets virksomhetsområder i 2019.

Virksomheten i SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS ble i mai 2018 slått sammen med virksomheten i selskapet TheVIT AS gjennom eierskap i et felles, nyetablert holdingselskap, SpareBank 1 Østlandet VIT AS. Holdingselskapet eier 100 prosent av aksjene i både SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS, som også har skiftet navn til TheVIT AS og det tidligere TheVIT AS. Begge de to datterselskapene, som nå bærer samme navn, er videreført som selvstendige selskaper med felles leder og ledelsesfunksjoner. De to selskapene fusjonerte med regnskapsmessig virkning fra 1.1.2019.

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet ble sammenslått med TheVIT fordi ytterligere strategiske grep var nødvendig for å utvikle virksomheten til å bli mer lønnsom samt oppnå ønsket vekst. Eiernes felles ambisjon er å skape en lønnsom og slagkraftig virksomhet innen regnskap/lønn, økonomi, HR og rådgivning, med Østlandet som det primære markedsområdet.

Det opprinnelige TheVIT AS har tilført den nåværende virksomheten betydelig kompetanse både strategisk, teknologisk og hva angår bredde i fagkompetanse. TheVIT-selskapenes samlede kundeportefølje vil bidra til å styrke konsernets virksomhet ytterligere.

I 2018 var det stort fokus på utvikling av en framtidsrettet og bærekraftig strategi med tilhørende tiltak samt fokus på kulturutvikling og samordning av selskapene. Dette arbeidet blir videreført i 2019.

Om TheVIT AS

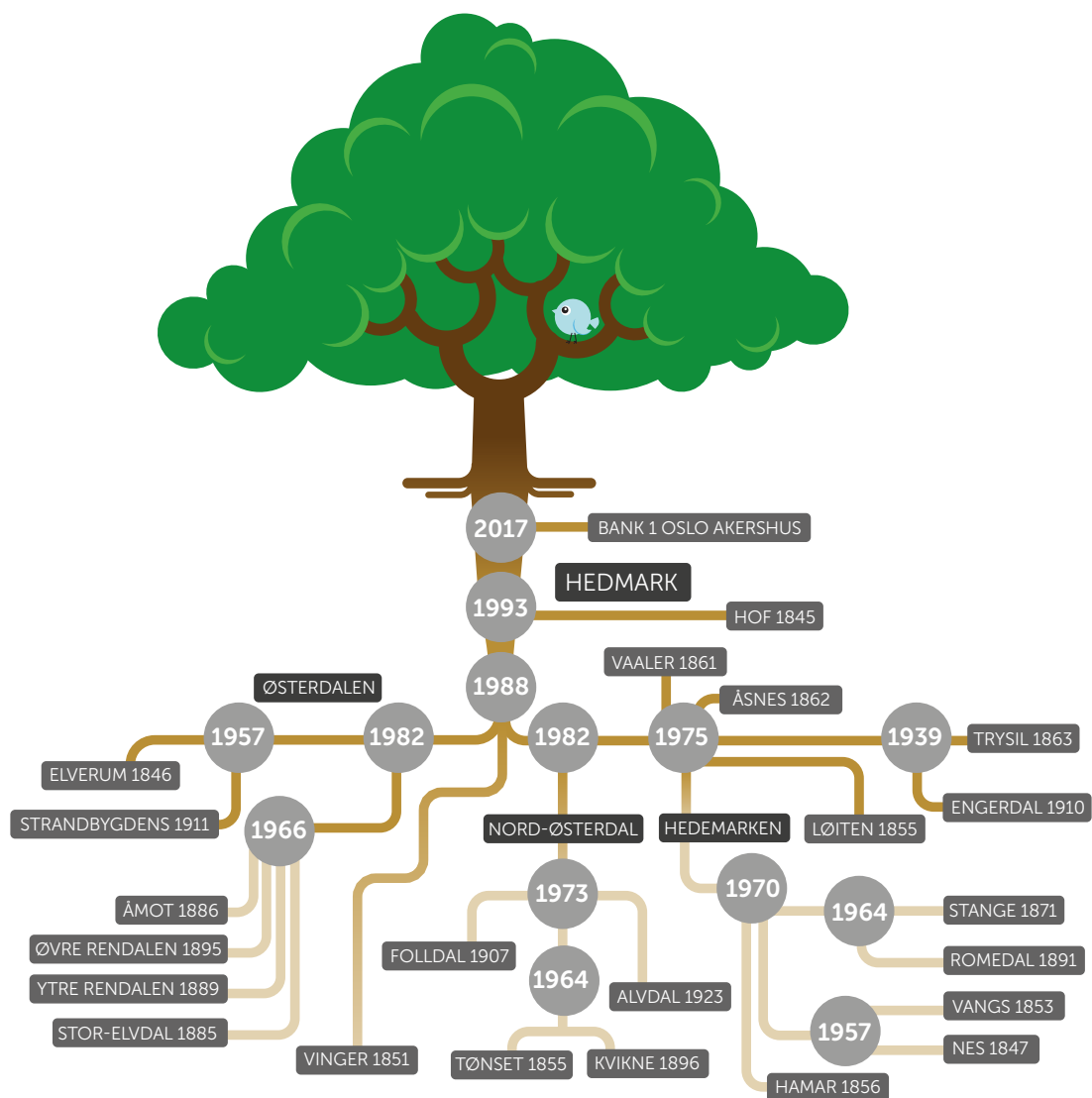
TheVIT AS leverer tjenester til små og mellomstore bedrifter innenfor alle bransjer og har kompetanse innen forretningsutvikling, ledelse, økonomi, regnskap/lønn, HR og Business Intelligence. SpareBank 1 Østlandet eier 70 prosent av selskapet. De øvrige aksjepostene eies av administrerende direktør Stein-Ragnar Noreng og Christian Martinsen. The VIT AS har 12 avdelinger lokalisert på Ringebu, Lillehammer, Moelv, Hamar, Tynset, Elverum, Kongsvinger, Jessheim, Lillestrøm, Oslo (Økern) og Munkedamsveien og Fredrikstad. Selskapet hadde ved årets slutt cirka 200 ansatte.

For mer informasjon, se thevit.no

Tallene er ikke direkte sammenlignbare med tallene styrets beretning og i note 41 da tall fra datterselskaper konsolideres inn i konsernet urevidert. Eventuelle endringer tas med som EK-endring eller resultatendring i Q1-2019.

SpareBank 1 Østlandet

- lokalt forankret

I 2016 ble Bank 1 Oslo Akershus et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark. Etter fusjonen i 2017 tok banken navnet SpareBank 1 Østlandet.

Telefon

Privat 915 07040
Bedrift 915 07050

E-post

Kundesenter privat: post@sb1ostlandet.no
Kundesenter bedrift: bedrift@sb1ostlandet.no

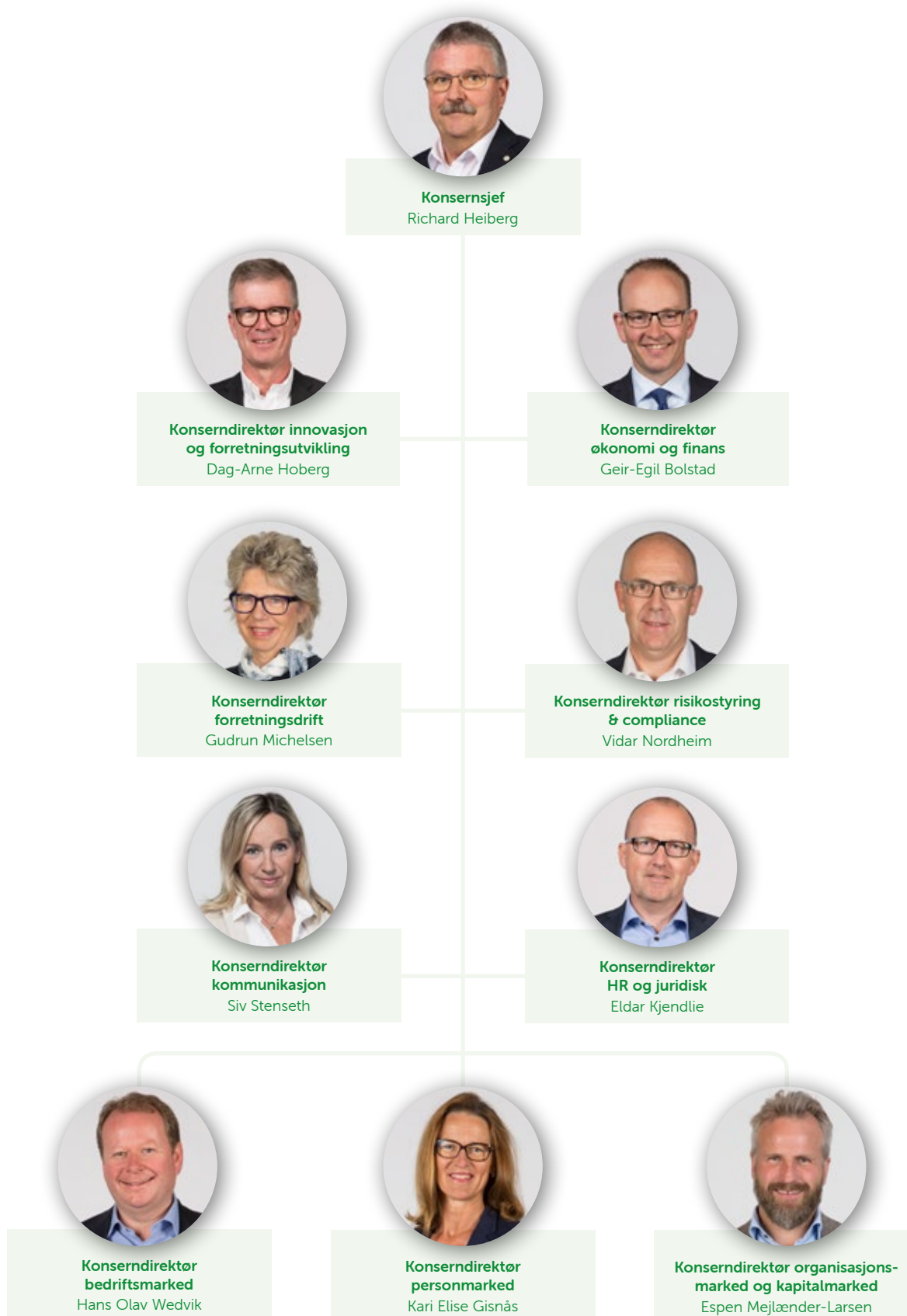
Nettbank

sb1ostlandet.no

Konsernadministrasjon

Strandgata 15, Postboks 203, 2302 Hamar
Organisasjonsnummer 920 426 530

Konsernledelse 2018

Alternative resultatmål

SpareBank 1 Østlandet sine alternative resultatmål (APM) er utarbeidet i henhold til ESMA sine retningslinjer for APM-er og er nøkkeltall som har til hensikt å gi nyttig tilleggsinformasjon til regnskapet. Disse nøkkeltallene er enten justerte nøkkeltall eller nøkkeltall som ikke er definert under IFRS eller annen lovgivning og er ikke nødvendigvis direkte sammenlignbare med tilsvarende nøkkeltall hos andre selskaper. APM-ene har ikke til hensikt å være et substitutt for regnskapstall som utarbeides etter IFRS og skal heller ikke tillegges mer vekt enn disse regnskapstallene, men har blitt inkludert i den finansielle rapporteringen for å gi en fylligere beskrivelse av bankens prestasjoner. Videre representerer APM-ene viktige måltall for hvordan ledelsen styrer virksomheten.

Ikke-finansielle nøkkeltall og finansielle nøkkeltall som er regulert av IFRS eller annen lovgivning er ikke definert som APM-er. SpareBank 1 Østlandets APM-er benyttes både i oversikten over hovedtall og i styrets beretning, samt i regnskapspresentasjoner og prospekter. Alle APM-er vises med tilsvarende sammenligningstall for tidligere perioder.

Utlåns- og innskuddsmarginer for Morbanken beregnes i forhold til daglig gjennomsnitt av utlån til- og innskudd fra kunder. For alle andre hovedtall og APM-er som beregnes ved hjelp av gjennomsnittlige balansestørrelser, så beregnes gjennomsnittlig balansestørrelse som gjennomsnittet av inngående balanse for den aktuelle perioden og utgående balanse for hvert av kvartalene i perioden.

Alternative resultatmål	Definisjon
Resultat etter skatt inklusiv renter hybridkapital	Resultat etter skatt – Renteutgifter på hybridkapital
	Nøkkeltallet viser Resultat etter skatt korrigert for renter på hybridkapital. Hybridkapital er ihht. IFRS er klassifisert som egenkapital og renteutgifter på hybridkapitalen føres derfor som en egenkapitaltransaksjon. Hybridkapitalen har mange likhetstrekk med gjeldsposter og skiller seg fra annen egenkapital ved at den er rentebærende og har ikke rett på utbyttebetalinger. Nøkkeltallet viser hva resultat etter skatt ville vært dersom renteutgiftene knyttet til hybridkapitalen hadde vært resultatført.
Egenkapitalavkastning etter skatt	$\frac{(\text{Resultat etter skatt} - \text{Renteutgifter etter skatt på hybridkapital}) \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}}\right)}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital} - \text{Gjennomsnittlig hybridkapital}}$ <p>Egenkapitalavkastning etter skatt er et av SpareBank 1 Østlandet sine viktigste finansielle måltall og gir relevant informasjon om foretakets lønnsomhet ved at den måler driftens lønnsomhet i forhold til investert kapital i virksomheten. Resultatet korrigeres for renter på hybridkapital, som ihht IFRS er klassifisert som egenkapital, men som i denne sammenheng er mer naturlig å behandle som gjeld da hybridkapitalen er rentebærende og ikke har rett på utbyttebetalinger.</p>
Underliggende bankdrift	Res.før tap – Nto.res. fra finansielle eiendeler og forpliktelser – Ekstraordinære poster
	Resultat av underliggende bankdrift gir relevant informasjon om lønnsomheten av bankens kjernevirksomhet.
Kostnadsprosent	$\frac{\text{Sum driftskostnader}}{\text{Sum inntekter}}$ <p>Dette nøkkeltallet gir informasjon om sammenhengen mellom inntekter og kostnader, og er et nyttig måltall for å vurdere kostnadseffektiviteten til foretaket. Beregnes som sum driftskostnader dividert med sum inntekter.</p>
	Vektet gjennomsnittlig kunderente på utlån til kunder og utlån overført til kredittforetak – Gjennomsnittlig NIBOR 3 MND
Utlånsmargin	Utlånsmargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes utlånsvirksomhet. Utlån overført til kredittforetak inkluderes i utvalget da dette inngår i den totale utlånsvirksomheten.
Innskuddsmargin	Gj.snittlig NIBOR 3 MND – Vektet gj.snittlig kunderente på innskudd fra kunder
	Innskuddsmargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes innskuddsvirksomhet.
Netto rentemargin	Utlånsmargin + Innskuddsmargin
	Netto rentemargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes samlede utlåns- og innskuddsvirksomhet. Utlån overført til kredittforetak inkluderes i utvalget da dette inngår i den totale utlånsvirksomheten.
Netto renteinntekter inklusive provisjoner fra kredittforetak	Netto renteinntekter + Provisjonsinntekter fra kredittforetak
	Utlån overført til kredittforetak er en del av den totale utlånsvirksomheten, men inntekter og kostnader forbundet med disse utlånene inntektsføres som provisjonsinntekter. Nøkkeltallet presenteres da det gir et godt bilde på netto inntekter fra den samlede utlåns- og innskuddsvirksomheten.
Forvaltningskapital	Sum eiendeler
	Forvaltningskapital er et innarbeidet bransjespesifikt navn på sum eiendeler
Forretningskapital	Sum eiendeler + Lån overført til kredittforetak
	Forretningskapital er et innarbeidet bransjespesifikt navn på sum eiendeler med tillegg av lån overført til kredittforetak som inngår i utlånsvirksomheten.
Brutto utlån inklusive utlån overført til kredittforetak	Utlån til og fordringer på kunder + Lån overført til kredittforetak
	Utlån overført til kredittforetak er fraregnet balansen, men inngår i den totale utlånsvirksomheten.

Alternative resultatmål	Definisjon
Innskuddsdekning	$\frac{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$ <p>Innskuddsdekning gir relevant informasjon om SpareBank 1 Østlandets finansieringsmix. Innskudd fra kunder representerer en viktig del av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet og nøkkeltallet gir viktig informasjon om bankens avhengighet av markedsfinansiering.</p>
Innskuddsdekning inklusive utlån overført til kredittforetak	$\frac{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder}}{\text{Brutto utlån til kunder + Lån overf.til kred.foretak}}$ <p>Innskuddsdekning gir informasjon om finansieringsmix av den totale utlånsvirksomheten. Innskudd fra kunder representerer en viktig del av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet og nøkkeltallet gir viktig informasjon om den totale utlånsvirksomhetens avhengighet av markedsfinansiering.</p>
Utlånsvekst siste 12 måneder	$\frac{\text{Brutto utlån til kunder}}{\text{Brutto utlån til kunder for 12 måneder siden}} - 1$ <p>Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i bankens utlånsvirksomhet.</p>
Utlånsvekst siste 12 måneder inklusive utlån overført til kredittforetak	$\frac{\text{Bto.utlån til kunder + Lån overf.til kred.foretak}}{\text{Bto.utlån til kunder for 12 mnd.siden + Lån overf.til kred. foret.for 12 mnd.siden}} - 1$ <p>Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i bankens totale utlånsvirksomhet. Banken benytter kredittforetakene som finansieringskilde, og nøkkeltallet inkluderer lån overført til kredittforetakene for å synliggjøre aktiviteten og veksten i den totale utlånsvirksomheten inklusiv disse lånene.</p>
Innskuddsvekst siste 12 måneder	$\frac{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder}}{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder for 12 måneder siden}} - 1$ <p>Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i innskuddsvirksomheten som er en viktig del av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet.</p>
Tap på utlån i prosent av brutto utlån	$\frac{(\text{Tap på utlån og garantier}) \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}}\right)}{\text{Brutto utlån til kunder}}$ <p>Nøkkeltallet angir resultatført tapskostnad i forhold til brutto utlån og gir relevant informasjon om hvor store tapskostnader foretaket har i forhold til utlånsvolumet. Dette gir nyttig tilleggsinformasjon til resultatført tapskostnad da kostnaden også sees i sammenheng med utlånsvolumet og er dermed bedre egnet som et sammenligningstall mot andre banker.</p>
Brutto misligholdte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Brutto misligholdte engasjement over 90 dager}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$ <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Brutto øvrige tapsutsatte engasjement som ikke er misligholdt}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$ <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Netto misligholdte engasjement + Netto andre tapsutsatte engasjement}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$ <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Avsetningsgrad for misligholdte engasjementer	$\frac{\text{Individuelle nedskrivninger på misligholdte engasjementer}}{\text{Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager}}$ <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Avsetningsgrad for øvrige tapsutsatte engasjementer	$\frac{\text{Individuelle nedskrivninger på øvrige tapsutsatte engasjementer}}{\text{Brutto øvrige tapsutsatte engasjementer}}$ <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Egenkapitalprosent	$\frac{\text{Sum egenkapital}}{\text{Sum eiendeler}}$ <p>Nøkkeltallet gir informasjon om den uvektede soliditeten til selskapet.</p>
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern	$\frac{(\text{Sum EK} - \text{Min.int.} - \text{Gavefond} - \text{Hybridkap.} + \text{Tot.betalte renter på hybridkap.}) \times \text{Eierandelsbrøk}}{\text{Antall utstedte egenkapitalbevis}}$ <p>Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital per egenkapitalbevis. Dette gir leseren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnet som egenkapitalbeviserens andel av egenkapitalen ved utløpet av perioden dividert på antall egenkapitalbevis.</p>

Alternative resultatmål	Definisjon
Pris/resultat per EK-bevis	$\frac{\text{Børskurs på egenkapitalbevisene}}{\text{Resultat per egenkapitalbevis} \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}} \right)}$
	Nøkkeltallet gir informasjon om inntjeningen per egenkapitalbevis sett opp mot børskurs på det aktuelle tidspunkt, noe som gir mulighet for å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnes som børskurs per egenkapitalbevis dividert på annualisert resultat per egenkapitalbevis.
Pris/Bokført egenkapital	$\frac{\text{Børskurs på egenkapitalbevisene}}{\text{Bokført EK per EK} - \text{bevis konsern}}$
	Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital per egenkapitalbevis sett opp mot børskurs på gitt tidspunkt. Dette gir leseren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnet som børskurs per egenkapitalbevis dividert på bokført egenkapital per egenkapitalbevis konsern (se definisjonen av dette nøkkeltallet over).
Gjennomsnittlig LTV (Loan to value)	$\frac{\text{Gjennomsnittlig lånebeløp på utlån til kunder}}{\text{Gjennomsnittlig markedsverd på sikkerhetsstilte eiendeler}}$
	Nøkkeltallet gir informasjon om belåningsgraden i utlånsporteføljen og er relevant for å vurdere tapsrisiko i utlånsporteføljen.
Utlån overført til kredittforetak	Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS og som dermed er fraregnet fra balansen
	Utlån overført til kredittforetak er fraregnet balansen, men inngår i den totale utlånsvirksomheten. Nøkkeltallet brukes for beregning av andre APM-er.
Act/Act	$\frac{\text{Totalt antall dager i året (365 eller 366)}}{\text{Antall dager hittil i år}}$
	Act/Act brukes for å annualisere resultatstørrelser som inngår i nøkkeltall. Resultatstørrelser annualiseres i nøkkeltallene for at de skal være sammenlignbare med andre perioders nøkkeltall.
Ekstraordinære poster	Identifiserte kostnader som er vurdert å skyldes engangshendelser
	Nøkkeltallet brukes til å beregne underliggende bankdrift som er oppført som en egen APM.
Resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis	$\frac{\text{Majoritetens andel av konsernets resultat etter skatt} \times \text{Eierandelsbrøk}}{\text{Gjennomsnittlig antall EKB i regnskapsperioden}}$
	$\frac{1.408 \text{ mill. kroner} \times 69,26 \%}{107.893.590 \text{ egenkapitalbevis}}$
	Nøkkeltallet viser egenkapitalbeviserens andel av resultat etter skatt fordelt per gjennomsnittlig egenkapitalbevis i regnskapsperioden.
Utvannet resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis	$\frac{\text{Majoritetens andel av konsernets resultat etter skatt} \times \text{Eierandelsbrøk}}{\text{Gjennomsnittlig antall EKB i regnskapsperioden} + \text{Antall EKB utstedt etter regnskapsperiodens slutt}}$
	$\frac{(1.408 \text{ mill. kroner} \times 69,26 \%)}{107.893.590 \text{ egenkapitalbevis} + 510.268 \text{ egenkapitalbevis}}$
	Nøkkeltallet viser egenkapitalbeviserens andel av resultat etter skatt fordelt på summen av gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i regnskapsåret med tillegg av antall egenkapitalbevis som er utstedt etter regnskapsperiodens slutt.

Sammen om å skape

SpareBank 1 Østlandet er en digital og moderne bank med snart 175-årig historie på sentrale deler av østlandsområdet. Banken har vært og er fortsatt en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor. Bærekraftig vekst og utvikling sikres blant annet gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode prosjekter og idéer. Slik bidrar banken blant annet til at folk kan bygge, bo og arbeide i distriktene så vel som i byene. Bankens visjon er **Sammen om å skape** langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte. Visjonen formidler at banken tar samfunnsansvar og at det er i samspill med omgivelsene og kundene at konsernets resultater blir til.